Liber S. Petri Corbeiensis de Concordia Evangelistarum 793

INCIPIT LIBER PRIMUS

M. Germani a Pratis

INTER OMNES DIVINAS AUCTORITATES QUAE SEIS LITTERIS CONTENENTUR EVANGELIUM MERITO EXCELLIT. QUODENIM LEX ET PROPHETAE FUTURUM PRAENUNTIAVERUNT HOC REDDITUM ATQ· COMPLETUM IN EVANGELIO DEMONSTRATUR· CUIUS PRIMI PRAEDICATORES APOSTOLI FUERUNT QUIDNIM IPSUM ET SALVATOREM NOSTRUM IHM XPM ET IAM PRAESENTEM IN CARNE VIDERUNT· CUIUS NON SOLUM EA QUAE EX OREE EIUS AUDITA VEL AB ILLO SUBOCULISSIMIS OPERATA DICTAVE MINERANT· VERUMTAMEN QUAE PRIUSQUAM ILLI PERDISCIPULATUM ADHAESERANT IN EIUS NATIVITATE VEL INFANTIA VEL PUERITIA DIVINITUS GESTA ET DIGNA VE MORIA SIVE AB IPSO SIVE A PARENTIBUS EIUS SIVE A QUIBUS LIBERALIS CERTISSIMIS INDICIIS ET FIDELISSIMIS TESTIMONIIS REQUIRERE ET COGNOSCERE POTUERUNT IN POSTOSIBI EVANGELIZANDI MUNERE GENERI HUMANO ADNUNTIARE CURARUNT. QUORUM QUIDAM HOC EST MATTHEUS

olim 793 N. 758.
S. Germ. Pat.

LATIN
12,190

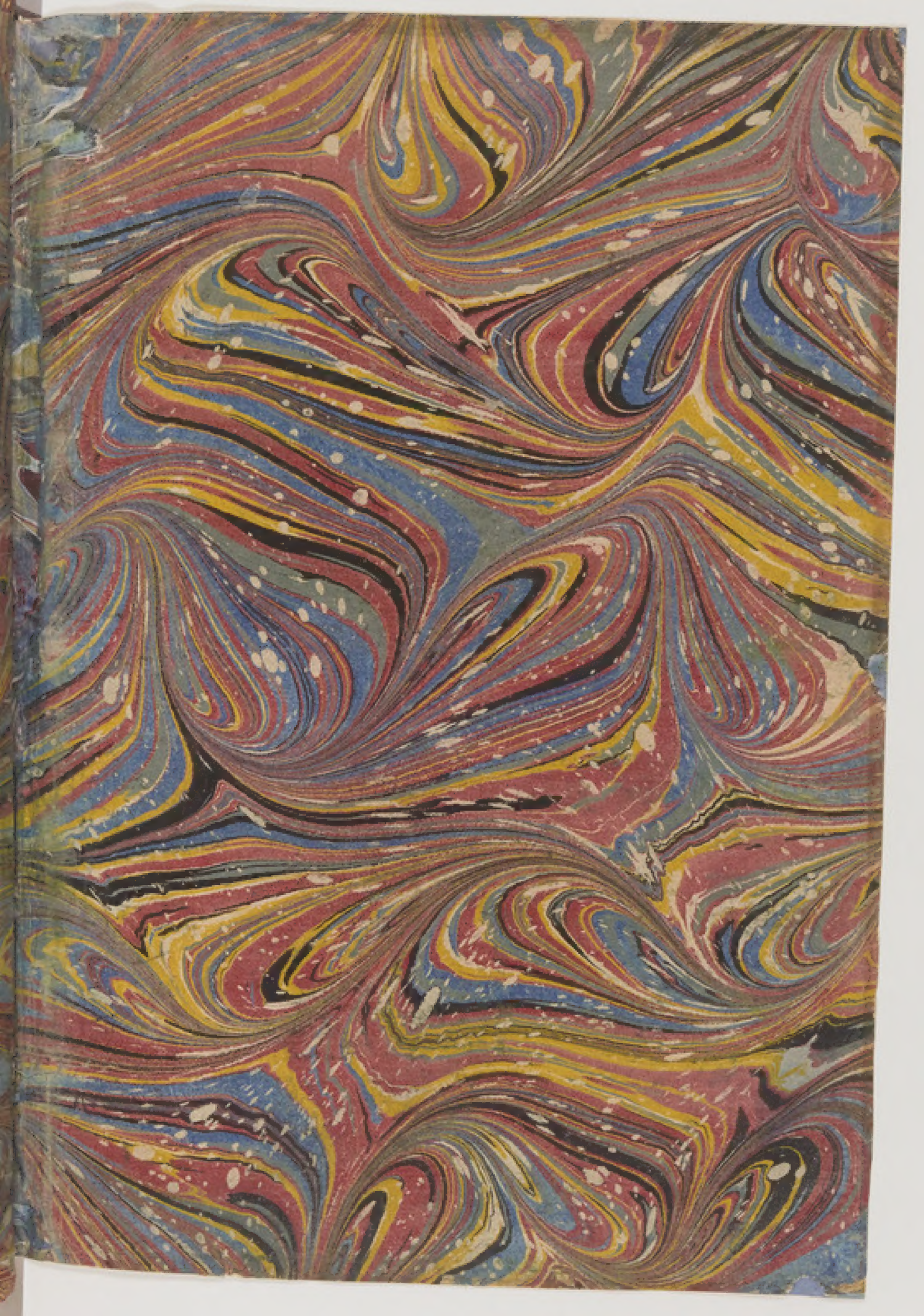

XIII
122

libr·iiij·

INCPT CONCORDIA EVANGELISTARŪ LIB PRIMUS

S Augustini libri 4 de consensu
Evangelistarum · 793

Liber S. Petri Corbeiensis de Concordia Evangelistarum 793

INCIPIT LIBER PRIMUS

M. Germani a Pratis

INTER OMNES DIVINAS AUCTORITATES QUAE SEIS LITTERIS CONTENENTUR EVANGELIUM MERITO EXCELLIT. QUODENIM LEX ET PROPHETAE FUTURUM PRAENUNTIAVERUNT HOC REDDITUM ATQ· COMPLETUM IN EVANGELIO DEMONSTRATUR· CUIUS PRIMI PRAEDICATORES APOSTOLI FUERUNT QUIDNIM IPSUM ET SALVATOREM NOSTRUM IHM XPM ET IAM PRAESENTEM IN CARNE VIDERUNT· CUIUS NON SOLUM EA QUAE EX OREE EIUS AUDITA VEL AB ILLO SUBOCULISSIMIS OPERATA DICTAVE MINERANT· VERUMTAMEN QUAE PRIUSQUAM ILLI PERDISCIPULATUM ADHAESERANT IN EIUS NATIVITATE VEL INFANTIA VEL PUERITIA DIVINITUS GESTA ET DIGNA VE MORIA SIVE AB IPSO SIVE A PARENTIBUS EIUS SIVE A QUIBUS LIBERALIS CERTISSIMIS INDICIIS ET FIDELISSIMIS TESTIMONIIS REQUIRERE ET COGNOSCERE POTUERUNT IN POSTOSIBI EVANGELIZANDI MUNERE GENERI HUMANO ADNUNTIARE CURARUNT. QUORUM QUIDAM HOC EST MATTHEUS

olim 793 N. 758.
S. Germ. Pat.

et iohannis etiam scripta de illo quae
scribenda eis sunt libris singulis edide
runt, ne putaretur quod attinet ad
percipiendum et praedicandum euangelium
interesse aliquid utrum illi adnuntient
quae unde dnm hic incarne apparente
discipuli atque famulantes secuti sunt.
Ubique ex illis fidelitter conperta cre
diderunt diuina prouidentia procura
tum est perspicuum. Itque iudicandum
etiam ex illis qui primos apostolos
sequebantur non solum adnuntiandi
uerum scribendi euangelium tribuere
tur auctoritas. hi sunt marcus et
lucas. Ceteri autem homines quibus de
dni uel de apostolorum actibus aliqua
scribere conati uel ausi sunt. Non ta
les suis temporibus exstiterunt ut eis
fidem haberet ecclesia atque in auctorita
te canonica sanctorum librorum eorum
scripta recaperet. Nec solum quia illi
nontales erant quibus narrantibus cre
di oporteret sed etiam quia scriptis suis
quaeda fallaciter indiderunt quae ca
tholica atque apostolica regula fidei

in ganadoc·brinacondemnat. Sunt ergo
quatuor euangelistae uniuerso terra
rum obtenebrescente. Et non hoc fortas
se quatuor quoquam horum par
tem obtinere ac. Per eum uniuersitas
ecclesiae dilatari ipso suum ordi
nem ac sacramentum quodam modo declarantur
hoc ordine scripsisse perhibentur. Primus
matthaeus deinde marcus. tertio lu
cas. ultimo iohannes. Unde alius est pur
ordo cognoscendi atque praedicandi. Alius
autem scribendi. Ad cognoscendum quippe
atque praedicandum primum atque principalem
quasi caput incarnationem praesentem dicit
centes. Audierunt patientes quae uide
runt atque exercitore ad euangelizandum
egressuri, sed in conscribendo euan
gelio quod dominus ordinatum esse ce
dendum est ex numero eorum quos
ante passionem dominus elegit primum atque
ultimum locum duo tenuerunt. Pri
mum matthaeus ultimum iohannes
uter aliquid duo quae illo numero non
erant sed tamen xpm in illis loquen
tem secum erant. tam quam filium

placendi, Ne per hoc in loco medium constituere
uideor, abeo. Lectores inuenitor, horum sane
quatuor, Solus matheus hebraeo scripsisse
perhibetur eloquio, ceteri graeco. Et quamuis
singuli suo quemque modo narrandi ordine tenuisse
uideantur, Non tamen omnes quisque eorum ea, quae
ceteris praecedentibus gesta uel sermone perscripta
reperiuntur, uel memoria praetermissa esse, quae
scripsisse alius inuenitur, Sed sicut unicus spi
ritus est, non superfluam cooperationem suo
laboris adiunxit, Nam matheus suscepisse in uelle
gentes incarnationem domini secundum stirpem regalem
Et plenam secundum hominem praesentem uitam ac pas
sionem dicendus, Marcus eum sequutus, quasi
praeuisis et breuiatoribus uiae euangelii solaque
petro adsistere uidetur, solus ipse per paucissimos
solo luca paucioribus, Cum matheo uero plurima
et multa pene totidem atque ipsis uerbis ma
ti solo, quae tacuerit consonantes, Lucas
autem circa sacerdotalem domini stirpem atque
personam magis occupatus apparet, Nam et
adipsum dominum genealogiam secundum as
cendit, Reapetere quae gesta sunt et
ad matheum plerumque quae ceperant tam
non sunt matheus quipe et sal. omnem regem

descendens ceteros etiam reges eos qui
ne persecutus est. Sed iam singula de quo
post et alioquin mysticum numerum
insinuabimus xpc. Unus uerus rex et unus sac
rus sacerdos illud ad recipiendos nos illud ad
expiandos. Has duas personas apud patrem
singuli pro commendatas sua pietate esse
declarauit. Sine ulo illo qui crucem super
eius scriptum rex iudaeorum. Unde ab eo in sing
ulis responsum est quod scripsi scripsi.
Praedicatum quippe erat in psalmis nec tantum
pastoralis inscriptione sed quod ad personam
sacerdotis pertinet in eo quod nos oportebat ad
quic accipere docuit. Unde et eiusdem prophetae gemitus
sepe audisti dicentem tu es sacerdos in ae
ternum secundum ordinem melchisedech. Cui
usque ex alius documentis dictinarum scrip
turarum rex et sacerdos xpc apparet. Hinc
ipse dicit non prius sacrificabitis filius
dictus est quam filius abrahae et quae com
moditer tenuerunt matheus et lucas ille
aqua per salomonem descendere ipse atque
per nathan ascendere. quae quia aperte
rex pertinebant tamen et sacerdotis per
sonam quando panes propositionis manducauit

quos non licebat manducare nisi solis sacerdotibus. Hoc accidit quod solum matthaeus lucas uero commemorat. Abanuela uero manifestatam cognatam fuisse elisabeth quae uxor erat zacharias sacerdotis. Et quod idem scripsit quod et de filiabus aaron hoc est de tribus sacerdotum habebat uxores. Cum ergo matheus circa regis lucas circa sacerdotis personam accederet intentionem et utique humanitatis xpi maxime commendarunt. Secundum hominem quippe xps erat ex eis sacerdos et fuit et in cathedram sedet dauid patris sui et regnum eius non est finis et cessat adinterpellandum pro nobis mediator dei et hominum homo xpi ihs.

Non autem habuit aliquam breuiatorem continuum lucas sicut marcus matheus, et hoc propter non sine aliquo sacramento quia regum est non esse sine comitum obsequio. Unde ille quia regia persona xpi narrandam suscepit habuit sibi tamquam comitem adiunctum quasi uesigia quodam modo sequentem. Sacerdos autem qui in sancta sanctorum solus intrabat propterea lucas causa circa sacerdotum xpi erat intentio non habuit aliquam socium subsequentem quasi narrationem quodam

modo breuiaret. Tres ergo hi euangelistae
quae in hebreorum maxima diuersa fuerunt
quasi per humanam carnem temporaliter per
gesse. Porro autem iohannes ipsam maxima
diuinitatem domini quae patri est aequalis intendit
et ea quae praecipuae suo euangelio quantum
inter homines sufficere credidit commen
dare curauit. Ita longe ab eis ipse superis
pertinuit hos uidelicet quod ante omnia in terra
cum hominibus conuersari illum autem transi
ecendisse nebul. aequa et eum fuit omnem terra
et peruenisse ad liquidum caelum unde ante
mentis acumine ante quam esset a uidere
in principio uerbum dei apud deum per quem
facta sunt omnia et ipsum agnoscere et carnem
facta uti habitare in nobis quod accepere
carnem non quidem puerum nisi in carne
Nisi enim carnis ad suam seruata in communio
tabi. diuinitatis facta esset non diceretur
et operatus unum sumus. Neque enim pater
et caro unum sunt. Et hoc de ipso dominus
monuit solus ideo iohannes commemorauit
Et quomodo unum pater et ego sum in
patre et pater in me. Et ut sint unum sicut et
nos unum sumus. Et quaecumque pater facit hanc

eadem epistolis pacis simul ter. Et si quid
alia sunt quae spiritus sancti in quibus ac
qualis est pater recte intelligentibus
intimentur paene solus iohannes in evan
gelio suo posuit tamquam de pectore
ipsius domini superque id discumbere in eius
convivio solitus seraf secretum divini
ta tis uberius et quod nondum paulus arcu
biberit. Proinde cum duae virtutes pro
positae sint anima scilicet humana una ac
tiva altera contemplativa. illa qua
ritur ista quae peruenitur. illa qua laborat
ur ut cor mundetur hoc uidendum
dei. ista qua iacatur et uidetur dei. illa
est in praeceptis exercendae uitae
huius temporalis. ista in doctrina uitae
illius sempiternae. ac per hoc illa ope
ratur istam requiescit. quia illa est in pur
gatione peccatorum. ista in lumine pur
gatorum. ac per hoc in hac uita mortali
illa est in opere bonae conuersationis.
ista uero omnis in fide. et quia per pau
cos perspecula in aenigmate. ex
parte in aliquamulsione incommutabilis
veritatis. habebunt hae virtutes indubitat

uxoribus iacob pigmaeae intellegunturq
de quibus adversus faustum manichaeum
pro modulo meo quantum illi operesuppe
ret undebatur disserendi a quippe interpre
tatur laborans. Rachel autem cum suam prin
cipium, ex quo intellegi datur si diligen
ter adverteris tres euangelistas tem
poralia facta domini et dicta quae ad inpor
mandos mores uitae praesentis magi
me ualerent copiosius persecutos cir
ca illam actuam fuisse uersatos. Johan
ne uero pacta domini multo paucioranar
rante eo dicta uero eius e praesertim
quae trinitatis unitatem et uitae aeter
nae felicitatem insinuarent diligentius
et uberius conscribente eo in uirtute con
templationis commendandas suae intentionem
praedicationem quae tenuisse, unde colli
uidentur quae in apocalypsi illa quattuor
animalia adintellegendos quattuor euan
gelistas interpretatum sunt. probabilius
aliquid arrendisse illi qui leonem in matheo
hominem in marco uitulum in luca aquilam
in iohanne intellexerunt quam illi qui ho
minem matheo aquilam marco leonem iohanni

tribuerunt, de principibus enim libroru
quandam coniecturam capere uoluerunt
non de tota intentione euangelistarum
quae magis pertinebant ad iudaeorum
enim congruentius ille quae ad ipsam per
sonam maxime commendantur per leonem
significantur accepimus. unde et in apo
calypsi comparatur regia leo commemo
ratus est ubi dicitur esse uicit leo de tribu
iuda secundum matheum enim et magi
narrantur uenisse ab oriente ad regem
quaerendum et adorandum quem is per
stellam apparuit et ipse rex herodes regem
timuit inpanti atque cum eum posset occi
dere non paruulos necat, quod antem
peruigilium lucas significauit propter
maximam uenerationem sacerdotis neuti
dubitauerunt. ibi enim sacerdote zacharia
incipit sermo narrantis. ibi cognatio
mariae et elisabeth commemoratur. ibi
sacramenta primi sacerdotii in inpan
te xpo impleta narrantur et quaecumque
alia possum diligenter aduerti quibus ap
paret lucas intentionem circa personam
sacerdotis habuisse, marcus ergo qui

negotio sui propē regiā neq; sacerdotalis
uel cognationē uel consecrationem
narrare uoluit et ita omnem in eis uersa
tus ostendit quē homo xps operatus
est anīā hominis picta in illis quatuor
animalibus significari uidetur, hæc
autem animalia tria sunt leo sue bo
uis siue uitulus interragadunt.
Unde isti tres euangelistæ in his mag
ne occupati sunt quæ xps in carne opera
tus est et quæ præcepta mortalibus ue
ueredendae carnē portantibus tradidit.
Ioh. Iohannes supernubila in puro aera
tis humanæ uel ut aquila uolat ad lucem
incōmutabilis ueritatis acutissimis atq;
purissimis oculis cordis intuetur. Has
ōnis angulas quadrigas quib. per orbē uec
tus subiecit populos Lenēsuo iugo cesare
nae leuiē quadā uel impia uanitate uel
imperiali uerecundiae calcānis appetunt
uiles uerbis narrationis de rogenni pdē
per quos xpiana religio disseminata per
mundum tanta per milliaria prouenit ut
homines infideles iam in ipsos calcā
nias suas musitare uix audeant cōpressi

pide centum omnium decimione populorum
de Romanen quia non nullos ad huiusce
lumnosis disputationibus suis vel retar
dant apide negredant vel iam credentes
quantum potuerint agitando perturbant.
Nonnullos tamen ipse salua apide nosse desi
derant quod talibus respondeant quaestio
nibus vel ad proficiorum scientiae suae
vel ad illorum qui loquuntur repellendam in
spirante adque adiuuante eodem nostro quod
omnium ipsorum salutem prosit hoc opere de
monstrare suscepimus scriptorum vel quinque
reuerentiae eorum qui conscriptae euangelii quat
tuor libros quos euangelistae quattuor
singulos conscripserunt. Satis arcuias
criminationes se properare arbitrantur,
quod uti iam quod non sibi aduersentur
de scriptores quattuor ostendendum est,
hoc enim solent quasi palmare suae ua
nitatis obicere quod ipse euangelistae
inter se ipsos dissentiant. Sed illud prius
discernendum est quod solent nonnullos no
uere cur ipse dominus nihil scripserit cuius
de illo scribentibus necesse sit credere;
hoc enim dicunt illi uel maxime pagani

quidem ipsum christum, apud eos parere aut blas
phemare non audemus, et quibus cum ex
cellentissime sapientia sed tamen
tamquam hominem discipulos uerbo eius
dicunt magistro suo amplius tribuisse
quam erat uerum deum dicerent et uerbum
dei per quod facta sunt omnia et ipsum
ac deo patre unum esse, ac si quasi omnia sint
in apostolicis litteris quibus se cum patre
unum deum colendum esse edicemus, honoran
dum et tamquam sapientissimum uerum putant
colendum autem tamquam deum negant, Cuier
gouacrum quare ipse non scripserit
uidemur paratiores esse hoc de illo credere
quod de se ipse scripsisset non quod ab illo
prosciabbiro praedicatum, Apuis
quacro cur de quibus dam nobilissimis philo
sophis hoc crediderint quod de illis seru
discipulis scriptum memoriae reliquerint
cum de se ipse nihil scripsisse sint. Nam pytha
goras quo in illa contemplatiua uirtute
nihil habuit gratia clarius non tantum
de se sed nec de illa re aliquid scripsisse
perhibetur, Socrates autem quem rursus
in actiua qua mores informantur hominum

praeferunt praeter testimonio quod
de eius apollinis omnium sapientissimi
pronuntiatum esse non iniuriam sapientiae
fabulas paucis versibus persecutus
est quemadmodum nonnullos suos adhortans
rebus adversis atque adeo nihil scribere
volens. Christo coactum imperio su
dae daemonis pecisse diverti sicut nos
lissimus discipulorum plerique me
morant. Inquo tamen opere omnium
alienas quaestiones exornare sententias
Quidigitur causae sit cur deistis hoc esse
dam quod de illis discipuli eorum litteris
cum endarum eroe vjo nolint credere
quod eius de illo discipuli consciperant
praesertim cum eo ceteros hominum
sapientia superavisse putentur cur
quaesito patrem dei non liniamentorum
quosisto coolto imperiores fuisse non
dubitant uetraces deise discipulos pa
tere potuerunt christi non potuit qod
sit absurdissime dicitur credam de
illo quod sapientem fuisse non ipsi
volunt sed quod apud eos legunt qui
eaquae scripserunt ab illos sapientes

didicerunt. de inde dicant. unde sadrim
quod sapientissimos puerpi nosse uel
adorare potuerunt. si fama adsionem an
te certer. ne de illo nuntiata fama est.
quamdo se ipsi alienis quibusetiam praedi
cant. bus ipsa per totum mundi fama
fulgorum postremo fama praecipe
ranter fama ac de illo credant quae ma
iores sint. capuque fama quae de catholi
ca ecclesia quam stupent toto orbe
diffusa mirabile claritate disperitir
temuis istorum ruinorum incomparabili
ter iunctum. Capporro fama tam magna
tam celebrata ut ecclesiae nomen in ipsi reges
dassetrepedas contradicentunc olas insu
mis uorum dant. fanpulis uenientes adora
quam colentes credi filio dei unigenito
eidem praedicat. uper quem fama sunt
omnia. sicuro fama ecclesiae resie cornin
hanc eleguint quae tantae clarepraepul
cri. Discipulorum cornon cancelicx
quae tanta auctoritate praepollet. nos
certe de illis corum credimus quae ab ipsi
discipulis dei antiquitus et fama ac cele
bitor quae sadorando sunt et circa idem

in theatris. Siquidem corridendo sunt plus
ridendo quam esse quam adorantur in templis.
Resipiant ergo et intelligant esse se de xpo ipso
sibi superbiunt de ritu sciendi quid loquan
tur. Loquendo quod nesciunt, ac si aliquos
conscripsisse asserant prodant eos no
bis. Profecto enim ut dixim ecclesiam eccle
riosiorum quos scripsi patientur. Ut sapien
tissimos scripsi. Siquidem invenit eos pro
ferre ut quae malisunt. porro si malignum
non eos sapientissimos scripsi. Sapien
tissimum autem xpm patientur. Nonne ergo
xps. tale aliquid scripsit. Fauctor ipse de si
prium ut illis libris quos eum scripsisse ex
istimant dicant. Confitentur eum asartos
quibus eum putant illa peccisse contra cul
quorum pauca cum per crebrum, quod ex ipsi
mando se ipsos produnt quid dilligant et
quid appetant. Quando quidem xpm prop
ter eas sapientissimum putant fuisse quia
nescio quae inlicita nouerat. Quae non
solum disciplina xpiana sed etiam ipsa
terrenae rei publicae administratio ire
condemnat. Et certe quia alios xpi libros
legisse adfirmant. Cur ipsi nulla alia

facinus qualia illi de libris ita linos precisse
mirantur? Quidquid enim dominorum iudiciosi cer
rant quidam eorum quia ad ea xpi conscripsisse
uel credunt uel credi uolunt, ut eos dem
libros ad petrum et paulum dicant tamquam
epistolarum titulo praenotatos et precipo
ue sub uno inimici nominis xpi, sub eiusdem
eius modi execrabilibus arrisus de tam
gloriosi nomine pondus auctoritatis
dare se posse putauerunt, alias sub xpi
et apostolorum nomine scripserint, in qua
fallacissima audacia sic enim ab eis sunt
ut etiam a pueris quia adhuc pueri in
gradu lectorum xpi anas litteras nosti
uerriori deantur, Carmen uel omnino tale
aliquid inplingere xpi conscripsisse ad discip
pulos suos eos fecerunt ad quos potissi
mum scribere potuisse facile credetur.
Tamquam ad illos quos familiarius ad haec sis
sent quibus illud quasi secretum dignum
committeretur et occurrit eis petrus
et paulus, Credo quod plurimus locus sunt
cose illo pietas unde reni quia merita pe
tri et paulii etiam propter eundem passio
nis die celebrat sollemniter roma

cõmendat. Sic omnino errare merue
runt quinpõ et apostolici eius nonin
scis codicibus sed in pietis parietibusque
sicut nec mirum si apocryphis fin
gentes decepisunt toto enim tempore
quo xpõs in carne mortali cõsortes discipu
lis suis non dum erat paulus discipulus
eius quippe post passionem suam post resur
rectionem post ascensionem post missu
de celis spiritum post multorum iudaeorum
conuersionem et mirabilem illam: Post
lapidationem stephani diaconi et martyris
Cum ad hoc saulus appellaretur et eos qui
in xpõ credebant grauiter perseque
retur de celo uocatus est discipulus
atque apostolus factus, quomodo legitur po
tuit libros quos ante quam moreretur
cum scripsisse putare uoluit. Addiscipu
los tamquam paulo ad esse uos petri et
paulum scriberet. Cum paulus nondum
fuerit discipulus eius. Illud quoque arrien
dant quod magicis artibus tantum potuisse
et uenerationem ad populos inseruer
tendos arte ipsa consecrasse delirant
Petrum potuisse magicis artibus tantos

prophetas divino spiritu quia in terra
natus erat implere. Quidquid ita aliqua
tura praeloquitur quia ita ad praes
entia in evangelio legimus in quia lia
in orbe terrarum praesentia nunc videmus.
Neque sicut ante regis ut
colebatur et mortuos suos aut ceratanie
quam natus. Cum prophetando centuri
ones una de praetoriae cohortis reipublicae
tota administratio prophetaverit illius
regis venturi. Et ecce caelestis ex
omnibus gentibus condituri. proinde illius
hebraeae gentis ad prophetandum christi
secundum de praetoriae nullus alius est
nisi unus de sacerdotibus quippe et ad terrae
et omnia quae in eis sunt. Quoque pensos
saepe suis hostibus subdebantur nunc
etiam pro gravissimo scelere occisi christi
et ipsa hierosolyma quod et ait regnicorum
caput penitus et radicitus romano im
perio subjugavisset. Solebant autem
romani deos gentium quasi subjugatos
colendos proprias et eorum sacras esse
perhoc dedo gentes hebraeae cum ei
oppugnaverunt vel offerunt pacem

noluerunt. Credo quod uidebant sicut
dis sacra recuperent quae se solum de le
uis et macis simulachris colunt uel di
mittenda esse omnia quae prius colen
da susceperant. Quorum religionibus ro
perniosum crescere arbitrabantur
In quibus plurimum fallacia daemonum
decipiebat. Nam neque intellexere debebant
occultandi uerti dolentiae pacnesque
rerum suam potestas esse subiuncta et hac
tum regnum nonnullorum deorum timore qui
si aliquid in hac re potestatis habuissent
suos potius potius proiecissent neque ro
manis superarentur. Ac ipsos ceteros ro
manos edomitos subiugassent neque enim
possunt dicere pietatem ac mores suos
adhuc centum quasuerunt dilectos
et electos. Nunquam hoc dicent si priorum
diuina recolant pacinorum asylum
et ceremoniarum praeiudicium neque enim quan
do asylum constituerunt Romulus et ro
mulus omnes omnes omnis liber sceleris
reus eo confugisset inultum haberet
commissum. Haec cepta paenitentiae
dederunt ad sanandas animas miserorum

Ac non potius collectam hominum manu contra suas civitates quarum excessione
bant mercede inponitis armarunt.
Aut quando Romulus fratrem suum nihil in
eum aliquid perpetrarat occidit iustitiam
vindicandi ac non principatum dominandi cupiditate. Francisque dilexerunt
de hostes suarum civitatum pacem nobis
suis earum quippe non illas deserendo praesserunt. Nec adiutos transeun
do eos aliquid adiuverunt quia non habent
in potestate regnum dare et auferre. Sed
de universi cleri hoc agit occulta iudi
cio nunc continuo beatos futuros qui
terrenum regnum dederit. Nec continuo
miseros qui eis adfuerit. Sed beatos
vel miseros propter aliud et aliunde pa
cem temporalia regna adquirere terrena
quibus voluerit et quam diu voluerit se
cundum praedispositam ordinem saec
ulorum vel sinendo vel donando distri
buit. Unde nec illud possunt dicere cur
ergo de hebraeorum quaestionem fecerunt
de diebus non solutis non subiugauit
sed neque ipsos hebraeos ne a romanis suis

ricarentur adiuuari. Praecesserunt enim
manifesta peccata eorum propter quae
illis haec uentura prophetae tanto ante
praedixerunt et ob haec quae ipsi propio ore
se ipsos occiderunt. Ne quid peccatorum
occultorum peccatorum uestrorum euadere
possint. Et quod illius passio esset et gentis
proprium ac de prophetica confessione
praedicentur. Nec in aliare magis et a
rum illius gentis regum et sacerdotum et sacrificiorum et unctionem illam mys
ticam quod de brisoam recedit et unde ipsi
nouum et lucem et propter quam reges
suos ipsi ipsa gens appellauit. Non prius
se nisi praenunciando ipso de pruina quam
quod occisi ipsi resurrecturo post ea quam
coepit credentibus gentibus praedicare et
illa omnia cessauerunt nescientibus ro
manis per quorum victoriam nescientibus
iudaeis per quorum subiugationem factum
est. Et illa cessarent. Rem sane mirabilem
non adiecerunt. Paucis pacani quibus man
serunt dum hebraeorum offensum auditis
nec receptum audiorribus. Nunc praedica
ri et uocari ab omnibus gentibus ipsum esse

ds israhel. Dequo tamen ante prophetia
pleteondi sicadloquutus est. et quierunt
ieds israh. uniuersae terrae uocabitur.
hoc pacto est per nomen xpi uenientis ad
homines. et sed ipse israhel. qui ne pos
sum abrahae. a quo ceps coepit hebraeorum.
Nec ipsi israhel. dicitur est. in semine tuo be
nedicentur omnes tribus terrae. hinc
ostenditur ds israel. ds unus qui pecit ead. u
et terrae et res humanas iuste ac miseri
corditer curat. Ita ut nec praecludat mi
sericordiae iustitiam. nec impediat misse
ricordia iustitiam. quod non ipse sit uetus
in hebraeo populo suo. qui a regnum sacer
dotium que eius romanis expugnando dele
tum que peri sit. quando quidem per xpi eu
angelium uere regis et sacerdotis. quod illo
regno et sacerdotio futurum praeficura
uit. Nunc ipse ds israel. ubique dele tum lacesti
um. quae utique nedelerentur. recepere sa
cra eius romani noluerunt. sicut recepe
runt deorum aliarum gentium. quas uice
runt. Ita et regnum sacerdotium que proje
ticae gentis abstulit. quia iam qui peream
prominiterat uiaduenerat. et romanum

superium aquo illa cecinisse dicitur per xpm
reccem suo omnis subiugauit atq. ad cer
tendam idolatriam propter quorum honorem sa
cratissimus receptam noneram xpianae fidei
robore ac devotione convertit. porro quia
haec de se futura ut per eum prophetas et per
eum sed et eius successores regni ac sacerdotium
praenuntiarentur non magicis artibus
sed veris ac certis argumentis esse inlustratum. natus
nam et illius laude et a regni populus ubique
dispersus et mirabili providentia vetustis
sine ulla unctione regis sacerdotisque re
manserit in quo dirimente vpi nomen ap
parebit et nec tamen reliquias quas in ossu
servationem sancti romana sacra de illa
de idolorum cultu nec dictis ac scriptis accepit
et libros prophetico adhesit nomine
gerat vpi ac de illo ore eodem suis proper
ea dicta prophetarum vpi quibus ad
hec omnia vpi vocabulo laudando se ipsos
indicant si aliquando ita subtilius nomine
serpiasum et cuncta omnia his armis vpi
doctrina inimicasti. hinc potius intelle
gant quantum illud nomen quod domino et
illi quem contra eius praecepta nunquam suasse

pharisaeis honorare conantur. Secundi
diuersis hominum erroribus/ multiplices
varias hereses adversus veritatis subiectos
nomine condiderunt. Hasenthusiasmatum
incipiadsuadendum quod properunt con
tra doctrinam xpi nil aliud esse ponendus. Ario
veritatis non habent nomen xpi. Quid quod fi
dei xpi laudatores et xpianae religionis
obstaculosi receptatores propiter canon audent
blasphemare xpm quia quidam philosophorum
secundum Porphyrius porphyrius sic illos pro
didit consolari eum deos suos quid de xpo
responderent. Illa uero oracula suos xpm
laudare compulsi sunt nec omnium cuiusmo
cumque deo legamus se dedicationes fuisse con
fessos. Sic pro esaiae in prophetis nis
quod dicentium dacmonia. Ac per hoc istu
nec contra deorum suorum responsa conten
dunt continent blasphemias xpo eius
in discipulos eius effundunt. Colliaue
dentur quod illi dicentur quos philosoph
paganorum consulere potuerunt etiam
sed discipulis xpi interrogarentur ipsos
quoque laudare cogerentur. Ueruntamen
ista disputant quod haec cuncta

templorum eiusdem nos sacrificiorum
et conspiratione simulacrorum non per doc
trinam xpi gesta sed per discipulorum eius
quos ad id quod ab illo didicerunt docuis
se contendunt. Quo lenitas xpiana per
xpm honorantes laudantes quoque et uelle
re quoque et per discipulos xpi et sacrificia
et dicta xpi adnuntiantes sunt. quibus consuet
ro religio xpiana adhuc ista tam paucissimis
omnis nec iam oppugnantibus. Sed ita omnes
adhuc mundanorum inimica sed noluerunt
credere xpm et laudare esse prophetas
legant quinon solum superstitiones idolo
rum euertere praecepserunt. uerum etiam
xpianis temporibus. hanc euersionem
puniri praedixerunt. quisque pellerunt
curiam manifestatione completorum sue
rum diuerunt curiam ac triumphum resis
tere. uerum tamen dilegentius abistis
quaerendum est quomodo putentes se
dominis dei curam colendi non receperunt
simulacrorum gentium deos quas romani
subegerunt imperii praesertim et eorum
sententia sit omnes deos colendos esse
sapientiae curam gerant uel ceterorum

is ereticorum est si plurimum valet
cura deis solus non colitur. Si parum
autem valet cur contrariis eorum solus
acris ab omnibus gentibus solus paene
non colitur. Nec quia huius quaestionis
diuinitas poterunt quae timentes
et minores deos colant quos deas putant
hunc deum non colunt qui pro cura alit omnes.
Si enim magna cura eius est. Cura tanta
eius est in probandos si parua nullius
uirtutis est. Cur tam potenti in probatus
si bonus est. Cur a ceteris bonis solus
separatur si malus est. Cur a tot bonis unus
non superatur. Si uicta est. Cur eius prae
cepta respuuntur. Si condenda est. Cur eius
praedicta complentur. Dostrecmo quod
uolunt de illo sentiant. Nec quod romani
etiam alios deos colendos colendos non
putant qui pallori et pedibus pana petierunt
qui et agribus dacmonas inuitandos et ca
cus dacmonas placandos monent. Quod
libet ergo de illo existiment cure eius solum
sibi negandum non propitiandum
esse diuerum. Quis est iste uel praegnatus
ut in magnitudine solus ad hanc nominis

uel pro nostris uitiis omnibus hominibus
tantum solus colatur. Nihilergo restat uidi
cant cur bonus dis sacra recipere noluerit
nisi quia solos se colui uoluerit. Illos autem
deos cenere quos isti etiam colebant cum pro
hibuerit. Sed hoc ipsum magis abeis requi
rendum est. Quem nam uel quales esse pertinesse
iam dicunt quos uoluerit colidos alios quibus
iam ante complacuisse uidebatur euertendas quas
illorum adeptus sacra non recipienda. Cuius
sententia illius eorum philosophi prodiuntur
qui sapientissimi omnium hominum ex ora
culo fuisse firmarunt. Socratis enim
sententia est unicuique diuisse colendos esse
uere quomodo se ipse colendos esse praecepe
rit. Proinde ipsis sua necessitas facta
est non colendi dii hebreorum quia alio
modo eum colere uellent quam se colendum
ipse diuisset. Non enim illum colerent sed id
ipse fuisset. Sacrificia illo modo uellent
quo ipse diceret. Alios sibi colendos non
esse certabant quos ille coli prohibuerat
hac per hoc respuerunt unius uiri dicta
tu ne multos falsos oppenderent. Magis
arbitrantes sibi obprobrium fuisse iniuriam

ita quod illius iste non volentia pro
futura scopuerit ipsa tana necessitas
christiana hominitas nunc quoque causa id
desiderio sentiant homines quos pla
cet omnes deos colendos esse, sicut nos
ipse colendos nos esse. quomodo colantur
homines cuiusque non colitur. si autem eo
colendus est non omnes colendi sunt
quia nisi solus colatur iste non colitur.
Nec porro dicturi sunt istos non esse deos
cum illos deos dicant quos sicut nos secundi
nos nihil possunt nisi quod illius iudicio
permittuntur. non utique prosint
sed ut nec laedere valeant nisi cos qui
illa laedendos esse iudicat quorum
potestas sicut ipse idem ipse pater omnipotens
certis quibusque partibus sicut iudicat
quorum cuique consulat. ab hominibus
ut non dicam repellerunt provinciarum
privatis negotiis respondere nunc
dominum cum cuius cuique non solet
adiutorius consulebantur concurrere. Res
pondere nunc ita: unde non con
sulebantur de omnibus generibus
navigationis generibus et lanificio

praedixerunt quae nunc et legimus et
videmus. Sed dicunt quoniam completa
sibylla fata cecinit Romanorum quando
dominos et omnes nationes in secundum per respicientia et
creaturas et omnia patrum suorum simu
lacra et cerscuras sicut praenuntiant
exhibent. Post Romos illos deos dicunt
quinquiam misisunt per ratesis suos
contra istum dicere quando
dominos qui per ratesis suos istorum
simulacra non solum deterruisset
verum etiam in omnibus centibus cersu
ri praedixit ab eis. Quillis disseretis
secundum colere nisi eum [illegible] fa
mularentur aut legam disposuerint
vel aliquam sibyllarum vel quem libri
aliorum in tuum scriptorum praedixisse hoc
futurum. Cur nos hoc praedicorum dicis. Ab
nibus centibus colere et quod eum cultio
res aliorum deorum recte antea respu
issent. Futura et etiam in eras prophetia
romanis in auctoritate ista sublime. Cu
ius obtemperans etiam imperium Ro
manum iubere et colere simulacra omo

nunc secundum libros praecepta operum po
ratur legant ista possunt ex aliquibus
libris canonicis sororum proferri dicere quidem
quae in illorum libris legunt per nos autem hoc
est vita nare lectione testimonia dicunt
quod ascis angelis et ab ipsis prophetis
audire potuerunt sicut praesentia in carne
vita nostra ad caelestia ad astra conti
nere sed haec omnia quae ut properando
a nostris praeta esse comprehendunt ipsi omni
no ipsi ore non sunt cum properantibus
deorum suorum contradictio hebraeorum ali
quid properantium sicut nostri et tanta
de libris prophetarum nostrorum contra
deos eorum et ipsos adversarios et prae
dicta recitamus et facta monstramus
quae illi tacent per paucis quibus omnes
malunt dolore completa quae illi omnia agnosce
re quippe non praenuntiare et plenda cum
insuis dis pales quae sunt ut ad caelestia
nihil aliud prominent appetant quae ut ali
quid eorum responsis sibi futuri esse dici
cerint quae cum fiant cum non potuisse ut
scriptum intellexerint illum esse dei ut ut quem
sic audent astra ut deorum sociata esse nunc

ergo quemadmodum patet ex eo quod homines
deos colendos esse proprientur coeteris
ris colere non sinantur. Cur ergo simul
col non possunt. Cur non ille celeger
quisque colat ut relicensis quilibet
col non queant. Aut sic queant. Legatur.
Quidem magis populis eorum in templis eos
deberent recipere. Cum nihil eorum quod a le per
sonum. Eumque probitatem tam evidenter
contractum quamvis contractum
tor non potuerit esse deberet. Nisi
hunc dicat esse populus in quibus assumptum
quibus homines ab ipsis non prohibent.
Sive populus esse hunc deus quo illo pre
cipitur ne sic colantur populus esse deus
illorum. Si autem ad eppidentur ipsum col
prohibent et plus audire nolunt quam
prohibere audeant hoc ipso quis non sa
pit quis non sentit illum esse potius sele
gendum quisque col et publice prohibet
quicumque simulacra euertit ipsi praedi
xit euertit quamquisque quos ut ille non co
latur iussisse nescimus praedixisse non
legimus cavisse aliquid non videmus.
Roco respondeant quis est dissimilis quidem

dēs. Genuino sic persequitur quod omnia eorū
sacra sic prodit sicut ex hinc cum quid interro
geo homines quid cuiando erunt cogitando
quis sit esse. Nudicunt Saturnus est. Credo
propterea sabbatis supplicationē quasi nec die
Saturno tribuerunt. Clarum autē ipsorum
quod octauē apud se. Nec omnē inuenitur dō
iudaeorum iouē pōtauit. Nihil interesse
censens quo nomine nunc uperetur dū eadē
res intellegatur. Credo illius sūmo iuuie deter
rerus. Nam quam nihil superius solent cole
re romani quam iouem quod de apud eorū satis aperte quae res natura et quae rege
omnium deorum arbitrantur. Cum iudaeos sūmū dēo colere nihil aliud
potest suspicari quam iouem sed sunt qui
iouem dēo iudaeorū putant dicant quando
Saturnus prohibere ausus est colli alterum
dēo. Nec ipse iouem qui ei regno expulisse
perhibetur patrem patrius quis aliquā po
tentior et uetior placuit cultoribus suis
Saturnū uero expulsum non colant. Sed
neque istud colitorius prohibuit et quae uincere dēo
dignum esse perhibent. Istae inquiunt
fabulae sunt ac ipsi per praetanda ac sapien
tissimi

aeriridendae. nos aerē iouem colimus de
quo ait orator iouis omnia plena esse iouis omnia
uocitantur spiritum enim ergo et uim iouem
opinantur esse eo iouem deum qui ether perpe
phetē caelum terrenē ego impleo quid illud
quod idem poeta dicit aetheris quomodo deum
prius fecerunt cum poeta omnipotens
secundum imbribus aether conuocis in gre
mium lacte discendit aetherē quippe non
spiritum sed corpus esse dicunt sublime quo
caelum super aerē distendit. An poe
tae concedatur. nunc secundum platoni
cos et non corpus sed spiritum. nunc secundū
stoicos loquitur corpus spiritū quidergo
in capitolio colunt si spiritū sidenique ipsum
caelum corporeū quid illic facit secundum illud
iouis quod appellant aegida. Neque ergo
nominis huius ratio reddatur quia iouem
ab aere occultatum capra nutrit.
Aetheo poetae mentiuntur. nūquid et
capitolia romanorū operas sunt poetarū
quid sibi aerē uult ista non poetica sed pla
ne omnica caricatas deos secundum phylo
sophos in libris quaerere secundum poetas
in templis adorare. Sed nonne quid etiam

ille eo hec ceteris poetis aperit quem ipsum
iouem esse saturnum patrem eius et plutonem
atque neptunum fratres eius Naplanis
siue homines fuisse prodit et eorum
cultores eratas magis poetis accedere
ani quam ad eos de honestandos sed
potius ad exornandos multa apinxerunt.
quamquis et ipsum euhemerum abennio
poeta in latinam linguam esse conuersum
cicero euidenter oberat Neque ipse cice
ro poeta parum quiete et quo in tusculanis
disputationibus quas secretorum adponere
dicens suuere scriptari uetera quae ipsi
scriptores graeciae prodiderunt eruere
conetur ipsi illorum arcanorum centrum dubitando
disproperon incaelum repperientur quae
reuorum deorum ostendentur sepulcra in
gratia recondere quae est initiatus quae
traduntur. Tum denique quia hoc late patere
intellexit. Dicere ceteris deos homi
nes fuisse satis comperitur. Incaelum
autem peruenisse bene colus suspicatur.
quamquam hanc honore opinionis ab omni
bus esse dilatatum non dubitauit
publice dicere euidenter uel loquere

quibus hanc urbem quam condidit romulus
adeos immortales venerandam fama
q. sus tulimus. quidquid fuerit veritatis si
hoc fecerunt antiquiores homines de
iove et saturno et ceteris quod romani
de romulo quod denique iam recentioribus
temporibus etiam de caesare fecerunt
erunt quibus et turgidius adulationem
carminis addidit dicens. et procer
sit caesaris astrum. Ut igitur ne for
te historica veritas sepulchra palsorum
deorum ostendat in terra, ut fingit astrum
poetica stellas eorum non pingat sed pingat
in caelo. neque enim regera stella illa iovis
est. Aut illa saturni, sed posteriorum mor
tuorum sideribus a principio mundi conditis
haec nomina imposuerunt homines
quibus mortuos quasi deos habere
voluerunt. de quibus quidam tum
malicastitas. aut quidam tantum bonitatis
luxurias commerunt. Et in terra sit
quae cum sole et luna circumeunt. cum
habeant stellas et omnes eruanon habeant
Sed puerum et cicero academicus in
certior quam poetae quae sepulcra

deorum commemorare adiuscerit, pueris
quoque mandare quam cuius hoc non ex opinio
ne propria praesumpserit sed ex ipsorum
sacrorum traditione commemorauerit.
Numquid et uarro uel naeuius uel pocta ennius
uel naeuius academicus dubie ponit quod
dicerent illi deorum sacra et ueniis quae omni
uia uel morte quam inter homines uiue
runt uel obierunt eis secum posita. Numquid
et lucanus ille sacerdos aegyptius poeta
uel academicus fuerit quod macedonia alexan
dro diuersa quidem ac recorum opinione
multorum deorum originem uerum tamen ita
prodit ut eos homines fuisse declarat.
Sed quid ad nos dicant sed iouem non homi
nem mortuum colere. Nec homine mortuo
capreolum dicasse. Sed spiritum uiuifican
tem omnia quo mundus impletur, et secum
eius in honore nutricis eius pactum de
pelle caprina inter praecentur ortu
lum. Quid dicunt de saturno quem saturn
no colunt. Nonne ille est qui primus ab
olympo uenit armatus fugiens et iracunis
exsul ad empis quem enus indocile est
dispersum montibus abiis composuit leges

quod dicit latium quasi latentium
latuisse eos in locis. Non ne ipsum eius
simulacrum quod cooperto capite pingi
tur quasi latentem indicat. Non ne ipse
pilis ostendit agricultura quod falce
deos constrinxit. Non inquiunt. Nam uideris
si fuerit ille homo et rex quidam de quo ista
narrantur. Nos tamen Saturnum interpre
tamur uniuersum tempus quod Greco
uocabulo eius ostendit uocatur enim Cronos quod adspiratione addita
etiam temporis nomen est. Unde et latine
Saturnus appellatur quasi saturetur
annis. Quod adeo usque sacerdotes nescio
quo conantes in deliras interpretationes no
mina eis simulacra dedicarunt patrem eorum
tempus esse. quod nisi aliud indicant
quam omnes deos temporales esse quo
rum patrem ipsum tempus constituunt ero
uerunt hinc philosophi eorum recentiores platonici quam christianis tem
poribus fuerunt et Saturnum alter
interpretari conantur dicentes
appellari Cronon uel quasi saturatie

intellectus coquod Graece sacrilegos co
ros, Intellectus autem sive mens nus
dicitur cum id decet supplicari et la
tine nominemus quasi capricornum latina parte
et Graeca posteriore compositum ut
dicerentur saturnus tamquam satur esset
nus. Hoc erunt quae esse labsurdum spiritu
temporis supplicabatur quod do
mesticum vel putabant vel putari vo
lebant. Attuit rosecundum ipsa nouella
interpretatione quae dicerent deorum
si habuissent omni genere crimine clarus ne
que latuisset saturni filio nouem dicunt
tamquam ab illa summa mente proflu
entem spiritum quae vel omnes esse vel uiuant
quae mundi humis omnia terrena et caelestia
corpora implente, Unde illud uarronis
est quod paulo ante commemoraui omnis
omnia plena. Nunquam nonsi possent
ipsi sicut ipsa interpretatione tracta
superstitione hominum commentarent
et nullas simulacra. Accedere satur
no potuisset quae non capricornum constituere
rent, nec enim illa anima rationalem sapi
entem per disputantem nisi participatione

secundum illius cõmutabilis quae sapien
tiae non solum omnis quam hominis
animam sed ipsius etiam mundi quam
dicunt iouem. Nos uero esse quandam
summam sapientiam cuius participatione fit
sapiens quaecumque anima. Et uere sapien
non iam tu concedimus uere esse iam omni
me predicamus. Certum est enim uniuersa
ista corporalis moles quam mundus
appellatur habere quandam animam
uel quasi animam suam. Desiderationem eo
rum quae fiant recurrit sicut nunc quoque
animal, magnam atque admirabilem quam esse
Nec admirari debemus si opinionis cõpen
sa quod uera sit. Nec repellimus si cõpensa
quod falsum sit, quid autem hoc ad hominem
etiam si cum pecudibus uel uel
nulla anima fit sapiens uel beata et valia
quae cum anima sed ueluti solas summam atque
incommutabilem sapientiam. Romani autem
quinque saturno sed iouem capitolium con
diderunt uel alias nationes quae hoc
praecipue supra ceteros deos colen
dum esse putauerant. Non hoc quod esset
senserunt quis secundum suam nouam

opinione existimabat arcessiquoque ad
in his rebus potestatis habuisse Saturno
potius dedicarent, et non ab eo vitio quod
concubitu accepta vitio deliberare quasa
tuenti quod sapientis oppetere mortem
dicerent et ad epistolam literalia sidera
constituerent quae opinio tantum contra
illa sinamus humanis praevaluit tempo
nominare illum vel inscribere potius quam
Saturnum appellant stationem a superstitione
Carthaginiensis pac non
cognomen nuncupatur Chronos sensere
breve quam Saturni appellantes. Non
est ergo quod colere conuincantur cum id
colorare concentur adora tores simulacro
rum. Cum certabitis nouercis Saturni in
terpretatio risus requirendo est quod
dedisse tantum hebreorum ita personio
placuit omnes deos cum gentibus colere re
cuiusque superbo, puderet propeccato rui
recussione humilari sus xpo, quidem ego
sentiant dedisse israel qui sine colunt
nondum nes deos colunt. Saturnum colunt
non colunt sicut sed alii russi quia ita
colunt quos colit ille probitur percussent

ciatesigia probisuri per quos haec ipsa
quae nunc ab pianis colitur simulacra
patientur pictura praedivitis sive genio
angeli. ad illos prophetas mississe quibus
dominus creatorem unum verum deum cum
universa subiecta sunt et per sensibilem
rerum congruam speciem figuraverunt ostien
derent et quae ad modum sacerdotum praecipe
rent indicarent sive aliquo rei inestimen
tes perspicuo compta sublimatesint et eo
usque adderent quod ipsi angeli videri
consuevit tacuerunt et illudi seruisse qualia
deos probisuri seruisse autem predicta
tis in regno et sacerdotio rei publicae suae
et expiationem dei et sacerdotes
sui in piantibus sacris. Porro autem
diis gentium quos isti dicunt colere et colendos illi
quae dicis colunt non poterit colere nec colendos
dicant quid causae sit et nullos eorum
inveniatur qualiter eos probisse ar
cuit eos indicersi opprichsorum ineribus
quae constituant. et rebus adque quae
propriae pertinentibus praesidens dicit
genio tuppiter non prohibet saturni
cola quia non est ille bovino quilibet imme

patre de regno expulit sed aut caeli
corpos aut spiritum complensse caelum et terr
ram et ideo non potest prohibere colu
mentem superna exquiritur coma
masse sicut ratione necessitur nos tocto
coli prohibere quia non abscorebellante
superatus est sicut ille noue nescio quo
modo arma pugnent in pralia sed
pacem primam ensanione ascendit prae
salie et vulcanus prohibere coli matre
uxoris adulterii hercules quod non est
persecutrice sua quae ipsa in eos
est pia procda consensio ut nec diana
virgo casta coli prohibeat non dicit a
venere sed priapum nudus homo
ornator et agricola esse dolorem
secundos certamorum quis tamen vel
ut ignaviter plastrabricare erubescit
sudinter pracientur diana virtutem
quae volunt interpretentur et pria
pum pecundiatis deum hasane ut impe
tandis pecuniis pudeat non nomen tal eo
basreadiuvoreo, dicant quod placet
interpretentur quod sapiunt duoma
men omnia eorum argumenta pertur
bet

ds israhel; quia illos omnes colaprohi
bucerit et ianuil. deorum colaprohibitos
sit corum simulacris et sacris eius ne
ne praecepere predixerit et precerit
sicut sapientum illos falsos atque pallaces
esse esse uerum accuracedo; ipsos acrie
iam paucos deorum cultorum falsorum que
cultores; quis nonnoverit nolle contra pe
rare illi; de quo certa ueris quis
nam dubitet quod liberi opinando respondeat
diu tamen esse negare non audent.
Quia igitur gentium ueritas et predictis
atque completis facillime conuincuntur.
Neque enim cadit quia liberum sit importan
esse nonnedere; quia ipse in principio
fecit et cel. de terra et omnia quae in eis
sunt. Neque illa nimis antiqua; quod
enoch transtulit quod iuo prius dilauio
de. liberi quod noe iustum domum quae eius
perliberum inde liberauit. abraham
in hominis. facta acta et ordior. hunc enim
facta est per angelum oraculum ora
nipesta prouissio; quanunc uideamus
impleri. hunc quippe dicitur in semine
tuo benedicentur omnes gentes.

ex eius semine populum israel / unde et hic
de maria quae peperit xpm / in quo benedicentur
omnes gentes / aut dicant hanc necqua
re si possunt / haec promissio facta
est et ita ad isaac filium abrahae / et ad
iacob nepotem abrahae / quem et israel ap
pellatum esse / ex quo universus ille po
pulus et propagatus et nominatus est / et
ut hunc populum israel appellare et ut deum israel /
non quod ipse non sit deus omnium gentium /
sive nesciens hoc / sive sciens tantum / sed
quia in eio populo voluit manifestius
apparare ut ut ipse promissorum suorum /
illi enim populus primo in aegypto multi
plicatus / et de illa seruitute per moysen /
in multissimis portentis quae in seruitus /
de ceteris plurimis gentibus / terra et ita
re promissionis accepit / in qua terra natus
per reges suos, de tribu iudae exortus, qui
iudas unus fuit ex duodecim filiis israel /
nepotis abrahae / atque in de iuda iudaeorum no
men nauit / multa ipse ad iuuamen peccauit /
multa pro peccatis suis ipse plagellatus
perpessus est donec ueniret ex semine eius
promissum in quo benedicerentur

oo nesciunt / et patres suorum simul
ac ras ponte conpringerent. nec enim
temporibus xpianis sed tanto ante
praedicit esse quod per xpianos impleb
tur. ipsi iudaei qui remanserunt in nomi
ne omnis xpi / de quorum etiam futura per
fidia in illis prophetis legere sacri
mones / ipsi habent et. ecce enim prophetam
dicentem. dne deus meus et refugium meum
in die malorum ad te gentes venient ab
extremo terrae et dicent tuere omen
dacia coluerunt patres nostri simulacra
et non est in illis utilitas. Ecce nunc pri
ceccenunc gentes ab extremo terrae
venient ad xpm istae dicentes / et simul ad
franganties / et hoc enim magnum est quod
ds praestitit ecclesiae suae ubique. diffu
sae / et in gensiudaea uerrio debellata et
dispersa per terras / ne a nobis haec con
posita putarent tuk codices prophetarum
nostrorum ubique portarent / et in omnia
fidei nostrae testis pierent certatis
nostrae. Quomodo ergo discipuli xpi
docuerunt quod a xpo non didicerunt
sicut si alii disputendo iactantur modes

centilium et simul ac horum superstitio de
leretur. Nec quidem illas prophetas quae
nunc leguntur in codicibus suis inimicorum
xpi possunt dicere esse discipulos xpi
quos enim ob necem uiri israhel,
ipsa enim populo dicit uoces perditionis
uoces factas ad moysen. Audi israhel
dns deus tuus deus unus est. non facies tibi
idolum neq. cuius quam similitudinem neq.
incalcias surse neq. inclinabis deorsum
uiam. et cetera. Non ergo ipsorum
accipere sic praecipitur. Nos adora
bis deum illorum uel non seruiesis eis. non
facies secundum opera ipsorum sed deponen
do depones et comprimendo comprimes
simul ac hac ratione dicat xpianos
xpianos non pertinere ad israhel et israhel
nepos israhae. Cum primum deum
de isaac filium et deinde ipsum israhel
nepotem eius dicit esse quod et omnes ad
insemine tuo benedicentur omnes gen
tes quod pertinet ad uidere in xpo et inde
exortas esse illa oracula de qua prophetia
populus israhel et israel et ecce in die ense
ce uirgo concipiet et parietur filium

uocabuli nomen neque emanuhel, in
terpretatur autem emanuel, nobis
cum deus. Dicit ergo isrhl: qui prohibuerunt ados
dei colere qui prohibuerunt idola aedificare
qui praecepta fecerunt qui per prophetas
predixerunt gentes ab exercitu eorum ita erat
dicentes: uere mendacia coluerunt
patres nostri simulacra in quibus non
est utilitas. Ipse ergo christi nomen et christia
norum pide esse arguit omnium superstitio
num euersionem futuri promisit cuius
rei prius ira. Ergo miser qui blas
phemare christianos et ecclesias eius hoc est
dei accolentes nomen christi uenerantibus
prohibuerunt uoluntate deo doctrinas
suas placere alienas quas christiani contra
idola disputant et easque omnes falsas esse re
ligiones ubique fuerint iudicant. Dedo
isrhl. Respondeant quae docere israeli
iubere non iam christi christianorum sed iudeo
rum laudantur. De ipso consulant
deos suos quae prius blasphemari prohi
buerunt. Dedo isrhl. Si audent aliqua con
tra nos respondeant. Sed quos con
sulant aut uis iam consulant libros

suorum legant iudaei israel. iouis putant sicut
gaudos scripsit. Interrogatus secundum eorum
opinionem loquar. Cur ergo tuum non credi
dant idol. accedet. Nam Saturnum pu
tant. Cur ergo non colunt? Aut cur non
siccolunt quomodo ut ccolit per
consulatus praecepit per quos et aut per ke
dixit populum. Cur ergo non credunt simul
acra cuncta esse? Alios deos co
lendos non esse? Sine eo iudaeis necessarium
non est. quasi unus eorum esset con
tra sacra aliis et Saturni eorum tanta
non iuceret. Quis ergo est qui propter
deos alios solus abiectus non colitur?
et eorum sis diis alius tamen indenter ef
ficit ut solus colatur. humilia omnia
superba. Altitudine quae se adversus apo
stolos erat pro idolis persequens in ec
clesiam quae christianos. nunc eorum quae ad
uersus abscondant. Cur ergo ecclesiam
lunt. ut ubi deos ipsos suos repriuant
ne a christianis inuenientur. aut christianis
tur. unde hoc? nisi aliud ne legi atque
regi per quos dissimilis quae ut ipsi po
testatem sublimios, ut non in ecclesiam

longe antecedentem dicens per pro
phetam: Et adorabunt eum omnes re
ges terrae omnes gentes seruient
illi. Nec per eum completur quod per pro
phetam idem idem canitur quod rex omnis
nunquam esse impia plebem suam. Non qui
de noua quamuis ex gentibus credi
derunt in xpm. Nam unde erant et apos
tolici uiri et homines uniuersi omnes super
Buio adpiniuriosum. Ipse solus exalta
retur. Idest solus altius et perfectius homi
nibus manifestaretur. Donec proiecerentur
a credentibus idola et a non credentibus
absconderentur. Condens humore terra
conpringuitur. Idest terrenis hominesti
more pranquintur. Timendo lecto dei ip
sius. Et eorum qui credentes in eum gentil
bus sed regnantes. Et alias sacrilegia prohi
berent. Haec enim quae et praecipuos in
telleguerentur breuiter praeloquutus
suum prophetas dicit. Et nunc et uidoos
iacob. Et uenite et ambulemus in luce domini.
Reminiscentia plebes suae domus israhel.
quam repletae sunt sicut ab initio regio eorum
auiorum. Sicut alienigenarum et philis

multi alienigenae natisunt illis, Repleta
est terra eorum argento et auro
nec erat numerus thesaurorum illorum,
et repleta est terra equis nec erat numerus
curruum illorum, et repleta est terra
abominationibus operum manuum ipsorum
et adoraverunt quae fecerunt digitis suis
et inclinavit se homo et humiliatus
est vir et non remittas illis, et nunc in
trate in petris et abscondite eos in terra
a facie timoris domini et a gloria maiestatis eius
cum surrexerit contringe terrorem terra,
oculi enim domini excelsi homini humilis
et humiliabitur altitudo hominum et exal
tabitur dominus solus in illa die, dies enim
domini sabaoth in omnem superbum et sublimem
et in omnem altum et humilem et
qui humiliabuntur et super omne cedrum
excelsum et elatum et super omnem arborem
basan et super omnem montem excelsum et super
omnes colles altos et super omnem turrem
altam et super omnem murum munitum et super
omnem speculum navium decoris et hu
miliabitur et cadet constructio hominum
et exaltabitur dominus solus in illa die et omni

fabricam omnia abscondent in spelun
cis et in scisuris petrarum et in cavernis
terrae a facie timoris domini et a maiestate
virtutis eius cum surrexerit conterere terram
illa enim die proicient homo abominationes aureas et argenteas quae fecerunt
ut adorarent super uacua et talpinaria
ut intrent in foramina solidae petrae et in
scisuras petrarum a facie timoris domini et
a maiestate virtutis eius cum surrexerit
conterere terram quid dicunt de isto do
sabaoth quod in ipsa praeparatur dos virtutum
et exercituum quae illi gerunt virtutes
et exercitus angelorum quid dicunt de isto
do israhel quia dos est illius populi de quo uenit
secundum quod se uenedicerent uirtutes et con
tra cursum et non colunt quod omnes deos
colere esse contendunt qui non cre
dant quia dos deos falsos esse tendit et
euerti audiui quendam eorum dicere se
legisse apud eos quae philosophi quod
ueris quaeuidam in mysteriis sacramentis
accepta intellexisse et quae dii colerent
praepositi inquirit eorum eleuentorum
quibus iste uisibilis et corporeus mundus

ex prophetis et scripturis sacris pro
phetarum eius aperiendo ut illi dei
colendi praecepta esse populis urbibus que
peregrinantium terrarum quae sunt omnes
uerae sapientiae. sed quid opus est hinc diu
mus disputare. et ad id quod ago suppetat.
quod illi qui alibi praesumptione opinantur
de illo dici esse negare non possunt.
sicut praeposuerunt et eum memorati quos
omnibus istis congesti. cur non ipse potius
colitur qua neptunus qui solus omnis
praepositus est. qua dianam qui silvanos
qui solem. et agrorum atque silvarum qua sol
qui solus die et caelum qua universi caelestis
caloris lumina qui solus nocte et sole tam
humoris potestate praepotens. qua tuno
quae solum regere et tenere perhibetur. Cereri
enim sua parque praeposita quae cum suum
necesse est consilio sint quorum nutu ele
mentorum et universi huius molis praepo
situra gerit. ut ipsae illos omnes colit pro
bibet. cur ergo istis contra praecepta omni
maior ipse illorum non solum non colere colit
sed propterea illum non solum ad huc non
inuenitur quando enim dei urbis constantio

Liquidoq· pronuntiem; nec quia inuenienti
donec credat inuenian dico solum uerum quoque crea
tasse in omnia, profunde quidem lucanus magnus
eorum in carmine declarat dicens sed ou
quicrens sine persuasione cogitationes sine
persuasorum libros quos nec esse uidetur eorum
et quia non prius quaerentem inuenit
malorum. Amen incertum dico quae non inuenie
ri qui uellit dico dicere. Cum iam ad nado
cum enim ascendisset, aperuit, et ideo dia sacris
incertum uidetur adi et non uidetur esse esse et uide
ri uisus est. Non uidetur per ipsi nomen iam
in omnis gentis processit quantus sit in ho
die non uidetur posse lucani tempora consecu
tasse, nunc uero quia uia duris non plec
tatur quia quia turpidus non iam agat cum
implentur quod secundum est quia non est ipsi
se abscondit ac lorem eius quando clarissi
ma luce manifestantur in eodem psalmo
unde uersiculum istum commemorat tanto
ante praedicta sunt, ac lorum nomine
apostolus ipsis sanctis quomodo in eis
praesidet et angelum adnuntiarent
tamen ergo ac lorum arkauerunt gloriam dei
per eam ministerius adnuntiatur per omnium

[illegible] non solum ad
[illegible] sed etiam non
[illegible] quod non audiantur verba eorum,
[illegible] in eos omnis eorum
[illegible] sicut erat verba eius, sed in sole
[illegible] in omnipotentia posuit tabernaculum
suum. Hoc est ecclesiam suam, quam
hoc [illegible] sicut [illegible] sponsus processerit de thalamo suo, id est
[illegible] verbum carnem humanam processit de utero virginali, et exultavit ut gigas
[illegible] id est pacta est egressio eius a summo caelorum usque ad summum
[illegible] id est egressio eius usque ad sinum
[illegible] Sequitur
versus quem paulo antecedentem memoravimus
non est qui se abscondat a calore eius, et
adhuc [illegible] contradicunt illi
[illegible] in [illegible] nos sicut stipula
incinerem [illegible] quasi [illegible] ordeum
[illegible] quasi [illegible] palea [illegible]
[illegible] sint [illegible] incendi
[illegible] promissa certa et pacta sint, desinant
dicere malis laudantes [illegible] quod non [illegible]
esse [illegible] quod [illegible] non [illegible] deos
eorum [illegible] et [illegible] conflare, [illegible]

is ihl. De quo praedicatum est quod dis uni
uersae terrae uocatur. et dis uniuer
sae terrae iam uocatur. hoc per prophe
tas futuri praedicti. hoc per ipsum congre
gatum tempore impletum. ecce enim sunt dis ihl.
dis uniuersae terrae uocatur. necesse est
ut fieret quod iussit. quando quidem iussit in no
mine. qui ad eos per ipsum et in ipsum in nomine
ut ecclesiae eius per orbem diffundere tur.
et per ipsa dis israhel uniuersae terrae
uocarentur. paulo superius apud eundem
prophetam legimus quomodo in tempore diae
conuertetur. neque enim ita longe est
ut oportuerit praeter corporis. dicentis ut
multitudo praesentia cibum. et uiae. et pas
sione ipsi et corpore eius. et ecce apud eos. id est
ecclesiae eius. et appellabitur. iam quas sterilis
quae non parebat. per multos annos.
ecclesia quae fuit ante in omnibus gentibus
impletis. hoc est in scribis. non apparu
it. non dei ipsi ad nuntiatus per prophetas.
et dicetur plo. respiciens deserta. per futuras
quae eius quae habebitur. et fuit in omni
significatus est. et uel. rex quem accepit
primus populus israhel. nec accepe rant

genere eo tempore lege quam prophetabat
batur neque rex xpianorum apparuerat ad
huc et exquibus tamen generibus longe perfidior
cinnimeko sibi scorum multitudo proveniet.
Haec quod dicit esaias incipiens ad humilia
ierusalem et dispositione conducentes ad adlogen
dam ecclesiam usque ad eum uersum qui est de me
morandum iam et qui erunt ipsi de
israel. unde ecclesia uocabitur. ecce in
quam intellectum fuerit puer meus et exaltabi
tur et honorificabitur uehementer.
quomodo mirabuntur super te sic ta
men erit inhonestum inde et tractabitur ab omnibus
species tua et honoratus ab hominibus. ita eni
mirabuntur gentes multae super eum et con
tinebunt reges os suum quoniam quibus non
est nuntiatum de illo uidebunt et qui non au
dierunt intellegent. domine quis credidit auditui
nostro et brachium domini cui revelatum est. nun
tiauimus coram illo et puer ut radix in
terra sitienti non est species illi neque honor
et uidimus illum et non habuit speciem neque
decorem sed uultus eius abiectus et deficiens
prae omnibus hominibus hominem
plagae et qui scit ferre infirmitatem

propter quod et iacet ecclesia eius in ignominia
tacet / nec mirandum est quia est, dum in prosperitate
nostra posita et pro nobis indolorib
us est / et nos eius existimamus illi indolo
ribus esse / et in plaga et in poena / ipsa autem
vulnerata est propter peccata nostra
et infirmata est propter iniquitates
nostras / et cruor pacis nostra in eo /
Longe recessimus a nobis omnes tanquam oves
errantes / et dominus tradidit illi pro peccata
tis nostris / et ipse quia malefactus est
non aperuit os suum / vidimus adversum Andom
ducem nostrum / et tulimus ante eum quasi non
deceptum sine decore / sic non aperuit os suum
in humilitate sua iudicium eius sublatum est / generatio
nem eius quis enarrabit / Quia tollitur de
terra vita eius / ab iniquitatibus populi mei
ductus est ad mortem / dabo ergo malos prop
ter sepulturam eius / et divites propter
mortem eius / eo quod iniquitatem non fe
cerit nec dolus fuerit in ore eius / dominus vult purga
re illam de plaga / si dederit eius animam suam pro
delicto / videbit semen
longissimae vitae / et vult dominus auferre
animam eius / ostendere illi lucem / et plasmare

re persuasum habuisti, bene
seruientem plurimis et peccatis illorum ipse
suis genebris propter eam ipse laboraui et
exploratores eius portauerunt spolia propter eam
quod tradidit animam suam in morte et cum in
iniquos aestimatus est et ipse peccata
multorum sustinuit et propter iniquitates
eorum traditus est. Delectare igitur et laetare quae non par
turis quam multiplicabitur magis quam
eius quae habet virum. Dilatent dominus dilatata
loca tabernaculi tui et tentoria tua configantur
non metuas quod parcas. porrige longius funi
culos et palos tuos confirma, et ad dexteram
et sinistram parte extende,
semen tuum hereditabit gentes et ciuita
tes quae deserta erant inhabitabis. Non
est quod timeas praeda illisent nec erubescas
cum quod deteriores habuisti pueris confusionem
enim in perpetuum oblitus es et ignominiae
uiduitatis tuae non meministi. Quia ego
sum dominus qui fecit te. Dominus nomen eius et redemptor tuus
sanctus israhel deus uniuersae terrae uocabitur.
Quid contra haec uidentur et praesumunt quae
[illegible] et praedicare et implere debeo?

sudea predicantem de discipulos eius pertinere
esse ventitos. Nunquid de xpi passione du
bitabunt resurrexisse non solent credere
nisi ad omnia ab hominibus humana perpessi?
Quia libenter credunt quia homines tantum
modo credendum illi qui sicut eius adhe
rent laudibus ducuntur. Illi autem inquietos deputatos
illi autem nervos proprie peccatorum vir. Cum eis
lucro gaudebunt cum eis pacem iniuriata
est. Nec mirum quia ut palmis et acus ut spo
nsis in illis. Cum eis deputatus merito posuit.
Ille ab inimicis suis populis rebellis ductus adhor
rere. Ille quomodo habebat speciem neque decorem
quando colaphis percutiebatur. Quando
spinis coronabatur. Quando pendens in ride
batur. Ille quasi agnus coram tondente
non aperuit os suum. Cui
dicebatur ab insultantibus. Prophetizabis nobis
xpe quis te percussit. Ab omnibus
gentibus ut ita dicam. Non ut ab omnibus
gentibus sed ab electis. Non continuit
ne quid suum quod adversus xpianos locutus
sunt ut ab omnibus prorsus. Non ut quibus
nondum credentibus qui
non audierunt intellexerunt. Quia gentes

quibus non nuntiaverunt prophetae
quia ipse videbant quod dicebant nuntiantes
per prophetas, et quomodo dicunt ipso
esaias loquens sic: Intellectus dedit quo
modo loquuntur. Intellexerunt. Nam ipsa
gentilitas quae ante prophetarum oraculo
phetarum sacrilegio quod ipsa exposu
quae per eos annuntiabantur currebat
est, quando gentibus ipsa sacrilegia po
ad commendans quae prius gerebant
prophetae quos habebant. Nec opera
hereditate possidet omnis, et corporis par
tium spoliavit eos quae diabolus videbat
nos posse docebant per ecclesiarum ornatus
fabricas et quorum usui necessarios suis
illis expulsis prodidisque eis usibus, quo
ergo ad haec dicunt praedicatores laudatores
xpi et xpi amatores et obsecratores. Nequid
omissa per prophetas sanctorum antiquorum
ruinae xpi et magis artibus pecunia aut dis
cipulis suis sua pinxerunt. Nequid videlicet
templum ecclesia oppressa per reges quondam
saecularis numinum plurimus plus quam illas sy
nagogas quae lege et aqua urbi
accipebant. Nequid ergo dilatet locum

tabernaculis suis omnes nationes et lin
gua occupans et longius quam Romani
imperii iura tendunt usque in persas et
indos extulisque barbaras gentes sumptu
los porrigat et in [illegible] deuiratio per uiros
xpianos et in sinistra perfidos xpianos
in tantum populis nocentibus exten
datur ut ipsum eius heredes et gentes
et ecclesias quae auctoritate sua ter
re lectione deseruiebant uinum in
habere et non timuerit hominum omnes
et patrias et quando in sanguine et alterius ru
tamque honore porpureo uestiebatur
ut pracualeret tantum populis tamque uehe
mentibus et potentibus persecutoribus
suis ut non erubescere quod deuestabi
lis fuerit quando magnum erat crimen
pacto uel cesse xpianum et compositione
inperpetuum obligare aut quia habun
dauerat peccatum superhabundauit
gratia et in nominis sui memoriam non sit quia paulatim de ecclesia
ob prouidentiam subtecta tantum cum
gloria et gloriosa esset. Nunquid posset con
tentus quipe et tantum et tantum dominatus diabo

[illegible] ipse dominus in
sacrificiis ac tamquam certus discipulus xpi pin
xerunt quod prophetae quorum libri nunc
in manibus habentur ante
longe ante quam xpi spiritus hominis fieret
praedixerunt. Hinc cognoscere
quomodo ardissimus quidam [illegible] ut
[illegible] dubitare [illegible] hinc
inquam intellegant xpi pertinere laudatores
[illegible] xpi angelici consecratores
[illegible] xpi discipulos contradictores
[illegible] docuisse quae doctrina
continet xpi quam dominus iesus quae haec omnia
quae ipse colere nos iubet adorandam atque
observandam in libris prophetarum praecipiens
[illegible] sed universae ecclesiae
sicut iam ante dictum est per xpum et xpi
ecclesia iam vocatur. Sicut xpum mira
dementia suspicantur deos esse
fuisse ac per eos quantia potuisse.
Nunquid dominus iesus deos esse iubet
quibus superiores gentes colendo et
de illis adorandis atque observandis
per xpum quod promisit impleant. Ubi
sunt dii eorum ubi [illegible] ante adventum

et divinationes pythonum uel augoria
uel auspicia uel haruspicia uel oracu
la daemonum cur non properetur eis
huiusmodi antiquis libris adponere ad
quod et praedicti contra ipsam fidem
et contra prophetarum nostrorum qui
praessaia indomitis gentibus perspicua
veritate ostendunt quia non deos
nostros esse crucem nos ideo ad
versus nos ipsam praedicare uerunt et
humanarum peluerias defensa audeo
mundi abrenuntiabo esse et per ipsam nos
posse carentorum organorum libris ua
tum suorum sed et gentium non ipsi
quasi deorum suorum uolant posse ad
tore salomonis sed improbatus et de
nesinuesti quae constat esse istorum uersu
rum sed nunquam hoc properent nisi
quomodo porro compatierint quodque
protulerint apparebit cupiscere et quod
tantia ignoria properetur aliquae uno de
nunt antiquae hoc praedicetur et adeo
secundum eorum eopias omnium gentium re
gnari ut praesumere uentur et praedo
nerentur quinunc uolent esse ipsam

de inde quod de pel, rerum humanarum de commotione per xpianam tempora conquerunt. Si uis philosophorum legant eare prachendentur quae mundi gesta recusant ipsis cum cursorum ipsius subtrahuntur. Tunc ero magna laudem reperient temporum xpianorum quod enumeris commutur pelacerati nisi quod pessime luxuriose quae absurdissimum magna creatoris iniuriam. Nisi por ne hoc in temporanal a quia per omnes paene ciuitates cadunt the. ui rac aurae turpitudinis et publicae professiones plagiorum cadunt et porae el, moenia in quibus dacoonia colebantur, unde eniocadunt nisi in opiare rum quarum ascrio et sachi leo cuso constructa sunt; nonne cy cero corum cum rostra quendo ad laudare histrionem ora aperit dixit uisol, ises se eonus quin scaen ad de re tintrare, praeuero bonum ut solus esset dignus qui con non de re tra accedere; quid aliud apertis sioc osa endens nisi ullam cae nam esse tam turpem ut tanto magis ibi esse honoc be at quanto pe ra magis cur bonus, et ita

omnibus corporalibus decore placabantur
quasi auctoribus bonis recognoscendos esse: con
sentanei est etiam hinc eius de ipsius cog
nitionis aperta confessio christiani sibi ipsi lorica
matrem ludorum celebrari nie placandam,
in quibus ludis tantia exhibebatur prudo
do consuetudinem corporum comparatione
cerebri honestissimi. Aquibus tamen tantia
ipsis agendis utrique bonum prohibere non ausi
sunt. Ploramur autem quasi de re si quid cele
brior erat habens eppositorum lanatia
concubat et propriae turpitudo, quan
to tamen honestius in genua rosci in
trabat quam ciecro de amicitia colebat.
Sic commutarentur eorum quae in hac cele
brandapunduntur et genus ludorum appen
dunt apparet quales sint qui talibus
delectantur. Si autem ipsi tragici non
nunquam utilius tragcantur quam placan
tur, quapropter auri philosophos suos
arguant qui talia in luxuriosis hominib
reprehenderunt. Aut deos suos fran
gant qui talia de eorum cultoribus exige
runt. Si tamen tam inventum est vel quos
frangant vel quos abscondant

xpianorũ uel ro temporibus de peccatũ reri
secundarũ quoinportpiacũ noviade plu
rimi blasphemando impugnare desiderant
ne magis nos unde amplius xpi potestas
laudetur admoneant, cum talia dicere
nisi uel ad instructionem conludere, uiq
ad propositam intentionem redire suscep
tioperis necessitas coegerit. Cum enim
euangelicas quaestiones ubi uidentur
quibusdam aliquam uel uere euangelis hac non
inuenire consentare sol. uel ad reddere ra
tionem expositis intentionis singulo
rũ primo omnibus discutiendum occurrit
quod nonnulli quaerere solent cur ipsi
xpiani illa scripta properamus, quae non
uel inter ipsum credentes quidam ad
scripsisse quod dicunt nihil q. sensis
se contradicens suos uel uos potius
magi corporis columbae p. Christi discipulos
eius non solum de illo quasse uentum
dicendo illi dicunt perque ipsa quae unum
ma ciuitatem nihil quam bonorum praeri
quam cum excellentissimae sapientiae
uerũ etiam de dis eorum non hoc docuisse
quod ab illo didicisset, unde pacem

mecum de eo nihil potuis urgere nisi
quia per ecclesiam xpi amorem omnibus
gentibus colere et sacrificia sacra
manifestabit quemadmodum per
prophetas suos iam olim praedixit
cum ex eo in quo benedicentur omnes
gentes promisit et quae divina implea
tur. Cum quo intelligere debemus nec
xpm aliud dedisse eorum uel nosse uel
docere potuisse quam deum israhel per prophe
tas suos iam olim praedixit per quos ipsum
xpm promisit et missum incarnatum non
ne secundum pollicitationem quam patribus
fecit eum benedicere omnes gentes
Sacrificium est ergo ipse deus israhel cui uersae
nigrae uocabantur, nec discipulos eius
aut magistri doctrina deceptas secundum
deos gentium colere prohibuerint, neque
insensatis simulacris supplicare dos
uel, sociata sibi cum omnibus haereticis
uel creaturae potius quam creatori
religionis obsequio seruire conatus
Qua propter cum ipse xps sapientia dei
per quam creata sunt omnia cum quo nulla
mentis rationalis sive angelorum

sive homo nisi participatione ip-
sius sapientiae fiant. Cuiper spiritum sanc-
tum quem caritas in cordibus nostris diffu-
ditur inhaerentes quae trinitas unus
deus est consulitur divina providentia
mortalibus quorum temporalis vita in
rebus orientibus et occidentibus occupa-
tur ne et ad eum ipsa divina sapientia
adunitatem personae suae homine adsumpsit
qui in quo temporaliter nasceretur et
uteretur moreretur resurgeret conversa
salutem nostram ducendo vivendo patien-
do et sustinendo fieri et hominis
hominibus exemplum redeundi et ut qui
surgens cum angelis exemplum haberen-
di in sicut et in animam rationalis naturae
temporaliter aliquando oriretur id est
incipere esse quod non erat. Nam quam
ex vita pessima et stulta ad sapientiam
atque optimam perducerent. Aeterna hoc
cum res aeternis contemplantur ut ver-
tas perfruantur. Res autem orientes
et credentium de sanatur purgatur homo
per rerum temporalium fidem ut ac-
ternarum percipiatur veritatem. Nam quod

corum nobilissimus philosophos
platonico libro quem timaeum vocantes
sicam. quantitatis quod oritur est ac
ternitatis natura. quantitatis pedes ternas
duo illam ursum sunt ac ternitas et ter
nas duo ista deorsum quod oritur est et
pedes. unde ergo abimus ad summum et occ
ultum atque id quod oritur est recipiat ac ter
nitatem perpetuam venienda non est ad ter
nitatem. quia omnia quae in contrarium
perveniunt per aliquid medium reducuntur
ad aeternitatis ima temporalis iniquitas
nos alienabat. opus ergo erat media res
tituta temporalis quae media res temporalis
esset de imis ultimae summis atque
illas nec abrumpens a summis et con
temporans imis ima redderet summis.
id est vitam mediatorem et hominum dicitur esse
interdum immortalem et et hominem mortalem
dis et hominibus reconcilians hominem
domum manens id quod erat factus quod non
erat. ipse est nobis pedes in rebus orti
quae est veritas in aeternis. hoc in agnum
et in unum arcanum sacramentum hoc
regnum et sacerdotium antiquis per pro
phetas

reuellabantur posteris eorũ peregrange
liũ prædicatores oportebat enim uia,
quando indomitis gentibus redderetur quod
diu peruagatæ gentis prouocabatur. proin
de quipropheta sancte de secundum suam
præcepit ipse et apostolos post ascen
sionem suam omnibus omnia discipulis
suis per hominem quem adsumpserat quam
uis egressus corporis capitis esset. plac.
cuit illis scribere uiam ille obtendere et
diuersa quæ quæ dicendum est quod non
scribere quandoque de miraculis
id operatus sunt quod dicta sancte capitis
cognouerunt, quidquid enim illi de suis
factis et dictis nos legere uoluit hoc
scribendo illis tamquam suis omnibus
imperauit hoc in patris consortium et
indiuersis operibus concordia omnibus
ut sublimioribus capitis ministerium quæsitis
in medio ne reprehendat accipiet quod
narrantibus discipulis ipsi in euange
lio legere quasi ipsa tamen dum quam
in proprio corpore esset ambulat scribente
conspexerit, quasi de reuelatione apostolus tam
uidetur qualiter quæ pertinent

euangelistas sibi scripsisse contraria
quod parum intellegentibus videre po
test scribis quaestionibus dissolutis
et hoc quod apparet illos capitis
uel commutationes sollicitudine uerum
et euangelia conscribendo uerum
et euangelia conscribendo in corpo
ris ipsius unitate et romana seruasse
concordia xxx

AVRACVSTINI EPI DE CON
CORDIA EVANGELISTARVM
FINIT LIB PRIMVS INCP
LIB SECVNDVS PRAEFAC
DE NITIBVS CAPITVL QUAESTIONVM

I Quare ergo ad ioseph
generationem pertinet
memorata eum de
illius semine exprimens
non tamen dicit eum genitum

II Quomodo ergo filius
dauid dicitur ioseph qui

de uirginem conceptum
non nominat

III Quare ad ioseph pertinet
non per exprimit heu cum
non adhuc locus

III Quare quasi de ioseph
generatio non exprimit

pro xpo inuenitur
apud matheum cum ipse
quardicem triplicem
quomodo matheus ordi
nem conseruauit ordo
lucae in hiis quae decip
tae de infantia uel
puericia xpi alium pte
ter nihil aliud com
memorat.

II De ordine praedica
tionis iohannis bap
tistae in et om
ne quatuor.

III De duobus herodib.
quomodo matheus di
cat eum misisse ioseph in egipt
cum infante xpo in hierusalem
propter archelaum eum
misisse in galilaeam
ubi eum tetrarcha habere
dicit praetereuntes.

IIII Quomodo dicat matheus
ideo in galilaeam ioseph
cum infante xpo quae in ha
ra

archelaus pro suo patre regnans
non in hierusalem eum
ducere dicit ideo in galilea
quae uicina nazareth
eum abeorum.

V Quomodo lucas dicit iohannem
parentes eius promisse
non in hierusalem in heremo
nempe fuisse cum illo quasi
cum dicat matheus quod
metuens archelaum metuere
illuc ire abuegis proiectum

VI Quomodo puer in templo
diebus purgationis matris
secundum legem dicit lucas attendere
cum illo in templum adper
ferendam hostiam pro eius
matheus tamen ubi adper
magos non inuenit eum
tum pro quo cum eum quaere
ret tot occidit infantes.

VII De uerbis iohannis in omni
ne quatuor.

VIII De baptismate ihu
IX De uerbis uocis quae facta

de eudoxo superbapraecio-
uomodo secundum lo
hanne euangelium iamdi
cat iohannis baptista
ego nonnoueram eum cū
secundum alios inuene
amquodam nouerat
eum. Et tempore illo
et nocte dixerunt
loquamur canticum
Et tempore secessio
nis in galilea cum
Et illo tempore proh
ibuerunt ne quem secum
theum habuerunt amore
Quomodo dicat matthi
centurionis ad deum accesse
rit propter filio cum la
cat dicat quodam centurio ad
eum miserunt.
Et de ropeum quo ordine
narrat umilit.
Et ordine rerum quas
post hoc narrant usq
nil intermediu entiam

matheum marcus et luc.
Et illo quarto die sequar
sequacumque erit et atque
iuxta ipsum quo ordine
narrent ut matheo
et luca.
Et in praetatione
et sabidorum in naui
cula et de exquisitis omno
nis quos permittunt por
cos quomodo eaquae gest
sunt dicta sunt con
uen cum interman
theū marcū et luca.
Et parabolae quae dicit
dimittuntur tibi peccata
et ollegrabantur multum
maxime ut tam lucarub
hoc pacum est conuenit
interna matheum et mar
cū quam matheus dicit
in ciuitate sua marcus
autem capharnaum.
De uocatione quoque mat
thei et tam marcoet luc.

quidicunt leuitas per
idem mali congruat

xxxvi Quia non uno ubi di
cendum est quod eum
peccauisse mandu
cauerit quod nosse
nos oportet ut ipsum
quod iudicatur alterum
ordicere eaque ab obiec
tum iudicio uerbi eorum
per ponit quid iuxta ui
uerbi eum mos est ela
cationem nostram

xxxviii Quid epilaar ebrius ex
cipere ex ara aemulie
sequaetenere pumbea
uestimentum ut ut
ordo quod dicta iuxta
nihil enim quam eorum
adiuuentur aequitate
ratione ex maximo deuer
bra ebrius nato quibus
nocauerunt

xxxix Ed uobis uae cum
mandae monio quae

tolut mali dicit

xxx Ubi uerba summum
tur mitte dicere ipsum
dum tempus ponere
uerum praeuaricatum
ex mutuum ad eum
ordinant quem admo
dum uae per tabique
cendum quomodo
mali mos exhaeacus
gracuo asumedeum ge
quae secundum mali dicen
non per ut dat eundum
mus aut emplaependa
et debuimus ad manenao
eum aeq uerum

xxxi Ubi nonne hyemem
mum ad hinc de carcere di
cipulorum quid mulier
lucere cum

xxxii Ita exprolaurem
mulur quod non ece
nem pe nuncum quod
et lucar et ubique
ne dicit quae ad modi

illi meli proundine
congeuer
xxxiii Ubiuaceri ad hollen
dum iucum eriuremi
ruum quemadmodum
meli ad iucu sonderere
per insecrandi ordine
xxxiv Ubi dicere pali rpicur
ut lenner mundicu
xxxv quemadmo
dum interre con
gnuéri meli mare
eaque inter ordine
xxxvi O ella quma nucum
dicumhabiner earab
heto conetarerique
ad modum nuremo
meli concorder cum
mare eaque ad rerum
ordine ad dui cru
dae orum inerbi con
federandum unum ab
uno conuerrendi mare
rinnumerandi rech
conuerbuner eunceel

cons nullo rib ad
uerrenur pronun
rentur ordine
xxxvii O mma rrouecio
quidmonuli dubiau
quomodo medicae q
conrenuerunt
xxxviii Ubaedenien quod
in hebscebul exercitae
mana quicquid expiu
occasione lacrimarer
dicbar phemia adiuerur
rpiritum exiedicnobur
adiuuabur ut in nullo
meli adiuoburadur
maxime ad iucundicrem
xxxix quidrer ponderpe
denubur nonu dicnua
prophetia exdenuerunt
exderegina augmen
derpiritu in mundo
quicuexuerrin ab hom
ne redir exinuenrrela
mu mundo tamquem
ad modu meli lue cum
cruci

[illegible] ibesimo et sum
mam et maxime ipsa
precaui ne tum amare
esse uide ordo prenondi
crepet
Quod exacuendam
bis locum esse de illo
cum ait commando
ad discendum nam et
ipse ex de illo cum ro
per commendationis iza
ma ex de eo ad suo finem
ex de per mensio et quod
ad omnes locum esse de
thesauro abscondito
magno et de mandare
ra et de ratione mittere
in mare et de proferen
dis ne de illo tantum no
uum et ueteri quomo
do marco et lucae modi
constantia ad iniuriae
cum illo christi uel naera
no ordine
Quod ueritas pauperatis

et morabantur eos
ipsum cum genuisset
conuenit et quomo
do conuenant marco
et lucae in ueribus
ne ut non prendendos
discipulos ad uiam
Nunc quomodo inter se
conuenant in uerbis
uide et de uerbis
beroch et ad uiam de
mirabilibus christi uel de ap
stolorum ordine
Nunc de iohanne in loco
uel ut non ex quo ordine
abluuntur non pecus
ad miraculum de quinque
panibus quo ordine ab
luuntur et quemadmo
dum de septem mirpis de quinq.
panibus miraculum quomod
modum inter se conuenant
quia non conuenant
Nunc Quod ambulauerit super
aquas quomodo ambulauerit

dixerunt inter se conte
nient et quomodo a bello
loco decredantur abiur
bar de quinq panib pauit

xlvi Quomodo matheus
iohannem non aduersetur
ineo quod abest rib nar ra
tur quid postea quam
transierat ad paradisi

xlvii Demulier cananea quae
dixit et eam erudiuit de
mercedentib demenia
domino ut suorum quo
modo inter se matheus
luca q consentiant

xlviii Quando et ep tempanib pa
ralitus bat ut iam inter se
matheus marcus q conte
nient quod dicit matheus
indecamuenisse in pinet
mag edan quomodo con
gruat marco et ne quod
petentib signum respon
dit tresum de iona

xlix De pennen ophariseos

quomodo cum marcus con
uenit ueire ad ordine

l Cum interrogauit dis
cipulos quem illum dicerent
homines et ipsum ubi inter
ferre puenent matheus
marc et luc rel ad ordine

li Ubi praecentum uit discipuli
passionem suam quaesitus
tentat matheus marcus et
luca conuenienta

lii Ubi ibi angent idem rel
quomodo praecepit dicit
ut post eum quando ueni
ent quantse concordant

liii Quid tedit rib dis cipuli
in monte ostendit eis nou
si et helia quomodo inter
se congruant tres ordine et rel et non se nunc
propter nomen samuelis
quia matheus marc et lu
cas posuerunt quod illae poraoero

liv Ubi deadueni ut helias

locum [illegible]
conuenientia narrationib̄
[illegible]

[illegible]
[illegible]
non potuerant quemadmo
[illegible]
[illegible] ordine narrationis

[illegible]

[illegible]

De puero paruulo quem
proponit in medio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

De fratre corripiendo [illegible]
[illegible]

[illegible]
concordia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
De eo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Quando interroga
tus est utrum liceat di
mittere uxorem quae ad
modum [illegible]
[illegible]
maxime de ipsis inter
rogationibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

De paruulis quibus ma
nus imposuit [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

diuersas quemadmodum
mandi duobus alius ne-
pugnet.

XVI Ubi secundo dum dicit
discipulis de passione
sua praedicit et matris
filiorum eius cedit et filios
suos petit ut unus ad
dexteram alter ad
sinistram sedeat quo
modo non est petitum
mandatum duobus.

XVII De caecis hic ratio in
luminis quae admodum
non additur secundum mandatum
uel Marcum uel Lucam.

XVIII De asina pullo quomo
do intelligendum est conscriptum
quasi super pullum et non omnia

XIX De expulsione templo uen
dentes et ementes quae
admodum hic et in reper
tum in Iohanne quibus inde
longe alius dicit.

XX De arefacta arbore pu

colnea et figuratiuam
narrat ut quae admo
dum in repugnet mali bene
ficis et maxime contra eos de
dine malkorum.

XXI Quomodo in Iudaea in qua poe
tatem habebat praecepit quomo
do in ecclesiae consecrandam
esse praecepit.

XXII De duobus qui imperata
uia patris unum negauit
et alterum laudauit et
alius accolis quomodo du
ni ad uersus illis
duos cum quibus conuiuium or
dinat et contra maximum
hanc parabolam quam
omnes tres dicunt deum
et alterum praepositus es
ponsionem cum quibus dice
bat ubi aliquantum
unde tur aurieus

XXIII De uiuo pulueres
aqua et hic in uitae

[illegible]

[illegible]

[illegible]

dicunt quod inseribam
pauperquomodo in repug
nentibam quicumque
n. ab eo hoc modo quod pac
ificet inbebam ca cum
ea in die sexdies paschae.

Cena in bebam ca
cum ambulet unge nio per
hanc domino per quem quo
modo in meis concilia
mihi mare et inbebam
et quomodo Lucas non
adversentur ita et ali
quid aliorum tempore
commemorant.

Cum autem discipu
los meos praeparassem
manducare pascha
quomodo in ierse
concilia mihi
mare et sed Lucas.

Ut pl. c. xxiii.

Quoniam secundum
nomen meum et ad omo
dum necessario quod

liber uno complexi
sumus repugnationes
eorum in unum et quidam
apostolus in euangelio
consciscentes. Idcircon
commendans poenam
quam apostolus in quo liber
non contradico tamen ut
homines sapientia lon
ge praecedentes et vel
lente homo kando esse
non dubitant, nulla
secupia proferunt
annos et ita hanc rip
sisse undecim volumina
qualia perlecta sed aliquid
Non qualis lectis et ne
dum aperuerint tante con
ferunt. Nunciamo
ut ea omnes cap. in ecclesie
consciscant quam ipsum
euangelium de xpo
scripserunt quae adomo
dum sunt in intersecion
ibi tamen nequaquam hoc

infide xpiana offendiculum patiantur qui curio
siores quam capaciores sunt quod non intelle
gunt sed quae si diligentius perscrutarentur
evangelicos libros conscientia quadam
reprehenda sed perpendendo exquirant
quae contentionis obiectanda quam pru
denter consideranda esse arbitrantur.

Mattheus evangelista sic exorsus est liber
generationis ihu xpi filii david filii abraham.
quo exordio suo satis ostendit generatio
nem xpi secundum carnem se suscepisse nar
randam. secundum hanc enim xps filius
hominis est quod etiam se ipse saepissime
appellat commendans nobis quid mise
ricorditer dignatus sit esse pro nobis.
Nam illa superna et aeterna generatio
secundum quam filius di unigenitus est
ante omnem creaturam quia per ipsum
omnia facta sunt ita ineffabilis est
ut de illa dictum propheticum intellegatur
generationem eius quis enarrabit. Mat
theus ergo humanam generationem xpi
commemorans ab abraham generatores eius
enumerans quos perducit ad ioseph
virum mariae de qua natus est ihs.

Neque enim propterea erat cum ob hoc a coniugio Mariae separando potuerit quod non ex eius concubitu sed ante quam peperit Xpus, hoc enim exemplo magnifice insinuatur quod lib. coniugalis etiam se ratione non sensu continentia posset perpetuo manere. Recolarique coniugium non per mixtum corporis sexu sed custodito mentis affectu: presertim quia ascetis etiam filius portuit sine illo complexu carnali. qui propter solos eis nascendos filios adhibendus est. Neque enim propterea non erat appellandus Ioseph pater Xpi. qui a nonnullis concubens non erat. quando quidem recte pater esset eius cuius non ex sua coniugis procreatum alienum unde adoptasset. putabatur quidem Xpus etiam a Iudaeis Ioseph filius. tamquam ex eius semine carne procreatus. sed a beis hoc putabatur. quos Maria et Iacobus Baptistae inimicitias. Nam Lucas ait. et ipse erat incipiens quasi annorum triginta. putabatur filius Ioseph. qui autem Lucas non eius parentem solam Mariam sed ambos parentes eius appellare minime dubitavit. Nibilo puer aetate crescebat et confortabatur plenus

sapientiae et ratione illo tempore tantum
parentes eius per omnes annos in templo
solebant indesolubiliter conjugi pascha sed neque
quia hic parentes consanguineos portare
mariae et ipsam vicem eius in medio lectionis non
poterat quid ad illud respondebat quod
ipse nec lacus superius dixerat, et ita pater
eius et mater admirantes super his quae
dicebantur de illo et ut ipsum ex matre
nomen concubitus ioseph sed ex maria mater
eius nuncupatur unde et pater eius appellatur
nisi quia ad ius matrimonii in medio
lectionis sine commixtione carnis ipsa co
pulatione conjugii et hoc etiam xpi pater
multo coniunctus quia ex eius conjugio
natus est quasi esset alius unde adoptatus
est, unde et ampliorem illud quod ait
secundum ad matrem filius ioseph propter illius
dixisse quia ex ioseph sicut alii homines
nascuntur natum arbitrabantur, Ac per
hoc etiam sic demonstrare aliquis possit
mariae ex alio nullam consanguinem ex
origine ducere satis erat secundum istam
rationem accipere xpm filium ad quam
rationem et ioseph pater eius recte

appellatus est quanto magis quia eum euden-
ter dicit apostolus paulus ex semine dauid
secundum carne xpo ipsa quoque maria
de stirpe dauid aliqua consanguinitate o
riunde fuisse dubitare omnino non debemus cum
feminae quoniam necessaria domicilio genus
tacetur insinuante luca quod cognata eius
esset elisabeth quae dicit de filiabus aaron
plurimum tenendum est carne ex utroque
genere propagata et ita ut sit licet et sacer
dotii in quibus personis apud illa populum
hebraeorum et ita omnia unctio figurabatur
sed est chrisma unde xpi nomine luceat tanto
amplius ista unde nitissima significatione
praenuntiatur. Quos autem moueri quod
alios procreatores matrem eius enumerat descendens ad dauid usque ad ioseph alia
autem lucas ascendens a ioseph usque ad dauid
facile est intuiri duos patres habere
potuisse ioseph unum qui eum genuit alterum
autem qui eum adoptauit. Antiquae siquidem
consuetudo adoptandi etiam in illo populo di-
uina filios facere quos non ipse genuisset.
Nam excepto quod filia pharaonis moysen ad
optauerat illa quippe alienigena fuit ipse

III

iacob ne porro esaiae et ioseph natus dicens
manifestissimis adoptatum dicens nunc mag-
nificentiam duorum quos accepisti prius quam ad te
venirem eos ergo et ephraim et manasse et tam
quam ruben et simeon erunt mihi. Adoptare
sic enim dicitur posteriores habere, unde etiam
facit esse unum de duodecim. rursus essent israhel.
et ecce prorsus eum quasi ephraim et manasse
et aquipe ut de decem pueri et cum de decem
fuissent filii iacob, unde intelligitur lucas
patre ioseph non aut ipse natus sed aut puerum
adoptatus suscepisse in euangelio suo cum
proceniat ordo suus et ut ordinem commemorare
donec extret ad dauid. cui enim necesse est ut ita
euangelista uerba narrante et matheo seil
cet et luca ut unius eorum patris origine
tenuerit quae tenuerat ab eremus quae adopta
uerat ioseph. quae eo probabilius intelligimus
adoptantis origine tenuisse quia et iunio
lum ioseph et ut dicere ab illo cum esset
filius esse narrabat. et cum modus esset filius
dicitur esse quia pueri adoptatus quia dicere
tur ab illo genitus cum carne noncerat
natus. matheus autem dicens abraam ge
nuit isaac isaac genuit iacob. adque ita

in hoc uerbo quod est genuit perseuerauit
donec inuitum dicere iacob autem genuit
ioseph sanis expressis adeo separare per
diuisse ordine generationum quo ioseph
non adoptatus sed genitus esse uel quamquam
sicut lucas genuit dicere ioseph ab heb
mec sic nos hoc uerbum perturbare debere ut
aliud credere cogamur quam ab uno euange
listarum genitum ab altero adoptatum patre
fuisse commemoratum. neque enim absurdum
quisque dicitur non carnis sed caritatis esse
nisi esset filius adoptatus esset autem ecce
nos quibus dedit potestatem filios dei fieri
de natura atque substantia sua nosce nuncupat
sicut unicum filium sed uirtute dilectione adop
tauit. quo uerbo apostolus sic eum non ob
aliud intellexit nisi ad hoc uerbum uidendum
unigenitum ante omnem creaturam per
quem facta sunt omnia quia solus de substan
tia patris natus est secundum aequa
litatem diuinitatis hoc omnino quod pater
quem dixit adsumpsit de carne
ex illo genere quod erimus secundum natu
ram nostram sumus et illo participantes
mortalitatem nostram per dilectionem eo

nos effecerit participes divinitatis sive
per adoptionem filiorum, cum autem venit
plenitudo temporis misit dominus filium suum
factum ex muliere factum sub lege ut
eos qui sub lege erant redimeret ut
adoptionem filiorum recipiamus, et ita
mendicium ut et natus ex deo id est accep
ta potestate et filius efficiamur qui
ab homine eramus, efficiamur autem
per gratiam non per naturam. Nam si per
naturam filius esset unus numquam amittere
esset unus. Cum veniendum esset iohannis de
diteis potestatem filios dei fieri his qui re
dunt in nomine eius. Securus ait quia non
ex sanguinibus neque ex voluntate carnis
neque ex voluntate viri sed ex deo natus est
hanc quos dixit accepta potestate factos
filios quod illa ad primo significat quam
paulus commemorat eos de deo dixit natos
ex deo atque ut aperius ostenderet quam
gratiam factum sit et ut ecce in quid caro
factus est et habitavit in nobis tamquam
diceret quid mirum si filii factus sunt
cum caro esset propter quos unicus caro
factus est cum verbum esset hac sanctum

distantia quanos expectantibus promitta
mur in celis. Illa autem filius dei filius
hominis factus esset non esset conditus
in deitate sed assumpsit quod erat in
terris. Dicit ergo ad hos scolasticae genu
inos de verbo veritatis christianis initio
aliquo de creatura accepimus, nos scilicet in
corpore eri genuit hominem nos fieri filiae
dei quod ipse est. Ideo principatum
quendam in creatura nobis hac adoptio
ne concessum satis ostendit. Nonne eo
alienum esset ut ecclesiae et ut lucas
a illo esset ioseph genuit dicere. Aquo
fuerat adoptatus et ita sic quippe et non
et non in homo esset sed in filius es
set sicut nos et nam dei filius assumus
quos fecerat in homines esse et nos et in
et autem genuit non solum in filius es
set quod pater non est sed et ita in dei esse
quod et pater est sed plane si hoc uer
bo et ita lucas dicere in omnipotentem esse
a nobis quin quis eorum adoptantem quis ex
propria carne et generem patrem commo
rasset quomodo et sine dicere eorum
dicere genuit. Sed et ipse et filius

illos enim illos dicere nihil hominis es
set. Ambiguum quis eorum illa de quo natus
quisque ab opprimere cum omnino
rasset. Nunc autem alter dicit. Iacob
genuit. Ioseph autem filius Helci
chiae ipsa uerborum differentia quid sin
gula sibi cupiebant. Elegantiae enim ratio
nem sed hoc facile esse ut diui possent
occurrere homini religioso quique od
libet aliud quaerendum potius iudicaret
quam ea quae ista credere esse mentiri
facile in quam occurrere ut uideret
quibus causis unus homo duos patres
habere potuerit. Hoc enim illis calumniosis
occurrere nisi hinc ac quam considerare
malunt. Illud autem quod de initio
insinuandum esse uidetur et
uide re possit lectorem attentissimum
cuiuslibet commissionem requirere. Ac ne
quippe ad uersus esse ordinem hereditatis
cum in uno insinuare personam
exceptio ipso uno quadragintae hominis
ingenuationem secundum nominasse. Nunc
ruse autem ista illud tempus significat
quo in hoc saeculo et in hac terra regi

nos oportet ex parte secundum disciplinam
laboriosa quam Lacedaemonii scriptum
est omnibus quae recepit de quadriga apostolus
per tribulationem nos oportet introire
in regnum dei quae sic significat etiam illa curca
ferrea de qua in psalmo legitur reges
eos in curca ferrea cum superius divisset
Ego autem constituo regem super
sion montem sanctum eius regnum tuum etiam
bonum in curca ferrea de quibus dicitur
iam pusesi ut iudicium incipiat ad domum di
cit simmium a nobis qualis finis erit eis qui
non credunt euangelio et si nos iusti vix sal
vi erimus peccatores ubi parebunt
aequos pertinet quod sequitur iam quam
vas pigulum conteres eos recumpurem mi
bom per hanc disciplinam malicum minuun
tur quam quidem ipsi commorantur
propiekuma quique cadem sacramenta
quae habent communia malicum bonis
quia ergo nunc rusisiel laboriosi hunus
temporis sacramentum est quod sub
disciplina regis spiraduerbus diabolum
dominamus etiam illud declaramus quod
quod kaginta dierum hoc est

humiliationē animae consecrauit
et lex et prophetae per Moysen et
helian quinquaginta diebus ieiuna
uerunt et euangelium per ipsum dn̄i
ieiunii quibus diebus quadragesima
tempus praeparatur adiabolo quod
aliud quia per omne huius saeculi tēpus
tentationē nostram in carnem sua qui
de nostra mortalitate ad suam reducens
tuse est praefigurans, post resurrec
tionem quoq non amplius quam diebus qua
dragintā cum discipulis in hac terra uis
sciolauit hunc eorum mitae hunc humana
conuersationem conuiuiis cum illis ali
mentum mortalium quamuis iam non mor
turus accipiens ut per ipsos quadragin
ta dies significare et occulta praesentia
quod promisere impletorum. quando ait
Ecce ego uobiscum sum usq in consumma
tionē saeculi. Curaitem istenumerus
hanc temporalem uitam terrenam q
significet illa interior causa de proximo
occurret quamuis et alia fortasse se
cretior quod et temporum annorum quia
dripertitis uicis. currunt et mundus ip
se.

quattuor partib terminatur quas aliquando uentorum nomine scribitur ac memorat ab oriente et occidente aquilone et meridie quadraginta autem quatuor habent decem porro ipsa decem ab uno usq ad quattuor procedientes numero consummantur adhuc igitur mundum et adiacentem terrenam mortalem quae uita hominum ad nos regendos in temptatione laborantes dicentem re cem xpo matheus suscipiens se uersus est ab abraham et numeraui quadraginta homines ab ipsa nimirum gente hebraeorum quae ceteris gentibus ut distinguere tur discreta sua de cognationes suas separauit abraham xpi uenit in carne ut et hoc ad eum distinctus prophetanum et praenuntiandum ad me pertinere quod promittebatur ex quaesset centum uiginti quatuor denas generationes trib distinxisse particulis dicens ab abraham usq ad dauid generationes sesse quattuor decim et a dauid usq ad transmigrationem babyloniae

alias quam hoc ordo ecclesiasticus habet quas alias
usque adhuc tamen ad xpi nostram tempora
quas inscribi et indicari primo omnia quia
ebdomada duarum quippe in illis proce
dunt hebdomades bis numerabitur id est techo
mas a quo pascha est quae dicitur in capitulum
cum ex de plenio quando in babylonia
transmigratum est. Ibi autem ordo arcen
dum plectitur atque circumducitur
quasi ancola pascha illud quod in babylo
nia bis numerabitur in primis scilicet priores
ordines et in capite ipsum de plenio non
hoc ipsum iam praecipiebat xpo ad ecclesi
asticum ad praeparandam ab hierusalem
ad babylonia quod ita modo memoratum
est hinc atque hinc circumdedentibus
ita quasi lapides angulares puteum hac ratione
impetrabat praeparandi res in tempore
memoris. Nam ipse techomas usque ad
hoc praecipiebatur est inter praec
latior praeparatio igitur non
quadragesima duae quod pascuntur ter quam
hoc ordo sed propterea bis nume
ratur. Unde generationes prima sic
cum suo xpo adnuere mus quibus recedendae

uiae nostrae tamquam numero quadra
ginario recapitulet praesidem, quem uel
istam mortalitatis nobiscum participan
dam quadiscendentem uoluit significa
re matribus. Ideo ipsas generatio
nes ab abraham usque ad ioseph eiusque
ad ipsius christi nativitatem discendendo
commemoravit. ab initio euangelii sui
lucas autem non ab initio sed ab baptismo
christi generationis narrat. nec discenden
do sed ascendendo tamquam sacerdotem
in expiendis peccatis magis adsignans
ubi eum iuxta decalogum declaravit. ubi tes
timonium iohannis ipse perhibuit dicen
ce ecce qui tollit peccata mundi. ascen
dendo autem transit. abraham et
peruenit ad deum. cum mundati et expia
ti reconciliamur. per hoc et adoptio
nis originem ipse suscepit. quia per ado
ptionem efficimur filii credendo
in filium dei. per carnalem uero generac
tionem filius dei factus est propter nos filius
hominis factus est. satis autem demon
stravit non se ideo diuisse ioseph filii
bela quod de illo genitus sed quod ab

illo quem ita adoramus; quod non ipse sit
ad Patrem dominum eius qui ait ad eos sed
per eum ita quia post ea peccando omnis ho-
mo quia filius praeter ad eos constituendos si
qui pro peccatis omnibus mortuus est
nipotens nos fratres suos qui pro peccato
nostro ad dexteram patris nostri ante
lucifer sit nipotentia nostrorum
peccatorum ad dexteram patris illum con
cendens cinnamum ascendens quod
cinnamum pro solis omnibus pulchris suavis
in commemorationem carnis peccatrices
suscepit pro peccatorum quod ad ipsum ad
dit ut de peccato damnatae peccatrices
in carne et haec concupiscentia peccatrices
proinde omnibus ab ipso David per salomo
non descendit in incertum matre ille pec
catrix Lucas ita ipso David per
natibus ascendit per quae prophetia
de peccatis illius expiatum ipse quoque
numerus quae solarcas ex se expiatum
certissime promissis absolvitur in
dicat peccatorum quae nisi ab
qua in quibus carnem illam
est cum per continuatam

hominibus quas in sua carne susceperit
id est centum quinquaginta et
ccc. prius fuisse quadragenarius, quia
decorus in hac vita patris et expiatus
ab omni peccato purgatus et coronatus
ut praemiorum apostolus quia ad hac
ad hac sacrum nivium spiritus sancti
numero quinquagenarium ipse xpi
a quo in eis numeratio ordinis ad quie
pertinent commemorantur et pro
numerus septem hinc septem quot
significantur donum prophetiae
sacramentum peccatorum quod et mag
apostolus per diuinum numerum consecrat
et indentur et apprehensi dicens non
iudicandum esse quod non nominat apostolus
sed ita septuagesies septies nec ferus
ita ipsum uenerit ad peccatorum omni
pertinet uocandum dominum sed lacentur
inquirantur, de nimirum quod per exquam
iustitiae numerus indecem praecep
ut legis eos redituri porro peccatum
est legis transgressio et ipsa transgressio denarii numeri congruenter
in denario pigitur. in decem uela

olicina

iubentur intabernaculo cinocerum pieri
quis autem dubitet a peccatis scripturam
ne ad lucem pertinere ac per hoc quia uni
uersum corpus septenario die redimi
me redolitur conuenienter in denario
septies multiplicato ad numerum septua
gensimum et septimum cuncta peccata
peruenient in quo uidetur plenaria remissio peccatorum expiante nos
carne sacerdotis nostri qui non circis
numerus incipit et reconciliante nos do
nouo quia non iste numerus peruenit
per spiritum sanctum quia columbae specie in hoc
baptismate ubi iste numerus iste commemo
ratur apparuit post enumeratas generationes matheus ita sequitur xpi autem
generatio sic erat cum esset desponsata
mater eius maria ioseph antequam conue
nirent inuenta est in utero habens de spi
ritu sancto hoc quem admodum factum sit quod hic
praetermisit lucas exposuit post eum memo
ratum concepturum iohannem stuanar
rans in mense autem sexto missus est an
gelus gabriel ad uirginem desponsa
ta

uirgo cum nomen erat ioseph de domo
dauid et nomen uirginis maria, et in
gressus angelus ad eam dixit, ave gratia
plena dominus tecum benedicta tu in mulie
ribus. quae cum audisset turbata est
in sermone eius et cogitabat qualis es
set ista salutatio. et ait angelus ei, Ne
timeas maria inuenisti enim gratiam apud
deum. ecce concipies in utero et paries
filium et uocabis nomen eius ihesum, hic
erit magnus et filius altissimi uocabi
tur, et dabit illi dominus deus sedem dauid patris
eius et regnabit in domo iacob in aeternum
et regni eius non erit finis. dixit
autem maria ad angelum. quomodo fiet
istud quoniam uirum non cognosco et respon
dens angelus dixit ei, spiritus sanctus super
ueniet in te et uirtus altissimi obum
braberit tibi. ideoque et quod nascetur ex te sanctum
uocabitur filius dei. et ecce elisabeth cognata tua
nunc ad senectam non pertinent. hoc ergo
matheus commoratur dicens de
maria inuentam in utero habens de
spiritu sancto. non contrarium est quia lucas
exposuit id quod matheus praetermi

mistri eius desponsatam Mariam concipisse
ut ecclesiastici sicut nonnulli contra
riis quia non habetur de hac re conce
ptu quod Lucas praetermittit. Secun
dum veteres autem Matheus Ioseph au
tem cum esset vir eius cum nolet ex
hibere eam in publicum ad dimittere
eam. Hoc autem cogitante ecce
angelus domini in somnis apparuit dicens
Ioseph fili David noli timere accipere
Mariam coniugem tuam quod enim in ea natum
est de spiritu sancto. Pariet autem filium
et vocabis nomen eius Iesum. ipse enim
salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc autem totum factum
est ut impleretur quod dictum
est a domino per prophetam dicentem.
Ecce virgo in utero habebit et pariet
filium et vocabunt nomen eius Emanuel quod est interpretatum nobiscum deus. Et surgens autem Ioseph a somno
fecit sicut praecepit ei angelus
domini et accepit coniugem suam et non
cognoscebat eam donec peperit filium
suum primogenitum et vocavit nomen
eius

ciusibiū. Cū ergo natus esset ihs in
bethleem iuda in diebus herodis regis
ecce magi. Quemadmodum bethleem iuda habet
lucas quoque consentiens. Sed quomodo
et quare ab ea ad eum venerint ioseph
et maria. lucas exposuit. matheus
praeterquam quod contra aduersarios
ortus uenientibus. lucas pastorum ad
dicit. praeconiis uenit. et magi abori
ginis uenerunt. dicentes. Ubi est qui natus est rex iudaeorum
uidimus enim stellam eius in oriente. et
uenimus adorare eum. Audiens autem
herodes rex turbatus est. et omnis ie
rosolima cum eo. Locutus ubi scriptum est de
ipsis magis. quod responsum accepto
in somnis ne redirent per herodem.
per aliam uiam regressi sunt in regionem
suam. Ecce ut lucas praeter omnia
sicut matheus non narrauit quod
lucas narrat in praesepi positum
dominum. et quod pastoris. et non ait
angelus nuntiauerit. et quod omnis
ciuitas sancta pauerit. et
a angelo laudauerit dominum. et quod uenerunt

pastores. et inde erunt esse
quod eis angelus nuntiauerat. Et joſ
die circumcisionis suae nomen ac
cepere. Et quia post impletos dies pur
gationis mariae. id est. lucas narrat
quod a puelleristi ad hierusalem.
Et dessyncrone. id est annaquedixerint
de illo. et post eaqua cognouerunt
cum impletis pristeo omnia haec facta
sunt ut lucas. unde ueri quaeritur quan
do baptisati sint. siue quae matheus prae
terierit et lucas dicit. siue quae lu
cas dicit et matheus praeterierit.
Quando quidem matheus regressus est in
regionem suam magis quam ueranti absori
unt. Sequitur et in arrai ioseph ab
angelo admonitus et puer in sancta in
aegypto fuerit. et ne ab herode ne ca
reret. Quinde herode illa non inuen
tus ab herode et in era pueros occidisse.
Et quinto anno herode redisse ab ae
gypto et audiens quod archelaus in
iudea regnaret pro herode patre suo
timuisse et cum puero in galilaea abiisse
et in nazareth habitasse quae omnia lucas

tacet. Nec ideo contrarium uideri po
test quod uel hic dicit quae ille pra
ter omittit uel ille commemorat
quae iste non dicit. Sed quaerit quan
do pueri potuerint quae continent
matthaeus de profectione in aegyp
to atque in eo regressione post herodis
mortem et ut habitauerint in ciuitate nazareth
habitarent. quod ait lucas post ea
quae perfecerunt in templo circa
puerum omnia secundum legem domini
reuersi sunt in galilaeam ciuitatem suam nazareth
ad cetera tamen alia dialexi necessitatem
mouentur antiquitatem contrahent. sic
uero narrationem suam contexuit
nihil praeter omittens scriptor
testis uidetur tacuisse non quod
non uellit dicere. sed ea quae uellet
dicere illis quae dicit tradiderunt
ipsa continuo sequuntur. sed aliter
aliter dicere quae alterum ta
cuit diligenter ordo considerandus
noscat. locum ubi a pueris atque

praecedere sassumpt transeundo ecclesiam
quae decere intendebat. Ita superiorib.
capitulis et ita quia ipsa nullis inter
positis sequitur. Ac per hoc in
telligitur omnibus omnipotentis
adventum omnes nuntiare per hoc
quod ecce per alia civitatem regressus in regio
nem suam illic praesentem dississe quae lo
cas nazareth et circa domum in eo
plo civitatis asyndeton et iannacobi
russus locas praesentem pro
fectionem in aegyptum quia nazareth aut
alia quia et oppidum et contentum regressi
onem ad ciuitatem nazareth. Siquis
autem uelit una narrationem ex omnibus
quae de ipsa autem et in pan ita ut
puerpera in utrius quae nazarethem
ab hierusalem dicuntur seu praes
ent et ordinare sic potest.
Ipsa autem generatio sic erat. Fuit in
diebus herodis regis iudae sacerdos qui
dam nomine zacharias de aduc abia et
uxor illi de filiabus aaron et nomen eius
elisabeth. Erant autem iusti ante deum
incedentes in omnibus mandatis

et ministerium sacerdotii dum sine queque
la, et nomen erat illis pulsus eorum quod esset
elisabeth sacerdotis et ambo procedentes
secundum ordinem suum, sacerdotio fungebatur in ordine
quem suae antecedebat secundum consuetudinem
sacerdotii sortem accepit ut incensum
poneret, ingressus in templum domini et
omnis multitudo erat populi oranti pe
ris hora incensi. Apparuit autem illi an
gelus domini stans a dextris altaris incensi
et zacharias turbatus est videns eum et timor
irruit super eum. Ait autem ad illum
angelus ne timeas zacharias quia ex
audita est deprecatio tua et uxor
tua elisabeth pariet tibi filium et voca
bis nomen eius iohannem. et erit gau
dium tibi et exultatio et multi in nativi
tate eius gaudebunt. erit enim magnus
coram domo et vinum et siceram non bibet
et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero
matris suae et multos filiorum israel
convertet ad dominum deum ipsorum et ipse
praecedet ante illum in spiritu et virtute
helyae ut convertat corda patrum

in pallos et uinc ere deuilos ad prudentiam
ius et ordinare domino plebem perfectam
eadem zacharias ad angelum unde
hoc scio ego enim sum senex et uxor mea
processerunt in diebus suis. et respon
dens angelus dixit ei. ego sum gabriel.
qui adsto ante deum et missus sum loqui
ad te et haec evangelizare. et ecce eris
tacens et non poteris loqui usque in die
quo haec fiant pro eo quod non credi
disti verbis meis quae implebuntur
in tempore suo. et erat plebs expectans
zachariam et mirabantur quod tar
daret ipse in templo. egressus autem
non poterat loqui ad illos. et cognos
cerunt quod visionem uidisset in tem
plo. et ipse erat innuens illis et pes
mansit mutus. et factum est ut imple
ti sunt dies officii eius abiit in domum
suam. post hos autem dies concepit
elisabeth uxor eius et occultabat se
menses quinque dicens quia sic
mihi fecit dominus in diebus quibus respexit
auferre opprobrium meum inter homi
nes. hanc autem sexto mense

est angelus gabriel, ad hoc missus civitatem
galilee ac civitatem nazareth ad
virginem desponsatam viro cui nomen
erat ioseph de domo david et nomen
virginis maria. et ingressus angelus
ad eam dixit. ave gratia plena dominus tecum
benedicta tu in mulieribus, quae
cum audisset turbata est in sermone
eius et cogitabat qualis esset ista salu-
tatio. et ait angelus ei. ne timeas maria
inuenisti enim gratiam apud deum. ecce concipies
in utero et paries filium et vocabis
nomen eius iesum hic erit magnus
et filius altissimi vocabitur. et dabit
illi dominus sedem david patris eius. et rex
erit in domo iacob in aeternum et regni
eius non erit finis. dixit autem maria
ad angelum. quomodo fiet istud quia
virum non cognosco. et respondens
angelus dixit ei. spiritus sanctus superueniet
in te et virtus altissimi obumbrabit
tibi. idcoque et quod nascetur sanctum
vocabitur filius dei. et ecce elisabeth
cognata tua et ipsa concepit filium
in senectute sua. et hic mensis est

sex menses illi quae uocatur sterilis, quia
non erit impossibile apud deum omne uer
bum. Dixit autem maria, ecce ancilla domi
ni fiat mihi secundum uerbum tuum. et dis
cessit ab illa angelus. Exurgens autem
maria in diebus illis abiit in montana cum
festinatione in ciuitatem iuda et intra
uit in domum zacharie et salutauit
elisabeth. Et factum est ut audiuit
salutationem mariae elisabeth exul
tauit infans in utero eius et repleta
est spiritu sancto elisabeth et exclama
uit uoce magna et dixit. Benedicta tu
in mulieribus et benedictus fructus uen
tris tui. Et unde hoc mihi ut ueniat mater
domini ad me. Ecce enim ut factum est uox
salutationis tuae in auribus meis exul
tauit in gaudio infans in utero meo. et bea
ta quae credidisti quoniam perficien
tur ea quae dicta sunt tibi a domino. et ait ma
ria. Magnificat anima mea dominum et exul
tauit spiritus meus in deo salutari meo. quia
respexit humilitatem ancillae suae.
Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes
generationes. quia fecit mihi mag
na

qui potentes sunt sanctificabitur nomen eius. et misericordia eius in progenies et progenies
timentibus eum. fecit potentiam in brachio suo. dispersit superbos mente cordis
sui. deposuit potentes de sede et exaltauit humiles. esurientes implebit bonis et divites dimisit inanes. suscepit Israel puerum suum memor esse misericordiae suae. sicut locutus est ad patres nostros. Abraham et semini eius in saecula.

Transit autem ad Mariam cum illa aquas in mensibus tribus. et reversus est in domum suam. et ecce tenta est in utero habens de spiritu sancto. Joseph autem cum esset iustus et nolle eam traducere voluit occulte dimittere eam. haec autem eo cogitante ecce angelus domini in somnis apparuit dicens. Joseph fili David noli timere accipere Mariam coniugem tuam. quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. pariet autem filium. et vocabis nomen eius Iesum. ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. hoc autem totum factum est. ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. ecce

circumcisionem habebant et parentes eius
et vocabant nomen eius Zacharie secundum
quod prius interpretatum fuerat a matre
(Exsurgens autem Ioseph a somno fecit
sicut precepit angelus domini et accepit
uxorem suam et non cognoscebat eam donec
peperit filium suum primogenitum.
(Et ecce Zacharie impleti sunt dies ut
pariret et peperit filium et audierunt vicini
et cognati eius quia magnificavit dominus
misericordiam suam cum illa et gaudebant
cum illa. Et factum est in die octavo
venerunt circumcidere puerum
et vocabant eum nomine patris sui
Zacharia. Et respondens mater eius
dixit non quia vocabitur Iohannes.
Et dixerunt ad illam quia nemo est
de cognatione tua qui vocetur hoc
nomine. Innuebant autem patri eius
quem velle eum vocari. Et postulans
tabellam scripsit dicens Io
hannes est nomen eius. Et mirati sunt omnes.
Aperta autem sunt os eius
statim et lingua eius et locutus est benedicens
deum. Et factus est timor
super omnes vicinos eorum et super

omnia montana et colles humiliabantur
omnia autem haec factum esse dicerent
omnes qui audiebant in corde suo dicen
tes: quid putas puer iste erit? Et
enim manus domini erat cum illo. Et Zacha
rias pater eius impletus est spiritu sancto
et prophetavit dicens: Benedic
tus dominus deus israhel quia visitavit et
fecit redemptionem plebi suae, et
erexit cornu salutis nobis in domo
David puerilis sicut locutus est per
os sanctorum qui a saeculo sunt prophe
tarum eius salutem ex inimicis nos
tris et de manu omnium qui oderunt
nos ad faciendam misericordiam cum
patribus nostris et memorari testa
mentum sanctum suum, iusiurandum quod iu
rauit ad abraham patrem nostrum da
turum se nobis ut sine timore de
manu inimicorum nostrorum liberati
seruiamus illi in sanctitate et iustitia
coram ipso omnibus diebus nos
tris, et tu puer propheta altissimi
uocaberis praeibis enim ante
faciem domini parare uias eius ad

anno secundo Salutis publicae in remissionem peccatorum omnium per viscera misericordiae dei nostri per quem visitavit nos oriens ex alto in lumina re his qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Quae autem circumcisio vel quomodo in octavo die circumcisus sit ad indicium circumcisionis spiritalis adhibita, hac occasione praesente Cyriaco Cyrino et Eusebio monachis et propheticorum singula insolentium. Secundum autem Ioseph ad Galilea de civitate Nazareth in Iudea de civitate David quae vocatur Bethleem eo quod esset de domo et patrio David ad profitendum cum Maria desponsata sibi uxore praegnante. Factum est autem cum essent ibi impleti sunt dies ut parceret et peperit filium suum primogenitum et pannis eum involvit et reclinavit eum in praesepio quia

non erat eis locus in diuersorio. Et pas-
tores erant in regione eadem vigilan-
tes, et custodientes uigilias noctis
super gregem suum. Et ecce angelus
domini stetit iuxta illos et claritas de
circumfulsit illos et timuerunt timo-
re magno. Et dixit illis angelus. Nolite
timere. Ecce enim euangelizo uobis
gaudium magnum quod erit omni po-
pulo. Quia natus est uobis hodie sal-
uator qui est christus dominus in ci-
uitate dauid. Et hoc uobis signum. Inuenietis infan-
tem pannis inuolutum et positum in
presepio. Et subito facta est cum an-
gelo multitudo militiae celestis. Laudan-
tium deum et dicentium. Gloria in
altissimis deo et in terra pax hominibus
bone uoluntatis. Et factum est
ut discesserunt angeli a eis in celum
pastores loquebantur ad inuicem
transeamus usque bethleem et
videamus hoc uerbum quod factum
est quod dominus ostendit nobis
et festinantes uenerunt et inuenerunt
mariam et ioseph et infantem

posita in praesepio. Hoc nos autem cognovi
mus per verbum quod dictum erat illis de puer
hoc. Et omnes qui audierunt admirati sunt de
his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos.
Maria autem conservabat omnia haec
ba[illegible] conferens in corde suo. Et reversi
sunt pastores glorificantes et lau
dantes dominum in omnibus quae audierant et
viderant sicut dictum est ad illos. Et post
quam consummati sunt dies octo ut circum
cideretur puer vocatum est nomen
eius Ihesus quod vocatum est ab angelo
priusquam in utero conciperetur.
Et ecce magi ab oriente venerunt hierusa
lem dicentes. ubi est qui natus est
rex iudaeorum. vidimus enim stellam
eius in oriente et venimus adorare eum.
Audiens autem haec rex Herodes turbatus
est et omnis hierusolyma cum illo.
et congregans omnes principes sa
cerdotum et scribas populi sciscita
batur ab eis ubi christus nasceretur.
At illi dixerunt ei in bethleem iudae.
sic enim dictum est per prophetam.
et tu bethleem terra iuda nequaquam

omnibus in principibus iudea cum
centum civitatibus populum meum
visitabit. Tunc herodes clam vocatis magis
egressis diligenter didicit ab eis tempus
stellae quae apparuerat eis. et mittens
illos in bethlem dixit, ite et interrogate
de puero et cum inveneritis
nuntiate mihi ut veniens adorem eum.
Qui cum audissent regis
abierunt. et ecce stella quam viderant in
oriente antecedebat eos usque dum
veniens staret super ubi
erat puer. videntes autem stellam gau
sisunt gaudio magno valde. et intrantes
domum invenerunt puerum
cum maria matre eius. et procidentes
adoraverunt eum. et aperientes the
sauros suos obtulerunt ei munera
aurum thus et myrram. et responso
accepto in somnis ne redirent ad he
rodem per aliam viam reversi sunt in re
gionem suam. quae cum recessissent ecce
angelus domini apparuit in somnis
ioseph dicens surge et accipe puerum et
matrem eius et fuge in egiptum et esto ibi
usque dum dicam tibi futurum enim est

sisterent eum dno sicut scriptum est
in lege dni quia omne masculinum ad
aperiens uuluam scm dno uocabitur et
ut darent hostiam secundum quod dic
tum est in lege dni par turturum aut
duos pullos columbarum. Et ecce ho
mo erat in hierusalem cui nomen symeon
et homo iste iustus et timoratus ex
pectans consolationem israhel et
sps scs erat in eo. Et responsum acce
perat ab spu sco non uisurum se mortem
nisi prius uideret xpm dni. Et uenit in
spu in templum. Et cum inducerent
puerum ihm parentes eius ut facerent
secundum consuetudinem legis pro eo
et ipse accepit eum in amplexus suos
et benedixit dm et dixit. Nunc dimit
tis seruum tuum dne secundum uerbum
tuum in pace quia uiderunt oculi mei
salutare tuum quod parasti ante fa
ciem omnium populorum lumen ad reue
lationem gentium et gloriam plebis tuae
israhel. Et erat pater eius et mater
mirantes super his quae dicebantur
de illo. Et benedixit illis symeon et dixit

adorare matrem eius. Cum puer pusset
hic in templo. et resurrectionem eius ad iudicium
insinuabilem insignem contradicebat.
Et tua ipsius animam pertransiet gla-
dius. et revelentur ex multis cordibus
cogitationes. Erat autem Anna prophetissa
filia Fanuel de tribu Aser. hic processe
rat in diebus multis et vixerat cum
viro suo annis septem a virginitate sua.
Et hic cum viro suo usque ad annos octo. et viginti
quattuor. quae non discedebat de templo
propter orationes et obsecrationes servientes
nocte ac die. et hic ipsa hora super
veniens confitebatur domino et loquebatur
de illo omnibus qui expectabant
redemptionem hierusalem. et cum per
fecerunt omnia secundum legem domini
Et ecce angelus domini apparuit in somnis
ioseph dicens. surge et accipe puerum
et matrem eius. et fuge in egyptum
et esto ibi usque dum dicam tibi. futu
rum enim est ut herodes quaerat puerum
ad perdendum eum. qui consurgens
accepit puerum et matrem eius nocte
et recessit in egyptum. Et erat ibi

usq. dum hæc omnia impleretur
quod dictum est a domino per prophetam
oseam: ex Egypto vocavi filium meum.
Tunc enim de eo hoc quod ipsum esse
magistrum suum dixerat, ait: Ecce ego mittam
nuntios meos qui parent viam ante faciem
meam. Tunc quod ipse ait: Quem dicunt
homines esse filium hominis? Quod per
prophetam dicitur: Ecce ego mittam filios
israel, ut consolam quia nos sunt.
Et quia ut ait hesaias: Ecce apparuit
ancilla domini in disciplina accipio
dicens, sicut et ipse per prophetam ait
Ecce ego mittam angelum meum ante faciem
meam qui parent viam ante te.
Et quia ut ait hesaias: Ecce virgo concipiet
et pariet filium et vocabitur nomen eius
Emanuel. Et quia ut ait hesaias: Egredietur
virga de radice iesse et flos de radice
ascendet. Tunc ergo illi ex
hac ciuitate in montem secesserunt in
partes galileae et ibi habitauit
in ciuitate quae uocatur nazareth.

et adorauerunt eum per pro-
phetam qui nazareus uocatur; Puer
autem crescebat et confortabatur ple-
nus sapientia et gratia dei erat in illo. et
erant parentes eius euntes per omnes annos
in hierusalem in die festo pasche;
Et cum factus esset annorum duodecim ascen-
dentibus illis in hierusalem secundum
consuetudinem diei festi et consumatis
diebus cum redirent remansit puer
iesus in hierusalem et non cognouerunt parentes
eius existimantes autem illum
esse in comitatu uenerunt iter diei
et requirebant eum inter cognatos
et notos et non inuenientes regressi sunt
in hierusalem requirentes eum.
Et factum est post triduum inuenerunt illum
in templo sedentem in medio doctorum audientem
illos et interrogantem illos. Stupebant autem omnes qui eum audie-
bant super prudentia et responsis eius;
et uidentes admirati sunt. et dixit mater
eius ad illum, fili quid fecisti nobis sic
ecce pater tuus et ego dolentes quere-
bamus te. et ait ad illos, quid est

quod dicit quia scitis nescietis quam
his quae patris mei oportet me esse
ipsi non intellexerunt sicut suo quod
locutus est ad illos et tres non cognoscen
tes nazareth et erat subditus illis.
et mater eius conservabat omnia verba
haec in cor suum. Et sic ubi propriae sa
pientia aetatis et gratia apud deum et homines.

VI Hanc hinc de praedicatione iohannis nar
rari incipit quatuor evangelistae
omnes quantum ad rem pertinet
Nam et matthaeus et marcus et lucas et
iohannes quo ad substantiam omnes quod
nazareus vocabitur. Sequitur et ad
hunc. Notandum autem illud quod iohannes
baptista praedicans in deserto iudaeae
et cetera. et marcus qui nihil
de natiuitate et de infantia vel
puericia domini narrauit hinc coepit
de illo quod ipse initium fecit de iohan
nis praedicatione. Sicut in prophetis
scriptum est ecce ego mitto angelum meum ante
faciem tuam qui praeparabit viam
tuam

tion et Iohannis in deserto paratio tiam
domini et aspectio scorum dei, sicuti
Iohannes in deserto baptizans et predicans
baptismum penitentiae in remissionem
peccatorum et cetera, et Lucas post eo
dem ait: et his proficiebat sapientia et
aetate et gratia apud deum et homines.
De Iohannis predicatione et ad sequen
dis. Anno autem quintodecimo im
perii tiberii caesaris procurante pon
tio pilato iudaeam, tetrarcha autem
galilaeae herode, philippo autem fratre
eius tetrarcha ituraeae et trachonitidis
regionis et lysania abilinae tetrarcha
sub principibus sacerdotum anna
et caiapha factum est verbum dei
super iohannem zacariae filium in de
serto et cetera. Iohannes quoque
apostolus in evangelii quarto dicit
et ante eum fuisse ostendit, posita quam divi
nae sacramentum creaturae quae omni
bus per ipsum facta sunt in ut in con
tinuo de iohannis predicatione
ac testimonio dicens: fuit homo

ihesus adoptionem cenkai iohannes,
cinoctiam addendum est de ipso iohanne
quattuor euangelistarum narrationes
quemadmodum inter se nondum
conueniunt nonnulli euangelistarum
sequitur aut negatur quod modo
baptismum de quibusdam narrationibus
apparet quemadmodum inter se uideantur
lucas et iohannes et matheus et marcus que
narrationes cinapiacerdotis demonstrant
iohannes tardius quam luscerunt
conuenerunt quod alter tradit
et tradendo quod alter commendat
nonnumquam inter se uidentur narrationis
alterius uerbis ut bonum exemplum
ante praedicetur sine alterius modo contra
diuersi possint uideri unusquisque
et in ceteris alius locus posset
quomodo hic autem esse per speculum
ergo ut diuersi uideantur quattuor euan
gelistarum de baptismo iohannis con
sensum, et ambigitur pascuorum, indicio
autem illis dicit iohannes baptista
praedicans in deserto iudaea et dixit
eis non dixit in illis diebus quia nulla

[illegible] regnum antiquorum [illegible]
quarto regnum dicitur intelligere [illegible]
dicere si dicere intelligendum. Lucas
autem per potestatem regnum nascen-
tis ipsa tempora vocavit prae-
dicationis dicit enim Johannes dicens:
Anno autem quintodecimo imperii Ti-
berii Caesaris pro Caesare pontio pilato
iudaea tetrarcha autem galilaeae herode
de philippo autem fratre eius tetrarcha
ituraeae et trachonitidis regionis et lysa-
nia abilinae tetrarcha sub principibus
sacerdotum Annae et Caiphae factum est
verbum domini super Johannem zachariae
filium in deserto. Nos autem intelli-
gere debemus hos omnes tempora
pro dignitatum potestatum significasse
[illegible] dicere intelligendum
sed studio longioris temporis pa-
tuit [illegible] accepe quod ait intelligendum
[illegible] regnum [illegible] de
[illegible] pro [illegible] de quod
[illegible] tempore in [illegible] de
eius factum est [illegible] possit constare
quod Lucas de illo cum omnibus eius

anno ergo xxx. secundum Lucam narratur in templo
Hierusalem. Circumcisionem et pur-
gationem et prophetam Anna et Symeon
senem. Verba eorum in templo. Nos ergo
ad illis verbis Iohannes baptista non
ante annum trigesimum predicare illis diebus
singulis. Secundum Lucam ab annis natus ta
ntum sed ad populos quos predicare ac bap
tizare coepit Iohannes. Quo tempore vi
detur ab hominibus. Quia dicunt ipse Iohannes. Et virginta per annos
anno xxx. narratur fuisse cum Christo
baptizatus esset. Sed plane de hero
de sol. et mortem non nullos quod Lucas
narrat in diebus baptismo Iohannis he
rodem fuisse tetrachen Galilaeae.
Quando ergo Christus baptizatus est
verba eius ad eum et hero de eo
puerum ibi ab eo prophetasse quod
arguit eum esse non potest. Nisi duo
fuisse intelligantur herodes. Quod
et puerum potuisse eum dicere quia
et vaticinantem. Quia proclamorum
ad Ga. clamando et evangelicae veri
tatis. Quia paulatim considerationes

Id. [illegible]

omnes homines eodem cognomine appellari ostendit dicens/ Cum esset
completus plenas in regnum, Nam ipse
posterior herodes/ prioris herodis
filius fuisse perhibetur/ et arche
laus quem ceteri tetrarcas in indaea regnum
patris obtinere gesisse commemorat/
Sicut philippus quem praeter tetrarcam
herodis et ipsius fratris tetrarchiam lu
cas nominat/ Revenit autem herodes ille
quem quae retetrarchia a pueris xpi, herodes
autem ab aliis filius eius nominatur sed et
tetrarcha dicitur ex eo quod non totius regni
a patre regni quartam partem retinuit.

VIII Nisi forte hinc ruborus quis pia commen
tum/ Cum tetrarchus ex certi id est hominis
ioseph cum puero redeunte tetrarchia
quia pro patre regnio archelaus filius eius
tetrarcha erat quomodo potest hic ingal
lea tetrarcha a filius eius herodes tetrar
cha esse erat sicut lucas testatur quasi
ceteros ipsa sint tempora quibus tunc
puero non erant nunc quia nunc lucas
commemorat quae ante ipsa deo zacharia
tac erant et in ipsa ideo nominatur ren

esset Archelaus sed pontius pilatus
qui non erat rex iudaeorum sed praeses erat
Cum ergo audisset quod esset sub potestate
Herodis misit eum ad Herodem qui non erat
nunc habitans sed erat Archelaus, quod
antiquo more factum erat quando Io
seph timens Archelaum noluit ire;
nam et secundum Lucam puerum contulerat
ubi erat ut iam diximus erat Nazareth.

An puer erat hic nunc quomodo dicit
eum Matheus propter ea puer ubi
parentes eius ibi esse in Galilea quia ut
Archelaus in iudea erat nolebant eum
propter ea magis ibi esse in Galilea Unde an
tem quia ut ibi erat Nazareth
Galilea secundum Lucas non tacuit. Sed in
telligendum est unam eclesiam in duo
nis in ac, xpi o dixit a Ioseph surge et
accipe puerum et matrem eius et vade
in terram israel. Sic intelleximus esse
primo a Ioseph ut pater iussus esse
pergere in iudeam, ipsam in primum
intelleximus terram israel. Porro ac
tem postea quia ut ibi erat illi cere
nare filium Herodis Archelaum noluit

obiceresset illi periculo occum possessi
terra israhel. et hac sic intelligentia gal-
lea illic deputaretur. quia ipsa propo
lus israhel incolebat. quia quia et alio
modo solum possessi hac ipse non quia apo
stolum cuidam parentibus suis pro puero
de quo talia perhibebat responsa. cog
noverant non esse habitandum nisi
in hierusalem. unde rati et populum dei
et propterea redemptores et nacy pro
illi arcos puros possessi illi habita
turos. nisi archilaus praesumpta terre
rentur. neque enim dignum esset eos
in habitare. cum de archilao quod tuo
bant deteriorem conjecerunt.

Ne et hoc aliquis dicat quomodo ecce
sicut locas narrat. ibant parentes
eius per omnes annos pueri in
hierusalem. et archilaus tunc illac
prohibebantur accedere. hoc enim
disolvere non esset difficile. nec ali
aliquis etiam qui ipsum esset quia diu regnare archilaus
pierunt non poterat. cum per dies paucos
inter tam ingentem turbam latere

ascendere et quotquotannis solemnia
menalis diebus baptisma committerent
et ne solli commitate praeter missarum sol
emnia religiose nec continua mansione cons
picui. Cuiusque cum de regno archelai ja
pueri diuturnum omnes tacuerunt
sed quoque intellectus parvi cum quod lu
cas dicit per omnes annos eos ascendere
solitos in hierusalem. Tunc accepimus
baptisma cum iam non timeretur ar
chelaus, quod si archelai regnum aliquanto
diuturnius illa praeter evangelicorum pro
ori historia cupidus laudanda indicatur.
Illud quod superius dixi supercurrit quod
matrem dant parentes puerum baptismo
in hierusalem offerendum propter dei timorem
postulatum solli cum non praeterirent
ignorant aliquid ore facilius posse nos
Neque enim incredibile est eum apud ipso
rum oportunis diebus diei et horarum
accedere hominem ad eum locum in quibus
esse poterant. Hinc enim illa solutior
quaestio si aliquem quomodo gratia solli
citus esset ille maior herodes per eum
suis magorum nuntiis quod ortum dabori

natus fuisset, quomodo potuerint
complentis diebus purgationis matris
eius tempore illo ascendere in templum
ut perirent circumcisionem secundum legem
domini quae loca commemorat. quis enim
non uideat tempus illum uno die regem omni
tus occupatum latere potuisse? Siquidem
illud uidere non uidentur quod herodes
quod ad eos ollis eruse expectasset. quo
sum macidde puerorum nuntiarent post
tamen ad nos dies septem in ipsum tempus
memorem tempore purgationis matris eius
et peracta circumcisione sollemnitate
primogenitorum in templo in hierusa
lem posterius pro pectione eorum
in aegypto nunquam illi necare quo
rere. ad hoc puerum necare non parcuit dos
Si hoc ergo non uidetur dicere quomodo tam
tus occupationes recuratis diebus po
tuerint per plurimos dies ad illam tem
pestatem delatae et omnino de in pedibus
ne per nimium numerare possunt causae
quibus hoc potuerit accidere quas tamen
omnes illas et multas esse potuisse non
mirandum humanarum inexperiuisse

ciaci necessitatem dispici,
Cum se nihil occasionem nondum occur[illegible] rat
quam ad ea ad iacerrimi horatio regi nuntiari
potuerint sed ut ipsa seu pedissequae eius
comitantes postulaverint quorum annos sui
vel filiorum suis adversantium ad iacula
quorum omnes propinquantium periculorum
terroribus agitatus ad illa curamentem
ad repatriandis proxime caucnos portus
occupare, ut ea hac occasione illum di
co postea quia hic rodomagi renuntiare
rusticiter deprehensus esset alios pallacis id
lacrimosione deceptos. postea quia non
inde merum quem natum portantes
crubusse adsereorie atque placitione re
de pelso absinquirendo ac persequenos
pucis quae esse. Ut ergo postulationem
matris eius quae in hierusalem cum illo venerat
senectae ac senatus in templo alueo
narrantur quae verba visionis et
animae de illo prophetantium cum de
pissent abeis quia ad ipsa praedicta
ad prisinam intentionem revocatura
erant animum regis admonitus per
somnium ioseph cum puerum et matrem eius

pu erunt nac cypro. deinde cum legatis
regis. quae in templo factae diebus eque
praedicant herodes cum magis sensit in
lusus. ac deinde ad xpi mortem cupien
per ueniret multos infantes sicut in uisi
narrat occidit. Sed herodes herodio
hanne praeconis xpi noces. ac filias ue
nit iohannes baptista praedicans in de
serto iudaeae dicens paenitentiam
agite ad propinquabit enim regnum
caelorum. hic est enim qui dictus est
per esaiam prophetam dicentis. Vox
clamantis in deserto parate uiam domi
ni rectas facite semitas eius. Marcus
quoque euangelista consentit hoc esaiae
testimonium esse de iohanne. Nam plu
ra de eius baptismate consequenter ex eodem
prophetia lucas commemorauit. Sed
de baptismate iohannis narrat et iohannis
auctor euangelista ipse iohannes bap
tista. de se ipso hoc testimonium
esaiae prophetae dixisse commemorat.
Sicut in euangelio matheus diuit quaedam
iohannis uerba quae alii non diuerunt.
praedicans inquit in deserto iudaeae

et dicens: Pœnitentiam agite: adpropin
quabit enim regnum celorum. Hæc ver
ba Johannis. Alia præterea diserunt fam
dicto quod sequitur in verbis eiusdem
ei. Hic est enim qui dictus est per Esaiam
prophetam dicentem: Ecce clamantis in
deserto parate viam domini rectas facite
semitas eius. Ambiguo positum est
nec elucet certum expressum sua idem
in verbis hoc commemorandum an
ad hæc verba eius de Johannis secundum
adiunxerit eum hoc Johannes dixis
se intelligatur. Pœnitentiam agite: ad
propinquabit enim regnum celorum
hic est qui dictus est per Esaiam pro
phetam dicentem. Non enim hoc omne
re debet quia non ait ego sum enim
qui dictus sum per Esaiam prophetam
sed ait hic est enim qui dictus est.
Solent quippe evangelistæ loquutiones
ipsorum et evangelistarum in verbis
et Johannis. Nam et in verbis eius dixi
nemo hominem se dicentem inveniet
nec divinitatem; et Johannes hic est
in quo discipulus qui ego sum

perhuiusmodi de his et scripsit haec et scio his
quia ut ego testimonium perhibeo. Non di
xit ego solus. Aut certe testimonium ideo
dixit ut ipse sacpissime dicit publicus ho
minis aut publicus dei et non dicit ego et oportet
habere in quit vpo pari et resurgere tertio
die. Non ait oportebat me pari potuerit
et iohannes baptista et diuisset tacere
paenitentiam ad propinquantem regnum
caelorum. De se ipso adiungere
quae sequuntur. Hic est enim qui dictus
est per esaiam prophetam et et ecce ra
ut puta in herbarius et aribeus ita narra
tionem contexat. Ipse autem iohannes ha
bebat vestimentum de pilis camelorum
et ecce ra. quod si fecisset non ut ita
si interrogatus quid dixerit de se ipso
sicut narrat iohannes evangelista ego
ait vox clamantis in deserto sicut
iam diuerat praecipiens ut facerent
paenitentiam. De vestimento ergo
eius et cibo ita aribeus sequitur
dicens. Ipse autem iohannes habebat
vestimentum de pilis camelorum
et zonam pelliceam circa lumbos eius.

esse dicat locusta et mel silues
tre, hoc est omnia ad eius dicti pertinent idem
est verbis et cetera ad eum dicuntur. Sed iterum
ergo contra hoc se dicit. Tunc exibat ad
eum hierosolyma et omnis iudea et omnes
qui erant circa iordanem et baptizabantur a eo in iordane
flumine confitentes peccata sua. Cum uidisset autem multos pha
risaeorum et sadducaeorum uenientes
ad baptismum suum. Dixit eis, progenies u
perarum quis ostendit uobis fu
gere a future ira? Facite ergo fructum
dignum paenitentiae. Et ne uelitis dicere
intra uos patrem habemus abraham.
Dico enim uobis quia potest deus ex lapidibus
istis suscitare filios abraham. Iam enim ad
radicem arborum posita est. Omnis
ergo arbor quae non facit fructum
bonum excidetur et in ignem mittetur.
Ego quidem uos baptizo in aqua in paenitentiam. Qui autem post me uenturus est
fortior me est cuius non sum dignus
calceamenta portare. Ipse uos baptizabit
in spiritu sancto et igni. Cuius uentilabrum
in manu sua et purgabit aream suam
et congregabit triticum suum in horreum

palcas aureo coronatus ut ne ungat ungues
lis, hac commadicit et lucas et ad compac
ne uersa iohannes exprouocans et ubi
aliquid uakuum est in uersis ad eadem
tamen sententia non recedit, uel, ut
quidam ait beatus iohannes diuisse
et sic et illis dicere in ratio patrem
habemus abraham. Illa autem et sine ope
peccatis dicere patrem habemus abraham
spiritu ego inquit uos baptizo in aqua in pae
nitentiam. Illa interponit interrogationem
ut ita sit quod pacem et eos respon
dentem iohannem de suis operibus
tam quam de principiis paenitentiae, quod
ait beatus ut esset deinde in eo diuisum
cogitantibus de illo et ipse sicut pa
cum dicit respondisse. Ego quidem aqua
baptizamus non dixit in paenitentiam
deinde ait beatus quia ego inquit in
uakuus est post me portio est. Illa
autem et in quit portio est. Pecu
ait beatus et eius non sum inquit dignus
calceamenta portare. Illa autem et eius
non sum dignus calceamenta portare
coniectam calceamenta eorum quod

[illegible] dicit quomodo [illegible],
Nec post commemoratum baptismum et
[illegible] sequitur et praedicta
[illegible] dicens: Ecce post me
[illegible] dignus procedens
[illegible] corrigam et clamentorum
[illegible], Ego baptizavi vos aqua, ille autem
baptizabit vos spiritu sancto. De et clamen
[illegible] ergo hoc et ut ad ostendat quod ad ordi-
[illegible] pertinuisse. De baptismo autem
[illegible] quia non divinitus signi-
[illegible] baptismum in spiritu sancto, sicut enim arbor
[illegible] et lucas divi[illegible] eiusdem ordinis pec
[illegible] baptizabit in spiritu sancto. Dum ergo
[illegible] iohannes evangelista cu
[illegible] iohannes testimonium perhibet
de ipso et clamavit dicens: hic erat quem
dixi qui post me venit ante me factus
est quia prior me erat, sicut in [illegible]
[illegible] hoc dixisse quando
illi divisi [illegible] commemorasse
[illegible] et quod
[illegible] hic erat quem dixi
qui post me venit, sicut quia [illegible]
quia [illegible] iohannis baptisma

dinem uerum quoque matheus ancto/
lucas eum dimisse commemorant an
que marcus in ipsis partibus quas illam
dimisse posuit tacens secutus est.

Nulli igitur hinc laborandum esse iudi
cat qui prudenter intellexerit apostolicam
sententiam esse necessariam cognoscen
dam ut scripta quibus libri uetusti pucrim
explicare, quod ut ait alius alius uerbo
rum ordinem tenet nonnunquam contra
rium ne quid illud contrarietatem alicui iudi
cet quod alius praetermisit, etenim
quisque doctor ingenii sui ordinem
uel linearum uel prolixitatis candem
tamen ne explicare sententiam patitur
explicasse tamen intentionem. Cum
hoc satis apparet quod ad rem tantum
pertinet quo uerba sint ordine
dicta quod supra dominum creatorem
ac dominum omnium incommutabile per
manere perpetuam uita temporalis
sit, nisi linguis hominum dispensa
tio sicut ipse nouit omnium diuinitatis op
timum, non nos decet ad rem arrogare
uentilare quae quam simplicius requa

adnotationem vel emendationem recognoscentibus
non tamen modo aliquid eiusdem verbis sed
deinde eadem respectu indicavit, ut ita
ut omittatur ordo verborum, sive
alia pro aliis substituantur idem valeant
verba propterantur, sive aliquid vel
quod recordantur non occurrit vel
quod ex aliis quae dicuntur possit intel
legi omittitur, sive aliorum quae
magis dicenda statuit narrando ruo
cratione rerum modum tempori sup
plevit aliquid sibi non tamen explicando
dum sed capitulatim tangendo quisque
suscipiat sive adimplendum declara
rando ut sententia. Nihil quidem vero
verborum tamen aliquid addit. Cui
auctoritas narrandi concessa est si
ut verbum non adsequatur quod
visum conferatur ut dorpiter tamen ut per
baptisma ad infectum nuntiare.
Quisque ad eum dicit cum angelis esse
ne perspicere potentia id est sublimitatem
medium nec inferiorem verborum nec
in ordine nec in numero discrepare
nominetur quantum amplius an
gelis iam

cuncta illa quæ prorsus tanti momenti per
cospicuisse probandum. Cæterorum
hominum dicta loquentium secundum
ipsorum plurimos se andere non poterant
rationibus. Nullo modo quis quæ eorum
decernendum recte arguatur. Si habere
ro radiscere pauciori, ut possit et hæc
evangelistarum exemplo præcedente
re depenoi. Cum enim pas nonsit evan
gelistarum aliquem mentiri posse
vel erroneare vel dicere sic apparere
sit necessitas posse mentiri. Cum eor
dantur aliquid accidere quod illis
accidisse monstratur. Et quanti momen
ad mores optimos pertinet cauere
mendacium. Tanto magis tam omni
nente auctoritate recte credendum est non
popularem esse mendacia. Cæsis inter
se quia aliquorum narrationes inter
nitentes. ut inter evangelistas varia
ssent. Si vel etiam quod ad doctrinam
fidei et morum pertinet intelligere nos
Non tam verborum quæ ferunt epoacenda
vel adpetendum esse veritatem quan
doctos quinonca ocum locutionem

Ceterum sententiisque non obscure pauci-
mea adoctrinae consortisse adprobantur.
Quidem ergo in his quae de narrationibus evan-
gelistarum conlata proposuit perlatum esse
esse contrarium, quod alius dixit calceamenta non
portare nisi calceamenta portare. Alius
vero corrigiam calceamenti solvere non
dixit verbis aut verborum ordine aut al-
quo genere locutionis sed eadem re ipsa ut
dictum. Aliud esse calceamenta portare.
Aliud corrigiam calceamenti solvere, omni
modo eo quae ipsum est, quod Iohannes dixe-
rit non se dignum esse eius calceamen-
ta portare. Ancorrigiam calceamenti sol-
vere. Sicut ab eo uno horum dixit. Ille au-
de[illegible] narrasse quod hoc potuit nar-
rare quod dixit quia aliud est. Si non
est mentitus et vel ipse aliud pro
alio divisse putabitur. Omnem autem
falsitatem abesse a se evangelistis decen-
non solitae [quae] mendendo pro veritate sed
ea quae cognoscendo, tamque si adhuc per-
tinet aliquid aliud intellegere. Ex eo
quod dictum est calceamenta portare.
Et aliquid aliud ex eo quod dictum est corrigia

calceamenta solvere / quod aliud accipiens
duorum recte existimaverit / nisi Johannes
utriusque divisse. Sive aliud aliorum tempore / sive
contrario, potuerunt simul ducere. Cum ipse non
suo dignus corrigia calceamenta solvere /
nec calceamenta portare / Cum ipse esset an
gelis tarum hinc aliud / aliud ceteris aliud omni
bus tamen ut ait narraverim. Sic ergo
nihil intendit Johannes cum dicit calcamen
ta soluere / neque excellentiam suam ex bo
nis suis quasi laudem aliorum divertit. Sive
dissolvere vel corrigia calceamentorum
sive de portandis calceamentis. Sed ego
tamen sententiam teneo, quisquis ita
verbis suis per calceamentorum commo
rationem sed significationem humilita
tis expressit / unde ab eadem voluntate
non abscriptum / Cum his igitur modis
cum ceteris laudandis commendandis /
cum de commendationibus evangelis
tarum non esset ostendatur cum quisque
ita dicens aliquid aliud quod ita ille
non ipse de quo aliquid narrat voluntate
tamen eius hanc explicat quia ita
ille quemlibet ita commemorat / ita

enionis. Alioquin certe discipuli nihil aliud
esse quaerendum quam quod ei
xviii. ille quod loquuntur. Sequitur ergo Ma
theus et dicit. Tunc venit ihs a galilea
in iordanem ad iohannem ut baptiza
retur a eo. et ibi iohannes autem prohi
bebat eum dicens. ego a te debeo baptiza
ri et tu venis ad me. Respondens
autem ihs dixit ei. sine modo. sic enim
decet nos implere omnem iustitiam.
Tunc dimittit eum. Arguentur et hi
qui tenent ihs ad iohannem baptiza
tum. Ait enim tres commemorant sed
tacent quod matheus ait dixisse dnm
iohanni vel iohannem non respondisse.
xviii. Secundo sequitur et matheus. Bapti
zatus autem confestim ascendit de
aqua et ecce aperti sunt ei caeli
et vidit spiritum dei descendentem sicut co
lumbam et venientem super se. et ecce
vox de caelis dicens. hic est filius meus
dilectus in quo mihi complacui. hoc
et alii duo marcus et lucas similiter
narrant. sed dicuntur voces quae de
caelo factae sunt variant locutionem

salutari mensentia. Quod enim
contrarius ait dicitur hic psalmus
meus dilectus et alibi dicit omnes
psalmos dilectos ad eadem sententiam
explicandam et alterum superius
tractatum esse. Non enim ea lectio
uno horum diversa sed euangelista
ostendere uolens adiutare quod dic
tum est hic psalmum meum et illos po
tius quia audiebant indicare uult quod
ipse esset psalmus dilectus et tradictum repe
tere uolens. Tres psalmos meos accipiat
dicere. hic psalmus meus non enim
xpo indicatur quod ostendit dicit. ad
dicitur quia dicitur propter quod est
ipsa ratio pactae est. fac mecum quod alium
dicit in quo mihi complacuit. Alius inte
compl. acum. Alius inte compl. acum
cum. sequentes quod bonum in illa uo
cessum est quod fuerat acuperdum
quod intelligatur qui non cantico
locutionem requirit cantando con
tentus illis sententiis quae diuersis
uas locutiones ad hunc tractatum utilis
est. Nec uno modo dictum omnis in

tellegatur. Et alibi quia se non habere
interpretatur, quod enim dicit esse
in quo mihi complacui. Sine ulla quæstio
intellegere: unde in quibus sum complacuit
sic unde autem adiunctum est. Et quod di
cit non in complacuit in eis. Et hoc
intellegat quisque in illo patre pla
cuisse hominibus. Adiunctum est. Et quod
dicitur esse in complacuit in eis. Et
quos ante apparet quibusdam evangelis
tantum electis hominibus. Etiam de ista
tenebrosa ad eandem sententiam
paulatim explicanda. De ista tantas
secundum intellegatur hoc dicere esse ab
uno minus tamen quia dicetur in epla
cuit eum. Confirmat hoc esse pertine
ere ad quod complacuit, illa autem
quod non omnibus codicibus habent secun
dum lucan hoc illa autem consonuisse.
quod in psalmo secundo filius meus es
tu ego hodie genui te. Quia quia in
antiquioribus codicibus graecis non inve
niri perhibentur. Tamen aliquibus
fidedignis exemplaribus confirmata
reposset quod alibi quia certum in

tellecendum est / quod hic uerborum or
dine decalogum nosse. Quod autem secun
dum iohannem decollatus dicitur / non quan
do factum est natiuitas sed uerba iohannis
baptistae referuntur commendantis
quid uderit / in quo quaeretur quae ad mo
dum dicitur. Ego non noueram eum / sed
qui misit me baptizare in aqua ille mihi
dixit / super quem uideris spiritum descen
dentem et manentem super eum hic est
qui baptizat in spiritu sancto / sicut nunc eum
cognouit columbam uidit descendere
ac super eum / Quaerendum est quomo
do diuerti uenierat / ut baptizaretur /
ego magis a te debeo baptizari / hoc enim
ante quam columbam descendere /
ex quo apparet / quam uisum iam nosse / nam
etiam in utero matris exultauit / cum ad
elisabeth maria uenisset aliquid tamen
in eo quod non dum noueram columbam
descensione dedicisse quod ipse solus
baptizare in spiritu sancto propria qua
dam diuina potestate / ut nullus ho
mo qui accepisset a eo baptismum /
etiam si aliquem baptizare posset di

ceteris suffisse quod traderent uel asse
dari posse. Sequitur et matheus
dicens. Tunc ihs ductus est in desertum
a spiritu ut tentaretur a diabolo, et cum
ieiunasset. xl. diebus et xl. noctibus postea
esuriit. et accedens tentator dixit ei, si
filius dei es dic ut lapides isti panes fiant,
qui respondens dixit. scriptum est non in pane
solo uiuit homo sed in omni uerbo quod
procedit de ore dei. et cetera usque ad id quod
dictum est. Tunc accesserunt et ministrabant
ei. Tertio loco ponit lucas
mirari et non eodem ordine uide in
certum est quod prius factum est uerum
regnum terrae prius demonstrasset et
et postea in pinnaculum templi eum statuisse
an hoc prius et illud postea. Nihil tamen
ad rem omnia fecisse manifestum
est. et quod a lucrisis casdem tentationes
has lucas explicat non sed oportet intelligendum
dandum est quia nihil deperiit ueritati. Quarto autem et ait quidam
eum in deserto a diabolo esse tentatum
xl. diebus et noctibus sed tacet quidem

dicere sibi quid dicere responderet. Nec quod
Lucas praetermisit ignorantiae / quod angelus consistrans illi, Johannes;
dicere non ausus locum praetermisit,
Sequitur Marcus narrans quae hic secutae
audisse quod Johannes vocatus esset /
secessisse in Galilea locum Marcus dicit
et Lucas / sed Lucas de Johanne vocato
nihil hoc loco dicit / Johannes autem cum
angelis apostolis quia ter in Galilea
dicit petrum et andream cum esset cum illo
uno die / et ut ipse petro nomen impositum
et quia ipsum vocabatur, Sequenti
nec die iam noluerit ut vir in Galilea in
ire sed ploiaporum et dimissionis peccatorum
/ Indecentium et ita denatha
nael. Marcus dicit tertio in Gali
lea constitutum esse illud in Cana
de aquam in vinum conversionem miraculum /
quae omnia ut evangelistae praetermi
serunt / Joannes excepto narrationis
suae quod his verbis usus in Galilea in
dicit illa quae ante passionem interposita Ali
quot dies quibus illa oedificata sunt /
quae in ea ponuntur a Johanne

non est autem contrarium huic loco quod ma-
theus narrationem dixisse petro tu es pe-
trus et super hanc petram aedificabo
ecclesiam meam. Neque enim hoc nomen tunc
accepisse intelligendus est, sed tunc potius
quando eum iohannes dicitur esse commemo-
rat. Tu vocaberis cephas quod interpre-
tatur petrus, ut eum hoc nomine appella-
ret. Ait ergo petrus, posteaquam dixerat tu es pe-
trus. Non enim ait tu vocaberis petrus.
Sed quoniam dixerat ante, tu vocabe-
ris, inde contexuit narrationem o-
mnis ut ibi videretur, et relicta civitate
nazareth venit habitavit in capernaum
maritima in finibus zabulon et
nephtalim et cetera quousque sermo
peroratur quae habuit in monte, in
quo contexuit narrationis ordinem
Et marcus de discipulorum vocatio-
ne petri et andreae, et paulo post
iacobi et iohannis, sed et matheus
continuo contungere narrationem
prolixi illius sermonis quem in mon-
tem habuit postea quam omnia dos curavit
et eum multitudines secutae sunt.

Marcus interposuit aliqua quae docebat
eos in synagogis super doc
trina eius. Hinc ipse dixit quod et Mat
theus post illa pro longa sermone quae
erat docens eos quasi potestatem habens
et non sicut scribae. Narrauit etiam de
homine apud eum pulsus esse spiritus im
mundus. Deinde de socro petri in basi
lica Lucas et consentit. Et ait eius cu
ro decisit ad eum id est illi narrauit de
socro autem petri non tacuit. Sed posita
in hoc autem loco quae nunc considera
mus. Dum matheus post uocationem
discipulorum suis piscantibus iussit
eum sequi et circuit
esse galilea docentem in synagogis eo
praedicantem et angelium regni et sanantem
omne langore et infirmitate ad illum
turbis ascendisse in montem et iussit
esse illo sermone prolixo. Ad eiusdem
loci intellegendi tunc pactum esse
quae marcus post electionem eorum
de discipulorum narrat et circuit
ire galilea et docere in synagogis
eorum. Hunc etiam de socro petri

sed cum postea cōmemorasse quod
praeterosset quatus nonnulla
praeterosset in narratione uocaret
sane potest mouere quomodo iohan
nis dicat nominā alia sed iuniorem
dannem primū andreā secundū sed nō
cum alio eius nomen accepisse. Tertio
philippū uocatū ut sequeretur. Ce
terum euangelistae de pisca
tione eos uocatos dicunt. Satis inter
se congruenter maxime matheus
et marcus. Nam lucas andreā nonnu
quam quidem intellegitur inca
nam fuisse secundum matheum et mar
cum narrationis. quidam tamen hoc per
stringunt quē ad modū gestum sit
quod lucas apertius explicauit. cō
memorans sibi et ceteris miraculum super
capturā piscium. et quod ex ipsa nauicu
la dns prius fuerit locutus ad turbas.
hoc etiā uidetur dissare quod tantū
petro ad hoc dicitur cōmemorat
ex hoc iam homines eris capiens quod
illi amisos. fratribus dicitur esse.

narrauerunt. Sed potuitque prius hoc
Petrodici cum de capt. Ad. Vincentio
ministrione episcopo narrare cum quod ei casu
singularit et ab eo postea in modum illum ouum
memorauerunt. Illa uero quod de col. an
ne dixerit sic intelligendum est.
Non enim parua repugnantia perpari po
test. Cum et locorum plurimum intersit
et temporis et ipsius locationis. Nam si
iuxta iohannem antequam hisis sum
mittatur ad testimonium iohannis bap
tistae secutus sunt eum duo quorum fera
cinus andreas quippe fratrem suum simo
nem continuo addixit adhuc quando et no
men petri uocare cum accepit. Quo
modo ab alius et cum et alius sic eum quod eos
in galilea piscantes inuenerit atque ad
discipulatum uocauerit. Nisi quia in tel.
legendum est non sic eos uidisse tunc non
iuxta iohannem et ita omnes separabili
ter cohaerent. Sed tantum uenisse
se quasi esset eumque omnibus ad propria
remeasse. Nam et in bethania galilaea
cum pecisset et ad aquilinum diuersorum
iohannes quod ere dicerin fine uidis

apostolorum quod ita narrat. Et ut ita ut
nuptiae factae sunt in chana Galilee ac
ceteram ita ut habent. Vocatus est ad nup
tias et discipuli eius ad nuptias quam
quo sunt ut ordinem sicut paulo post
dicit. Non ordinantur discipuli eius ad nup
tias vocati sunt secundum locutionis
hoc est quod loquitur ut dicamus
apostolum paulum in hac sententia ita. Ne
que enim ad ordinem erat apostolis ita
discipulos xpi invitatos ad nuptias cum
adhibitus non ita ad discipulos sed quia
ut intellexerunt discipuli quando
ipsa nativitatis conscribitur. Et ideo
sic de illis locutus est quomodo ipsae
terrorum narratur. Quod autem dicit de
iohannis. Post hoc descendit capharnaum
ipse et mater eius et fratres eius et dis
cipuli eius et ibi manserunt non multis
diebus. Et in capitulum. Et illa ad hac
scribunt et a petrus et andreas et philip
pus et bartholomeus. Et ad hoc genus pertinent
nat quod de negat et habitaverit in ca
pharnaum. Et postea quod eos de

naus·piscantes vocauerit·Istud autem
quod cum illo in cafarnaum venerint discipuli eius· An forte matheus quod prae
termiserat recapitulauit quia non ap
ipse posuit hoc ad solam iuxta mare gali
leae uidit duos fratres sed sine ulla
consequentis temporis differentia
Ad solam autem iuxta mare gali
leae uidit duos fratres et cetera
proinde scriptum est ut posita narra
uerit non quod posita fuerat sed
quod prius praetermiserat ut ita
intelligantur uenisse cafarnaum
quo iohannis dicit et ipsum et matrem
et discipulos eius uenisse· An forte
alii discipuli fuerunt· Sicut et iuxta
philippus sequebatur· qui sic uocatus
fuerat uidetur esse quaerere· quo
et nunc ordine uocati sint omnes duo
decim apostoli· In euangeliis uero
narrationibus non apparet· quando
quidem non tantum ordo uocationis
sed nec ipsa uocatio continuata
est ad dominum· sed tantum philippus et
petrus et andreas et fratres

zebedaei et matthei publicani qui
etiam leui uocabatur. Sicut iohannem
abeo nomen et primus et solus petri
accepit. Nam iacobum zebedaei non sicut
iohannem ambos apellat cum filios to
nitrui. Sancimus ad ueritatem ut quod
scriptura euangelica et apostolica non solos illos duodecim apellat dis
cipulos eius sed omnes qui uerbum ueri
tatis predicabant. Quorum electio
ne electi duodecim quos et apostolos
nominauit sicut lucas commemorat
ipse quippe paulo post ait. et descen
dens cum illis stetit in loco campestri et
turba discipulorum eius et multitudo
copiosa plebis. Non ergo dicere torna
discipulorum hominem duodecim alios
quoque scriptura alibi locis hoc euidenter
apparet discipulos eius omnes apel
latos quia eo discerent quod ad aeter
nam pertinerent. Et ait ut poterit
quomodo uinos uocauerit de naticu
lis piscatores. primo petro et andrea
deinde processus paulo iuuenis alios

eos zebedaei filios sicut narrant
theusemarcus carolaeas diesti mu
ceritmarcus carolas completas quas nulla
turapiscium socios petri reuuuendo
iacobum et iohannem filios zebedaei eos
tos adiuuandum ad retia extrahere
plena non possent Simile fortasse tan
tam multitudinem piscium quae capta
erat et rumpebantur dixisset no
lite mere vobis ad homines et eris capiens
Simile tamen sunt dictis ad ioh. ranna
ins secundus pausse Unde intellegendum
est hoc primo esse factum quod ideas in
singulis Nec tunc eos ad nouocatus se
tantum petrosanse praedicatum quod
homines esset capturus quod non ide
dicitur est quasi piscis nunquam
esset capturus Nam post resurrec
tionem uni legimus esse piscatos
Dicitur esterego quod deinceps capitu
rus esset homines Non dicitur est quod
iam non esset capturus pisces Unde
datur locus intellegere eos ac pri
pisciumexuuere measse et posica
pere quod matheus et marcus narrant

q. x.

quando eos in nos locum esse
et eum sequuntur primo omnes
filius eius dicit. Tunc enim non sed ducis
ad ecclesiam naues tam quam curare in di
scordiam se esse sunt aqua uocante
ac ubi eum omnes sequuntur.

Modernare quere nondum est quomodo
iohannes euangelista antequam iohannes
baptista mittatur esset in carcere dicit
illum esse in galilea. Postea quam enim eum
memorauit quod in cana galilee fe
cit de aqua uinum et discendit capar
naum cum matre et fratribus et discipulis suis ibi man
serunt non multis diebus. et iterum de
inde ascendisse hierusolymam propter
pascha. Post hanc uero esse in iudeam terram
cum discipulis suis et illic demora
tum esse et baptizantem. unde
cum esset. Erat autem et iohannes bap
tizans in aenon iuxta salim quia aquae
multae erant illic et adueniebant et
baptizabantur. Nondum enim missus
erat in carcere iohannes. Matheus
autem dicit. Cum audisset quod
iohannes traditus esset secessit in

galilea. Similiter et marcus post ea
autem quam tradita est inquit iohannes.
uenit ihs in galilea. Lucas autem nihil quidem
dicit de tradito iohanne sed tamen et ipse
post baptismum et temptationem xpi di
cit eum rediisse in galilea sicut illi duo. Na
ta autem xpi narratio ipsius et consona
ta omnem temptationem diabolus recess
it a illo usque ad tempus. et regressus
est ihs in uirtute spiritus in galilea. et fama
exiit per uniuersam regionem de illo. Unde in
telligitur hos tres euangelistas non io
hanni euangelistae contraria narrasse
sed praeterisse primum dni aduen
tum in galilea post ea quam baptizatus
est quando illis aqua conuersa in uinum
Vincentii nondum erat tradita iohannis
carcere. ad uentum eius in galilea conuen
se narrationibus suis quae post iohannem
tradita fuerat de quo eius redditu
in galilea. et ea quae ipse iohannis euangelista
sic loquitur. Cum ergo cognouisset ihs quia
audierunt pharisaei quia ihs plures sibi
ciptulos facit et baptizat quam iohannes
quamquam ihs non baptizaret sed disci
pulus

reliquum uidetur in galilea
Tunc ergo intellexerunt pharisei tra
dito iohanne uidentes eos uerba audisse
quod plures discipulos faceret et bap
tizaret quam fecerat et baptizauerat
iohannes Ad nunc de illo sermone pro
lixo quem secundum matheum in mon
te habuerat dns. Et decanus et ceteri
ecclesiae nihil aduersari uidentur
marcus quippe nonnulla commemorauit
omnino neque uidetur sibi de diuersis
quasdam sententias non conuenire sed parsqu
quasdam locis alius repetitum. Reliquo
tamen loci in textu narrationis sicut
ubi intelleximus hunc diem esse ser
monem sed alteri praeterquam ceteri
in quo praedicans in synagogis eorum et
omnem galilea et dae commaceiens in
hac praedicatione quam dicit habuis
se in omnem galilea. Intellegitur et ea
sermonis et baptismi in omnem commem
moratione fecit matheus Nam quo
ideo marcus praesequitur. Et cum ad
eum leprosus deprecans et genu
flexo diuit si uis potes me mundare

[illegible] de hoc leproso mundato tale
conueniunt et spiritualiter quod mundi
commendatur esse mundati. quando
do postilla super sermone domini de monte de
scendit. sicut apparebat. Cum autem de
scendisset de monte secuti eum sunt turbe
multe ecce leprosus veniens
adorabat eum dicens domine si vis potes me
mundare. et cetera. Iste leprosus qui a
lucas commemorat. non sane hoc ordine
sicut solent plerique ordinare et ordinare
uel posterius facta prius occupare sicut
dominus suggerebat ut que antecedunt
ea posterius recordando consecuerent
uerbum meum dicit lucas sermonem ipsum
dominum prolixe narrabat. unde ita sicut versus
est ad illum sermonem dominum hic enim dixit. Beati pau
peres spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum.
Sed illic beati pauperes quia ipsorum est regnum
dei. deinde omnia quae secuntur retinet lucas
narrationem similem illi sermoni adeo ut ipse sermo
nem ipsum conclusionis prosequatur. adeo repperitur
de homine prudente qui aedificavit superha
renam. nisi quod ibi plenius tamen diuinum
lesus domum non eiusdem ciuitatis sicut

[illegible]

de galilea et de decapoli et hierusolymis et
et iudea et de transiordanen. Videns
autem turbas ascendit in montem et cum
sedisset accesserunt ad eum discipuli
eius et aperiens os suum docebat eos di
cens. Beati pauperes spiritu ipsorum
est regnum celorum. Et cum descendisset de monte
secuti sunt eum turbe multe. Et ecce
se et ecce hic ascendisset in montem. Et aqua
secedendo a turbis et solus sus disci
pulis loquebatur. Et ait eis. Adte
rahi etiam lucas in marcus. Pacificis
ami enim illis dicit. Et factum est in illis diebus
et erat pernoctans in oratione dei. Et cum
dies factus esset vocavit discipulos
suos et elegit duodecim ex ipsis quos
et apostolos nominavit simonem quem
cognominavit petrum et andream fratrem
eius iacobum et iohannem. Et philippum
et bartholomeum et thomam iacobum
alphei et simonem qui vocatur zelotes
iudam iacobi et iudam scariot qui fuit pro
dictor. Et descendens cum illis stetit in
loco campestri et turba discipulorum
eius et multitudo copiosa plebis ab

omnibus ac hierusalem et omnem ac
tyrum et sidonem que venerunt audire eum
et curari a langoribus suis et qui ob
sedebantur a spiritibus immundis curabantur
Et omnis turba quaerebat tangere eum quia
virtus de illo exibat et sanabat omnes et
ipse elevatis oculis in discipulos suos dicebat
Beati pauperes quia vestrum est regnum dei et
cetera. Et cum esset intellegere eum in nomine
duodecim discipulos elegit et explicans
quos apostolos nominavit quorum verbis
praeterremisit. Tunc illa verba esse credo
ne quis ea interpretari et alias
vacua loquacitate, Ac inde et in discen
dens de loco campestri habuisse alterum
similem de quinque verbis ac lucas non
tacet et in eiusdem sermone et dominum
secum locutum, quod autem et in verbis isto
sermone nominato, sequitur et dicit
Et factum est cum consummasset dominus haec
omnia sanatur turbas super doctrinam et
potestatem discipulorum turbas divisse
ex quibus illos duodecim elegerat, quod
dicit doxam. Et ait descendisse de
monte secum et turbas in campum

Et ecce leprosus veniens adorabat eum
Potest intelligi post eorum quæ sermo
nem pacem fuisse nondum quæ matheus
de ruinis quæ lucas interponit. Neque
enim apparet post dissensionem de omne
quanti temporis puerum interposito sed
hoc solum volunt significare matheus posit
la dissensionem multas turbas fuisse
cum dominus quando leproso mundatum non
quanti temporis interfuerit fuisse secu
ndum leprosum lucas in initio pro
studio dicatur esse mundatum quod matheus
dicere noluerunt quamquam et illud
possit occurrere in aliqua excelsiore
parte montis primo cum solis discipulis
fuisse dominum quando electos illos duodecim
elegit. Deinde cum illis descendisse non de
monte sed de ipsa montis celsitudine
in campestre loci. Potest in aliqua aqua
lacus quae in lacu montis erat et multas
turbas capere potuerat. Et ita fuisse
donec ad eum turbae congregarentur
Ac postea cum se dissent accessisse propin
quius discipulos et ipsa illa secum
quae turbas presentibus unum habuisse

scribere quia matheus lucas quia nar
rarunt diversa narrando modo secundum
ordinem rerum et sententiarum quas
ad hoc divulgaverunt. Iacent pracomonitum
quod et nullo precomonente unicuique spon
te ordinando propria. Si quis pracipere tibi
aliquid quod alios dixisse contra
rium necessarius alio modo alterdicat. Qui
enim ordinem sententiarum quas ordinis
explicetur. Si quod matheus apostolus
discendisset de confessione ut et hic de illo
et pesti loco quod alterum confessisse
potest intelligatur. Ut ergo matheus de
leprosos mundatis narrat quod et marcus
et lucas similiter. Dum hac matheus
secutus et dicit et cum intrasset
capernaum accessit ad illum centurio ro
gans et dicens, domine puer meus iacet
in domo paralyticus et male torquetur
et cetera usque ad eum locum ubi ait et
sanatus est puer ex illa hora. Hoc de pu
ero centurio nisi ita lucas et memorat
non sic ut iste post leprosos mundatos
quem ille post hac recordatus commemo
rauit. Sed post pine illius prolixiores

seruorum quod ipse contingit. Cum ergo
impleuisset omnia uerba sua in aures
plebis intrauit capernaum. Centurionis
autem cuius dum seruus malebat aegro
erat honoratus qui illi erat pretiosus
et cetera usque in hunc locum quos annuus
est. hic intelligendum est. cum impleuisset
quod omnia uerba sua in aures plebis
intrasse exponit capernaum. hoc est quia
non ante quam haec uerba terminasset
intrauit. sed non esse expressum post
quantum temporis interuallum intrauerit
dominus in ciuitatem capernaum
ipse quippe interuallo temporis ille
mundatus est. quem locum suum matheus
interponit. ipse autem postea recordatus
lacunam uocabulis centurionis de hoc
seruo centurionis matheus lucas que
consentiunt. matheus enim dicit. ac
cessit ad eum centurio rogans eum et
dicens. domine puer meus iacet in domo para
lyticus. cum uidetur repugnare quod
ait lucas. et cum adisset ei illi rogauerunt
eum seniores iudaeorum rogans eum
ut ueniret et sanaret seruum eius.

illi cum essent ad domum vocabant eum
solebant dicentes quia dignus est hoc
illi prestare dilexit enim gentem nostram
et synagogam ipsi edificavit nobis. Ihs
autem ibat cum illis. Et cum iam non longe esset
a domo misit ad eum centurio amicos
dicens. Domine noli te vexare non enim dignus sum
ut sub tectum meum intres propter quod
nec meipsum dignum arbitratus sum ut
venirem ad te sed dic verbo et sanabitur
puer meus. Sicut hoc magis est quo
modo dixit ut verum quod matheus narrat
Accessit ad eum quidam centurio et ipse non
accesserit sed amicos misit nisi di
legenter adverentes intellegamus
matheum non omnimodo descruisse
usitatum morem loquendi. non solemus
dicere solemus accessisse aliquid etiam
antequam perveniamus illuc quod dicitur
accessisse. unde etiam dicimus paulum
accessit vel multum accessit et quo
ad poenitentiam pervenire. verum etiam ipsam per
mentionem causam ipsi cendi causa accipi
tur dicimus plerumque pacem esse ad
quam pervenit non ut ea quae pervenit

Comparationem perveniendi ad aliquem
locum seu statorem ecclesiarum quod ita
tenetur constructio civitatis vulgo per
centorum appellentur quipotentium
quorum dicit ita inaccessibilem ani
mos per convenientiam personarum in
ter possitionem adoptionis ac per eiusdem
gaudium sicut ipsa per venientio disponi
dicitur per alios pieri quantomagis
accessus per alios pieri potest qui
plerique in ipsa perventione remanent
quando potuerit quisque plurimum quidem
accedere sed tamen non potuerit per
venire nonnullo absorde convenit ita
quod vulgo possit intelligi per alios
tanto accessus centurionis ad dominum
pendere dicere volumus ac ostendamus
centurio vitiosus tamen nomine eluceat
terrenum vendatur ita sicut quangelisti
Alterum vero omnia loca vitionis secundum
quam scriptum est in psalmo accedite
ad eum et illuminamini prominet quia
quidem centurionis quaerere accedere
ad illum ipse et laudavit credere non
invenit tamen quidem inscrabel ipsum

potuerat accessisse ad Christum et ut ait
prudens evangelista quia illos per
quos ut eis gratia conferretur, porro autem
Lucas idem ita quemadmodum accessi
esset apertius ut ex hoc intellegere eo
gere fuit quemadmodum accessisse ut re
ritualis quidem ex tire non potuit. Sicut mu
lier illa mulier quae fluxum sanguinis pati
batur quando ipsum Christum de stipe enti
ebus tetigerit ut ait ente tetigit domi
quia illa et turba a quibus praecedebatur,
et tenuit haec quoniam eis credidit eo quia eis
tetigit domino. Tractent ergo quomodo eis cre
dit eo quia eis accessit ad domino. Iam et ipsa
in hoc capitulo quia ait et ecce mulier
praeterea tetigit superfluo perturbantur
tur cum ei illa regula prius fuerit commen
data nihil inveniant ut habere contra
rium. Sequitur et ait ecce ita dicit, et
cum venisset in domum principis sacer
dotum et vidit tibicines et turbam et
tetigit manum eius et dormit puer
et surrexit et ministrabat eis. Hoc quan
do factum est id est post quod et ante
quid non expressit Matthaeus. Non enim

post quod narratur post hoc enim pacto
necesse est intelligatur. Nemo enim
iste hoc recolisse intelligitur quod
prius commemorat. Nam id Marcus narrat
ante quam illud de leproso mundato com
memoret quod post secundum eum in
te habuit de quo ipse tacuit. Videtur in
terposuisse. Itaque et Lucas post hoc
pacto narrat de socrus petri post quod
et Marcus ante se commemorat. Ipse quoque
prolixiorem interposuit. Quapropter ideo
videre quae ordine habuit non omnia
matthaeus. Quandoque interest quis quo
loco ponat sive quod ex ordine inserit
sive quod omissum recolat. sive quod pos
tea pacto ante praeoccupat. Dum tamen
non adversentur gaudet ut lata narrantis
negligentia. Quamvis nullus in po
testate est. quatenus optimum deligere
quaeras cognitas quoque quisque ordine
recordetur. quidem prius posterius
ut hominis ventat intentionem. Non est
ut violatione sed ut datur. probabile
est quod unusquisque evangelistarum
vos ex ordine credidit narrare de eius
se

quomodo uisum est dis et ipsa quae narrauit
quis recordationem suae gesserit. Intendo
nauigationibus quarum ordo siue illa siue ille
sit. Nihil omnino auctoritate uel praeuaricatione
euangelica. Cum autem ipsius dis
uidens propria uniuersi propriae uide
ret deo uiuentis quoque secundum propter
libros. Iniantoauctoritatis cum omnes
conlocando. Intercolendo quae sceri
berent sine dubio cum ecclesiam. Et regen
Aliquos. Aliquos ordo in narrationem
suam ordinare per omsgiri. Quis quis
piadi ecclesia quae sunt dum nuntius
adiuuis poterit inuenire hoc iam en
Nos est bonus operis omnis quod nunc
sciis propios tanti uo et demonstrationis
euangelistas nec sibi neque inter se
repugnare quo libet ordine uel eadem
resuel alias pacatorum dictorum que
apostolus quisque corum potuerit uolu
crit uenerare. Quapropter ubi ordo
temporum non apparet. Nihil nos erran
tes esse debet quem narrandi ordinem qui
libet eorum tenuerit. Cum autem apparet
siquidem uerit. quod si ita alacrire

pocnare. uide autem quid considerando
et tenendo dicat. Sequitur. Regnum
ibeus dicens. Ecce pecora mea pacto
opulentorum habentes dacrymonia haben
tes et ecce erat spes de eo et omnes simul
habentes uirgas in manibus. Et ecce ut ad impletionem quod
dicit per esaiam prophetam dicentem,
Ipsi in paucitate nostras accepimus castigationes
nationis portantes. Hoc adhuc de dicit
pus pertinere satis indicat. Et omnium
qui uespere ante pacto sic et marcus
eundem ipsum socrupenis anna adiuuisse
et omnes in eis. Hoc idem sunt et
uespere ante pacto et hoc ad ipsum solum ad
pertinere. Ad eum omnes uel habentes
et dacrymonia habentes. Et ecce uiri omnes
et ipsas congregauit ad lanciam et ecce uirgam
uel ramos quorum exarantur in uaris lanciis
et dacrymonia uolebat et non
sinebat eum loquentem et ecce de
loculo uel de surgens egressus est abi
in deserti loci. Et ecce ut hic ordinem et
nunc se marcus et post illud quod dicit uespere
uespere ante pacto. Deinde et ecce et de
loculo uel de surgens quia ipse nec illud

necessitatem habentem vespere pacto
ut sic dicam diei vespere accipere. Nec
tamen dicentur diluculo et mane nec tamen di
luculum et mane ut ceteri uide ripo esse
hic ceteros necessariorum ordo seruatus
propter digestionem ordinis temporum.
Locas quoque ceteros ordine permiscuisse
Non ait ipse vespere autem pacto sed
tamen quod ideo magis ipsum ait adiunxit
dicens et si ad occidisset omnes
qui habebant infirmos varis languoribus
deferebant illos ad eum. Ad illos singulos ma
nus imponens curabat eos. Exibant
autem daemones ululantes et dicentes
quia tu es filius dei et increpan
nos non sinebat eos loqui quia sciebant
ipsum esse christum. Et hic unde omnis
ita dicam prorsus ordinem temporis
transitionem quae comperimus apud
marcum, matheus autem quantum ad
nos ordine quo gestum est. sed quoque pre
terimissum recolit hoc de socero ipse
tricorum commorasse post eam quam nar
rat quid ipso die pacto et tam vespere

[illegible] sed manarat. Quod ita autem hisdem
bas omnibus circumcisionis iussum fuerit transgressum
fuisse, ab hoc autem non illud quod
marcus et lucas consequenter quippe
uesperi dilucescente componunt quod er
go hodie dicitur esse. Quod ita et his omnibus
omnibus circumcisionis iussum fuerit transgressum
ab illo et regorda uti mater posuisse de
bemus accipere quod dicit quod ita non
indiscretis omnibus circumcisionis
iussum fuerit transgressum.

De inde quod sabbatum et praecedens
uel subsequens ab illo ait esse quae
ad quod cum pueris suis quae ad illum diem
dum eum morituros esse pluribus uoluisse
suos hoc simul memorari et lucas
secundum quod ipse pluraque ipse sane ex
pressiore ordine retulit sed iuxtaor
dinem quod ordinatius prius et omnia
an quod posterius. Quia pacem quam
sunt eam quae secundum praeoccupa
tum intellegi esse, ita non dicit pacem
esse ante omnes illos in illa diem
quod ad illum sequar et quoniam

et respondit et prosset ad eum
quae matheus commemorat,
quoniam matheus dicit et non
negat esse quando
iussit ire [illegible] nec ipsum prae-
lucas autem [illegible] ambulantibus
illis in via non est contrarium quia
matheus ambulantem et ut eum ire ad
praecedentem de illo qui per viam primum
sepelire patrem suum matheus et lu-
cas omnino consentiunt quod enim
matheus primo dixerit apostolum
hoc propter carnem suam pertinuisse et de
inde dixerit desiderasse quaerere. lucas
autem primo dixerit esse quaerere.
Et deinde illum hoc pertinuisse ad sum-
mum nihil interest. Commemorat et lu-
cas ad alium divisse sequere me sed
primum permittere mortuis suis quod
matheus de quo autem matheus inde
lucas in alio [illegible] perrexerit non
in illo quod or[illegible] dine te potuisse
quaerere pos[illegible] haec autem in qua
designatur dominus et alios sepultura
dominus. Dos haec quidem manifeste

sed quando recipiens inter gallos post
hac percerit illud dies non apparet,
in ipso autem inter gallos per quod
dominus matheus subsumpsit
Nam quidem matheus ordinem
temporum ad hanc re[illegible] nihil manifestum
XXVIII Ascendens autem in navicula ascen
dit in eos discipulis eius et ecce commo
tus magnus factus est in mare ita ut
navicula operiretur fluctibus sua,
ipsa autem erat consuetudo quae nar
rat matheus de tranquillatio mari
post ea quae dentis operatus ihs asso
no evangelii et de illis qui habebant asso
spiritum demonis et qui in vinculis
agebantur in deserto et sic de ceteris
narrant marcus et lucas et de ceteris alius
dicta aut alio atque alio quaedam
sententiae non ita tenaliter vel omnia
quod de eo dicit dixisse matheus quod si
modicus modicae fidei marcus
habere quidem dicens nec de
habere fidem idem illa perfec
ta vel magnum sinapis hoc ergo est
illam modicae fidei lucas autem

ubi est uestra fides? Et fortasse totum hoc dici potuit: quid timidi estis? ubi est fides uestra? modicae fidei; unde alius hoc, alius illud commemorauit. Et illud quod excitantes eum dixerunt, Matthaeus sic: Domine, salua nos, perimus; Marcus ita: Magister, non ad te pertinet quia perimus? Lucas: Praeceptor, perimus. Una eademque sententia est euigilantium dominum uolentium saluari. Nec opus est quaerere quid horum potius Christo dictum sit. Siue enim aliquid horum trium dixerint, siue alia uerba quae nullus euangelistarum commemorauit, tantundem tamen ualentia ad eandem sententiae ueritatem, quid ad rem interest? Quamquam et hoc fieri potuit ut pluribus eum simul excitantibus omnia haec, alius ab alio, dicerentur. Item quod sedata tempestate dixerint, secundum Matthaeum: Qualis est hic quia uenti et mare oboediunt ei? Secundum Marcum: Quis putas est iste quia et uentus et mare oboediunt ei? Secundum Lucam: Quis putas hic est quia et uentis imperat et mari et oboediunt illi? Quis non uideat unam esse sententiam

tationem de eis personaliter quos per
nas constitutos equaliter scribit ubi non
esset dicere imperatorem consequenter
intelligatur quia imperantem oportet,
quod uero ad eundem dicit posse
quod legionem illam daemonum pertinent
quae in porcos ire peroratus est marcus
autem et lucas unum commemorant, in
telligas unum eorum posse personae al
cuius clarioris et patriotis quem regio
illa maxime doluisse. Et proximus ad
ire plaire non satisfecisse, hoc uolentes
significare uoluisse solum
commemorando iudicauerunt deqo
pacibus spadalinus hilarius q. pla
cratera. Nec quod uerba daemonum dicit
sanctae euangelistis dictas uerba esse, ab
quibus scriptura eum ad unum redigisse
sententiam uel omnia dicta posse intel
legi. Nec quia plural pier apud marcum.
Apud illos autem singular ut loquitur
cum ipse narrant quod interrogatus
quid nomen esset legionem esse respon
dit. Et quod ait esse daemonia
Nec quod marcus dixit circa montem

[illegible]

Hunc ergo sequitur in uerbis ad hoc
tempori ordinē seruans ut per [illegible]
tione conexit. et ascendens in nauicula
transfretauit. et uenit in ciuitatem suā.
et ecce offerebant ei paralyticum iacentem
in lecto. et cetera usq; ad illud qđ ait.
uidentes autem turbae timuerunt et glo-
rificauerunt dm̄ qui dedit potestatem
talem hominibus. de hoc paralytico di-
xerunt. cum marcus et lucas. qđ uero ma-
theus dicit dn̄m dixisse confide fili di-
mittuntur tibi peccata tua. lucas autē
non dicit fili sed homo. ad sententiam dn̄i
expressius insinuandā ualet. quia ho-
mini dimittebantur peccata. qui hoc
ipso quo homo erat non posset dicere
non peccaui. simul etiam et ille qui ho-
mini dimittebat intellegeretur dš.
marcus uero hoc dixit qđ et matheus.
sed non dixit confide. potuit quidem fieri ut dic

consideremus diuersa uentorum species
pili. Aut consideremus diuersitatem
piscium. Aut quot species uerborum
ordine congruente. Illud magis mirandum
mouere quod deus sapientia omnia
fecit. Et ascendens in
naticulam transfretauit et uenit in
ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei pa
ralyticum iacentem in lectulo. Et cum
autem non hoc ineuitabile esset pactum
diem qui erat nazareth uocatur sed ca
parnaum quod manarram. Et ingressus in
trauit capharnaum post dies. Et audiuit
quod in domo esset. Et continuo conuenerunt
multi ita ut non capiret neque ad ianua
Et loquebatur eis uerbum. Et uenerunt
ferentes ad eum paralyticum quem quatuor
uiri portabant. Et cum non possent
offerre eum illi pro turba nudauerunt
tectum ubi erat. Et pariter patientes sub
miserunt grabatum in quo paralyticus
iacebat. Et cum dissolutum esset tectum
illorum et fecerunt. Lucas autem non eum
uocauit quomodo ingressus sed
ita dicit. Et factum est in una dierum

[illegible] sancti sedentes in Hierusalem ut ibi quae
nuntiata sunt de castello Galilaeae
civitatis et ecclesiae et ecce omnes por
tantes in lectulis homines qui erant para
lytici et quaerebant eum inferre et
ponere ante eum non invenientes
quapa parte illum inferrent prae turba
ascendentes super tectum per tegula
lis submiserunt illum cum lectulo in me
dium ante Iesum, qui cum prae eorum fide
hominem vidisset, dixit: Homo, remittuntur tibi peccata tua
et cetera. Remanet igitur quaestio
interpretanda et tamen breviter quomodo mathaeus
hanc rem [illegible] quia in civitate domini pac
tum [illegible] quae ab aegrotis solvebatur. Super
ibi civitas Nazareth nominatur. Nunc
vero cum portum ipsa Galilea adiacet
civitas, ubi quia Galilea erat Nazareth
secundum ecclesiae regnum in portuum ab
constituta dicitur. Romana civitas et quam
Innocentius constituit civitas
de qua scripta est gloriosissima

dicebatur. Dum ergo turbas dimitteret, ecce quidam princeps
ex populis dominum eum habebant
quia una domus dicebatur dominus esse. Et
quis domus habuerit in civitate ista hoc
precipue scribit. Cum hoc precepit in civitate
nominata capharnaum civitate galilee ac quoniam
precipiendo redierat de regione geraseno
sinorum civitatem galilee ad regem
dicebatur. Ut missus in civitatem quam in
quo et ipse oppido esset galilee ac presen
tem quem ipsa capharnaum vocabat
in galilea civitas quam metropolis habe
batur, quod si processus non fuerat accipe
bat civitatem a principali ipsa galilea in qua
civitas nazareth. Ipsa capharnaum quia
sicut capitis galilee civitatis. Cum ne
bat. Dicebat enim quia ubi principatus esse
et gerasenorum. Postea quia civitatem in
civitate sua donec venerit capharnaum.
Et hoc autem esse de sanatio paralytico
sicut in omnibus ita factum. Praecipit
mittentes ordinatione quia hunc ordinem
se quatur. Quod si in illa praecipitatione
sionis suae sionis pecatione substinuit.
Hinc ergo sic quantum habetur

dicens. Et cum transiret in diebus illis ut ho
minem sedentem in telonio matheum
nomine et ait illi sequere me. et surge
ns secutus est eum. Domine arcus pa
ratus et ipse ordinem tenens
post illum sparga. vnde iam
gaudet, et ecce
sus est inquit adunate omnis qui
ba uenite et ad eum erodebat eos. Et
cum pransaret illi in domo. ecce
de nimio ad telonium et ait illi sequere me
et surgens secutus est eum. Nihil hinc
poenam ipse est eum ambos querelam,
Lucas et ita hoc posset unde parat vnum
ganati prasubiungere. Et post hac cum
et ut publicanum nomine leum sedentem
ad telonium et ait illi sequere me et
relictis omnibus surgens secutus est
eum. Hinc autem probabilius videtur quod
hac praetermissa recordando matheus
commemorat quatenus ante illa discipu
lum habuit nomine credendum est quod
matheus matheum. In eiusdem
Lucas commemorationes duodecim
explanationis discipulis electos quos et
apostolos nominauit.

[illegible] cum publicanis et peccatoribus edit, et
et quia non est discumbentem in domo
eius vel publicani et peccatores
venientes discumbebant cum eo et
discipulis eius. Et cum haec audisset Iesus
ait: non indigent sani medicina sed
male habentes. Non enim veni vocare iustos
sed peccatores. Et cum haec consideran
tur, hoc matheus non ait pressum in eius
domo discumbentibus cum publicanis et
peccatoribus, unde possit videri non hoc
ex ordine sumpsisse, sed quod alio
tempore factum est recordatus, inserere
posuisse. Nisi forte ut lucas qui hoc
omnino sicut matheus narrant, manifes
tare in domo leui hoc esse matheum dis
cumbentibus edit. Ad omnia quae se
cuntur, facit matheus hoc edicto
unde ordinem seruans, et factum est cum
accumberet in domo illius publicani et
peccatores simul discumbebant cum illo.
Et ecce dicit in domo illius. Exprimit ipse
illi de quo superius loquebatur id est
leui, sicut et lucas cum dixisset ait illi se
quere me. Et relictis omnibus surgens
secutus est eum. Et cum [illegible]

Et factum est cum recumberet in domo
sua et ecce multi publicani et
peccatores venerunt simul cum Iesu et
discipulis eius. et videntes pharisei
dicebant discipulis eius. quare cum
publicanis et peccatoribus manducat
magister vester. Et audiens ait illis
Non egent sani medicina sed
male habentes. Non enim veni vocare
iustos sed peccatores in paenitentiam.
Et ait illis. Numquid possunt filii
sponsi dum cum illis est sponsus
facere nuptias. Et cum ablatus
fuerit ab eis sponsus tunc ieiunabunt
in illa die. Et dixerunt ei
discipuli iohannis et pharisaei
venerunt et dicunt ei. Quare
discipuli iohannis et pharisaei
ieiunant et tua non ieiunant
discipuli. Et ait illis iesus
Numquid possunt filii nuptiarum
dum cum illis est sponsus
ieiunare. Quamdiu habent
sponsum cum illis non possunt
ieiunare. Venient autem dies
cum ablatus fuerit ab eis
sponsus. et tunc ieiunabunt
in illa die. Et dixerunt
ad illum. Quare discipuli
iohannis ieiunant frequenter
et obsecrationes faciunt
similiter pharisaei et
tua manducant et bibunt.
Et ait illis iesus. Numquid
possunt filii sponsi
dum cum illis est sponsus
ieiunare. Et cum ablatus
fuerit ab eis sponsus
tunc ieiunabunt in illa
die. Et dixerunt ei
discipuli iohannis et
pharisaei venerunt et
dicunt ei. Quare
discipuli iohannis et
pharisaei ieiunant et
tua non ieiunant
discipuli. Et ait illis
iesus. Numquid possunt
filii sponsi dum cum
illis est sponsus
facere nuptias. Et
cum ablatus fuerit
ab eis sponsus
tunc ieiunabunt
in illa die.

Non tamen ex dictum sed illis quod de se ipso et de illis accepere tur; Nam nunq et ipse lucas tradit dn̄m respondisse Non uenit uocare iustos sed peccatores in paenitentiam quod non eis respondis set nisi quod diuerant manducatis et bibitis ad ipsum maiorem pertinere propter hoc et matheus et marcus de illo discipulorum eius hoc omittere non esse narrarunt quia ad et hoc discipulis deputatur magistro magis sed ipsis quae sectando imitabantur; una et eadem sententia est et tam tonitrus instinctu quatuor quibus datum est ueritatem manifestare. Item quod matheus reperit dn̄m respondisse non est opus ut alentur medicis sed ualentibus habentibus. Cantica sacra tendiscite quid est misericordiam uolo et non sacrificium non enim uenit uocare iustos sed peccatores. Marcus quoque et lucas eis de paenitentia uerbis canden consentiunt nisi quod ambo non interponunt illud ex propheta testimonium misericordiam uolo quam sacrificium. Lucas autem

peccatores

quod dixisset non venit vocare iustos sed
addidit in paenitentiam quod ad expla
nandam sententiam valet neque iustos
peccatores dixit hoc ipsum quod peccato
rem iustificari arbitrentur aut quod
illa iustitia nuda de accretis beneficiis quo
uidi tos uocando peccatores tamquam ne
dicisceros uniquitatis atque tam
quam ab accritudine eos sanitant quod
per paenitentiam. Tunc quod dicitur
theos tunc accesserunt ad eum discipuli
iohannis dicentes quare nos et pharisei
ieiunamus frequenter marcus similiter
inquit dicens. Et erant discipuli iohannis
et pharisaei ieiunantes et venerunt et
dicunt illi. Et discipuli iohannis et pha
risaeorum ieiunant. Nisi quod ipse pena
re poterat addidisse pharisaeos quodsi
mul cum discipulis iohannis hoc dixe
rint quomodo ambo tantum discipulos
iohannis hoc dixisse perhibet sed uer
ba quae illos dixisse apud marcum
legimus quare magis indicant alios hoc dixi
sse de alius. Idest continuas quae ad eram
uenisse ad illum quare ieiunabant discipu

iohannis et pharisei et ibo ceciderilli di
xisse et quod apparuerunt non de ipsis
dixerit de quibus in euangelio scriptum est
discipuli iohannis et pharisei ieiunan
tes sed cum esset ieiunantes et
nunc illi quos hoc modo et dixerunt illi
cur discipuli iohannis et pharisei ieiu
nant tua autem non ieiunant quod
lucas euidentius exprimit ita hoc
loco inquiens cur dixisset quidam ris
pondere nidus de uocatione peccatorum
ad quam accesserat ad illi inquit dixe
runt ad eum quare discipuli iohannis ieiu
nant frequenter et obsecrationibus pa
ciunt similiter et pharisei nostri tua
autem comedunt et bibunt ergo et hoc sicut
uinctus aliis de alius hoc dixisse narra
uit. unde et ceteri euangelistae. Tunc accesse
runt ad eum discipuli iohannis dicentes
quare nos et pharisei ieiunamus nos
quia ipsi ad eum et omnes et ceteri
et quisque proferat hoc ordine eum quo
ut sententia diuersa loquendi modo
sed ad eundem auctoritate non aliena ab eiusdem
euangelistis insinuat. et illi addere
ponit

filios quia non ieiunabant quamdiu cum eis
est sponsus similiter interpretantur
matheus et marcus. nisi quod marcus filios
nuptiarum appellat quos ille sponsi. quod
adhuc nihil interest filios quippe nuptiarum
non tantum sponsi sed et ipsa sponsae intellec
tionis. ea uero ratione est aperta sententia
non alienis aduersa. lucas autem non ait
Nec quod possumus filios sponsi ieiunare sed
ait nec quo potestis filios sponsi facere ut
ille est sponsus facere ieiunare inquiet
quid ad hoc quod insinuando et ad eos
sententiam locutus est apertum. sic enim
intellectum est eos filios quibus quibus ait
possunt facere ut ieiunare filios sponsi quos ipsi essent sponsi occa
sione. quoniam ut dixit matheus. nec
hoc marcus omittit. lucas ieiunare quia ille
potestas. hinc ieiunabunt. ait nondum
luce bona. ut ita illos esse sponsi et ad
detrahentium dolos locum ut pertinet
ad humanae infirmitatis affectus abs
tinuerunt quod pertinet ad cauendum ne
insperata illos penitentia ob hoc alie
nata ac quasi omnino a corporalibus

[illegible] prosecutionibus sicut [illegible] dominibus dn̄
sicut [illegible] intellexerunt de pannonio
et [illegible] monodio id est sedens quod an
nualibus atque carnalibus circa corpus oc
cupatis et ob hoc uetere adhuc sensum
habentibus hoc enim ueteris non commen
quae similitudines et alia duo similiter expli
cant. Iaonico satis in prooemio est nihil
esse contrarium. Si quid alius dicit quod alius
praetermittit seu uerbis seu rei dumtaxat
ab eadem sententia non recedatur ueteq fin
te alia ponitur alia non adiciatur
Et quod ait de hoc uerbum ad hoc ut ipsum
ordine sectantes hac illo loquentes ad con
ecce princeps uinum ac esset et adorabat eum
dicens filia mea modo defuncta est sed uenie
imponens manus super eam uiuet et cum ad
ad illum iam et sunt ex puella et cum
fama haec in universam illam dicunt
hoc et alium modo marcus et lucas sed alius
ordine tamen ut ecce ut per alium hoc et
dantur aliquis sed id est eo loco ubi ed
transeundo a regione et cras in ord
post expulsa et in pore et spes missa dae
monia. Nam hoc marcus et lucas post

illo apud Ceraseno spagiu. Et cum transcendisset inquit his in navi rursus transpreter conuenit turba ad illum. Et erat circa lacum, et uidentes quos de archisynagogis nomine iairus et uidens eum procidit ad pedes eius et rogauit eum, ac per hoc intelligendum est hoc quod de archisynagogi filia pertinesse. Cum transcendisset his in navi rursus transpreter. Sed quanto post non apparuit, nisi ut ipse dixisset interuallum non esset quando petiit quod modo navigauit ut ab eius in conuiuio domus suae. Aqua de aliquo puppe navigauit more eius et ipsa ut quod esset domus suae. Et cum navigasset post quod passus nihil aliud continuo sequitur quia huic de archisynagogi filia sicut ipse conuenit. Et ipsum transitus apertius indicat hoc consequenter narrat quod et consequenter passus est quando quidem cum superius commemorasset quae de pannonio et de uino multo his dixerit continuo subiecit. Haec illo loquente ad eos. Et ecce princeps unus accessit, ac per hoc si haec illo loquente accessit nihil aliud dicitur passorum eius interpositum est. In navigatione autem

Tarquin

quarci pate locus cum interponi alia pone
rint sicut ostendimus, simul ter et locas
compositi narrationem apud erasinos quaeri
tur transitum narrandum de archisina
coeciplia non sic transit ut ceteri auctorum
theon quipostillas de pannoctuno simili
tudinis hoc est nunc esse de consiratione
de hac illo loquente; iste quippe certam
nasset quod apud erasinos pacto narra
ueratur hoc modo transitinalmo, pacto est
ait enim inquit cum redisset ihs et excepit illum
turba erant enim omnes expectantes eum.
Ut ecce ait archisinagogus et ipse princeps sy
nagogae erat et ecce ait expectabat eum
ra. Sic intellecta quod ita quod illa
continuo et pertinent quippe quae dicitur
expectabat. quod ut ait et ecce ait
cum omnes ait nonnullo continuo pacto
pendere est sed prius illa in de continuo pa
bl. ceanorum sicut narrationem illi cum sic
continuet hoc ut non possit aliquo pacto
consequenter intellegi. Ita haec ex narra
tione quam nunc considerandam suscepi
mus de illa quoque quae sanctus pa
tie batur omnes sistit tres evangelistae sine

illa quaestione concordant, neque enim in
teresse ad rem pertinere quod aliqui aliqui
quomodo fiat aliqui dicitur. Nec quomodo ad rem
quis tertius est mentem eius. Et hoc quisque
tertius. Alter enim dixit usitate, alter
proprie. Ad hoc autem utrique sententia.
Nam usitatius dicimus conscinoisse quia
conscinoisse est mentem eius. Quod tamen
in apertos fit quod eum non intellexerit. Atque
Rocamonat theus archisynagogus non mori
tur ante eum moriente eum extremo ultimae
posteaquam narrat dominum iussisse
sed dominum domum ille autem domum
tam proximam. Nondum tamen mortua
ut eis qui adeo ut dicant venisse post eum qui
mortuum nuntiarent. Et hoc iam non
debere eum magistrum tamquam si cin
eum iret et manum imponendo mortuo sui
ret. Nonnulli possit mortuum suscita
re. Considerandum est nere pugnare
videatur et intellegendum brevitatem sen
sum quam tertius dicere voluisse
rogatus esset non ut faceret quod eum
fecisse manifestum est. Et si eum mortuum suscitaret. Ad eum mortem quoque
ira

patris de filia sua sed quod est po-
tissimum
uoluntatem et talia uerba posuit quales
uoluntas erat. Hac ratione desperauerat ut po
mum ea uellet retinuisse nec credens uita
posse inuenire quam moriente relinquere
claua quae poterat quid ueritatis habuit
ambo quid uoluerint atque cogitauerint
quia eo pertinet quod non uel mori ente filia
facere uel mortua fore crederet. Sed cum fratris
sed matrem tortum breuiter dicere hoc in
sinuauit patre rogantem dixisse quod et
ipsum certum esset uoluisse et expressisse.
Sane illud uel quisquis ex patre ipsi
commendauisset dixisse quod sunt uo
luntates diuersae ut non nolentem
turbis quod puella amorem habuisse repe
hendere sed cogitatione uerba quae po
suit ambo. Nunc uero illud quisque
numerantibus et pro locis genitis. Nec ita
esse credendum est. Non legitur quod illo con
sensisse. Ac per hoc et illud quod ad nos pe
nolentem uenire credere et ita dicit non
diffidentem rem repugnantem sed credentem
rem robustam confirmatam. Talis quip
pe in illo fides erat qualis et in illo quam

credo omnes adhuc [illegible] fratres
Quia cum pasim per totum corpus evangelistarum
tamen loquitur omnes tamen sed non in contra
riis sed planum illis quia discordes cum
per necessaria nihil inventus sit ut ecclesia
non debuerit inspicere. Nam quod omnia te cum
dubium ecclesia scribere. Nec tamen nihil quidem quia
sed ecclesia dixerit quod illi voluerint cum
ecclesia non dicere. Non miscere autem pes hoc cum
apice. quod autem dolere nec aliquid puteam locan
dum esse ecclesiae. Cum sit nomen ipsius
tamen non sed hanc ecclesiam omnis sicut
amodo non sit nisi ipse amicus in quibus
dus. quod autem non multi codices habent
secundum matheum. Non enim omnes habent multi
sed dicunt. Cum autem ait quod dicit
amor cum puella [illegible] testamentum intelle
cas hebreo dicere locum illum secundum matheum.
Natalis scripturae aliquid locum hoc inveniri
Non enim tamen quia [illegible] passae poterant sed
dominus feminas civitatis atque inte
cras mulieres appellare sicut ipse in ea
scriptura [illegible] [illegible] cum
illud in his omnibus eorum [illegible] con
todine mulieres quae nesciebant [illegible]

[illegible] ne interpretari
[illegible] quia locutione et a paulus ipse vo
[illegible] pacem et publice hoc enim est in
tellectus quia illa duodecim annorum
[illegible] experta puerilem
[illegible] et [illegible] ambos et dicit et [illegible]
[illegible] indubitanter [illegible]
[illegible] consideremus [illegible]
[illegible] dicebant in primis ipse
[illegible] hoc dicebant
[illegible] solus
[illegible] illum duodecim
[illegible] non
[illegible] pacem non
[illegible] possem potare
hoc quod nunc narrat dicere i posse et
ab alius dubius quod commendare [illegible]
[illegible] quia
[illegible] quod probamus et ipse
[illegible] omnes
[illegible] singula apud singulos
[illegible] contrarium quod
[illegible] non posse
[illegible] pacem

[illegible] ne decipere non apparet ordore
rationem. Nam post hac cum facta
de ciuitate et uinea Naboth praecepit
et circumsaepi discipulos omnes et cas
tellum docens in synagogis eorum et praedi
cans euangelium regni et curans omne
languorem et omnem infirmitatem. Cum autem
autem turbas conspiciens misericordia
uenit et iacentes sicut oues non habentes
pastorem. Tunc dicit discipulis suis.
messis quidem multa operarii autem
pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat
operarios in messem suam. Et cum uocasset
duodecim discipulos dedit illis pu
testatem spiritum immundorum et curare
usque ad illud usque ad uindicatorem non
perdet merces eius. Et hoc totum loquitur
nunc [illegible] ordinem omnium discipu
lorum sed ut ita dicam ex ordine matheus
subiunxit. Ancilla ordinem narrando regor
dat nos quia pueri sicut dicit est non ap
paret. Quando ergo praecepit uidetur p.
sirinuisse. Marcus. Et circumiens castella in gir
cuitu docens et conuocauit duodecim.

Et cum prius emittere binos et ab illis po
testatem spiritum immundorum et curet usque illuc
ubi ait. Exeuntes pulsate de pedibus vestris
in testimonium illis. Sed antequam hoc narra
ret ait. Prius post resurrectionem filiam
archisynagogi illum narrasse ubi dominum pa
tris eius admirabantur unde illi esset tanta
sapientia et virtutes cum eius cognationem
nossent. Quod ait post admonitionem is
tam discipulorum et post alia quae memo
rat. Tamen incertum est hoc quod ait
turinctus patriam ait domum suam revocaue
rit. Ad mare recordatum ad eos perit
quibus ad eorum ordinem reiecis et quibus
recordationis suae tenuerit. Lucas autem
continuo post resurrectionem filiam archi
synagogi subiungit hinc locum de potestate et ad
monitione discipulorum tam breuiter
sane quam mare. Neque per ea hoc sequi
et ad in re uno estarum ordine apparet.
In nominibus eorum discipulorum Lucas quos
alio nomine nominat cum priuse eum in
in eonie Matthaeum discrepat nisi in
nomine iudae iacobi quem ait thaddei
appellatum. Non nulli autem codices habent

Lesbiacum, quis autem unquam prohibuerit
duabus uel tribus nominibus uocari? Sed et ipsum
quaeri, quia duodecim tribus et Luca com-
memorauerunt diuisse eum discipulis ut
mittere ad praedicandum. Dicit autem marcus et pre-
cepit eis ne quid tollerent in uia nisi uirgam
tantum: cibum, panem, pecuniam, non peram
non panem, non pecuniam ac, uiros mendacium
uoce. Locus uero sarcinarum ratione quia in pro-
fundum quod uerum est mittere ad pecunia,
quod ita solum ut intellegamus sublata
sicut praeceptione dicta uirga quae secundum
marcum prohibetur esse sublata illa quae se-
cundum matheum et lucam iubetur esse retenta:
sicut sublata sicut praeceptione intellegitur
recuperatio de qua dicitur esse dominum et p
ter esse sublata de qua dicitur esse et p ratio
nis dubitatio est. Illa uero dubitatio est. Haec pro sanationis sicut
indicium ab eis accepit. Ut de quo dicitur esse
quibus ne precepit in resurrectione ut hac
quomodo ne precepit in resurrectione iudicii
et alia de quo dicitur esse iudicandi discre-
tionis causa et de eis ne non sed. Illud uero
iudicii damnationis est. Hoc discretionis,

Et multa alia sunt diversa quae non habent
unam significationem secundum locum con
gruentem prepositionibus secundum quod intellegunt
tur. Et aliquando cum exponunt dicunt
uiros illos non debere esse sensibus suis
et malignari de stultitia sensibus perpe
tuis. Hoc est breviter secundum sententiam
dicuntur. Nolite esse puerilis secundum
pueros. Et illud, si quis putat se sapientem esse
in hoc saeculo, stultus fiat
ut sit sapiens, quia et alibi dicit quia non
sit sapiens ut sit sapiens. Aliquando autem
et alias sententias dicunt ut verecundiam in
benedicere quod ad eas alias intuendo
dicere. Sed quod ad eas alias intuendo
dicere. Sed quod ad eas alias intuendo
dicere. Et sic ad impletionem
legis Christi. Quem putas excessisse. Aliquando
cum aliquid ipse sed secundum, opus autem
suum probet unusquisque. Et tunc in se et
ipsa habebit gloriam. Et non in alterum, unus
quisque enim proprium onus portabit. Nisi
forte nomen substantiae significationis
accipiens, procul dubio putabis eum de
sibi loquendo esse contrarium. Et hoc
unum sententiam tantum in posterioribus
quae ad paulo antecedebat. Alterum

onera portate: postea autem unusquisque
propria onera portabit. Sed alia sunt
onera partis cepandae infirmitatis. Alia
reddendae rationis de actibus nostris.
Illa ergo fraterna sustentanda. Cum omnia
tua haec propria absque quoque portantur,
haec tamen circa infirmi lectorum spiritalem. De
qua dicit et apostolus in circa uenia ad
uos. Corporaliter quamuis sint
absentes sunt aliquid aliud oportuerit
ut in ecclesiae corpore et alias puerino
omnis picturas significationis, ut ecce
circo accipiendo et ad nos apostolus dicit
ut nec circa petrum et non omnis circa
petrum. Cum enim secundum ambeo dicere
rem eis nolite possidere aurum neque ar
gentum neque pecunia in zonis uestris non
peram in uia neque duas tunicas neque calcia
menta neque virgam continuo subiecit.
Dignus est enim operarius cibosuo. Unde
satis ostendit. Cum eos haec possidere
ac perrenoluerit. Nonquo necessaria
non sint sustentationi humanae. Sed
quia sic eos commendat. Unde his haec de
re demonstrare et ab illis ipsis quibus

euangelio credentibus adnuntiarent
et quas stipendia colitis uos et quae
fructum uineae plantatis et quam
lac gregis pastoris, Unde paulo dicit
quis militat suis stipendiis umquam et quis
plantat uineam et de fructu eius non edit
aut quis pascit gregem et de lacte gregis
non percipit. Hinc etiam loquebatur de
his quae necessaria sunt praedicatoribus
euangelii. Unde paulo postmodum, Si nos
uobis spiritalia seminauimus magnum
est si uestra carnalia metamus. Si alii
potestatis uestrae participant, nonne magis
nos? Sed non sumus usi hac potestate,
Unde apparet haec nomina praecepis
sed non. Et quae euangelistae uidere
alii unde non uidebant quae eis praesentibus
quibus adnuntiant euangelia. Alioquin
contra hoc praeceptum precem de apostolis
quomodo et de omnibus suam laborem
transiebat nec cum quae eratis esset
sed potestatem dedisse in quasdam
subiecta debere. Et ait ad eo aliquid po
peccatur nisi fuit inobedientiae culpa
est. Et ait potestatem dari licet cum

nonum. Ecce tamquam de suo iure ecclesiae
re. haec ergo dns loquens discipulis
dicens quod ipse apostolus paulo post
aperius hac explicat. Nescitis quia qui
in templo operantur quae de templo sunt
edunt. qui altari ministrant altari con
participantur. Sic et dns ordinavit his qui
euangelium adnuntiant de euangelio
uiuere. Ego autem nullius horum usus sum.
Cum hac dicit hadnon ordinasse. Se autem
usum non esse ut hoc ostendit uiuendi
potestatem datam. Nunc in postea seruien
di necessitatem. Hoc ergo ordinans dns
quod et ordinasse dicit apostolus. qui
euangelium adnuntiant de euangelio
uiuere. Illa apostolus loquebatur ut se
cum non possidentem. Neque portantem
hinc uitae necessaria. Neque domum. Nec
omnia. Deo posuit. Neque ut ea ostendens
apud eos suis omnia deberi omnes
suos. Nulla super plus acquirentes.
Aperte hoc ad eos dicens. Dicunt esse eos
operarios eos posito. prorsus aperuit.
et illustrauit. unde et quare haec
omnia loquebatur. Hanc ergo potestatem

virgo non omnes significat, cum dixit: ne
quid tollere sententiae nisi virgas tantum
posuerunt. Nec ita sic breviter dici: nihil
necessarium rei obscuritatis nec
virgam nisi virgas tantum, prae illud quod
dicitur est: nec virgas intelligatur nec
omnino as quidem virgas, quod uero adimere
non est, nisi virgas tantum intelligatur
quae per potestatem ad nos accepta quae
virgae nomine significata sunt, quae
non portantur non occurrunt, virgae quae
virgae non dixit, sed quia non virgae quae
unus euangelista commemorauit pa
ratur ille, qui virgas sub alia significatione
ne posset tollendi dixerit, quia virga
rursus aliud significantem non tollen
dam dixit esse contrarius, sed ratio
ne reddita non permittit, sicut alia
[illegible] cum dicit habeas in uia non esse
portanda, cum prohibet quia ideo por
tanda cogitantur necessitate, hoc uide
duabus rationibus intelligendum est. Neque
quia rei practicae aliae essent in uiam
aliae portandae portare, sollicitus ne
quis esset, cum nulla potestate posset

accipere. Proinde marcus dicendo calcia
ri sandaliis uel soleis aliquid hoc cal-
ciamentum mysticae significationis habere
admonuit ut pes neque tectus sit neque nudus
ad terram id est nec occultetur euangelium
nec terrenis commodis innitatur; et quod
non portari uel haberi duas tunicas sed
expressius indui prohibet dicens: et ne
induerentur duabus tunicis: quid eos mo
net nisi non dupliciter sed simpliciter
ambulare. Ita nullo modo dubitandum nullo mo
do dubitandum est partim proprie partim
figurate sed eo [illegible] alia
illum [illegible] scripturis sunt: Quae ad
uerba eadem uel locos uel tempora quos habere-
ant [illegible] posuisse. Nec enim
quae omnia esse conscribenda quae ab illo gesta
dicta sed facta sunt. Quisquis autem putat
non potuisse condici in uno sermone quae ad
figuram quae dicta proprie ponere eloquia
[illegible] inspiciat eandem qua hoc tem-
pore ita incedere arbitretur, post enim
[illegible] quod dicat quod antea in
terram occurrit quid emerget [illegible]
sententiam quod facere dixerit [illegible]
signas

eique quod illic aliud praecipitur precepte
accipiendum putamus. Sed cursus admonet
quod oportet intelligere et metaliad
monitione sequestrare indicat alias ad
alias secretorum locum domum accumulata
metaesse quae alibi operari ne portet ipsorum
locorum ordo et vallo et lance legi non
contradicit. Alia enim ora hinc pertinere
contrario cum intellexerit dicere alteri
alia dicit quod ad alia dicitur, nec
tantum dedicetur de ruinendo de pacis
observandi dicere nubil enim prohibet
hoc ipsum mentum pacium et redire ea
lum magnificum et lance lio et nos redire
mentum pacium quod ipsum pertinent non
pertinere nec omnium sacrilegia ha
bentur. Sequitur habens eidem
expagnum est cum sumo absentis prae
cipere duodecim discipulis suis transire
hoc uno decreti expiacorgaret in civita
tis urbe ordo iohannes autem et andreae
nauis alis operaypi nostri de dis
cipulis suis ad illi tres quinque ruses
amalium expectamus et ecclesia ubi
ad illa ordinari et nostri et sapientia

sec

apostolus. Nunc vero locum dedit Iohanneseap
tis. a quo conscripti libri eiusdem omni
responsio accipere illaqueos cuiusque et
quicquid ordo ab eius ore Iohannes dis
cipulis interpretari et locas nonquidem ipsorum
negligentia contra recordationis suae quis
recompensarent hic ordine tenetur non apparet
VVVII Sequitur ut alibi eis dicit nunc doc
pri exprobrare cum apostolus inquisitac
tacitum plurimae circumscriptis quandom
consecutum placuit ut ecclesia usque ad illud
usque tempus quod ordo recessus expri
mit dicit quamvis contra hoc commodo
ratio eas continuato condita sit commoni
cuit hac exipsorum conjunctens unde
ut ipse hic ordine illa commo
dare quas omnes dicta sunt. Ut alibi sau
tem secundum recordationis ordinem non esset
aut illud quod dicit ut alibi usque. Tunc
cum ipse exprobrare cum apostolus sic ac cum pen
dum proferatur unde ipsi reporta solus
secundum exprimere nihil quod est nunc
non aut recompensi eos pus. Alia quam ol. aliis
quod hac commoldaqueccanantur et dicere an
tur quis quis hoc credit credat et ab hac

esse bis dicitur. Conveniunt et apud omnes
evangelistas memorantur quaedam quae bis
dixerit dominus sicut apud eundem Lucam de non
tollenda peratura et similiter de eruce duobus
locis dicitur ad hoc pertinere quod dominus
sicut aliquid alio bis dixerit sicut illa tria
culis dicitur eodem ordine quod dicitur et ideo
diversis ordinibus apparent in singulis quia et
tunc quando ille et tunc quando iste
commemorari dicitur.

Sequitur matheus nullo tempore
respondens ibi dixit confitebor tibi pa
tre domine caeli et terrae quia abscondisti
haec a sapientibus et prudentibus et revela
vis ea parvulis. Hoc quidem suave est
et nusquam legitur huius loci similis omnino
sed ex parte non dicit ipse dixit
ad omnes quia aliquantulum aliter quae
secuntur semel autem hoc dicit ad hoc
sed lucas non hoc quod dictum est com
memorasse credimus. Et matheus
enim dicit, Nullo tempore respondens
ibi dixit post ea quae exprobrat ciuitatibus
lucas autem post illa exprobrationem
ciuitatum interponit quaedam nonnulla

omel. xxxvii. hoc tra subiunctis in ipsa hora
exultantes pusco et ait. unde et transitum
theos non in illo tempore dicere sed in ipsa
hora tam parcai interponit. lucas in medio
ait et ante ad eam horam dicit non absurde
dicatur. xxxiii. Sequitur ut matheus et ait
in illo tempore abierunt sabbato per sa
ta. discipuli autem eius euntes coepe
runt vellere spicas et manducare et ait
usque ad illud ubi ait. dns est enim filius ho
minis et iam sabbati. hoc quoque sine ulla re
pugnantia quaestione quae commemorat
ur et a marco et a luca. sed illi non dicunt
in illo tempore, unde portas spiritales matt
theus reiecetae hic oroine commenorat. illi
autem recordationis suae. nisi lanus accei
pitur quod dictum est in illo tempore. id est
quod hac consultatione versabantur.
xxxv. Sequitur et dicit narrans. et cum
in die transisset. et nitens synagogam eorum.
et ecce homo manum habens aridam. et ait
usque ad illud ubi ait. et restituta est sanita
tis sicut altera. de istos anatogicum manum
habere aridam et iam dare certum. non ta
cens posset autem putari eo die factum.

et despicis et dicis to sanari quoniam sabba
tum est hic commemorator nisi lucas
aperuisset alios sabbato ac dixisse de sa
nitate aridae manus proinde quoniam
matheus et cum inde transisset uenit
in synagogam eorum nonquidem uenit nisi
cum inde transisset sed quod postidies
in synagogam eorum uenerit post ea quae
secutae illa transiit an recte continuo q
illa dicere non expressit an per hoc
locum dator narrationi lucae quidem
alios sabbato bonum sanitatis sed potest
dici quomodo matheus dixerit quod
ipsum interrogauerunt non si licet sabba
to curare uolentes in uenire accusandi
occasionem ipse uero illis dedit propositi
ut si mihi dicent quis erit ex uobis
homo qui habet ouem unam et si ceciderit
haec sabbatis in fouea nonne uenient et
leuabit eam quanto ergo melior est homo ouem
ita q licet sabbatis bene facere. Cum
mare et alia illa sporties ad hoc interro
gatos esse per hos an licet sabbato be
ne facere an malefacere an saluam facere
an perdere. Ita q intellegendum est quod

illi prius interrogauerint dicentes si licet sabba
·to curare deinde quidam illi consentientes
·tione eorum ad ·ii· accusandi quae rentur
constituerunt in medio illorum quemque
ram sanatorem et interrogauerunt quae
mare eum ·ii· eum interrogasse et condemno
rant. Ac tunc illis tacentibus proposuisse
similitudinem de ouis et conclusisse quod
licent sabbatis bene facere. postremo ex
aspectis eis cum ira sicut mare dicit con
tristatum super caecitatem cordis eorum
dixisse homini extende manum tuam ··

Sequitur matheus diaconus ex ueris
narrationibus suis et ueritatis sacrae pharisaei
consilium fecerunt ad uersus eum quomo
do eum perderent. Ihesus autem sciens recessit
inde et secuti sunt eum multi et curauit eos
omnes et praecepit eis ne manifestum eum
facerent. ut adimplerentur quod dictum est
per esaiam prophetam dicentem ecce ·ii· ·s· ·p· ad
illum quem ·ii· in nomine eius gentes sperabunt
hoc solus ·is· ·ie· commemorat illi omnia
alia per ordinem sanctorum gesta et
dicit ·ii· maleuisse aliquantulum uenisse qui
dicentibus contra malignantes ad uersus eum
tione

modo cordium secessisse ad orandum et conscen-
pulisse montem et ad turbas conplurimas sua
nasse eum plurimos, et ideo ait eum cooperti
na. Hoc autem non quod ordinem operetur, cum
apparet et ruborem habuit conscendisse ad eum
turbas per turrenum hodiae et ad horte tempore
ante habuit ascendit in montem, quod et hic
habetur commendorare dicens: pax tibi est
autem in illis locis exit in montem orare
dicens nondum in illis locis sanctis est enim non
continuo pacem. ( ) Matheus ergo sequi
tur et dicit: et cum ad illa causa est ut dominum
habere et accessit ad eum et ait eum plau
loquere quae et audere et hoc non iste ordine
sed post alia multa Lucas commemorat et
multum dicere tantum non est eum sed
non vero quod aliquid agere de alio dicere
puramus esse exenisse quem ipse con
texit quae Matheus. Sequitur Matheus
dicens et stupebant omnes turbae et dice
bant: Nunquam hoc visum est. Hoc non eiusdem
ait: Audientes dixerunt hoc non eiusdem
mones sistunt sed secundum principe dae mone
rum. Ibi autem scribae et pharisaei de
di xerunt commerecum dimittit conpra sec

de solvitur et ecce usque ad illud usque
usque usque ad eris et vicissitudinis con
demnaberis. Marcus nomen vocat asinum
illum et omnis ciuitatem dicit de eius quod in
uel zeuuenigere de Aegyptia sed postulauit
damque solus commemorat hoc quoque suis
necessitatis alio loco id recolens et adiun
gens siue aliquis praetereunteris et id
de ad hunc ordinem redierunt. Lucas autem
paenitentiae ecclesiae hoc dicit quod matrimo
et quod dicit quod dicit appellat spondias ad eo
sententia non recedit quin potius et aliquid
docet et nouerimus quae modo intellegamus
uisa et per scripturarum legerimus
quod dicit. Lucas autem quae nos hic docuit Marcus
et Luc. nulla controuersia est nec in his quae
aliquanto aliter dicunt quae ad consentien
tiam pertinent. Sequitur Matheus et id
est unde respondent et quod dicit scribes
et pharisaeis dicentes magister uolumus
a te signum uidere et usque ad illud usque
ad siccum et generationem hanc pessimam
haec et quae Lucas narrat eo quidem loco sed
aliquanto disparior ordine nam illud quod pe
tierunt signum ad no de caelo supra commo
morauit post illud

de eorum domo miraculum et non ipsi respondisse
quibus ad hoc non respondisse sed porro
cum illis concurrisse et dicere hoc fuisse
responsum eis quos dixi intellexisse superiori
ascendere commemorans quod de vaticinio
quae querebant et hoc ad nectere posse quod
interposuit de comitiis quae divinitus
beatus senex per eum portaverat hanc autem
comitiis interponit. Cum desiderio concedimus
commemorasse quod spiritum non nous
exiens ab homine redit et minuentur omnia
dominum posse comitiis erit et illi addicere
responsum esse et ut ipsis de signo quod dixerat
lo querebant interpositam illi prudine
ionis prophetae / deinde continuo sermo
ne ipsius commemorat dicit de regi
na austri et de nine uenis haliquid potius
commemorasse quod ad beatum pertinet
quia aliquid praeter ipsum consequatur hoc
loco illi enim aut quis autem non hoc ad
superiora quae ut illa dixerunt de
veritate et hoc disseruerunt per ceu
angelis et ut vel illi missionis autem
non esse commendatur. Siquidem non hoc con
dinnecessit quasi ex ore dicere quod ille

aqua pleni accessit et ipsi eis ordine nihil interpolando
sed adeo studiosi et ad hoc lucas pro
ductione hanc omni sermone indicat cum
eo quae dixerat coram omnibus quia non apud eos
in sermone illo quem habuerunt in domine que
bis dicta intellectum eis aperuit et ybri
ter terminavit anno 1590 sermone in aliud per
om lucas in quo omnia ordine recitaverat
sermonem incertum est quae nec tamen et
et loquitur Rogat eum quidam pharisaeus
ut pranderet apud se nonnulli autem et hac
loquitur. Nam si divisset et hac loquitur
necessario congruit intellectum hoc ordine
non tamen asserunt narrationem ad ni
cessitatem. Et cum ire eo omnibus ordine
ad hoc et loquente ad turbas et ecce innumerabilis
et praeibat ante portas quae ierant loquen
et ecce ait ad illum omnia quae ordine et
ut ad omnia patris et quia ad eis et ipse
dicens et praecedebat et omnia ecce hoc
nec ordine consequentem intellectum de
bemus. praecipiens et ad hoc narrandum
transire ad hoc et loquente ad turbas quid
est autem ad hoc nisi illum quod loquebatur non
enim dixit et ecce loquente ad turbas et ecce

mater eius et fratres sed ad hoc eos loquen-
te et audiri cupiunt intelligi haec loquente
quae superius indicabat. Nec mirum quod post
illud quod de blasphemia spiritus sancti dixe-
rat retulit dicentem inquit mater eius et
fratres praestigerunt sibi quibus dat quae in eo
de te vtilia sentiunt dum arbitrantur prolixius
loquitur. Lucas prolixius in verbo posu-
erunt. Lucas autem non hoc uisu regulae ordi-
nem sed praeoccupatam hoc et praeoc-
cupatam narrationem denique hoc sic interposuit
ut solum appareat ad superiorum et
posteriorum quasi coniunctorum et quas
dat parabolas domini. Ita hoc de matre et fratribus
eius recordatio interposuit. Dicerunt autem
ad illum inquit mater eius et fratres eius et non
poterant ad eum adire praetur turbam et nuntiatum
est ei quando ad eum dicerent fratres tuae hinc
transire. Ita loquitur. Pacificatum inquit
in mari et ipse ascendit in naviculam et
discipuli eius. Et obiciunt eidem pacificatum
in mari et non necesse est ut
in hac die intelligatur in qua hoc gestum
est. Ita illa quae continuo sequuntur nihil
prohibet repugnantia esse ut ubi

quod matthaeus dicit ante operibus domi
narkat neque in octabis domini neque in ipso ordine
ecclesiarum. Sed equidem matthaeus
in illo die civitatis dedo moscodesat secus
mare galilaeae et cum ad eam turbae
multae iam in magna civitate ascendens secu
ret eum et ipsi turbas fabat in illo loco et loquebatur
eis multa in parabolis dicens ecce exiit qui
adulterat seminare semen suum. Et cum haec
nocte loquitur similiter est hoc in parvo parabolae
quae propriae dicit de thesauro suo nova et vetera
postilla quod narkat ante est dominica operibus
domini hoc enim ante est ordinem dat
ibi civitas in narkano tenuisse causas insinuat
quia ad illo tempus transire ad concavum diocesis
in illo die civitas dedo moscodesat secus
mare galilaeae et cum ad eam turbae multae
cum dicit in illo die nisi forte dies more
scripturarum tempus significat satis indigat
ambo consequentia ter est ut non ordine ita
interponi potuisse. Maximus quia evangelista
eo ordine tenet. Lucas autem postilla quod
narkat de domini operibus domini in illo tran
sit nec contra sententiam ordinem aliquam ea
quae hic ordine repugnare videatur.

Omnium ergo horum quae matheus domino loqu
tum esse narrauit quae ceteri illo diuerunt
dare. et hoc non habent repugnantiae
quaestione. quae autem ipse solus dixit
multo magis sine controuersia sunt nec
in ipso ordine quatenus aliquantulum diuersi
alius alium ordinem in parte ceteri rerum
partim recordationis suae ordo quod uel
cuique occurrebat. Sequitur ergo
matheus. et factum est cum consummasset
ihs parabolas istas transiuit inde. et uenit
in patriam suam. docebat eos in synagogis eorum
et ceteri usque ad illud usque. et non poterat ibi
operari ualde. ob propter incredulitatem illorum.
A superiore sermone parabolarum sic transi
uit ut non ostendat consequentis ordinis
necessitatem praetermittere. quae marcus
ab istis parabolis nomine quod ipse secundum
aliud tempus quod et lucas praetermittit
narrationem interdum ita ostendatur
processisse. potest esse consequenter cetera
quod ipsi duo continuauerant ordinem
de nauicula et in qua dormiebat ihs et de
illo miraculo expulsorum daemoniorum
apud gerasenos. quod uero matheus tam

sce

superius recolens interposuit. Nunc ergo
quae in patriarchatu Hierosolymorum dicta sunt
uocabulis utrum cum aliis duobus Marco
et Luca concordent, Nam Iohannes longe minus
sit et omnibus narrationis suae locis uelut
ad secundum aliquid uel eum divisse commemorat
qualiter hoc locutus ceteri memineruntur et quae
cum quibus eadem prope concordat hic con
tra quae contrarius nisi quod non fabrum et
marae plaudiebat ac tubis suis dicuntur non sicut
omnibus passim fabrum nec mirandum est cu
ut eum dicipuerit. Cum fabrum et Cro
nam quod parari fabri. Lucas autem et Cronum
quam lanus indicet et plurimum commemo
rat nec longe post baptismum et temptationem
eius hoc inserit sine dubio praeoccupans quod
multis rebus interpositis posset a costuetudine
hoc quisque possit ad uitanda quod hinc tam
magna quaestio quae de consensu eua
ngelistarum chordando non adiuuante suscipi
mus plurimum necessarium est non so
scientes aliquos praeterissse alii
nescientes quemadmodum se ordo rerum
gestarum habere fabri potius ordine narrat
recordationis tenuisse quod hinc cordentur

intellici potest quia licet ante quam
aliquid marcarcidonis perisset capharnaum
pracoccupauit hunc locum quem nunc consi
derandis libentius et potentiores ciuitatis in eos stupebant et nobilitatem generis considerabant. Non hoc eum dicit eis
dixisse ut ipse dicit sed hunc dicit esse ipsum
quantam addituros factam in capharnaum fac
tibi in patria tua. Quia secundum meritum
ipsius loca narrationem nihil adhuc elec
tur precis sed capharnaum quod quia longe
nonest et facilium est et per necessa
riam totam inseriatis cinoca hoc nar
dum et quomodo ceciderit postea quam bap
tizatum et tentatum non nominat. Ita
sequitur. Et consummatum est tempus
nec dixit solus recessit abilla usque ad tempus.
Et recessus est ibi in ciuitatem ipsius gali
lea et ecce erat in synagogis
docens et magnificabatur ab omnibus.
Et venit nazareth ubi erat nutritus et
intrauit secundum consuetudinem suam
die sabbati in synagogam et surrexit le
gere. Et traditus est illi liber prophetae

esaiae et uerba eius aliquando inuenit locu
m describere et ait spiritus domini super me propter
quod unxit me euangelizare pauperibus
misit me praedicare captiuis indemissio
nem et caecis uisum dimittere confractos
in remissionem praedicare annum dominum acceptum
et diem ultionis et cum plicasset librum
reddidit ministro et sedit et omnium in sy
nagoga oculi erant intendentes in eum
coepit autem dicere ad illos quia hodie impleta
est haec scriptura in auribus uestris et omnes
testimonium illi dabant et mirabantur
in uerbis gratiae quae procedebant de ore
ipsius et dicebant nonne hic est filius ioseph
et ait illis utique dicetis mihi hanc similitudinem
medice cura te ipsum quanta audiuimus
facta in capharnaum fac et hic in patria tua
et ait amen dico uobis nemo propheta
in patria sua est locus. Quid ergo dicemus quia hoc
euangelium praeoccupasse nam ante
et ipse iam magna illa in capharnaum fecisse
fuisse et ipsum nouerit et ipse secundum euangelium
quae non dum narrasse et nec ipse
tantum abest ut baptismum prius ecclesiae
et nobis traditus putetur non ut esset aliquo tempore
morasse

et his quae in capharnaum esset facturus cum
moenibus coepit post baptismū aliquid nar
rare eodem anno. XLIII. Sequitur mattheus in
illo tempore audiit herodes tetrarcha fa
mā ihu et ait pueris suis hic est iohannes
baptista ipse surrexit a mortuis et ideo uir
tutes operantur in eo. marcus hoc idem et
eodem modo dicit sed non eodem ordine. nā
posteaquā discipulos dns misit praecipiens
eis ne quid in uia ferrent nisi uirgā tantū
et terminato eo sermone quantū ab illo com
memoratum est tunc hoc subiecit nullam ta
men faciens necessitatem quia hoc etiā con
sequenter gestum esse intellegere coge
remus sicut nec mattheus. In illo enim tem
pore dixit non in illo die uel hora. nisi quod
marcus non quod herodes dixerit sed dice
bant alii quod iohannes baptista
surrexit a mortuis. mattheus uero de
ipso herode ait in quo perplexus. Lucas
etiam eum narrando ordine quē marcus te
nens nec ipse sane cogit rerum gestarum
eundem ordinē fuisse credi [illegible] habet
[illegible] narrat. Audiuit autem in quo
herodes tetrarcha omnia quae fiebant

[illegible] quod dicerent non apostolos
dixisse quia Johannes surrexit a mortuis apostolis
dixisse quia Helias apparuit. Abbatissae
autem quia prophetae unus de antiquis surrexit
[illegible] Quia Herodes Johanne [illegible]
[illegible] quia secta [illegible] occupatione [illegible]
[illegible] ad hoc dicebant
quia Helias venit in nomine Herodes Johanne
mortuus resurrexisse sed quia haec sententia
[illegible] Herodes [illegible] Christi
[illegible] Johanne [illegible]
[illegible] occupatione [illegible]
[illegible] post hanc haeresi
[illegible] manifestare quia ab
aliis dicebatur [illegible] pulchrissimus sicut
[illegible] Narrat quia pulchrissimus hic est
Johannes Baptista qui surrexit a mortuis.
Quod autem homines opinantur hic autem pro
nuntiandas sunt haec verba haec sententiae
ad hoc innocentissime dicebat. Nec quod non
hic est. Aut nec quod potest hic esse Johannes
Baptista non potuisse ad mortem [illegible]
de pronuntiatione quia [illegible] haec
sententia intellegatur nomen quia [illegible] verba

dessent. Et ro[illegible] pro nunc non potest
in aut comprehendi. Et ex valore ueritatis
credentibus dixisse accipiamus. Aut ad huc
sicut Lucas commemorat hactenus con-
tracturus. Quia et Marcus qui superius
diuersa ab his quae ab eis de iohan-
nis adortus resurrexerit in ex recordatio
dicens ipsum herode dixisse non tacens quod
eo decollato iohanne hic adortus
resurrexit. Quae ut ueri ad uobis uobis
pronuntiari possunt ut aut conferendis
aut dubiantibus intellegantur. Et autem
Lucas postea quia hoc commemorauit
in alio transitu dicens. Et audiens Marcus
ex hac occasione narrant quod ad
modum sit ab herode iohannes occisus.
Et cum ut ait herodes iohannem decollauerit he
rodes enim tenuit iohannem et alligauit eum
et posuit in carcere propter herodiadem
uxorem fratris sui et dixit ei non licet tibi habere
illam. Et accedentes discipuli eius tu-
lerunt corpus eius et posuerunt illud et uenien-
tes nunciauerunt iesu. Marcus hoc
omittit. Lucas autem non eodem
ordine id recordatur sed circa ipsum

baptismum quod ns baptizatus est in hoc
hoc praeoccupasse in relectione ipse
ex occasione ut ibi narraret quod dicit to
post eum venit qui ante me factus est. Quia enim non decorias
sed iohannes ut ibi addit non quia gentilia
bruma non antiquis ut non habitare cum
frumentum non ut in horreo nos cum paleas
autem non horreum in ignem ut bibl. continu
nos subiecit quod non continuo post eum esse
iohannes secundum lectionem exponit
commendat postea quam baptizatus es
sed his isse illum in galilaeam quando per hoc
aquilinum ut in hoc post paucorum dierum
in capharnaum habitationem redis se ad hoc
ad terram et ibi baptizas secundum hos circa
iordanem in antiquam dissuisse iohan
nes in carcere. Quis autem non putet qui
minus his litteris erudit esse tamquam
post illa verba de gentilibus ad hoc terram
mundatam continuos tradi iohanne offensus
herodes et ut in carcere redi disse. Non
autem hoc ordine istam narrat aliqui esta
sunt et alibi ad probandum et hoc ipse
loco non quibus ex alis secundum lucas hoc
probat. Sicut ipse post verba illa continuo

iohannis incarcerati fuisse et quomodo
post ipsa commemoratione iohannis incar
cerati fuisse baptizatus et ab eis secundum ipsius
lucae narratione. proinde manifestum est
ex hoc tam sine recordatione praeoccupasse
omnino illa quae prius quam iohannes hoc
fieret cum sua narratione scribit hoc praeoccu
pavit in sua narratione praeoccupasse. sed nec
illud quod matthaeus et marcus commemorationem
de iohannis incarcerati fuisse in sua narr
atione posuerunt quia ipsa ordinatione apparet cum
in eorum scriptis. nam et ipse ordinem tradi
tum iohannem non esse incarceratum. et ea quae post omnia
ea quae precedunt incarceratum ad herodem
accusationem et hac occasione quod iohannes
quae de coniugium herodis regis exprobrabat
hac occasione narrantur omnia quae de iohan
ne conscripserunt includuntur et occasione.

Sed quomodo matthaeus et marcus dixerint
nunciatum esse christo quod iohannes occi
sus sit cum sua narratione conveniat quod
audisset praeterquam ibi secessisse inde in
navicula in locum deserti seorsum. Et
audisse eum turbas secutas sibi et
predicavit eos de ciuitatibus pedibus exeuntes

[illegible] ut misericordiam [illegible]
ratur languidos corporum hoc contra non post
iohannis passionem factum esse commemo
rat. Unde post haec facta sunt illa quae
prior ordo narrat. Quibus quod ad herodis
dixit iohannem [illegible] quod [illegible] collatum illa cum posse
rior ordo retinet intellegi quae ad herodem per
tulit fama [illegible] quis nam esset posset de quo audierat
talia cum iohannem ipse occidisset. Marcus
autem post ea quae passionem iohannis narra
vit commemoravit discipulos suos
[illegible] dixisse ad illum [illegible] transisse illa
omnia quae fecerant et docuerant
et non eis quod ipse solus commemoravit
dixisse et ne quiescerent pusillum inde
secreto ut ascendisse et eis navem esse
et urbas locum denuo praenisse eos
illuc quia misericordia dominum docuisse et mul
ta et laborata procedente factum esse
et de quinque panibus et duobus piscibus
omnes quadraginta passerem fuisse quod
et miraculum omnes quattuor [illegible] et ance
lis hae commemoraverunt. Locas autem
quae alia longe supra de iohannis passione

narrauit. Et ex occasione quia dixerat nunc posita quam commemorauit illa de
Rodis hac statione dedino quis nascesset
hoc continuo subiunxit quod oportuit
idem ire dixit ad illum apostolos emar
rasse illi quae ciuitatem peccauerant. Quasi
ipse recessisse in locum desertum ad eo
secutas turbas et locutus esset de regno dei
eos qui curauit indigentes sanasset atque
inde cum ipsis die declinauit commo
rari. Contracta de quinque panibus pacem
Nuncio iohannis quinque ad
tribus euangelistis consistat quia ma
insermonibus quos dominus habuit in
ratur quam in pacis quae commendat per
pecit posita quae commemorauit cum
relictaque ex aduersis pecunia in galilea
quod tunc in ciuitate pacem cum ita
euangelista dicunt iohannem ad pro
pisse in galilea posita quam ergo id com
memorauit iohannes in transitu eius
per samariam omnia quae locutus est
ex occasione illius samaritanae quam
uenit ad puteum commendauit narrationi
suae. Post duos dies dicit eum inde

cavisse in galilea. deinde venisse in cha-
nan galilea ubi fecerat de aqua vinum et
sanasse filium regulini. Alia vero que
illa in galilea fecisse atque divisse al. in dive
rsis. Johannes tacuit sed sane quod illa ma
gnalia dicit ascendisse eum in die festo
hierusolymis et fecisse signum miraculum
illud de homine qui per triginta et octo annos
hanc habuerat infirmitatem nec habere vir hom
inem aquam in piscina deponere eum in quorum
ris valetudinis appellabant hunc et
ex hac occasione contulisse eum locum fuisse
et fontem. post hanc autem dicit ab ipse
transmare galilee quod est tiberiadis
et secutam eum multitudinem magnam deinde ab
ipse in montem et ibi sedisse cum suis discipulis
quos proximo pasche die festum iudeorum
quom levans oculos et videns quod multitudo
ma venit ad eum dixit ad philippum unde
emamus panes quinque et duos
pisces quod cum [illegible] ceteri evangelistae de
contulisse per hoc [illegible] praeterquam illum
quae illi narrando ad hunc modum miraculum et
fecundationem venerunt certum est quem
tamen ipsum quae ex alia narratione sua
et illa tacuisse et quae ipse tacuisse et

ad hoc miraculum de panis quinque occurre
runt sibi et illi tres qui pacem parterant ad
bibendum et sic quisque donum dominum laudan
tes per alia quae illi fecerunt circum
ola cum quod ad modum et ceteris ad miraculum
de quinque panis parte recedendo commorando
non multo post abscesserunt rursus in alia hora
reversi laudes accurrerunt. Sequitur ergo
matheus et ad ipsum de quinque panis pacifi
cationem suam extorquere perducere
Vespere autem facto accesserunt ad eum
discipulis dicentes deserta est locus
et hora iam praeteriit dimitte turbas ut
euntes in castella comparent sibi escas. Ho
mine divites non habent necesse ire de vic
illis quos iubendo carere et ceteris quod illud ubi
ari manducant. Autem pro numero
quinque milia virorum exceptis mulieribus
et parvulis. hoc est miraculum quod om
nes quattuor evangelistae commemo
rant et per ordinem in versu aliquid dis
crepare consideranda atque tractandum
est ut et hoc ad eorum sibi lectorum
locutionem discantur quibus iam diversis ca
de operandum et ignorantia reprehendit

ferri et refertur. Cum hoc autem
quidem esset considerata non autem ab eo
secundum ordinem evangelistarum sed ab
iohanne postmodum expressa est
ista narratio et ipsa nomina discipulorum
dicere et quomodo de hac re locutus
est domino ipsa dicit. Cum esset enim
oculos oculis eleuasset et uidisset quia multitudo
magna uenit ad eum dicit ad philippum
unde emamus panes. Hoc autem dicebat ut
probaret eum dicens ego panes et pisces
scienter quidem esset facturus. Respondit
philippus ducentorum denariorum panes
non sufficiunt eis ut unus quisque modicum
quid accipiat dicit ei unus ex discipulis eius
andreas frater simonis petri est puer unus
hic qui habet quinque panes hordeaceos et duos
pisces sed haec quid sunt inter tantos.
Diuersa ergo hi quattuor nos describere.
Et ut aliquid panis ab eis in loco discursus
ad ostendendum uero quasi quinque milia
accepit ex eo panibus. Et ecce gratias egisse
distribuit discumbentibus similiter et de
piscibus quantum uolebant. Et ut impleret
illorum dicit discipulis suis colligite quae

superfluerunt fragmenta quæ fecerant
colligere. Ergo cum plenum duodecim
cophinos fragmentorum et quinque panis hor
deaceis quæ superfuerunt his qui manducaverant
Quæritur non hic quæstio quod ex iis
vii cophinos odii essent panes hordeaceos
et non potuerunt aliqui quod de ceteris fragmentis
fuerit. Neque hoc quæritur quod istos non
vii potuisse. Istos præter quinque milia
hominum et mulieres et parvulos quod dicit
et ait illis et omnium quod ceteris esse debet
et ut ceteri generis panis quæ sunt
nis. Nec omnino oportuit. Et ait
dicitur quod ait præterea quæ. Sed
quæritur quomodo ea quæ diverunt de
rasim domini in narratione ait. et ceteris
narrantibus ait. et ceteris ait. secundum
secundum narrationem Iohannis prospec
tus tuus quæsivit Philippum et ait
unde illi possunt panes ut manducent
omnes quomodo sit dicit quod ait narra
verunt prius divisit dominus discipulos ut
dicit ut ut ut quo possent sibi ut omnes
sic et ut dicit locus quinquaginta
respondit secundum ut ait hic non

habere necesse fuit dare eis cibos manduca
re. Cum igitur dixerit hic quia consentiunt
tantum hoc praeter commune quod aut non
habere necesse fuit intelligitur ergo post
hac occasionem inspexisse omnibus omne
dixisse philippo quod iohannes eum doce
ret et tantum praeter miserunt deinde
quod philippus apud iohannem respondit
hoc marcus a discipulis responsum esse cum
omnibus tollens intelligi hoc cum oratione
rorum philippum respondisse quia cum plu
ralem numerum prosingulariter ait esse
me ponere portionem. Quidergo ait philip
pus duocentorum denariorum panes non sufficiunt
eis unusquisque modicum quid accipiat hoc est dicere quod aut marcus cum res
cum eodem duocentis denariis panes et da
bimus eis mandicare. Quod autem cum do
ret dicit marcus quot panes habetis prae
terromiserunt et ait quod andreas
apud iohannem de quinque panibus et duobus
piscibus suggessit hoc est in pluralem
numerum prosingulariter ponentes ex discipu
lorum personare tulerunt. et lucas
quidem responsionem philippi et responsionem

andrae intimas sententias consideravit,
quod cum ita non esset nos episcopi atque sacerdotes
panis et piscis andrae rationem responsione
quod ut ad unum nisi per ordinem
eos et eorum ad nos inducere tantorum
esse videtur ad responsionem philippi per
ipsum nisi quod de ordine sententiae andrae
cum ipsis andrae sententia potest intellegi. Et cum dixisset eis
pueros hic quinque hordeaceos
panes et duos pisces adhuc vel quae sed haec
quid sibi in hac tanto nisi hoc ordinare nisi
poterit nos omnes et eorum ad nos inducere tantam
turbam eis ut quantum ex quantitate cibi
horum refectione sententiarum concor
dia sibi apparet sed aliter nos omnes ut
hic quicquid non inducere nisi inquirentibus
et ordinem et eorum ad nos inducere
omnes et eorum ad nos inducere ad aliquid mar
ranti horum et omnes eos ad nos pro po
testate ne deinceps aliquid discere quae
sanae praeter operis non potest hoc
loco in hic et eorum ad nos quae ad aliquid apostol
doctrine ut per pacem et eorum et quia ad eos

dixit quinquiaccenos ipsos esse discumbere.
Marcus autem quinquiaccenos et centenos,
quod hic idem non notauit quinquiaccenos partem
dixit, alter autem, quem nunc tamen dicen
tem retulit, hoc retulit quod ille praeter
misit. Nihil itaque contrarium est. Ceterum
tamen si alius de quinquiaccenis tantum
commemorasset, alius tantum de centenis,
dubitaretur esse contrarium.
Nec quia dinoscetur utrum omnes esse
esse. Cum autem alter alterum, alter
uero esse commemorat, et tamen nar
rentibus consideratum inuenitur esse
quis non patet, ut hoc idem dixerint quae
istum sacpe aliquid omnium quae pari
intentione tribuunt, et tunc reuidicantibus
contrariandum est, ut non sint.
Sequitur ut ait dicit. Et ecce missa
turba ascendit in montem solus orare.
Et cum esset uespere, erat in mare solus, et ipse
uidit eos laborantes in remigando erat enim ipsis
ventus contrarius. Et circa quartam uigiliam noctis uenit ad eos ambu
lans super mare, et uolebat praeterire eos. Illi autem cum
tes

quia phantasma est et ecce ora usque ad illos
ubi apparuerunt et adorauerunt eum dicen
tes: uere filius dei es. Marcus quoque hoc ide
post narrauit de panis quinque miraculum
quasi superius et ecce esset et ipse nauis in
medio mari et ipse solus in terra et uidens eos
laborantes in remigando erat enim
ventus contrarius eis et circa quartam
uigiliam nisi quod de petro superaquas ambu
lare nihil dixit hoc autem non omittat pre
tereundum est quod marcus dixit dedisset eum
ad solatium super aquas et uolebat prae
terire eos quomodo enim hoc intellegere
possumus? Nisi quia indiuersum ita eos
uolens ita quasi alienos praeterire a quibus
non agnoscebatur et fantasma pu
tarentur quod ad christi significationem
referre quisque ad eos arduum est et uolet
aduertere sed tamen turbatis et ne la
mentibus subuenit dicens: Ego sum
Nolite timere. Quomodo ergo uolebat
praeterire quos patientes ita confortauit
Nisi quia illa uoluntas praeterire uidetur ad eli
cendum illorum clamorem ualentem et consuetu
dinem oportebat Iohannes etiam adhuc

cum ista aliquantulum immorantur. Nam post
narratum de quinque panibus miraculum ipse
quoque hoc de laborante navicula et de adversa
latione dñi super aquas non tacuit Macarius
ceterum. Ubi ergo et cur factum esset quia ventus
esset et contrarius et pax cum venit recedente
puta ventorum non nisi ipse solus et Matheus
sed pax quoque et descendentium discipulorum
ad mare et cum ascendissent in navem recedente
ventorum transitum mare incaparnati et ventus
lassatus pax factus est et non ventus lassatus adcessit.

Macarius vero ventum magnum plane et vi
succedat et ventum. Nihil hoc contrarium
indicat potest nisi quod Matheus dicit ipsis
turbis et ut ascendisse in montem et hic
solum orasse. Johannes autem in montem ipsum
se et cum eis sed turbas quas de quinque panibus
pavit sed cum ipse Johannes dicit post
illud miraculum fuisse factum in montem
ne a turbis teneretur quasi rex et ut
recedere fecerit. Unde manifestum est quod
de monte in planitiem descendentes quando
dolla panes turbis ministravit sunt et non
non est contrarium quod ascendit rursus
in montem sicut et Matheus et Johannes

dicunt. Nisi quod ob ut beus dixit ascendit.
Johannes autem putat quod esset contra
ritum sapientis non ascendere nec illud
repugnat ascendit in montem solus orare.
Johannes autem cognovisse in quo quia
deputatus esset ut pateret ei recedere
per hoc in montem ipse solus. Nec per hoc
causa orandi contraria est causa pa
tiendi quandoque enim transpi
rans in se corpus humilitatis nostrae
ut conformetur pateret corpori gloriae suae
Sed quod docet Arbanesse nobis magna cau
sa orandi quando est causa patiendi.
Nec illud adversum est quod ait prius
cum dixit ipsis esse discipulos ascendere
in navicula. Et praecedere et transire
trans donec dimittere turbas. Ad hoc
de dissis turbis ascendisse in mon
tem solum orare. Johannes vero prius
cum in monte solum pugnasse demo
rat. Ad hoc ita accidere potest
inquit de se nondum erant discipulis adora
re. Et cum ascendisse sunt navem et ecce.
Quis enim non vocat hoc recapitulando
Johanne. Post ea dixisse pacem cum adscipu
lis

quod adhuc dissertum antea quam pueros
secundum sicut solet in sermone
ad aliquid praetermissum redire quod
modo sed quia ipse redditus in
breuiuc ac puncto corporis pacis
monendo commoratur postam plerique qui
adorant / hoc etiam post captiuos esse quod
postea dicitur. Siquidem quos diuersas gen
dissenaicos ciuitatis esse transmare in
capharnaum dicit ad eos in mari laborantes
venisse dominum ambulantem super aquas
quod tunc prius in ipsa navigatione facti
est quia ceteri iam capharnaum lucas ad
ne post narratum de quinque panibus mi
raculum perege in aliud ciuitatem eio
dicredituc nec enim aliquid de navicula
illa commemorat. Cum ad eos super aquas
sed cum diuisset eum manducauerunt
omnes et saturati sunt et sublatum est
quod superfuit illis fragmentorum cophi
duodecim. de inde subiunxit. Et factum
est cum solus esset oramus eum illo
et discipuli interrogauit illos dicens
quem me dicunt esse turbae. Iam de in
ceps aliud narrans non quod illi res

quidem non adhuc ante superaquas ceni
se adnauigantes discipulos remiserunt.
Nec ideo putari debet nullo monte quo
eum dixit matheus ascendisse uel solus
orare et dixisse discipulis quae ut ait
turba. Lucas enim uidetur in hoc congrue
re matheo quia dixit eum solum esse orau
it nulle dixisse ascendit in montem solus
orare. Sed omnino alibi eum orare cres
sent cum illo discipuli hoc interroga
uit solum quippe lucas posuit dixit non sine
discipulis sicut matheus commonamus.
Quando a illo discesserunt uel praeceptum
remiserunt transmare. Sed nam quia apertis
sime ad unum dixit eum tantum illo et non discipuli
proinde solum dixit sine turbis quae cum
illo non habitauerant. Sequitur matheus
dicens et cum transpretassent uenerunt in terram genesar. Et cum cognouissent
eum uiri loci illius misserunt in universam
regionem illam et obtulerunt ei omnes male
habentes et rogabant eum ut uel fim
briam uestimenti eius tangerent. Et quo
cumque pertigerent sanati sunt. Tunc
accesserunt ad eum ab hierosolymis

scribae et pharisaei dicentes quare dis
cipuli tui transgrediuntur traditionem
seniorum non enim lauant manus suas
cum panem manducant et cum ceperint usque ad illum ubi
ait / Non enim ait lotis manibus manducare
non coinquinat hominem. Haec et marcus
commemorat sine aliqua repugnantia
quaestione quemadmodum uel diuersomodo
ab alio dicitur ab eade sententia non re
cedit. Iohannes autem illam adicit a qua
dominus superi marcum bolans dicit post ea
quae uiderunt in terra omnes suo sermo
nem omnem intentus suum et occasione panis
multa praecipuaque diuina locutus esse
commemorat post ipsos sermonem eius
sus in alio loco atque alio tenus narratio sub
limiter percurrit. Nec tamen in eo quod ab
illis dicitur aliquid ordinis prorum
illius in alia transitus adiuersatur quod
cum prohibet intellegere illos esse sana
tos a domino de quibus narrat, ut ab eo tolere
et illis quibus secum stetit transmare
haec ut locuti esse quae praedicat
iohannes quando quidem ea narratio quo
dicuntur secundum iohannem transfer
tasse

iuxta stagnum est Genesar ad quam terram
secundum matheum dicuntur esse.

Xviii. Sequitur mag. matheus postilla
sermonem domini obscenos lotis manibus cum
pharisaeis et quia magis scripturae narrationem
ordinem quam ipse transitus indicat
re. ruminata quae consecutus est in serua
egressus in quibus locis secessit in par
tes tyri et sidonis, et ecce mulier chanana
nea a finibus illis egressa clamauit dicens sci
miserere mei domine fili dauid filia mea male
a dacmonio uexatur. qui non respondit ei uerbum
deinde accessit ad illum. et rogauit eum mulier
magnae fidei. et sanata est filia illius ex illa hora. hoc de
mulier chananea. et iam marcus
commemorat eundem seruans ordinem
quem ipse transitus. nec aliquam
quam repugnantiam ostendit nisi
quod in domo dicit fuisse dominum et ad
illum uenisse eadem mulier pro filia
sua rogans. et matheus autem posset
quidem facile intellegi de domo eadem
sed tamen tacuit re commemorasse,
sed quoniam dicit discipulos domino ita

successisse de omnibus illis quibus dominus
post nos nihil inde erit aliud significare
quam post ambulantem dominum et mo-
rentem illa de praecursoribus dicere esse completa
se. quomodo ergo in domino nisi quia in
telligendum est dixisse quod eum mare
quod intrauerat ubi erat baptisma
praedicasse puisse in domino. sed quia
matheus apostolus non respondit dicentibus
de eo agnoscere quod ab eis locutus est
in eo silentio expressum puisse ibi
de domino illa. atque haec conprehendimus
quae non in ullo discordant, quod cum
marcus cum eo moraretur non respondis
se de paucioribus nominando canti-
illis interpositis dicitur esse quae dixit
theus dicentibus non esse quia discer
pulos eius dicebant eum. id est quia disci
pulos eius dicebant eum pro illa re quia
respondere non necesse esse eos sum nisi ad
eos quae perierunt domus israhel.,
et quia illa uenit id est consecuta est
et adorauit eum dicens adiuua me.
tunc deinde dicitur esse quod euangeli-
ae sanctae commorant. Sequitur
matheus narrans, et cum transisset

inde cū is uenit secus mare galileae·
Et ascendens in montē sedebat ibi. Et
accesserunt ad eū turbae multae ha
bentes secum mutos claudos caecos de
biles et alios multos. Et proiecerunt
eos ad pedes eius· et curauit eos ita ut tur
bae mirarentur uidentes mutos loquen
tes· claudos ambulantes· caecos uiden
tes· et magnificabant dm̄ israhel. ihs autē
conuocatis discipulis suis dixit· misereor
turbae quia triduo iam perseuerant
mecum et non habent quod manducent·
et cet· usq· ad illud· erant autem qui
manducauerunt quattuor milia hominum
extra paruulos et mulieres· hoc autem mi
raculum de septem panibus et paucis
piscibus· etiā marcus commemorat eodē
paene etiā ordine nisi quod interponit qđ
nullus alius dicit de surdo· cui dns aures
aperuit spuens et dicens· effeta· quod
est adaperire· hoc sane non ab re fuerit
admonere in hoc miraculo de septem
panibus quod duo euangelistae mattheus
marcusq· posuerunt quia si aliquis eorū
id dixisset qui de illis quinq· panibus non

diuisse contrarius coniecturari potest,
quoscumque nonnulli arbitrantur unde id factum
esse. Non autem intelligere enim licet
siue a illo siue a aliis, siue a omnibus
fuisse narratum. Sed ad illam proquam
panis sepe de palleretur commendabas
se ad illos prosequentes, aut ad eos
mentitos uel ab humana deceptos hoc
enim uel uel ecum copiis enim se pren
sporis opinaretur quas contrariae
hoc de quinque illius et quatuor illis
eorum qui pascebantur. Sed quia illi qui
miraculum de septem panibus narrauerunt
nec illud de quinque tacuerunt nec
omnino omnes et utrique pacem omnes in
tellexisse, hoc ideo diuinus ut sicut
similem inuenitur pacem ad non aliquid
quo alteri euangelistae tacuerunt
uidetur uno omnino solo non possit
nihil aliud intelligatur quam utrique pac
tum esse et aliud ab alio commemoratum
sicut de centum et quinquaginta duobus
commentibus commendauimus quia
simul non illud utrique apud unum in
uenire omnes contraria singulos diuisse
putaremus; ne

Sequitur matheus ex diem: ex deorsum
saturba ascendorum in mare galilee: ecce
nam in fines magedan vel usque ad illud
oriam generationem ad exadulterandum
signum quaerit: et signum non dabitur ei
nisi signum ionae. Hoc ita et alibi ipse
deus matheus. unde et hic ait et hic re
tenendum est: sacrius dicit eadem dixis
se: et quod ex sententia contrario solu
non poterit ipsa dicta intelligatur.
Hunc sane ordinem: et hic marcus tenens
post illud de septem panibus et miraculum
hoc idem subiecit quod matheus: nisi quod
dalmanutha quod in quibusdam codicibus
legitur non invenimus matheus: sed magedan.
Non autem dubitandum est eundem
locum esse superiorque nomine. nam et ut
codices non habent et hic secundum marcum
nisi magedan: nec illud moveat quod
marcus non dicit responsum esse quae
rentibus signum de caelo: idem quod matheus
de iona. Sed ait dixit non esse signum
non dabitur ei. Intelligendum est tamen qua
le petierant. hoc est de caelo. praeterea
si mauult dicere de iona quod matheus

commemorauit. Sequitur ordo uerbis
eius ad illis dum cecidissent secundis
discipulis transgressionem obiurgauit
panes accipere. Quod ex illis intuen
ti cauere a fermento pharisaeorum
et sadduceorum. Caecum usque ad illuminat
ur. Tunc intellexerunt quia non dixe
rit cauendo a fermento panum sed a doc
trina pharisaeorum et sadduceorum.
haec eadem et in marcus et eodem ordine
dixit. Sequitur in matheus. Venit au
tem in partes caesareae philippi
interrogauit discipulos suos dicens.
quem me dicunt homines esse filium hom
inis. Alii uero dixerunt alii iohanne baptistam
alii autem helia. Alii uero hieremiam aut
unum ex prophetis. Caecum usque ad illud ad
ut. Et quod ligaueris super terram
erit solutum in caelis. Haec eadem pene
ordine marcus narrat. Sed interposuit
primo de caeco illuminato quod solus
ipse commemorat de illo quod ut ait
uidebant homines sicut arbores ambulan
tes. Lucas autem post miraculum illud
de quinque panibus haec refert atque

INSERIT, CUIUS RECORDATIONIS ORDO SICUT
SUPRA LOCUTUS EST NIHIL REPUGNAT
ORDINIS ISTORIAE. SICUT PATET ILLUD MANIFESTE
QUOD LUCAS DOMINUM INTERROGASSE DISCIPULOS
SUOS QUID ILLI DICERENT HOMINES. TUNC
DICERE CUM ESSET SOLUS ET ADESSENT TANTUM
IPSI. PORRO AUTEM MARCUS INQUIT ILLOS
HOC AB EO DE INTERROGATOS. SED FORTASSE
QUANDIU QUAMVIS SOLUS INTERROGAVIT DIVIS
SE OCCULTO. NEQUE ARBITRETUR QUISQUAM HIC
PETRUS NOMEN ACCEPIT. UBI AUTEM ILLI TU ES PE
TRUS ET SUPER HANC PETRAM AEDIFICABO ECCLE
SIAM MEAM. NOMEN HOC ACCEPIT HOC NOMEN. NISI
UBI IOHANNES COMMEMORAVIT DICENTEM
TU VOCABERIS CEPHAS QUOD INTERPRETATUR
PETRUS. UNDE NEC ILLO LOCO UBI MARCUS DUO
DECIM DISCIPULOS NOMINATIM COMMEMO
RANS DIXIT APPELLATOS IACOBUM ET IO
HANNEM FILIOS TONITRUI ARBITRANDUM EST
NOMEN ACCEPISSE PETRUM QUAMVIS DIXERIT ILLI
QUOD IN POSTERITER NOMEN QUOD VOCARE
TUR PETRUS. HOC NON RECOLENS DIXIT
NON QUOD TUNC FACTUM SIT

LIII Sequitur ut ait ET DICIT. TUNC PRAECE
PIT DISCIPULIS SUIS UT NEMINI DICERENT

quia ipse esset ihs xps. Exinde coepit
ihs ostendere discipulis suis quia oportet
eum ire hierosolyma et multa
passi a senioribus et scribis et tertia usque ad
illud diiapsalma non sapis ea quae dei sunt sed
ea quae hominum. hoc eodem ordine et sub
nectunt marcus et lucas de petro
quod passionem xpi contradicere praesumpsit.
Sequitur ut verba. Tunc ihs dixit discipu
lis suis. Si quis uult post me uenire ab
negetur semetipsum et tollat crucem suam
et sequatur me. et tertia usque ad illud diiapsalma
et tunc reddet unicuique secundum opus
eius. hoc et marcus subiunxit eodem ordi
ne sed ipse non dixit de quilibet homi
nis uenturo cum angelis suis ut reddat
unicuique secundum opus suum. Et omnino
non habet in euangelio diu. sed non qui
enim me confessus fuerit et mea uer
bum in generatione ista adultera et peccatrice
et filius hominis confitebitur [illegible]
Et uenerunt ad eum angelis suis. quod
in nulla potest ad eandem sententiam
pertinere quia diu et matheus ut reddat
unicuique secundum opus suum. Lucas quoque

eadem eodem que ordine adnectit non
multum diuersa uerborum modo eadem
tamen sentiens eiusdem uerba testimoni
ons. Sequitur matheus. Amen dico
uobis. sunt quidam de hic stantibus qui
non gustabunt mortem donec uideant
filium hominis uenientem in regno suo.
Et post dies sex adsumit ihs petrum et ia
cobum et iohannem fratrem eius et du
cit illos in montem excelsum seorsum.
Et ecce usque ad illud usque. Ne omnino diuersis
uisionem donec filius hominis a mortuis
resurgat. Haec uisionem in monte cum
tribus discipulis petro iacobo et iohan
ne uisitam de caelo illi testimonium
praeberent uocis pertinentes ad tribus
euangelistis. Eodem ordine eadem ora
tur et eadem eodem omnino sententias.
Sed certe ea secundum eaque generalem locutio
nem diuersa sine ullam sententiae adiuer
sitate quae omnibus locis superius demon
stratum uidere et legentibus possumus
quod autem marcus post sex dies praetuli
dicit sicut matheus. lucas autem post
octo non contemnendum est. Siquis

mouet sed ratio et rodd[illegible] institucen
di dies et hii quando nunciamus, di
centes post tot dies aliquando non
adnumeramus in quo loquimur
eadem quae ipsa puta rabsi quae
praenunciamus uel pollicemur sed
medios post quos reuerapl[illegible]os aliq
in integros illud fortuitos hoc peccemus
e mare. et cetera quae quo haec loqe
batur ibi et illo quo exhibuit memora
mus in omnibus ciscone medios dies in
tuentes dixerunt post sex dies quod ille
adnuerat spinalis. id est primo aliq
ui alio dixerat post octo dies colo quen
di modo quo pars prior memora
tur. fecit quod lucas ait de moise et ahela
cum ad tres dum discederent a illo ait
petrus ad hoc. praeceptor bonum est
nos hic esse et ceteri non debent putari con
trarii et quod matheus marcus et lu
cas dixerunt petrum hoc suggessisse
quasi ad hucmoyses et ahelias cum illo
querentur non enim ut praesserunt
quod tunc sed tacuerunt potius quod
iste addidit illis discendentibus hoc petrum

de tribus tabernaculis faciendis dno
successisse, addit etiam Lucas in tribus
illis in quibus facienda esse videbat denu
be quod illi non diverunt sed concordes
lvii diverunt. Sequitur in Matheus. Cum ter
rocaverunt eum discipuli dicentes
quid ergo scribae dicunt quod elia oportet
primum venire. Ad illi respondens
ait eis. Helias quidem venturus est et restit
uet omnia. Dico autem vobis quia Helias
iam venit et non cognoverunt eum
sed fecerunt in eum quaecumque voluerunt
sic et filius hominis passurus est ab eis.
Tunc intellexerunt discipuli quia de iohan
ne baptista dixisset. hoc idem Marcus
etiam hunc ordinem servans commemora
vit. Non nulla diversitate discessit
sed ipse non addit intellexisse disci
pulos quod iohannem dnm significasset
dicendo quod Helias iam venerit.
lviii Sequitur in Matheus et dicit. et cum ve
nisset ad turbas accessit ad eum homo ge
nuflectens genua eius dicens. dne mi
serere filio meo quia lunaticus est et mal
e patitur. et frequenter cadit in ignem

hoc autem genus non eicitur nisi per oratione circumcisionis. hoc est mare et aer. et
coeunt in unum omnia sine ulla repugnantia aut quaestione.

Xxiii. Sequitur matheus dicens conuiuantibus autem eis incepit ad illos
dicere. hominis traditio est in manus hominum et occident eum et post tertio
die resurgit et contristati sunt uehementer. hoc eodem ordine marcus lucas que
commemorant. Sequitur matheus
et cum uenissent capernaum accesserunt qui didracma accipiebant ad
petrum et dixerunt. magister uester non solet didracma. ait petro. quid tibi
uidetur. a quibus accipiunt reges tributum. a filiis suis an a
alienis. dixit illi petrus. a filiis. ait illi iesus. ergo liberi sunt filii. hoc eo
lucas et marcus commemorant. quoniam per omnia
eundem sequuntur in quo certo etiam
marcus et lucas partem tacuerunt.

Xxiv. Sequitur et eodem matheus et
dicit. illa hora accesserunt discipuli ad iesum dicentes. quis putas maior
est in regno caelorum. et ad uocans ihs
parulum statuit eum in medio eorum

audivit. Amen dico vobis nisi conversi
fueritis et efficamini sicut parvuli
non intrabitis in regnum celorum usque
ad illud usque. Sicut pueros celes
tis facit vobis sinon reconciliatus unus
quisque fratri suo de cordibus vestris eius
to. Aliquanto pro livore dni sermone
non omnia sed quaedam marcus cunde
sequens ordine posuit quae ita ipse
quae matheus non dicit in sermone
totus autem sermo quousque cum consideran
do suscipiens aperuisset loquitur
pellatur quaerente quomodo fratri
debeamus ignoscere. Alia enim dni loquebatur
ut sanet lucam et ita hoc quod petrus
interrogatum est responsum est ad eum
deo perveniere sermone. Lucas autem
nihil hoc de parvulo quem constituit ante
discipulos invitando cum de sua magnitu
dine cogitarent nihil hoc ordine ser
mone commemorat. Si quae enim alias si
milter dixit quae in isto sermone
sunt posita alibi ex aliis occasionibus
dicta recolit. Sicut iohannes de re
missione peccatorum quod venerunt

sicut tenuerunt et diuersorum sicut
diuersorum post resurrectionem adnu-
dicatum esse conuenit. Cum autem hunc
sermonem dominum locutum esse memoriae
quod de petro antea dictum fuisse et de ipse
iesu autem cadere praesaepe ac pluribus
locis ibi diuisse nec ob id mouea[tur]
stultorum dictorum quibus dum repugnare
putabantur sicut laudationes commenda
uimus omittere debemus nec hoc semper
admonere necessesse.

Lvii Sequitur autem matheus planakrans
cum pauca de consulatu passionis dis
sermonem istos in gallilaea
euntem in fines iudae ac trans iordanem
et secuti sunt eum turbae multae et
curauit eos ibi. Cum accessissent ad eum
pharisaei tentantes et dixerunt ei
si licet homini dimittere uxorem suam
quamuis ex causa et ait illis quid
ait quid uobis praecepit moses. Dixerunt
moses permisit scribere libellum repudii
et dimittere. Respondit iesus ad illos quia
propter duritiam cordis uestri scripsit
uobis mandatum istum. Quod idem marcus ad
dicit interrogatos pharisaeos quidem

moyses praecepere ut pauillos in
terrogantibus respondissent de permissio
sibi libelli repudii matheus diverse inter
pretis dñi quibus visum est exlegem comun
visse masculum cum femina. Et propterea
non videbatur homine separari retul.
lisse responsionem, Quidem quod moyses
mandauit dari libelli repudii cum mittere
Quibus licuerit. Quod moyses addiuit
cordis duritiam permisisse uiros dimittere
uxores uestras, Adiuenio non sic fuit,
Nam et marcus hanc dñi responsionem
non tacet sed posita quae responderat
interrogantibus de libello repudii in quo ordi
ne uel modo uerborum hoc intellexerit de
bemus ad reuerentiam nihil interesse
utrum omnino separationem prohibentem
scripturam suam de lege primam ipsum
tulerint quaestionem de libello repudii
percunde moysen sibi permisso per
quem et illud scriptum est quod ds con
iunxerit masculum et feminam. An hoc
de illo de praecepto moysi eos inter
rogantibus respondit. Nam et uoluntas
eius plane habebat ut non eis redderet

ratione. Cum illud moyses per eruscerpt
nisi prius ipse hoc commemorasset
quia uolontas eius et mandatum eius po
sum interrogationes significabat. Et
illam uolontas ipsa scripturarum de auctoris
tate constitutio mandauit dare libellum
repudii quam concludere eum
separationem sine dubitatione. Verum
hoc eum dicturi pharisaei obiantes acces
serunt. quia uolontas eorum sic expres
sa est per mandatum ut non eos esset com
memorare. Interrogatos secundum
intulisse de mandato moysi quod ei. ut
conuincerentur non separationem con
iugum prohibentem. Quare uolontas
loquentium cadere non debet uerbis scrip
turarum euangelistarum. Et non est ratio
nihil interest quae diuersus inter
ambos fuerit narrandi modus dum ab
eadem ueritate nec uerbis cedere
potest. Tamen hoc intellegi quod sicut
dictum a deus primus eos de uxore de
mittenda interrogantes non suis
sed interrogare. quod eis praecepe
rit moyses. quae non respondissent

moysen permisisse libellum repudii scri
bere et dimittere. respondit eis de
ipsa lege per moysen data quomodo os
instruxerit coniugium masculi et fe
minae dicens eam quae ponit matheus
id est non licere quia quisquis uxorem
suam masculum et feminam fecit eos
et ceteras quibus auditis illi id est pho
risaei interrogant respondentes
repetunt dicentes. quid ergo
moyses mandauit dare libellum
repudii et dimittere. tunc ihesus causam
os tendens sed duritiam cordis ipsorum
quia moyses breuitatis causa prius
posuit. atque illo priori quam matheus
inseruisset eorum responsionem
reddit. ac nihil deperire uoluit ueri
tatem quoque loco eis de ipsis uerbis
quae ipsis data reddere tur quoniam
ipsis data reddere rationem.

VIII Sequitur matheus. tunc oblati
sunt ei parauli ut manus eis imponeret
et oraret. discipuli autem increpabant
eis et ceteri usque ad illud uisum multi
sunt enim uocati pauci uero electi

hinc etiam patet de marcus ordinem
nunc secundum ea quae dicit operari ad unum
solum patrem interponi. Lucas autem
cum omnes tres simul quod dicit quae
remanserunt ut sequitur quinta ad
unum vide illo quae omnia dicantur
ad omnia. Cum autem non sequitur in
octavo discedunt ab his duabus urbibus
comperuisse spatio quod unum ire in hierusalem
ac post multa interposita dicit
ipsis rursus ad eum morandum cum
ipsum diutius eum audierint unde omnia
quae habent quantum in eis est morant
et vorant quo pariter eunt, nam et lucas
dicit his parabolis antequam diuitis
pacem occasione quae ad modum et
ut non pracipit et de illo ergo
unde quis querit quid bonum pacem unam
aeternam consequatur potest intelligi
dicitur. Quid me interrogas de bono
secundum illos autem quid me dicis bonum
nam quid me interrogas de bono ad illum
magis referre potest quod ait ille quaerens
quid bonum pacem sicut bonum nominatur

et interrogationem magistratui
bonc non es. Interrogatio commodis
suo ergo intelligitur et ruq. dicitur
quid me dicis bonum et interrogas me
de bono. Sequitur matheus et id
est ascendens ibi hierusolimam. Ad
sumpsit duodecim discipulos secrorum
et ait illis ecce ascendimus hierusoli
mam et filius hominis tradetur principib.
sacerdotum et scribis et condemnabunt eum
morte et tradent eum gentibus ad deludendum
et flagellandum et crucifigendum
et tertia die resurget. Tunc accessit
ad eum mater filiorum zebedaei cum
filiis suis adorans et petens aliquid abeo
et dixit ei quid vis. Ait illi dic ut sedeant hi duo filii mei
unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram tuam in regno tuo.
Respondens autem iesus dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum
et baptismo quo ego baptizor baptizari? Dicunt ei possumus. Ait illis calicem quidem meum bibetis
et baptismo quo ego baptizor baptizabimini. Sedere autem ad dexteram meam et sinistram meam non est meum
dare vobis sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus.
Filius hominis non venit ministrari sed ministrare et dare animam suam redemptionem pro multis. Hunc ordinem et illum marcus
tenet filius zebedaei perhibens divisse quod abeis non per eos ipsos sed per
matrem dicitur esse. Matheus expressit collaborantem voluntate adulatione
addidit unde magis ipsos quam illam divisse quod dicitur esse per eum intimatum

Denique ordinem secundum matheum
et secundum marcum ipsis potius quam
matri respondet. Lucas autem postea
quam eundem ordinem commemorauit
quae de passione et resurrectione sua
duodecim discipulis praediserat prae
terquam eas quae ipsi commemorant;
posteaque interposita occurrunt et ad hie
richum quod autem diverunt matheus et
marcus de principibus gentium quibus com
mantur subiecti. Non mapurum inter
illos sed cum quaerit maior esse inter
alios puerum dicit. tale aliquid et lucas
sed non eo loco et ordine ipsum dicat iterum
esse canonem sententiam ad nondicentem.
l. xv. Sequitur matheus et egredientibus
eis ab hierricho secuta est eum turba
multa. Et ecce duo caeci sedentes
secus viam audierant quia ihesus transiret
et clamauerunt dicentes domine miserere
nostri filii dauid et increpabat illos ut
taceant. et conpessum uiderunt et sec
cutisunt eum. hoc et marcus com
memorat sed de uno caeco pacto
quae ita solutur ques nd tribus

solum est de duobus qui lecione eiusdem
monachi pertinentur in recione cuius
senoribus. Nam duorum civitatum cacco
rum quos simodo interposuit unum
pauisse notissimum. Civitatem tra
ce pauperissimam. Ex hoc certum satis
apparet quod et nominem civitatis et pater
eius marcus commemorauit. Quod
in tot superiusanatis annis non pa
cile occurrit. Nisi marcus archi
syncellus nomine expressit cum
filia resuscitauit ibi. In quo certum da
cis istresiensis apparet. quam ille ar
chisynacdocus civitatem in locum illo nom
las parte procul omnino ita ab BAR. tiocensis is
tinaire tiocensis. plus ex alia magna
plicitate de eius notissimam civi
tatem pauperissimam conservatam fuit. quod
non solum cacus vicerunt tam
mendicus secutus. Hinc est ergo
quod ipse non solum illum commemo
rare marcus. Cum sinuatim nata
tam clarum tam non hic miracu
lo comparauit. quam de natillius
notacalamitas. Lucas vero quia

uis omnino eodem modo pacem haben
in alio loco et eo intelligendum est pas
cua domo morare donec exeas. Et quis
deo miraculi parem modum illeq; ip
se hoc pacem dicit. Cum ad propinqua
re iericho ait iste cecus credere tur
ab iericho sed nomenclatura eis
pacem similitudo persuadet se
mel esse pacem sed euangelis
tas in hoc sibi adversari quod alius
dicit. Cum ad propinquare iericho
alius cecus credere tur ab iericho. Non sa
ne hoc persuadet nisi eis qui pro
clamare credi no lunt mentire
euangelium quia duo similia sim
lia ut cum alius cecus apparuisse ibi
quidem ante dominum eum quidpo
tius ueruntamen spiritalis filius eu
angelii pacem illum eum dicit omnes con
tentiosus salutem commonentis pace
re uel iacendo uel etiam spiritaliter
loquendo cogitando sibi ipse respondere
Sequitur matheus et dicit et cum
adpropinquasset hierusalem et ue
nisset bethpage ad montem oliueti

[illegible] dicens discipulis suis dicens
eis [illegible] quod [illegible] contra
[illegible] [illegible] asinam
alligatam et pullum cum ea solvite
usque ad [illegible] [illegible] dicens
quia dominus eis [illegible] Osanna in
altissimis. hoc etiam marcus narrat
eodem ordine. et sicut dicit lucas accepit
in iericho [illegible] nominatur quaedam
commemorans quae apud praeter
ceteros de zacheo principe
publicanorum et quaedam in para
bolis dicta. [illegible] post haec ipse
occurrit [illegible] ad hunc pullum
commemorat [illegible] non in quo sedit
ihs. nec mentionem quod habens et
asinam dicit et pullum. et [illegible]
de asina tacuit, nomen civitatis recordan
dae illa regula quae de quinque ac
nis et [illegible] discumbentibus
et quinque panibus [illegible] pasce
rentur supra [illegible] quam
similia nominibus [illegible] per
nomen lectorem necessitatem habens
praeter pullum tacuisse quia eo modo

illi de asina tacuerunt / propter hoc
contrarium putarentur / quod unus
asinam ad dixit / alii pullum asinae / quan
to omnes moderno porrexi quia unus
tacuerunt / de asina / de qua ce
ceri tacuerunt / de illa autem pullum
nonnulla locuti / de quo illi dixerunt / ubi
ergo utrique pacifice poterit intelle
ci nulla repugnantia est necessaliter
aliud / et aliud / aliis commemorari
quam omnibus / quia alius unus alius
utrumque / iohannes quoque commemorat
quomodo dominus discipulos suos
ad hanc animalia sibi adducendo a mise
ri interpretari / tamen breviter hoc
de pullo testimonio uetus prophetie
quod matheus adhibet / in quo uetus te
stimonio prophetico aliquantu
dinem euangelistarum locutio /
ab ea quidem sententia non recedit /
sicut potest notari / quod hoc matheus
sic ad hibet ut asinam dicat commo
rasse prophetam / non ita se habet uel
quod iohannes interpretari uel ecclesiae
ecclesiastici interpretationis

mirabilis. Cuius rei causa illa videtur quod verbum hebraicum
quod perhibetur euangelium conscrip
sisse omnipotens est. Ambiguitas interpre
tationum illa quae dicitur septuaginta
interpretum sed alterum habere quam
inuenimus in hebraeo quae lingua
nouerunt et qui interpretati sunt
singulorum sed et libros hebraeos bono
modo distantiae causas quaerunt.
Cuius ambiguitatis interpretationum
inter septuaginta multis in locis diuersi
tas certe uel quae in hebraeis codi
cibus inuenitur. Nihil occurrit pro
habilius existimo quam illos septua
ginta uos ipsi interpretatos quo
ea illa quae interpretabantur dic
xerant quod ex ipsa eorum quae
praedicantur confessione probatur
esse. Ergo ipsi non nulla in eloquio
uariando et abscadere uel immutare
cum illa dicta essent et ea ueritatis
seruare ordinem non recedendo
nihil aliud demonstrare uoluerunt
quam hoc ipsum quod nunc euangelistam

quatenus concordi quadam diuersi
tate conuenitur quantibus ostenditur
nonnesse uiendum siquis quam pla
cuerso modo aliquid narrare uiaset
solum ne consonando contrarien
tendum esse non recedat quid nosse
moribus utile esse proprie cauenda
eiudicanda uiendacia in ipsis ipsi
reputentur quasi consacratissimis
paginis uiriatem quod si nos
quoque ad modum ipsarum rem sicuerisa
quae propter illa sunt dicenda commen
dei Cum propositum res quae dicenda
essent praeceratur ipsos omnino quae
rere non deserunt sicut ipsi sinchis
nosse possimus sicut illa non uidis et
in euangelicis Sequitur nonne
eidem circumiressent iesus omnem
in commoratus est uniuersam ciuitas
dicens quia esse hic populum dice
bant hic esse illis prophetam nazareth
galilaeae contra urbis in templum
di exercebat conuenientes et
concentes in eo plo et terra usque
ad eum locum usque / uos autem precisum

illa spelunca latronũ hoc de urbis
uendentium ceccis e templo
omnes commemorant sed iohannes
longe diuerso ordine. Nã post resur
rectionem baptiste iohannis de hiu
cum eũ commemorasset spiritalis
quando aquam commutauit in uinum
in de post commemorationem pauoris
in natiuitate dicit eum ascendis
se in hierusolimam cum esset pascha
iudaeorum et pecora flagello de ter
ra eiecisse de templo uendentes.
Unde manifestum est non semel
sed bis factum hoc esse ad domini pacientiam
sed illo primum commemoratum
a iohanne hoc autem a ceteris.

Lxviii. Sequitur ut dicit et accesse
runt ad eum ceci et claudi in templo et
sanauit eos. Unde et principes sacerdotum et scribae mirabi
lia quae fecit et pueros clamantes
in templo et dicentes osanna filio
dauid indignati sunt et dixerunt ei
audis quid isti dicunt. Ihs autem dicit
eis etiam. nũquam legistis quia ex ore

in sanctum et ait. et tamen per exercitum
dei et ecce bestiis abii porase et vidi et
ecce arietem inscribantibus et tamquam
ut ait ad eum respiciens in circuitu esset
et videns fici arborem unam secus viam
et ad eam et inuenit in ea nisi fo
lia tantum et ait illi nunquam ex te fructus
nascatur in sempiternum et statim aruit
est continuo ficulnea et videntes dis
cipuli admirati sunt dicentes quomodo
continuo aruit respondens autem ei ait
amen dico uobis si habueritis
fidem et non hesitauerit non solum
de ficulnea facietis sed et montibus hoc
dicetis tollere et mittere in mare fiet
omnia quaecumque petieris in ora
tione credentes accipietis. hoc et
marcus consequentes dicit sed non
eundem ordinem tenet. sed primo de nido
quod cum in ea pullos habuisset dixit
in ea sed et ecclesiae memoriam et
omnes monstrauit oratorium ar
cis sed circumspectis omnibus et omnibus
pera esset et iam in sentiam
ad duodecim et ita die circumire

abgibania esurisse. et arborem fici
maledixisse. Quod et matheus com
memorat. et subiunxit. Et mox arcus
quod venerit hierusolima. et cum
introisset in templum. cepit ejicere ven
dentes et ceteros. quasi alterum diem non
prius egerunt esse. sed quia matheus
hac omisit. et relictis illis abiit foras
extra ciuitatem in bethania. unde et ante
reuertentem in ciuitatem arborem maledi
dixisse commemorat. probabilius
creditur ipse potius tenuisse ordinem
temporis de uendentibus et ementibus
eicens de templo. Cum enim dicit et
relictis illis abiit foras. quos relictos
intellexerit. Nisi eos quibus superius
loquebatur indicantibus quod pueri la
udarent osanna filio dauid. praeter
ea quod marcus quod prius die egerit
tempestate intrauit in templum. et circu
corans omnia. cum iam esset hora
quod nondum uenerat aliquem ejecit nisi
praecepta. quod secundo die egerit. et
sic ambo exstantur contrarios ali
quem esse discipulos quod arbor

arueri. Et ait dno respondisse de pri-
mo commemorando transeuntem non
ipso secundo die quod diu arbori
non apparuerit nec quisquam
eum fructum comedit. Sed ut ait ipse
ipso quippe die secundo commemorauit
deum. Marcus de templo eiectos uendentes
et quod primo die factum praetermisit
serat ipso uero secundo die diem fac-
tum sperat et ressuscitatum. Et cum
mane transirent uidisse discipulos
eius arida facta a radicibus et cor dat
tuum petrum dixisse. Et rabbi ecce ficus
cui maledixisti aruit. Tunc eum potuisse
ut fidei respondisse. Et amen dico uobis quia
quicumque secundo die hoc totum factum
sit id est et dicit huic arbori. Nunquam ex te
fructus nascatur in sempiternum. Et
arefacta est continuo. Et iudentibus
hec discipulis atque mirantibus illum de
uirtute fidei quisse respondisse. Unde
intellegitur Marcum quidem secundo
die commemorasse quod primo die
factum praetermiserat de templo
scilicet eiectos uendentes et ementes

et matheus uicecimo commemorasset quod
alterio die post hanc esset de arbore maledicta
et quomodo mane reuertentes uiderunt eam
in radicibus praeterito sed et aqua ac
marcus commemorauit uenisse illum
in ciuitatem et uespere exisse et non
necdum transiisse discipulos arbore
aridam fuisse mirantes et quod secundo
die cessauerat quod arbor maledicta
cessauit illud quod tertio die cessauit
et eius aridam factam mirantes esse discipu
los et de potentia prodiadnouuisse sic
magnum uenerunt nisi et ad marcum arbor uio
nec cognouit in die ille quod mali
praeter folia non posset habere sed et
ergo dixisse matheus et relictis illis ab
ire foras extra ciuitatem in bethania et
mansit et matheus recte ut sic in ciuitatem
et scribit et uidens fici arbore a radicibus
aridam et nihil inuenit nisi
folia et ait illi nunquam ab
te fructus nascatur in sempiternum
et ait fact est continuo fici nec praeter
missis ceteris ad eundem locum pertinentibus adiunxit
Statim et uidentibus dis

capuli? omnes vidisunt dicentes? quomodo
continuo exierit quod hodie uiderunt?
hodie conuersuri? Intellexerunt eum
non iungaturus sequendo uiderunt? sed
continuo quod maledictus est? Nequeuimus
arescere? sed penitus arefacta uide
runt? sic et continuo in uerbo uiuaru
sse intellexerunt.

LXXIII Sequitur. Matheus et ait. cum
uenisset in templum accesserunt ad eum
docentem principes sacerdotum et seniores
populi dicentes? in qua potestate hec fa
cis? et quis tibi dedit hanc potestatem?
Respondens ihs dixit illis? interrogabo uos
et ego unum sermonem? quem si dixeritis
mihi. et ego uobis dicam in qua potestate
hec facio? baptismum iohannis unde erat
et ego usque ad illud tempus? Nec ego uobis
in qua potestate hec facio? hoc tota
et alibi. Marcus et Lucas non idem
pacto uerbis explicauerunt? nec ordi
ne inter se uidentur aliquid discrepa
re? nisi unde superius locuti sum? quod
praetermissis quibusdam Matheus
in alterum dicam pertinentibus? praeconiorum

narrationes cunsi adverterit posse
putari ipsum in secundo die adhoc cer
sari marcum a origo in primo. Lucas
uero non quasi ex ordine dies persequen
hoc subiunxit sed cum commemorasset
eiectos de templo commentes et uenden
tes praeterisse quod exibat in bethania
et regrediebatur in ciuitatem et quod
de ficulnea facta est et quod ad tribus
discipulis de fide eius responsum
est atque hos praeter omissis in ceteris
dicens. Et erat docens cotidie in templo.
principes autem sacerdotum et scribae
et principes plebis quaerebant illum
perdere et non inuenienbant quid face
rent illi. omnis enim populus suspensus
erat audiens illum. Et factum
est in unum dierum docente illo populum
in templo et euangelizante conuenerunt
principes sacerdotum et scribae
cum senioribus et aiunt dicentes ad
illum. Dic nobis in qua potestate haec
facis et ecce haec quae ego duo illi com
memorant unde apparet nihil eis
et tam ipso ordine repugnare quando

id quod dicti pacti non adierit. Et ades
intellegitur in quad cestum illi iam
laxerat erunt. Sequitur et matheus quid
autem uobis uidetur homo habebat duo
filios. et accedens ad primum dixit fili uade
hodie operare in uinea mea. ille autem res
pondens ait nolo. postea autem paenitentia
motus abiit. Accedens autem ad alterum
dixit similiter. ad ille respondens ait eo
domine. et non iit. et ait usque ad illa duabus
et quid ecciderit super lapidem istum
conprimetur super quem uero ceciderit
comminuetur. Marcus et lucas non con
memorant de duobus istis filiis quibus im
peratum est ut irent atque operarentur
in uinea. sed quod posit hoc narrari. matth
de uinea quae locata est a rusticis qui
persecutisunt seruos missos ad sese et
postea ad filium occiderunt. et sic
ceciderunt de uitis uinea. et iam illa duo non ita
sunt eodem ordine constituta. id est post ea
quae de baptismo iohannis interrogati
iudaeis nescire diuerunt. et respondit
eis. nec ego dico uobis in qua potestate hae
facio. Nullius hoc ergo repugnantiae

quæstionas certur. Nisi quod ovis beus cū
dixisset quod dns interrogaverit iudæos
cum venerit dns vineæ quid facietis agricolis
illos respondisse subiunctā quæ ad
visse, malos male perdet et vinea locabit
aliis agricolis qui reddant ei fructum tempo
ribus suis. Quod marcus non ab ipsis dic
tum esse commemorat sed dn hoc conse
quenter locutum post interrogationē suā
ipsum sibi quodammodo respondisse.
Hæc ita dicit: quid ergo faciet dns vineæ
venit et perdet colonos et dabit vineā
aliis. sed facile potest intellegi ab illorum
voce eum pasubiunctā ut non interpone
ret. Illi iverunt. Aut illi responderunt
sed tamen intellegitur aut ideo res
ponsionē istā dn potius ad irrisum quia
cum venerunt diverunt et ad eos hoc ipse
responsum quinerit fasest. Sed illud magis
movet quod lucas non solum eos hoc res
pondisse non dicit hæc et hā verba ipse
quoque. Sicut marcus dno ad irrisionis
verbum et ita contrariā retulisse res
ponsionē dicentes absit. Hæc non narrat
quid ergo faciet illis dns vineæ venit

et perdet colonos istos et dabit uineam alis
quibus diuerunt illi abset. Ille autem
aspiciens eos ait. quid est ergo quod scrip
tum est. Lapidem quem reprobauerunt
aedificantes hic factus est in caput an
guli. Quomodo ergo secundum hanc illi
illi qui haec loquebantur dixerunt. malos
male perdet et uineam locabit alis agri
colis qui reddant ei fructum temporibus
suis. et quos se locaturum uineis contra
dixerunt dicentes. absit. et respiciens eos
secutus dns ait. de lapide reprobato ab
aedificantibus et factum est in caput anguli
Haec facta est a domino et est mirabilis in
oculis nostris. et hoc est testimonio con
cinnerent illi parabolae contradicen
tes. Nam et ipse eos arguit hoc sic commemo
ratione tamquam contradicentibus
Quibus ait. Numquam legistis in scriptu
ris. Lapidem quem reprobauerunt aedi
ficantes hic factus est in caput anguli.
Quod est enim. Numquam legistis. nisi
quia haec respondebant. quod esset con
trarium. hoc enim ar sic significat. quia
haec ipsa uerba tarpe erat. Nec scrip
turam ab ante legistis. Lapidem quem re-

probauerunt aedificantes hic factus est
in capitem anguli quae sententia secundum
lucam magis apparet locos uoluit post
illorum contradictionem quia dixerunt
absit tantum de re mundiale et sicut hoc
etiam ipse ponit. Quid est ergo hoc quod
scriptum est. Lapidem quem reprobauerunt
aedificantes hic factus est in caput
anguli. Hanc ergo sententiam uoluntate
tenuit dat. Sicut nunquam legistis si
cut nec hoc legistis. Sive quid est ergo hoc
quod scriptum est. Restare ergo ut in uel
lege ea quae in plebe quae audiebat quos da
re responsis se. quod dat hic commendat
dicens. Non illi malos male perdet et
uineam suam locabit alius agricolis. qos
dam uero illud quod lucas non tacuit hoc
est absit. his ergo quam illud non respondere
rant illi alii responderunt absit. sed il
lorum responsio qui b; istis retulerunt
absit. propter ad nos retributa est
Amarcoet lucas quasi ut dixi per eos
ipsam ueritas locuta est. Sive per nos scien
tes suam alterant. Sicut per ciphan quine
scienS quid dixerit. Cum esset pontifex pro

plebem autem sic perscientes baptismo in rei
veritatem credentes benedicebant
illam ad modum per quam ait scriptura impleta
prophetia. Cum autem hanc magnam cele
bratam occurrentes adclamarent bene
dictus qui venit in nomine domini nostri omnes ait
quod deus omnibus principes sacerdotum
et seniores populi dixerant esse ad dominum
et quaesitum esse in qua potestate haec faceret
aut quis ei dederit hanc potestatem quam
dominus de baptismo iohannis interrogatus in
terrogavit unde esset de caelo an ex hominum
ut quibus respondentes quod nescirent
ait nec ego omnibus dico in qua potestate haec fa
cio unde ne secutus est continuo loquen
do ait quid autem vobis videtur homo ha
bens duos filios et accedens ad primum dixit fili va
ade hodie operare in vinea secundum
autem ait hoc quod de locutus agricolis cum ad
ventum fuerit potestatem habebant
principes sacerdotum et seniores po
puli locum illum esse aquis plenum de sua
potestate et interrogantes quid ipsi plan
tes. Cum autem quaesitum fuerit non eis pro
sum

intellexerunt quia de illis dixerat
eum exprophetis non non dñ̃ o per hanc
rant quia ita modo respondere potuisset
Nonne scientes sed credentes. Malos
male perdet et vineam locabit alis agri
colis. hoc omnino nouerat non dicit et
ideo potest non fuisse credentes in
illa similitudine. Quia vineam dñi parabo
las audiebant. hanc vineam quae deum cili
bret unde causa quod locas non tacet
parabolam istam scilicet non ad eos
solos dicit quid processuri interroga
verant sed ad plebem sic enim apte cepit
ante dicere ad plebem parabolam hanc
homo planta vineam et circumdedit in hac circo
plebe intelligendum est et illos esse
potuisse qui haec non audirent quomodo
enim dicerant benedictus qui venit in no
mine dñi ipsos ait ex ipsis fuisse qui
respondebant malos male perdet et
vineam locabit alis agricolis quomodo
responsionem non solum propterea dixe
runt. Marcus et Lucas quod hoc
ipse dixisset quia ita erat quia et
per malos atque nescientes ac peloquentes

occulto quod ab insinuatione homi
nis cognoscens non se gratias illius uideri
nosse dixit propriae potestatis uideri
etiam qua talem esse potuerunt. Unde
prudenter ipse dominus ad eum sic ait
Beatus es Simon Bar Iona quia non
caro et sanguis reuelauit tibi sed pater meus
qui in celis est. Et ut ostenderet
quomodo baptizauerit plures quam
Iohannes et habuerit turbas discipulorum
sicut ipse euangelista ait. Sacerdotes tamen
et unde erant et cum illi qui ad eum fratres
quibus cum apostolos facilius posset re
surrectionem praesentare esse cognouerit
omnes. Praesertim quia secundum
eundem euangelistam non erat dicere esse
illum malorum malo perdere ut ideo quod
postea esset illi plurales numeratis accipi
endus esset. Iam quam eorum fuerit ista
responsio quae uidebatur a potestate dolo
se interrogauerant sed aliud illi dicere
esse uidetur illa ipsa dicio singulari pronomi
ne non plurali quod in eodem locus graecus
sine illo scrupulo ambiguitatis apparet.
Est quidem et in eodem apud euangelistam
Iohannem in hoc quod dico facilius posse

intellexerit dicebat ergo in quibus ad eos
quicredidderunt et ait ad eos. Siquos per omnia
scriptis in sermone ego ueri discipuli
meis eritis et cognoscetis ueritatem et ue
ritas liberabit uos. Et responderunt ei,
semen abrahae sumus et nemini seruimus
uos quomodo tu dicis liberi eritis res
pondit eis ihs. Amen amen dico uobis quia
omnis qui facit peccatum seruus est
peccati. seruus autem non manet in domo
in aeternum. filius autem manet in ae
ternum. si ergo filius uos liberauerit
uere liberi eritis. sed quia filii abrahae
estis sed quaeritis me interficere quia
sermo meus non capit in uobis. Non enim
illa dicebat quae ueritas esse interpretebat qui
in eum iam credidderant quibus dixerat
siquos per omnia scriptis in sermone ego uero
discipuli meis eritis. Sed quia hoc ad eos dixe
rat qui iam in eum credidderant. Et uero
multitudo praesentes erat quae plures
baptizari in eum uidebat. Et iam non ex priore
et iam credidderant qui responderunt
ex his ipsos qui responderunt et quomodo
inde ad illo audire coepuerunt et ait apparet

quae ut verba quibus sibi tribuenda per
sonis, sicut ercomba cum illi trudine
secundum iohannem erant quae mere
diderant in illo erant etiam quae omnes
bere quaerebant sicut illa de quanunc lo
quimur erant quidolose dominum erroga
verant in qua potestate illa facere
erant etiam quomodo dolose se opide li
terae delamauerant. Benedictus qui ve
nit in nomine domini. Ac per hoc erant quidi
cerent per de illos et tunc a nostro dabit
alius. Quae tunc recte et iam ipsius domini pus
sent intellegitur sive propter veritatem
sive propter me obrorum meus consio
capite dimittam eo. Erant etiam quinalia
respondentibus dicerent absti quam
tellecebant in se ipsos esse parabola dic
tam. Sed quantus audierunt verbis eius et cum audissent
principes sacerdotum et pharisaei pa
rabolas eius cognoverunt quod de ipsis
dicebat et quaerentes eum tenere timue
runt turbas quoniam prophetam eum ha
bebant et respondens iterum dixit rursum
in parabolis eis dicens. Simile est
regnum caelorum homini regi qui fecit

nuptias filiosuo et misit servos suos
vocare invitatos ad nuptias et noluerant
venire. Et iterum misit alios servos dicens
[illegible] vocate invitatos ad nuptias
ecce prandium meum paratum est. Et
[illegible] ad nuptias
solet esse [illegible] narratione [illegible]
et ita [illegible] sed non est
hoc secundum ordinem [illegible] Ut quia ut
[illegible] non nulla similitudine [illegible]
[illegible] ut ro posuit illa parabola de vinea et [illegible]
sapiens patris familias [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] dies et [illegible]
hoc [illegible]
de [illegible] sed [illegible]
[illegible] quod
[illegible] habens possit. Et quia solus in
[illegible] posuit de nuptis parabola et [illegible]
[illegible] inserui. Sequitur ergo [illegible]
[illegible] consilium [illegible]
[illegible] inserui [illegible]
[illegible] discipulis suis [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] quia [illegible] non [illegible]

personam hominum dicebantur esse, quod tributum
dederit licet ut Caesari annonam et
cum eisque ad illa dum arte laudientes turba
mirabantur in doctrina eius. Haec duo
dum responsa cuncta de nummo propter
tributum reddendum Caesari et de
de resurrectione propter illa omnia quae
quae se proposuerant sed cum eis per ra
tionem supserat. Et Marcus et Lucas simili
ter narrant nec in ordine aliquid discre
pant post parabolam quippe illam de duobus
filiis cuius et duobus in quos dicta
est in diabolus praeparantis quae omnes
tres commemorantur praeterquam
unum hinc ut Marcus et Lucas parabolam de vin
demia ad nuptias quam solus Matheus
interposuit. Et secundum illo sequuntur
narrantes haec duo de tributo Caesaris
et de omnibus tribus septem sinagogis
eodem prorsus ordine sine aliquare
pugnantia quae ratione
Sequitur ut Matheus et Marcus et Lucas
pharisaeorum audientes quod silentium
impositum esset sadducaeis convenerunt in
unum et interrogavit eum unus ex eis

legis doctor ut tentans eum. Magister
quid est mandatum in lege? Ait illi Iesus
Diligis dominum deum tuum in toto corde tuo et in tota
anima tua et in tota mente tua. Hoc est
maximum et primum mandatum. Secundum autem
simile huic. Diligis proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis
universa lex pendet et prophetae.
Hoc etiam arcus commemorat cum de ordine
mandatorum agit, nec modo ait quod in alterius
dicit testimonio comparasse illa quod dominus in
testimonio vocatus est. Lucas autem hoc facere
impingit ad conclusionem quod dominus sapienter
respondens dixerit non longe esse a regno
dei. Fieri enim potest ut quia ut tentans ac
cesserit dominum in responsione corrigere
nisi ait ipse in tentatione non ac
cipiamus ora ad aliquid decipere solent
ut ipsum iudicium sed causa potius tam quam
experiri amplius volentes ignorantes.
Neque enim imperitus scribarum est qui
facile credit deum diligendum et
Lucas autem non hoc ordine secutus est
alia quidem interpretatione aut
hic ordinem tantum alius ille sit. Quoniam

sicut prius dicebatur ubi istis praeceptis
discretis prorsus incertum est hinc au
dacter recte videtur aliquis esse
non solum propter ordinis multam
differentiam sed quia et illud ipse dic
tus respondisse dicitur interrogatus
et missa responsione commemorasse
duos illa praecepta et cum divisserunt
hoc tamen et unus ex illis pacem requiro quod dat
non esse inlicitum ipse respondebat secretor
cum cancellaria autem illa autem volens se
ipsum iustificare dixit et quis est mihi proxi
mus hunc sermonem narrantem de illo qui de ie
rusalem in iericho descen
debat et in latrones incidit unde quia certe p
tanto praedictus est et quod praecep
ta ipse respondit et possit adimplere
non dicunt nisi hoc tantum ut non
bonus esset commendatur et dicitur de eo
illum autem volens se iustificare ipse
autem qui comparatione mathaei
et marcus et lucae tantum bene
commendatus est et dicitur non
non longe esse a regno dei probabilius
credetur hunc aliquem esse non illum

Lxxiii Sequitur matheus, concrecatis autem pharisaeis interrogauit eos iubdicens, quid uobis uidetur de xpo cuius filius est dicunt ei, dauid, ait illis quomodo ergo dauid in spiritu uocat eum dnm dicens: dixit dns dno meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabillum pedum tuorum. si ergo dauid uocat eum dnm quomodo filius eius est et nemo poterat ei respondere neque ausus fuit ex illa die eum amplius interrogare. hoc consequenter et ordine. marcus quoque eodem modo ait. lucas etiam tum modo de illo loquitur quin interrogauit non quod esset mandatum primitus in lege. hoc autem praetermisso et unde et a ipso ordine seruato ad hoc xpo quomodo ergo dicit scribarum filius dauid qua ausus es audacis dni patrem nominare nec interest ad sententiam quod secundum matheum interrogasse pharisaeis quod ipsi dicuntur de xpo cuius esset filius illi responderunt dauid. quomodo ergo in spiritu quomodo ergo dauid dicit dno. secundum illos autem dum

marcam et lucam nec interrogasse nec
respondisse inuenimus. Intelligere autem
debemus post eorum responsionem semper
ipsius domini ad uiros euangelistas inter
noua quomodo ad illo dicta sint his ad quos
ipse uoluerat suo magisterio uti. Et ut
proferamus exemplum alia mare ostendi
nam quod ex proprio solum sapiebant quod
secundum carnem placuisse ex semine
dauid non autem ad eos intellexerant de
propriis quod erant dicens ipsius domini. Ideo
tamen quia de illis erant dicta ad eos
sermone patienter uoluerunt ab illo
eorum errore liberari secundum hos euan
gelistas tamen eorum oratione quod
illis dictum est quomodo ad illos sicut
narrat sic accipiamus nos quia ad
illos ueniamus quia de illis. Ad eos ergo
dictum est quos audiebant in hac regio
equum eum ueneris. Iunctis ergo
eum ueneris. Iunctis ergo
cathedram sedebant scribae et pha
risaei. Omnia ergo quaecumque dixerint
uobis seruate et facite. Secundum uero opera

recubitu. Pharisaeus autem cum conspiceret
transgressionem dicebat quare non baptizatus esset ante prandium. Et ait
dominus ad illum. Nunc vos pharisaei quod
deforis est calicis et catinorum dantis
atque munda sint cetera intus de pharisaeis
et scribis et legis doctoribus talia dicit
qualiter arbitrabor hoc loco quem nunc
considerandum suscepimus quoniam
ergo pharisaeus arbitrabatur dominum
et quia ipse dominus illum pharisaeum non no
minat nominatim locum exprimatur si
dicatur quare per hoc aliquid illi dicatur.
Iamque quantum generaliter in hierusalem
stabunt agabilem expositus adventum
pharisaeorum usque ad hunc sermonem
conventur et probabilem accipiamur
in hierusalem secundum ita narrat
illi narrat et ad hunc sermonem narrat et
in hierusalem et hoc enim hominibus similes
dicunt esse sermones quod ille alter et
alterum istum narrant. Sane considerandum est quomodo hic dicitur
nunc autem usque ad hoc donec dicat
his benedictus qui venit in nomine domini.

Consecutus autem eunuchus matthei ac hic
diverunt, et lucas secundum hic ipsos res
ponsum ad illis quae commemorantur
ire: unde quomodo et ille fecum herodes
occidere, quia et adversus ipsum hierusalem
capiorsus verba ab illo esse dicta cognoscent
quia hic et matthei secundum marcum
et lucam ipsum adiungere
illi, et ad hinc quia herodis iubente
occidere, et ab illis, medicine autem, ecce
dicto daemonia versantur hodie
et cras et tertia consummor. Verum autem
oportet me hodie et cras et sequenti ambu
lare quia non capit propheta perire extra
hierusalem. hierusalem hierusalem
quae occidis prophetas et lapidas eos qui
mittuntur ad te. Quoties volui congre
gare filios tuos quemadmodum avis ni
dum suum sub pennis et noluisti. ecce re
linquitur vobis domus vestra. Dico autem
vobis quia non videbitis me donec veniat
cum dicetis: benedictus qui venit in nomine
domini. Narrationi quod hunc lucae non
videtur adversari quod turbae diverso

dno ueniente ad hierusalem benedic eo
qui uenit in nomine domini. Secundum quippe
hunc ordinem non dicit illi ueniente eum
quem dicitur esse, sed quia non dicit quomodo
tunc adscendisse eum non uenientem. Misit o
tempore quo ad illum dicitur perseuerasse
quippe in eremo suo donec ueniat hierusa
lem ad illum quodam. Cognoscere dacomenia
et animas per hanc hodie et eras et tertia
consummor. Consiste ab illo et per eam dicta
intellegunt. Nec enim eodem passus est qui
est ab hoc die et eras et sequenti ad solaro
cos pro eo et ita illum omnes intellexe
quodam. Non uidebitis me donec ueniat cum
dicens benedictus qui uenit in nomine domini
de illo scilicet ad uenire quomodo ait ecce
ruiesset hoc sicut ipse ait illum quodam. Ecce
dacomenia et animas per hanc hodie et eras
et tertia consummor. Reperatur ad corpus
eius quod est ecclesia expellantur ueteres
dacomenia et ueteres pauperes superbi sui
ipsorum. Et ecce unde incipiens et per eum
uniuersam animam et secundum eius praecepta
ita ambulat. Postea quia fuerit diabolo

et huic saeculo renuntiantem usque in fine
resurrectionis quam quotidie certa consu
mantur hoc est ad plenitudinem ecclesi
ae per corporis etiam mortalitatis
perficietur ecclesiae. Quapropter coro
nare eum arbitrantur. Nequaquam putandum est
inde aliquid egressum sed locum sua
ens intelligendum est ad praeoccupasse
quae accessuri sunt in hierusalem et circumdan
do in circuitu esse arrogantiae cuius narratione
perducere hierusalem ad aere deo civitatem
iam propinquante talia respondisse con
scribens et ait ecce ego qui iam arbi
trabor quod iam cum locutus et iam per
venisset in hierusalem ad quem illa omnia
pertinebant quae supra narrata sunt.

LXXVI. Sequitur et ait eis eadem, priores
suis de templo iam accessuri dis
cipulis et ostendere templi ac dedicationis
templi. Ipse autem respondens dixit illis
videtis haec omnia? Amen dico vobis non
relinquetur hic lapis super lapidem qui non
destruatur. Marcus etiam eadem
narrat hoc eodem pacne ordine. Post ali
quantum egressus nunc ad hoc pacham.

etiam nunc marcus de uidua quae misit duo
minuta in gazophylacium quod cum eo lucas so
lus commemorat narrationis secundum [illegible]
posse quia illud dominus etiam [illegible] quod
do accipere [illegible]
quae dicit de cauendo pharisaeos et ypo
crisi eorum quae loco matheus lucas [illegible]
per [illegible] et pluribus [illegible]
[illegible] eodem loco quo [illegible] per
strinxit marcus et copiose dicens matheus.
Nihil amplius marcus [illegible]
de illa uidua paupercula et uberrima ad de
inde subiungit ea quibus cum matheo [illegible]
cohaeret dicens de templi futura euersione.
Lucas quoque post illud de xpo quomodo esset
filius dauid pauca de cauendo hypocrisi pha
risaeorum commemorat. inde sicut marcus
peruenit ad uiduam quae duo minuta in gazo
phylacium misit. deinde subiungit et de templi
futura euersione quod matheus et marcus
secreto discipulis dominum interrogantibus
quod signi sit aduentus eius esset.
LXXVI Sequitur matheus dicens: sedente
autem eo super montem oliueti accesserunt
ad eum discipuli secreto dicentes: dic nobis

quae ab illo dicta referuntur nos minime
adversentur. Quod certum est universaliter
et praedicabitur hoc evangelium regni in
universo orbe in testimonium omnibus
gentibus. Et tunc veniet consummatio
omnis. Quare ordine praeposito praedi-
cari evangelium. Non dixit et tunc ve-
niet consummatio sed hoc significat,
quod ante primum idest cum omnes gentes
primum oportet praedicari evangelium
quam illa de qua interrogaverant. Cum ergo
dicit primum oportet omnes gentes prae-
dicari evangelium significat ante prius
ante quam consummatio. Ergo quod
ait videbitis ab eo in abominatione desolationis quae dicta est a Daniele
propheta stantem in loco sancto qui le-
git intelligat hoc ita dicit. Cum
autem videritis abominationem desola-
tionis stantem ubi non debet qui legit intelligat. In qua comparatione verbi expo-
sitio sanctorum sententia. Ideo quippe eum
non debet qui in loco sancto non debet. Lucas
autem non ait. Videbitis abominationem

desolationis stantem in loco sancto ubi
non debet sed ait cum autem videritis
urbem circumdari ab exercitibus hierusalem
tunc scitote quia adpropinquavit desolatio
eius tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes
et qui in medio eius discedant et qui in agris non intrent
in eam quia dies ultionis hi sunt ut impleantur omnia
quae scripta sunt. Et iterum ait. Cum autem videritis
abominationem desolationis quae dicta est a daniele
prophete stantem in loco sancto qui legit intellegat
tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes et qui
in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua
et qui in agro non revertatur tollere tunicam suam
pacificus verbis et ita ad arcus conscendant
lucas autem tunc quando ait in
quit pugnant inimici hoc est ut alia do
cet ita ut ubi aliquid discedant et qui in medio
eius non intrent in ea quia dies ultionis
hi sunt ut impleantur omnia quae scripta
sunt. Et ita diversum videtur quod alia
dicit et qui super tectum non descen
dat tollere aliquid de domo et quod
iste dicit et qui in medio eius discedant
nisi forte quia per ecclesiastica magna ecclesia
tam omnis ingressus periculo alii quos
inclusit ecclesiam, quos sic ipse ait dicen
do qui in medio eius intercludere ut non

[illegible] quod inperiocat [illegible] quia
[illegible] sed quomodo ari discedant
quando superadiuti. Cum autem ideo
his circumdari abscuc [illegible] nisi deo
[illegible] quos [illegible] quibus regionibus
monachica videtur ad conuersationem pertinere
ad monitionem [illegible] obseruare [illegible]
quia [illegible] nominem. Quare
[illegible] quomodo discedamus abscuc
[illegible] circumdata. Ab hoc [illegible]
[illegible] pulchre dicent quando [illegible]
[illegible] temporalibus ad
[illegible] [illegible] nomen [illegible]
[illegible] Cum [illegible] parua debet esse
anima ab [illegible] carnalibus desideriis
occupata [illegible] hoc sic [illegible] quod
[illegible] [illegible] intuitu [illegible] super
[illegible] quomodo [illegible] discedant id est
monachum [illegible] desiderio capiantur
sed in alia [illegible] migrare paratissimi hoc
illudo dixerunt mundum [illegible] [illegible]
aliquid de domo id est [illegible]
[illegible] aliquid nec
[illegible] [illegible] Quomodo [illegible]
qui in regionibus monachicis [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

lxxxviii. Sed quomodo matheus. et marcus
cum ceteris evangelistis secundum solos
duos dies discipulorum suorum post
biduo pascha fieri et filius hominis tradi
tur et crucifigatur hoc ad hesitantem
adducit marcus et lucas. ab eodem ordi
ne non recedentes. Neque hoc tantum ad no
dum inseruerunt hoc enim in memoriae
praecipue commiserunt. et sic tamen per sono
na et marcus dicit. et tertia die post pascha
et matheus post biduum. et lucas. ad pro
pinquam. ut ergo dies pasche et ut quo
tidie fiunt pascha. sic ergo ad propin
quam. et cum esset post biduum secundum
duo apostolus consonant. iohannes ucro
tribus quidem locis commemorat. et
cum dicit propinquam. et
cum ait quasi ad diorus superiorum
locis narrare. et tertio ante loquitur
et cum narrat circa passionem
tempora cum hoc ait. Illud tertius iohannes
dicit tempe nocentis tamen domini passio
nis. sed hoc tamen et potest parum diligen
ter inspicientibus esse contrarium quod
matheus et marcus post tertium quod

pascha postriduum futurum. Deinde
commemorationem quod erat his in
bethania uiii decimo kl. praecedente
dicitur. Iohannes autem ante sex dies
paschae dicit eum in bethania
decimo esse narraturus. Quando
igitur secundum illos solos possibilis
futura erat pascha. Cui postea quam
addixerunt inuenietur cum iohanne
in bethania illud decimo quando
narrantur. Tunc autem ipse dicat post
sex dies futura pascha sed quia non
ita nominat legunt manifestum est
illud quod in bethania decimo factum
erat recapitulando posuisse non post
illa deinde praedicationem suam sed ante
eam factum cum adhuc sex dies essent
ad pascha. Non enim quisquam corum cu
dixisset postriduum futura pascha sic
adiunxit de illo pasca in bethania uiii dice
re post hac cum esset bethaniae sed
matthaeus quidem cum autem esset in
quibus in bethania. Marcus autem cum
esset bethaniae quod utique intellegitur
tanto ante quam illa dicerentur quanto ante

paschae dictasunt, sicut ergo evidan
nes narrantione colligitur ante sex dies
paschae venit in bethania ubi pacatus est
illuc convivium ob hoc unguento pretiosso
fuit commemoratio. Inde venit in hierusa
lem sed cum superassellum, de cuius postea
gerunt ur. Cum quae narrant post hunc ad
ventum christi hierusolymis gesta. Cum illo
ergo die quo venit in bethania ut illuc
de unguento pacatus est usque ad diem quo
ista omnia gesta atque dictasunt intelle
ctus est hanc ecclesiae nondum nunc
morantibus consulto prumpusse quadri
duum. Proceurrerent dies quos ante
biduum paschae diuide perierunt. Lucas
autem cum propinquabat dies festus
azymorum. Nunc praesent biduum sed
iam propinquantem quam commemo
ratum in ipsum ut illo biduo eremus
accepere. Johannes vero ut dicit pro
numerat pascha iudaeorum non hoc ita
dum intellecti sed sex dies ante
pascha. Prorsus de cuius non posit hoc dic
tum commemorasset. Tunc iam volens
ostendere quia provium fuisse pascha

diebus ante sex dies inquit
paschae venit in betaniam ubi fuerat
lazarus mortuus quem suscitauerat de
mortuis. Hanc autem dicens hoc illud est
quod iam memoratum recapitulantes
matheus et marcus cum iam diuisissent
post biduum futurum pascha recapitulan
do ergo ad illum diem redeunt in betaniam
quae erat ante sex dies paschae et narrat
quod iohannes de cena et unguento unde
ueniebat ex hierusolima et peractis
illis quae nar rat a suis perueniebat ad
diem quae erat ante biduum paschae unde
non dicit ut recapitulando eo
memorarent quod ante in betania de
unguento gesta esset cum ipse rei peracta
narratione illa in hierusalem redeunt unde
decesserant. Ideo ut diximus secundum dn
narrent quem habuit ante biduum pas
cha non sed illum de eodem quod est
in betania adiecientes a bono ordine recol
lendo et recapitulando narrant et
ipsum ordinem contexamus. Ita sermo
dirigitur secundum matheum dicentem
dno seruus qui a post biduum pascha fiet

et filio hominis tradetur ut crucifigatur
Tunc congregati sunt principes sacerdotum
et seniores populi in atrium principis sacer
dotum qui dicebatur caiphas, et consilium
fecerunt ut iesum dolo tenerent et occiderent;
dicebant autem non in die festo ne forte tu
multus fiet in populo, tunc abiit unus
de duodecim qui dicebatur iudas scariothe ad
principibus sacerdotum et locutus est. Inter
illud enim quod dictum est ne forte multus
fiet in populo et illud quod dictum est
tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur
iudas. Interpositum est illud de betania
quod recapitulando dixerunt, quod nos
praeter omissa contextus narrationem
uti insinuare ut non repugnare ordine
temporum. Secundum marcum autem
cum betaniae conuiuio quod recapitu
lando et ipse interposuit simul interpre
termisso tias ordinationis tenet.
Erat autem pascha et azyma post biduum
et quaerebant summi sacerdotes et scri
bae quomodo eum dolo tenerent et oc
ciderent, dicebant enim non in die festo
ne forte tumultus fiet in populi. et iudas

scariothe unus ex duodecim abiit ad
principes sacerdotes ut proderet eum eis.
et dixerunt illi quod dicere debe-
rent. Nec oportebat eum spernere in populi pen-
dere adoration xxxiii nummis et iudas scariothes
unus ex duodecim non potuit esse illud in sebah
ania quod recuperando diverunt. Lucas
sane ipsum ad remissa in sebania apud
ierusalem. Hac de re omnis propterea se ante
dies ante pascha quod ivit ad banias
quo in sebania remissa ad hierusalem et
in die ante pascha quod ivit ad betania et
quod diverunt. Cum posset hoc ascribere illud
ipsum in sebania quod ad banias con-
tigerunt. Sequitur ergo ut arbitrer
ab eo loco unde in eo peccatorum considera-
dae narrationes ordinem tunc coniecerunt
sunt principes sacerdotum et seniores po-
puli in atrium principis sacerdotum qui dic-
batur caiphas et consilio pecerunt ut iesum
dolo caperent et occidere et dicebant ne ad
nos in die festo ne forte tumultus fieret
in populo. Cum autem esset iesus in sebania
in domo simonis leprosi accessit ad eum
mulier habens alabastrum unguenti pre-
tiosi

exceptionem super caput ipsius re
cumbens, et usque ad illum diem
appellatur et quod hac pecunia nomen
monachus. Nunciam demum ergo
unde cum praeclaro quod in medianta
cessationem considerantur, locum sen
quamvis simul praeter conscriptorem
nomen et conscientiae cum aprio quod
commutabatur dono. Nam cum ipsius sumone
dicit tamen quamvis contra navitra
vel contra morem hominum. Cum ipso est
omnis homo habere nomen dono, multo
magis possimus et unum nomen habere
homini dono. Porro credimus ergo ad
pausse illius summe non ipsum in omnis
domo hoc in medianta geretur. Nam
nec lucas in medianta recessa dicit quia
narrat. Et quamvis non omnem rest
cum me aut cassella cum pacto ipsa ta
cum non condemnatur in eo locum ersa
ricus narrat. Nihil magnum in ed
legendum arbitror nisi non quidem
ad pausse omnibus quae peccatrix
nunc accessit ad pedes ibi et eos colla
vit et lacrimis et tersit capillis

secundum

[illegible] Cuidam adhuc tamen
[illegible] dedicatus de morbus sapi di
mittere peccata multa quod dilexit
multum. Sed candem mariam hoc
fuisse et alteri quod lucas nar
rat quod primo accedens cum illa humili
tate et lacrimis meruit peccatorum
remissionem. Nam hoc et iohannes quod
ut nosset et lucas quia modo pacifi
esset marcha uerit tamen ipsam mariam
commendans commemorat. Quo
iam de lazaro suscitando coepisset
loqui ne quaeretur recitare mariam quod
fabulam narrat. Erat autem quidam inquit
languens lazarus a bethania de castello
lo mariae et marthae sororis eius,
maria autem erat quae unxit dominum un
guento et extersit pedes eius capillis suis.
Cum igitur lazarus infirmaretur,
hoc dicens iohannes adiecit lucae
quod in domo pharisaei cuius dominum
nis pacifices esse marcha uerit. Iam ita que hoc
maria fecerat, quod autem et in bethania
rursus recitat id est quod ad lucae
narrationem non pertinet sed partem

NARRATURA TRIB; Johannes scilicet et Matthaeo et Marco; INTERIS TOS SCRIPTORES TRES
Matthaeum Marcum et Iohannem quem
admodum hoc congenitat attendamus.
De quib. nonnes Toubitur quod candem re
narrent ut est omnibus et Lazarus ubi et Ma
discipul. quod omnes res commemo
rant non contrariae sunt adversum hominem
Lie rem tamquam de perditione praeci
osissimum unguenti. Quod de eo Matthaeus
et Marcus caput non unguentum illo perfu
sum dicunt. Iohannes autem pedes. Re
cul. Aut illa ostendit non esse contrariae
non quamdem demonstrationis. Cum de eo in
quinque panib. pascere et turbas. Ibi nonnulla
non deprehendit. quae et quinque ac nos et ten
tent nos discursus commemorare.
Cum alius quinque ac nos diverit non po
tuit fuit de re contrariam, potuisset tam
tem si alius centenos tantum posuis
set. sic et alius quinque ac nos et tamen
debuit inuenire et alterum quae nos esse,
quae exemplum porro ar. nos oportuit.
Sicut illi ad hoc pertinent et tamen ubi sine cul
quam evangelistae commemorant alterum

pacificum intellexerit. Proinde et hic
non solum caput sed et pedes domini
piaculis perfudisse intelligendus est.
Porro quod Marcus fractos alabastri
perfusorum caput commemorat, ex qua
que absque usu et cadunorum usus est, ad
quid in ea sac fracto necessitate ponere
posuisse, et unguenta pedes perfudisse, sed
compte contendere sic esse fractum
unguentum residuum pertinens ad versus
veritatem et ad ea, quae non dicuntur et
religiosius comprehendi alius non necessaria
praeter unguentum et perfundere fractis pro
veritate et ad ea, quae dicuntur maior
sua pertinacia est. Ubi et ad alabastro
fracto praecedere concordia de alabastro
fracto praecedere concordia
perfusos pedes. Antequam illud fractum
esset, ut in integro conservaretur, unde et totum
caput perfundere, ut fractum illa totum
perfundere, ac quia quippe nobis sordidato
consulit nos sed ordinate et manus
apedibus ad apud ascendimus, et ita fracta
hanc nulla ambiguitate habere quaestio
nem quidem nobis dicunt discipulos murmu
rasse

de eucharistiae passione praecipuos / Johannes autem quod ad eum pertinebat / ideo quia
[illegible] pertinebat [illegible] pro suscepto
pro eorum nomine condendo / significat
[illegible] locutionem illam quam de philippo iungo
quae pascis insinuabimus plurali [illegible]
[illegible] singulari usus est pascere. Porro cum
[illegible] intelligere quod alii discipuli [illegible]
[illegible] diversis / [illegible] per
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sed iuda sed propter iudaeorum quia [illegible]
Cetera vero propter [illegible] cura, Johannes
[illegible] de solo illo id [illegible] memorare
[illegible] [illegible] ex hac occasione
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Sequitur [illegible] / Cum
[illegible] [illegible] [illegible] iudas
scariot ad principes sacerdotum et ait
illis, quid vultis mihi dare et ego vobis
[illegible] ad illum [illegible]
[illegible] usque ad illum diem [illegible]
discipulis [illegible] illis / [illegible]
[illegible] pascha [illegible] in hoc capitulo
[illegible] [illegible] [illegible] marco et lucae /

quibus ad hoc consortibus nakkarat. quod cum
dicit matheus. in principio ad quendam
civem magistrum dicit tempus meum prope est
apud te facio pascha cum discipulis
meis. et non significat quod marcus et
lucas dicunt patre familias vel domino
domus. in quibus scilicet nacilum demonstra
tur esse cum pararent pascha. quod ergo
interposuit matheus. ad quendam. ita
ut per personas suas studio breviatus illum
compendio voluit insinuare. sicut dicere
rem divisse dominum in principio civem
civem magistrum dicit. tempus meum prope est
apud te facio pascha. ita quod civem dicen
dum esse et accipere oportet. ag per hoc
nomen domini consortium nakkarat
sedentium a persona interposita ad quem
dam missis sed non ut ipsum nominare
necesse esset dicere. cum hoc illi ad in
sinuandum hujusmodi sententiam ut prae
ter hoc ire. nam in hoc sic loqui
tur ad quendam qui nescitur si
cum dicerent ad quem eorum aut ad quem
hinc possit esse interrogatio sed
non esset certus homo ad quem mittere
tur

Cum ergo certum esset Iohanni quia Christus
erat Iesus nomine Marcus et Lucas scribe
bat quippe his atque omnibus credere cupiebat
Cum illi quos omnes habuit inuenire potuisset
praeconium quod indicium sequerentur
nur de hominis Cognomine Aquila et Lacodis
uel Amphora cum ipsum ad domum quam
inhabitabat uenire cum praenomine posse
sed dicit ad eos Inter quid inquiritis
quae locutus sum ad uos sed hoc ad
ea huius quae in IN MEA HABITATIONE NON
ad omnia quae omnibus hiis diebus potuit dic
ad quem dat quod omnino non quia ecclesia
locutus sum ad eos per eos sed plane discip
pulos ad eos non ad quos Inter sed ad
quem dat hominem ideo ad eos ut ad eos atque
omnes esse cum ipsis quod non
uisu per personam sua ecclesie potuit Cum an
ceps ita narrare cum dicere consilium eos
ad quem dat omnes dicentes apud eos pa
cha pascha, potuit etiam ecclesiam eos ad
quem dat dicere dicentes apud eos pa
pascha, Aperte ergo ad hominem posuisse
dicentes cum ita dat in ecclesiam ipse
ad quem dat, non quia locutus dixerit

secundum scripturas insinuabat et ad pro
minentiam esse quendam inchoatum ad quem
dominus discipuli commendabantur cum praecipia
tur ut pascat agnos sicut iuxta eum per
sonabat in superiore sermone dominus ter ei
iterans sequimur ordinem et ipsum dicit
ipse et dicit ipse et dicit ipse ad omnes
simpliciter sed ut ecclesiae principatum illi
cum ambiguum ad quem omnes insinuabat
evangelista. Cum vero personam ipse in
sinuasset ad quem dominus quidem ita
loquitur sed tamen sic intellegitur ac
cerdotium, aut ut haberet aliquid pro
prietatis hebraica lingua quia per hunc ecclesiae
sacramentum. Matheus enim ita non cum
personam dicit locutionis in ordi
nem nominare. Quidam quinque
ruinis sanctae possessionis. Latinae dicu
sidicerunt. Principatum ad quendam ad
quem dominus demonstrare hoc modo
dominus occurrere. Lacus enim aquae por
rans hoc modo ipse ecclesiae sancta
possessor temporaris sicut latine sidicen
tur principatum ad quendam quem ante
illo aut illo loco in aliquo aliquando esse

[illegible] loci et dispensationem domus
possit intelligi, possunt pecuniis, aut
aliquibus omnibus et ceteris indicis,
quibus ut ad quenda et indicari. Ideo
non potest autem aliquid accedere aliquo
modo intelligi et ad quem Christum
et praeter quomodo dominus et autem quod et
personam dicit et et angelis et illud in
[illegible] accipiendum, certum quod
necessitate recuperavis sunt non ad lucem
sed tantum in [illegible] quod ut ego mar-
cus lucas dicit quia lucas amphoras
illas vasis et non illas modo significat ut
[illegible] sed [illegible] tantum
[illegible] Sequitur ut ambulantes per cacumen
[illegible] discubuit cum duodecim disci-
pulis et [illegible] illis dixit, amen dico
vobis quia unus vestrum tradit me
et [illegible] et [illegible] singula dicere, nam et ego [illegible]
[illegible] Respondens autem
iudas qui tradidit eum dixit, nam et ego
sum [illegible] Ibi quae
considerandum nunc proponimus nobis
[illegible] quae [illegible] et
[illegible] quia [illegible]

[illegible] INTERLIBERSIO
[illegible] CAPITULA [illegible]

De [illegible] quam ad modum interesse quare [illegible]

II De precibus [illegible] per quam ad modum [illegible]
[illegible] reprehendere [illegible]

III De his quae [illegible] ad modum donec [illegible]
[illegible] quae ad [illegible] discrepare
IIII [illegible] De his quae [illegible] pulli
[illegible] ad [illegible] pro [illegible]
[illegible] considerari quid [illegible]
[illegible] De [illegible] praebendis
[illegible]

[illegible] De [illegible] principissa [illegible]
[illegible] negare
[illegible] interesse [illegible]

VII De his quae [illegible] quae [illegible]
[illegible] quomodo [illegible] interesse
[illegible] interponere

[illegible] prophetarum [illegible]
[illegible]

[illegible] De hiis quæ apud Lucam et Marcum quomodo
[illegible] dissentiant.

[illegible] De ea quam habuerunt mulier [illegible]
quomodo non dissonent et de ea quam habuerunt
matthæus marcus iohannes.

[illegible] quomodo non repugnet quod matthæus marcus
et lucas ante [illegible] diem quo [illegible] crucem et iohannes dicit quod [illegible] per
[illegible]

[illegible] De [illegible] quæ dicitur [illegible]
[illegible] crucifixus quomodo [illegible]
inter matthæum et marcum.

[illegible] De [illegible] quomodo non
[illegible]

[illegible] De horarum [illegible] passionis quæ ad [illegible]
[illegible] dissentiant matthæus et iohannes
propter [illegible]

[illegible] De [illegible]

[illegible] De hiis quæ [illegible] quomodo [illegible]
[illegible] matthæus et marcus [illegible]

[illegible] De [illegible] quomodo [illegible]
[illegible] matthæus et marcus [illegible]
[illegible]

XXIII De prophetia quomodo inter se omnes consentiant.

XXIIII De nocturno siquis contra eum murmuraverit quomodo non reprehendit matrem eius Marcus Lucas et ipse Iohannes.

XXV De cessione et quomodo non dissentiant in verbis Marcus et Lucas quomodo separati sint.

XXVI De admiratione centurionis et mortuorum quem illo crant quomodo inter se consentiant in verbis Marci et Luce. De mulieribus quae ministrabant quomodo in verbis Marci et Luce quid vestimentum eius longe sit et non reprehendit Iohannes quomodo unum angelum in sepulchro ipsum fuisse.

XXVII De Ioseph qui corpus domini petiit a Pilato quomodo omnes consentiant et quomodo a sepulcro Iohannes dissentiant. De sepulcro Iacobi quomodo omnes a Iohanne dissentiant.

XXVIII De hoc quod ante resurrectionem domini praecessisset quod ad mortem omnes inter se dissentiant. Inde quod sic possit a discipulis manifestari quomodo sibi omnes et Iohannes non adversentur contra omnes apostolos paulo et Iacobus apostolorum quo omnes quatuor evangelistae [illegible] ut ipsa

XXIX Iocundum quomodo necessitas eos usque in finem perseverare et stare nec unum diffidere di-

aliis uice sicut superiores alios aliquoties
memorauimus quod alius praecepit/ut
demutuo ei expedirent nos deconstituere
posse omnia quae euangelistarum commu
nitas habebat ad locum omnia con
tulimus et unanimiter narratione facie
ut dicebamus sicut credo arbitror commodius
placuisse id quod susceperimus explica
re praedicandum narratione omnia
commemorantes et ordinem euangelis
tarum adtestatione quae ab his omnibus
quisque quomodo potuit aut quomodo uisum est co
memorauit tempora omnibus haec
omnia dicere sine qua de monstrando ci
in nullo esse contraria.

Hinc ergo incipiamus secundum euangelistas
cenantibus eis accepit iesus panem actione
dixit accipite et dedit quem suscepit iesus
et ait accipite et comedite hoc est
corpus meum. haec ergo marcus locus
quae commemorauit quod ecce locus
de calice sic commemorauit primum an
te quam panem dare. deinde postea
quam panem dedit illos quos superius
dixi praecedere (m) solent locum

quod ordinem suum posuit non confusum
augeat superius autem quae conjunctum hanc sententiam quae
contulimus: Johannes autem de cor-
pore et sanguine domini hoc loquebatur
sed plane alius est panis hic visus nunc
de eo cum dominus accensisse visus est
pedes discipulorum lavisse cum ne
quidem sed ipsa ratione quia
hoc fecerit inquit ad hoc clausit se
ne negaret per hoc sacramentum scripturae
ab eos tradi quod ad hoc autem
panem cum ad hunc locum quo tradi
ceperat immundam. Cibaverat or
visset in quibus urbanus est spiritus et
prophetatus est et divinum omnem
dictionis quia in eos vobis tradere
mos. Aspiciebant ergo sicut de spe
Johannes nunc ait ad unum
discipulorum hanc dicit ergo
dicunt christi sicut quia ubi et ita
cum dicunt coepierunt eis quia non
dicere neque quod ipse respon
dens ait ut ego ait eius sequamur
quinquinque [illegible] quia [illegible]

In parapside hic tradit esse quin
quir ne matheus pasum nec ens pilei
quidem hominis tradit sicut scriptum
est de illis qui aureos homines illi perque
pilus hominis tradit ut sonet eras et
sinatus non pungisset homo illo in hoc et
marcus eodem ordine consonat.
Deinde matheus sic iungit. Respon
dens autem iudas qui tradit dixit de
ut nunquid ego sum rabbi ait illi tu
dixisti. Ita hic non exprimitur cui
uni ipse iudas. potest tamen adhuc in
telligi tamquam non ex proprio
ita hoc sic dicta iuda ad dominum res
ponderet. ut minus mirandum ad uerte
re. Deinde sic quidem matheus
et marcus inserunt ut corporis et
sanguinis domini dicit. Sicut
et iohannes et lucas secundum tradit esse
calicem. Rursus de traditore suo
locuti esse quod lucas persequitur
dicens. ecce tamen manus tra
dentis me mecum est in mensa. Et
de pilus hominis secundum quod
de pilus [illegible] tradit verum

tamen ut ait illo non mirque traditur,
hic tamen intelligendum est illud consequi
quod iohannes narrat ipse autem prae
terquam si ut ait illi divertunt. Ergo
post traditum calicem divisit dominis
quod alii apostolis est. Ut ita tamen
ecce manus tradentis mecum est
in mensa. Et ita conjungitur illud
secundum iohannem. Erat ergo unus
unus ex discipulis eius in sinu ubi que
diligebat eum. Innuit ergo hunc simon pe
trus et dicit ei quis est dicit ei iesus. Cum
ergo intinxisset ille supra pectus ubi dicitur dominus
quis est. Respondit ihesus ille est cui ego intinctum
panem porrexero. Et cum intinxisset panem
dedit iudae simonis scariothi. Et post hunc
cellam tunc intrauit in illum satanas, hic
tenendum est memoriae lucae qui
iam diverat intrasse satanam in iudam
Quando pactum est tunc cum iudaeis ut
accepta pecunia traderet. Sed et ita sibi
iohannes repugnare videtur quia ait
diverat superius ante quam ista hunc cellam
accepere. Et ecce pax tua omnia solus
intromisisset in eum. Et tradetur iudas.

quomodo ecclesiam intrare consueverint opti
mendo in huiusmodi persuasionis captione
minime inquirendo sed nunc intellexerunt
de cetibus adiabolo uidapleniosse
possessum sicut contra in bono illi qui
prudenter lectione diligenter inquiren
dum esse quid acceperant spiritum
possit actionem desupe remansisse
die pentecostes enim plenius acceperunt
post uocem illa ergo tunc in ipsa
ecclesia sanctas esse cum contextio ro
hannes ipse testimonium perhibet dicens
quod de eius plenitudine hoc autem nesci
ri discumsentium ad quid dicere
quid agere putabant qua loculas habe
bat iudas quia dicebant ei eo quae
opus sunt nobis ad diem festum aut egenis
ut aliquid daret Cum ergo accepisset illa
buccella exit continuo Erat autem nox
cum ergo exisset dicit eis nunc clari
ficatus est filius hominis et deus clarifi
cat eum in semetipso et continuo cla
rificabit eum filioli adhuc modi
cum uobiscum sum quaeretis
me

[illegible] iudaeis quoniam quo ego uado uos
[illegible] et uobis dico modo. mandatum
[illegible] uobis ut diligatis inuicem
[illegible] sicut dilexi uos. et uos diligatis in
[illegible] in hoc cognoscent omnes quia mei
[illegible] discipuli estis si dilectionem habueritis
[illegible] ad hunc locum dicit ei simon petrus domine quo
[illegible] uadis. respondit ei ihesus quo ego non po
[illegible] modo me sequi sed sequeris autem pos
[illegible] dicit ei petrus quare non possum te
[illegible] sequi modo animam meam pro te ponam. re
[illegible] respondit ihesus animam tuam pro me ponis. amen
[illegible] amen dico tibi non cantabit gallus donec
[illegible] ter negeris me. hoc de praedicantes et uiro
[illegible] sua petro non solum iohannes sed etiam seu
[illegible] angelio modo ut iam ita posset sed ut ceteri
[illegible] discipuli commorant non sane omnes et una
[illegible] nocte qui occasione sermonis ad eum
[illegible] commorandi accesserunt. nam uerbum
[illegible] et omnibus pari prorsus ordine et eadem
[illegible] naturae ratione suae loco cuique subiecit
[illegible] ambo porrigit quia ons et cresset et ex
[illegible] domo urbis ad ducatum grani pascua
[illegible] ubera et iohannes ait quia non
[illegible] cresset sed pascit posse [illegible]

intelligere autem illos duos eam recapitu-
lando posuisse autem istos praeoccupan-
do nisi magis moueret quod tam diuersa
non tantum uerba sed etiam sententias
dni praemiserunt quibus per motus petrus il-
la praesumptione properret uel cum dno
uel pro dno moriendi uirtutem magis cogant
intelligi uel ter eum expressisse praesump-
tionem suam diuersis locis sermonis xpi ter
illi ad no responsum quod ei esset
amica albam ter negaturus. Neque
enim incredibile est aliquantum distinc-
tis inter illos temporis petrum commu-
esse ad praesumendum sicut ad negandum
uel cum aliquid tursum inter respon-
disse quando quidem etiam commentio nul-
lius alius in expositione euangelii post
resurrectionem ter illum interrogauit
amici et
eit unum eum ter huic correspondentem
etiam ipse mandauit de pascendis ouibus suis
unum idem quod ter praecepit. hoc autem
esse credendum quod ter ostendit
praesumptionem suam petrus et ad eum trinam
negationem ter ad ni audiendam ex psal-
e euangeliorum uersus quae ad no dicta

diuersae accommodantur
sic probatur, ecce ego mitto angelum meum quod
nunc in mente posuit cum iohannes
hoc ceteris dixerat. Filioli adhuc modicum
uobiscum sum. Quaerietis me et sicut dixi
iudaeis quo ego uado non potestis uenire.
eadem uobis dico modo mandatum nouum do
uobis. ut diligatis inuicem sicut dilexi uos.
ut et uos diligatis inuicem. In hoc cognoscent
omnes quia mei estis si dilexeritis
inuicem. Dicit eis simon
petrus domine quo uadis. Non potest me
modo sequi. Et ait illi dominus. Quo
ego uado non potes me
uenire. Respondit ei petrus quo
uado non possum te modo sequi. Sed quere
mihi postea. Ancilla quae re non possum
te sequi modo animam meam pro te
ponam. Huic praesumptioni respondit dominus
per ueracem negationem. Hic ait ecce
ego commendo uobis discipulos meos. Ecce
ecclesiam meam expoliatam uos et crucifixa
re. sicut ipse ecce ego ad me uocauit
et non dixit sicut ipse. Quia carnaliter quando

conuersus confirma fratres tuos/
Tunc subiecit petrus respondisse domine
ecce paratus sum et in carcere et
in morte ire et ille dixit dico tibi petre
non cantabit hodie gallus donec ter me
nesciens esse. Qua hoc aliis aliud
illud unde petrus ad praesumendum
promptus sit quis non uideat. Ait uero
matheus et ait uobis omnes dicto in qua nocte
in me scandalum patiemini in me
iusta nocte sciptum est enim percutiam
pastorem et dispergentur oues gregis
postquam autem resurrexero praece
dam uos in galilea sic prorsus et
marcus quibus ueniam hac uerba
uel sententiae similiter illis uel quibus
secundum iohannem uel quibus secun
dum lucam petrus retulit praesumpsit
sua. et hic circumstantiae quibus. Respondens
autem petrus ait illi si omnes scandali
zati fuerint in te ego nunquam scan
dalizabor. Ait illi ihs amen dico tibi
quia in hac nocte antequam gallus can
tet ter me negabis. Ait illi petrus etiam

[illegible] NON TENE
CABOSION LEGERE OMNES DISCIPULI DIVERSAM
FACIAENT IPSI LECTIONES CUM ARGUSEOME
MORAT NISI QUOD NON GENERALITER
SED DISTINCTIUS QUEM ADMODUM PUTARUM
CASSERE EXPRESSI DICITUR ADHOC AMENDICO
TIBI QUIA HODIE IN HOC TEMPLO PRIUS QUAM
BIS GALLUS BOCE DEDERIT TERTIO NEGABITUR
ET TUNC OMNES DICANT PRAEDIXISSE DOMI
QUOD ET PETRUS FECISSET NEGABITUR ANTEQUA
GALLUS CANTARET NON AUTEM OMNES DICANT
QUOTIENS GALLUS CANTARET MARCUS HUIUS
LIBRI NARRATIONEM EX PRAESSUS QUIDE NOMINE ILLIUS
INDICITUR NON CONGRUERE CETERIS QUIA PARTI
CIPIENDUM PRIMA VIDETUR OBRUBILATUR
INTENTIO CUM ADVERSUS EVANGELIA ANI
MOS INDUCITUR HOSTIBUS ACTUM PETRI
NEGATIONEM TRINA NEGATIONEM SINE ADDITO NA
QUE PERMANSERIT TREPIDATIONEM ANIMI PRO
POSITO QUE CONCUTIENDAM DONEC ADMONITUS
QUIDEM PRAEDICTUM SIBI AMARO FLETU ET COR
DIS DOLORE SANARETUR HAEC AUTEM TRIDUANA
TRINA NEGATIO SIPOSITI PRIMUM GALLICANTU
INCIPERET FALSUM DIXISSE INDICENTUR
TRES QUORUM MATTHEUS DIXIT AMEN DICO
TIBI

quia hac nocte antequam gallus cantet
ter me negabis. Lucas autem dicit impe
ra: non cantabit hodie gallus donec ter
me negas nosse me. Iohannes autem: amen
amen dico tibi non cantabit gallus donec
me ter negas. Diversis enim verbis et ver
bis ordine et modo explicaverunt
sententiam diversis. Non quod antequam
gallus cantaret eum pertransisset nega
vit: rursus: rursus sed quod tribus negationi
antepere[illegible] quam cantare gallus
incepere: superfluo diversis marcus
deprehenderetur ex persona domini
mendicio tibi quia hodie in nocte hac
prius quam gallus bis vocem dederit
ter me negaturus es. Quidem ad hunc
bat dicere prius quam bis quando stante
primum gallicantum tota illa trina
negatio completur. Sicut [illegible] diversis
diversis antecedunt et antecedunt es
gallicantus eius deo noctis completa
in denegatione quae antecipsum primum
completa probaretur. Sed quia antepri
mum gallicantum cepit illa trina negatio
attenderunt illi res non quando ex con

plenitudinis esse et petrus sed quantum ad totam esse et quando coepitura
id est quantum ad totam ecclesiam quamquam in modo eius et tamen primo
modo gallicanum totam posset intelle
et quamvis enim verbis negantur ante
primum cepta ante secundum ante
gallicanum peracta set totam illam trina
negatio tamen affectione amoris et
more petri ante primum cepta
est nec interest quantus morarum
interuallum trina uice enuntiata sit
Ut eorum quamvis primum gallicanum
totam possederit tamen magnas licet
poroundine rombium non possit non
solum sed et sed per eum et per eum in
terrogantis negare et per eum in
nusq. arrendentibus quomodo tamen
moechatus est uel iuerit in corde suo
quia uidere ad concupiscendum sic
petrus quando cum que uerbis sed erat
nondum quem tam uehementer amo
mo concepera et perdurare posset
usque ad tertiam negationem totam tri
na negatio et ipso proprie puriandum est

Quia doctor trinam negationem supposuit
constituendam esse, et quoniam supposita pro
modo Gallicantuo incipere et pulsato
interrogationibus pectore debet balla
negationis erumpere necessitas inde
atque commendatur ei Gallicantuo
interrogasse dicentem: Quando ante
Gallicantum tantus timor obsedit et
mente quia possessus quo adtentiam
negationem perducere quod omnis re
tur movere debet quia trina negatio
quam trinis negantis coedebat ante Gal
licantum cepit Simon ante primum
Gallicantum peracta est, tamquam ad
eum dicerem: Ubi nocte ante quam Gallo
cantet ad me scribis epistolam, in qua
omni interrogationem dicabis non omittere
ante cum me Gallicantum scribere in
poke et post Gallicantum trinitatem deo
dicendum erat falsum posse praedicari
charissimo de ipsa arcuodam imperialem
plausum locum esse quidem et apos
tolum ad primum quia bis Gallicantum
id est interrogationem negaturus, facies
sua esse apparebit cum ad eum

Locum ergo ordinationis cancellariae de me
morato illi commendatur cancellarias
sibi commendatur. Sed ecce quaerimur ipsa
commissa dicta quae petrus domino diverit
meq. mutuo inter posuimus. Ecce super eo
quae rum tuis discipulis praecipis propter
quae cognosce nos a dicta propter ea tu
in domino cancellarii dicere possit
esse nos magis dicere eo diversis se ipso
[illegible] Locis commorans petrus singula
[illegible] praesumptione sua
credens sua mutatione praeter diverit
sicut primam illius indicatur sine aliquo
mandato domine possim omnium cum
cellarium commendationem in
redierunt quibus demonstretur secundum
praedivisse petro prae suis quod eo
[illegible] fuisse nul. Ab hoc cancellis
arum repugnantia de praebendi po
III [illegible] sicut nulla esse. Nunc ergo quan
tum possumus ipsum omnibus ordine
ad sequamur. Cum ergo secundum
iohannem hoc petro praecepisset
Sequitur idem iohannes conserit
dni sermone dicens. Non turbetur

corrigere non indigere credite/ concedere
te in domo patris mei mansiones multas esse
dicunt. Circumrasch omnes eius/ prae
clara nota ac quasi bonadiu narrat
dum eccomitex tibi uenia ad illum locum
ubi ad dispaterunt et commundo non
cognoui. Quod ita eo cognouit ubi
nouerunt quantum commisit non oculis
pecti nouerunt et non ut pacta ad illec
tio quia di lexit multum ipsis sed et eum in
ipsis. Quantum pacta esset commendo
inter eos quis eorum uideretur esse ma
ior sicut lucas commemorat. Dixerunt
reges gentium dominantur eorum et
qui potestatem habent super eos benefici
uocantur. Vos autem non sic. Sed qui maior
est in uobis fiat sicut minor. Et qui praeces
sor est sicut ministrator. Nam qui maior
est qui recumbit an qui ministrat. Nonne
qui recumbit. Ego autem in medio uestrum
sum sicut qui ministrat. Vos autem estis
qui permansistis mecum in tentatio
nibus meis. Et ego dispono uobis sicut
disposuit mihi pater meus regnum
ut edatis et bibatis super mensam meam in regno
no

12
et sedebitis super xii thronos iudicantes duo
decim tribus israhel. Et autem omnis simon
sicut lucas ipse subiunxit. Cognosce satanas
expetiuit uos ut cribraret sicut triticum
et cum autem roga ut non deficiat
fides tua et tu aliquando conuersus
confirma fratres tuos. quod ut ego ne
recipiam ut eos uincere et in cor
ter ad illedixit. Dico uobis per eum non
cantabit hodie gallus donec ter abnegas
nosse me. et dixit eis quando misi uos sine
sacculo et pera et calceamentis numquid
aliquo defuerunt uobis. at illi dixerunt nihil.
Dixit ergo eis sed nunc qui habet sacculo
tollat simiter et pera et qui non habet
uendat tunicam suam et emat gladium.
Dico enim uobis quia adhuc hoc quod scrip
tum est oportet impleri in me et cum
iniquis deputatus est. et enim ea
quae sunt de me finem habent. illi dixe
runt domine ecce duo gladii. ille dixit
eis satis est. Et ait uobis dico sicut
mater ad filium. quae commemorant
et cum iniquis reputatus est. Tunc dixe
runt illi ecce duo gladii. ait eis satis est.

in me iuxta nocte; scriptum est enim
percutiam pastorem et dispergentur
oves gregis. Postquam autem resurrexero
praecedam vos in galilea. Respondens
autem petrus ait illi: si omnes scandali
zati fuerint in te ego nunquam scandali
zabor. Ait illi iesus: amen dico tibi quia
in hac nocte ante quam gallus cantet ter
me negabis. Ait illi petrus: etiam si
oportuerit me cum te mori non te
negabo. similiter autem et omnes discipuli
dixerunt. haec secundum marcum
inscriptus. sed et omnes paene ipsa
eadem dixerunt nisi quod iste ait
illud quod de galilea supra memo
rauimus. Contexuit ergo narratio
nem marci et dixit. Tunc dicit illis iesus
omnes hodie et cras nobis
presse nominat praedicatum ait et
egressus ibat secundum consuetudinem
in montem oliuarum. Secutus autem
illum et discipuli eius pervenisse ad
locum illum. orate ne intretis in
temptationem. ipse locus est eius

nomen illi dixerunt. Cetsemani. Ipse
sciens et legens horas quem commo
morat iohannes manarkanus, haec cum
dixisset. egressus est cum discipu
lis suis trans torrentem cedron ubi
erat hortus in quem introiit ipse et dis
cipuli eius. Deinde secundum matheum
dixit discipulis sedete hic donec vadam
illuc et orem et ad suum propterea eis dixit
pulsus est et cepit contristari et
maestus esse. tunc ait illis tristis est
anima mea usque ad mortem sustinete
hic et vigilate mecum et progressus
paululum procedens in facie sua orans
et dicens. mi pater si possibile est transe
at a me calix iste. verumtamen non
sicut ego volo sed sicut tu. Et venit ad
discipulos et invenit eos dormientes
et dicit petro sic non potuistis unam horam
vigilare mecum? Vigilate et orate ut
non intretis in temptationem spiritus
quidem promptus est. caro autem infir
ma. Iterum secundo abiit et ora
vit dicens pater mi si non potest hoc
calix transire nisi bibam illum fiat

uolumus tuas ꝛ ait. Et cum venisset iterum et cum
uenisset eos dormientes. Erant enim oculi
eorum gravati et nesciebant quid
illis ei dicerent. Et dimittens eos iterum
abiit et orauit tertio eundem sermonem
dicens. Tunc uenit ad discipulos
suos et dicit illis dormite iam et requi
escite. Ecce adpropinquauit hora et
filius hominis traditur in manus peccato
rum. Surgite eamus. Ecce adpropin
quauit qui me tradet. Haec etiam ut arbitr
or quae prosecutus sum ordine con
scripsi aliquanto brevius quas dam con
tingens sententias et aliquid omnis
aperiens, nam videtur hic sermonem
quendam quasi ad eum tamquam ipse con
tra nos quod post tertiam orationem
dicit ad discipulos suos et dicit illis dor
mite iam et requiescite. Ecce adpro
pinquauit hora et filius hominis trade
tur in manus peccatorum surgite eamus
Ecce adpropinquauit qui me tradet
quomodo enim supra diximus et re
quiescite. Ecce adpropin
quauit hora et video dicat surgite
eamus quia ut ita repugnantia com

qui lecant conantur ita pronuntiare
quod dictum est dormite iam et requies
cite tamquam ab exprobrante non ut
peritentes sit dictum quod recte pe
ritsi esse necesse. Cum ergo dominus
ita hoc commemorauerit cito cum dixisset
dormite iam et requiescite adiunxerit
sufficit et deinde inferret ecce hora
ecce tradetur filius hominis, utique intelle
ctur postilla quod quod ei dictum est dormi
te et requiescite sil. uisse non al. iquanto
ut hoc fieret quod praeuiserat et tunc in
tulisse ecce ad propinquabit hora ideo
postilla uerba secundum dominum positum
est sufficit idest quod requiuisseris sufficit
Sed quia commemorata non est
ipsa interpositio silentii non propter ea
coartat intellectum utinam illis uerbis alia
pronuntiatio requiratur. Lucas autem
praeterauit quotiens orauerit dixit
sanc quod istis accidunt et orante eum ab
angelo confortatum et prolixius oran
tem sudorem fusse sanguineum et gut
tas decurrentes in terram. Commercodi
cit et eum surrexisse a oratione et

cenisset. Addiscipulos suos non expressit
quod adorationem. Nihil omnino illis duobus
repugnat. Iohannes uero postea quam
in horto non ingressus dicit cum discipulis suis
non eos commorat quod illi ceciderint donec
eius tradidit cum quo mis ad eum comprehen-
dendum uenerit. Tres iterum istic cadere
reo planxerunt sicut etiam unus
homo uerbis posset cum aliqua uerbi ratione
nulla tamen aduersitate. Lucas enim
quantum abest processus id est cum ipsum
pueri uocaret cum pedes ipsos aperuit
dicens quantum iacuisset lapides. por
ro adorationem marcus primo cum uerbis suis
idem narrauit. Ecce sed non uisi pie ipsos
sed transire ab eo illa hora id est pas
sionis quod calicem nomine mortis ipsi
causa deinde interuerbat ipsa domini sic enim
ait abba pater omnia tibi possibilia
sunt transfer calicem hunc a me quin
uerbis si ad unum quod illi id quod uerba
ei quod ipse et ita marcus ex persona
sua parter supraposuit plasmatum
tamen pater ipse potest
omnia enim tibi possibilia sunt transfer

per calicem istum. Ideo quibus cum pota
ret patris omnipotens esse potestatis cum ar
guit spiritus potest non enim dixit si facere po
tes sed si fieri potest fieri. Ut ergo potest
quod ille noluerit sicut aliquid dicitur esse
si fieri potest fieri dicitur. Ut ergo sicut ipse
possit omnipotens marcus quomodo intellecta
accipiendum est si fieri potest quando
apostolus hi possibilia sunt cum quibus com
memorauerunt quod dixisse dicitur
non quod ego volo sed quod tu quod tan
tundem valet quantum si semper dicatur
dicitur tamen non omnia voluntas sed qua
fiat patris omnipotens non enim possibilia
ie sed quia voluntas patris dicitur esse
si fieri potest fieri. Quantum quantas
cohortes plane ostendit non enim
ait si fieri potest sed si fieri potest
scilicet fieri quia per hoc fieri quod marcus
posuit ut dicatur si fieri possibilia
enim fieri possibilia sunt. Transeat
calicem istum quod autem ipse marcus non
solum pater sed abba pater cum dixisset
se commendauit hoc est abba he
braice quod est latine pater cum por
tasset

dnis proprie aliquod sacramentum utrq;
q. diversi volens ostendere illam seiris
tribam in personas sui corporis id est
ecclesiae suae esse compactus est ancu
laris lapis angularis ad cuius partem ex
hebraeis ad quos pertinet quod apud abba
parte ex gentibus ad quas pertinet
quod apud patrem. Ita paulus apostolus
non praetermittens hoc sacramentum
in quo laudamus inquit abba pater.
Et ita ut ait ipse dispositum in corda
nostra clamantem abba pater. Ipse
quoque dominus ac magister omnis
salvator in precibus suis patrem in
semetipso demonstrare non dubitavit ut
martyres desperare se quia pro tecor
dibus eorum in reperti sunt et pro passi
onibus ex humana fragilitate tristitia
cum in certam voluntatis suae prae
ponendo voluntatem patris quia ille scit
quid expediat quibus consulit de qua
totam nos nunc tempus est ut uberius
disseratur agnoscimus omnino decon
venientia evangelistarum inquibus
diversitate verborum salubriter

discimus nos aliquo inuitatos ad audiendum
uerbum quam sententiam loquentis es
se requirendum. Doceat nos pater quod
abba pater. sed ad sacramentum in
mandato planius est abba pater, ad uita
et significandum suppliciter pater et dominum
quidem abba pater dicere credendum
est sed tamen non solum sed et sententia
Nisi alius dicentibus. pater demonstrant
uiri sicesse illas duas ecclesias et iudaeis
et gentis, et hanc unam et illo ecclesiae
intellectum dictum est abba pater quod
deum dominum alibi habemus adiuncta que
non sunt de hoc omnibus. Cum enim significans
quomodo aberet dominus christus in populo
israhel. sed quia secundum adiecit oportet
me et oues eas adducere christus unus grex
et unus pastor. quantum ad israhel
dans centum abba pater tantum adunat
grege solum pater. Adhuc ego ipso lo
quente sicut dicit matheus marcus
et iudas unus de duodecim uenit et
cum eo turba multa cum gladiis et fustibus
a principibus sacerdotum et seniores
populi. quam eo tradetur eum dedit

illis sequebatur dicens quid est quod osculo
tradis ipsum filium hominis cum igitur
autem accedens ad eum dixit iudas rabbi
et osculatus est eum dixit illi iesus
quod ad hoc venisti iudas osculo filium
hominis tradis dicunt ergo quidam ad eum
ecce ecce dominus quid iohan
nis commemorat quid quaeritis res
pondentes iesum nazarenum dicit eis
iesus ego sum stabat autem et iudas qui
tradebat eum cum ipsis ut ergo dixit eis
ego sum abierunt retrorsum et ceciderunt de
terra interrogavit ergo eos iterum
quem quaeritis illi autem dixerunt
iesum nazarenum respondit iesus dixi vo
bis quia ego sum si ergo me quaeritis
sinite hos abire ut impleretur ser
mo quem dixerat quia quos dedisti mihi non
perdidi ex ipsis quemquam tunc dicit eum
osculatus est eum iesus dicit huic ut circumspi
ciamus quid facturi sunt dixerunt ei
domine si percutimus in gladio et per
cussimus ex ipsis quidam et non sustinuit
autem dicunt servum principis sacer
dotum et amputavit auriculam eius

sicut lucas et iohannes dicunt. [illegible]
ra quam ipse percussit secundum iohan
nem percusserat quem per ceciliam apo
stolus lucas autem. Dicunt ei domini gla
dium respondens ait sinite usque hunc
ad hunc vel quod ait [illegible] [illegible]
morari conuertit gladium in locum
suum omnes enim qui accipiunt gladium
gladio peribunt an putas quia non pos
sum rogare patrem meum et exhibeat
mihi modo plus quam duodecim legiones
angelorum quomodo ergo impleuntur
scripturae quia oportet per hanc
uerbis adhuc quod ille uel locum
dixisse iohannes quomodo ait calicem
quem dedit mihi pater non bibam illum
quem secuit dicit lucas tetigit auriculam
illius quem percusserat et sanauit eum
Nec uideat quasi contrarium sit quod
lucas dicit interrogantibus discipulis
si percutiemus in gladio dominus respon
disse sinite usque hunc quasi post illam
percussionem passuros puerum placu
erit usque hic pactum sed amplius puerum
noluerit cum uerbis quae ait eum

posuit intellegatur petrus totum pactum
quousque est gladius petrus domino displicuisse
sed illud contrarios quod certe interrogas
sicut dicentes domine si percutimus in gla
dio. Tunc respondit: sinite usque hoc. id est
non vos omnia quae putatis esse, per
mittendis omnibus usque progredi hoc est
quod ad praehendam illum pleniter
quae dicimus scribitis, sed interro
gas verborum interrogantium domi
nus illius respondens petrus de prensi
one malchi et maiora pro domino com
modione percussit, sed non potuerat
christum, dicit quae simul, pieri potue
runt, nomen non dicere. Respondens
autem ihs nisi illorum interrogationi
respondere non pacto petrum de pacto
petri quod indicauerat. matheus solus
dicit ubique non diuersi matheus res
pondit ihs petro conuertit gladium suum
sed diuersi. Tunc ad illum conuertit gla
dium suum quod posset pactum apparere di
visse dominum illud uero quod lucas posuit
respondens autem ihs ait, sinite usque
huc illas quinterrogauerant: respon
sum

esse accipiendum est sed quia ut diximus
verba interrogantium. Et respondentis
non facta sunt uno tempore percussio hoc
ordine iudicatur esse semper ad unum
omnem interrogationis
et responsionis et inserere non
est ergo contrarium hoc enim modo ut
matheus omnes qui acceperint
gladium gladio peribunt id est quicumque
fuerint gladio uidere aut composset
contrarius ideo sed illa responsione ad
temptandum. Adunum nec ipsum legale aut
nus usum tamen gladius pontanum
ad probasse de constrarietate quamquam
et ipsa periodice uno tempore conuenient
intellegi possent uisi connectatur et
quod lucas et quod matheus referunt
quae adhuc supra commemorauit
simul que hic et conuenient gladium in
locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium
de gladio peribunt et cetera. Quomodo
autem sit intellegendum simul et hic
tamen exposui et alia ratione potest
fieri. Dum tamen euangelistarum
ueritas constet.

V. Postea sequitur matheus et commemo
rat eum in illa hora dixisse turbis latronum
ad latronem existi sicut latronis ei pusuis
comprehendere me, cotidie apud vos se
debat docens in templo et non tenuis
tis me tunc addit et hanc verbum quod lucas ponit
sed hac est hora vestra et potestas tene
bra rum. hoc autem totum pacionem esse
sicut matheus dicit ut impleretur
scripture prophetarum. tunc discipuli
omnes relicto eo fugierunt sicut et
marcus dicit sequebatur autem illum
unus adolescens amictus sindone super
idem marcus commemorat et cum
tenuissent eum reliquit sindone nudus
VI profugit abeis. Adulterunt eum ad
ducerunt ad caiphan principem sacerdotum
ubi scribae et seniores conuenerunt
sed marcus dicit sed primo ad annam
duxerunt socrum caiphae sicut iohan
nes dicit. marcus autem et lucas nomen
non dicunt pontificis ductus est
autem ad lucas cum adessent in illa hora
patriarchis et cohors et ministri tuae
orum sicut iohannes commemorat.

qui

Petrus autem sequebatur eum longe usq
in atrium principis sacerdotum et cum
ingressus introsiit et sedebat cum ministris ut
videret finem sicut dicit matheus et
calefaciebat se ad ignem secundum locu
narrationis dicit marcus hoc est lucas
commemorat quod petrus sequebatur
longe accensum ignem in medio atrio
et circumsedentibus illis erat petrus in
medio eorum et iohannes dicit quod seque
batur ihesum petrus et alius discipulus.
Discipulus autem ille alius erat notus pon
tifici et introiit cum ihesu in atrium pontifi
cis sicut iohannes dicit. Petrus autem
stabat ad ostium foris secundum textum
iohannis et exiit ergo discipulus alius
qui erat notus pontifici et dixit ostiari
ae et introduxit petrum sicut dicit
iohannes dicit. Sic enim factum est
cum ipse esset et petrus in atrio sicut
et alii dicunt. Principes autem sacer
dotum et omnes consilium sicut matheus
dicit quaerebant falsum testimonium
contra ihesum ut eum morti tradere
rent et non invenerunt cum multi falsi

testes accessissent; Conuenientia enim
testimonia onerant sicut marcus dicit
cum eundem locum commemorare; Nouis
simi autem uenerunt duo falsi testes
sicut dicit matheus et dixerunt hic dixit pos
sum destruere templum dei et post triduum
aedificare illud; Alii se audisse marcus commem
orat dixisse; Nos audiuimus eum dicentem
ego dissolua templum hoc manufactum
et per triduum aliud non manufactum me
dificabo. Et ideo non erat conueniens tes
timonium illorum sicut ideo marcus ibi
dem dicit, Et surgens princeps sacerdotum
ait illi, Nihil respondes ad ea quae isti aduer
sum te testificantur. ihs autem tacebat.
Et princeps sacerdotum ait illi, Adiuro te
per dominum ut dicas nobis si tu es xps filius
dei. Dicit illi ihs tu dixisti. haec matheus,
marcus autem aliis uerbis dicit. Nisi quod ta
cet quod eum adiurauerat princeps sacer
dotum. Sed tantum ad hoc ostendit quod
ei dicit ihs tu dixisti. quantum si diceret
ego sum. Sequitur enim ut ideo marcus,
ihs autem dixit illi ego sum; et uidebitis
filium hominis ad dexteram sedentem

tuis et uenientes eum nubibus caeli
hoc dicit etiam matheus sed non dicit res
pondisse ihesus. Tunc princeps sa
cerdotum scindit uestimenta sua dicens
blasphemauit. quid adhuc egemus testibus
quod matheus commemorat et sequitur
ecce nunc audistis blasphemiam quid uobis
uidetur. Ad illi respondentes dixerunt
reus est mortis. hoc etiam testatur et
marcus, sequitur matheus. Tunc expue
runt in faciem eius et colaphis eum ceciderunt
Alii autem palmas in faciem eius dederunt di
centes prophetizan nobis xpe quis est
qui te percussit. hoc dicit et marcus
commemorat etiam quod dei faciem uelauer
unt, de his lucas quoque testatur.
hae intellegitur passiones usque ad ma
ne in domo principis sacerdotum quo prius
adductus est christus a petro tentatus
est. Sed de petri tentatione quae inter
has duas factae sunt non eodem
ordine omnes narrauerunt. nam ipse aspri
mo commemorat matheus et marcus
deinde petri tentatione, lucas uero
explicat prius tentationem petri.

tum de omni hasdni contuendas. Iohannes
autem incipit petri relationem dicere
interponit quae de contuendis dni et
adiunxit quomodo missus esset ad eum an
pontifex et inde recessit laetus et
plicit quomodo cooperat in relatione petri
indoctum quod primo adductus est et tradit
ad ordinem ut moriendat quae adomodi
ductus sit domus ad caiphan. Sic ergo omnia ib
sequitur, petrus uero sedebat foris in
atrio et accessit ad eum una ancilla dicens
et tu cum iesu galileo eras. ille negauit
coram omnibus dicens nescio quid dicis et exeun
tem eum illo iantia uidit illum alia et ait
his qui erant ibi, et hic erat cum iesu nazare
no, et iterum negauit cum iuramento
quia non noui hominem. Et post pusillum
accesserunt qui stabant et dixerunt
petro uere et tu ex illis es. nam et loquela
tua manifestum te facit. Tunc coepit
detestari et iurare quia non nouisset
hominem. et continuo gallus cantauit.
haec de matthaeo sunt intellegenda iuramen
tum quod posuit aut ex eo quod nasset
negasset, gallus cantauit primus

quod matheus tacet et marcus dicit
non ante cocinam ante quam ter me ne
ga[illegible] cum redisset ad pocum,
qua[illegible] modo ante redierit non opuscrat
com[illegible] commorare, marcus certo sicut non
narrat et ipse ante aliquo cocinal
lus canta[illegible] rursus autem cum esset
illam ancillam coepit dicere circumstantibus
quia hic ex illis est. ille rursum negavit;
hac vero ancilla non ad eum sed ad alia est
sicut dicit matheus, sane hoc quoque in
telligitur quia in secunda negatione ne
ad omnis cum pellatus est et ab ancilla sed
lacet quae cum [illegible] matheus et marcus
et ab aliquis commemorat lucas, sic
enim hominem nam lucas. Petrus vero
sequitur alonge accensos ante ig
nem in medio autem et circumsedentibus
illis erat petrus in medio eorum quae cum
adisset ancilla quae ad sedentem ad
lumen et considerasset intuita dixit et
hic cum illo erat. ille vero negavit cum dicens
mulier non novi illum. et post pusillum
alius cum videns dixit et tu de illis es.
hoc vero quod lucas ait et post pusillum

ad ingressum erat petrus iandiam et primos
callos cantauerat tamen quia redierat ut pue
ad hoc dum dicit iohannes ad pauc[illegible] stan?
ne ceciderunt iohannes enim [illegible] in
prima uocatione petri nunc autem de primo
callo cantauerat sicut [illegible] et accepto
uaticinio sed dum ad quod sedebat tam adiuncti
cognouerunt illa non tamen memoriae, hoc
enim quantum quia dicis ergo petro ancilla
officium numquid ergo et ad ecclesiae pertinet
hominum [illegible] dicit illi non tamen de inde
interpretatur quia gerantur cum bona in ecclesia
domo quae commemorandam arbitra
uitera manent. si habeant autem sen
ui et omnium ad primam quae frigusset
et ad secundam [illegible] et ad tertiam et [illegible]
et per [illegible] et ad quartam [illegible] hoc ergo
iam ipse dicit [illegible] ex illo ergo [illegible] per eum
et recitit primo cantum sed debent dicere?
postea iam recitent [illegible] et per eum,
sed postea aliquid nondum [illegible]
fuerit [illegible] hoc prae
dicere quia [illegible]
secundo in tertio cantum negauit, unde
[illegible] iohannes sequentia

[illegible] ad discipulum ait ecce locus meus
respondit ibi ecce palam locutus sum
mundo ecce semper docui in synagoga
et in templo quo omnes iudaei conuenis
sunt et in occulto locutus nihil quid me
interrogas interroga eos qui audierunt
quid locutus sim ipsis et ecce hi sciunt quid dixerim
ego. haec autem cum dixisset unus
astantium ministrorum dedit alapam illum
dicens sic respondes pontifici respondit
ei si male locutus sum testimonium per
hibe de malo si autem bene quid me caedis
et misit eum annas uinctum ad caiphan
pontificem. hic igitur ad eum
pontifex interrogauit. quaestio
nat pontifex et ait, nondum etiam misit
eum annas ad caiphan cum iam illi dixerunt
sic respondit pontifici et ait ecce sic respondes pontifici
et caiphan pontifex erat ipse enim erat
qui consilium dederat iudaeis quia
expedit unum hominem mori pro populo
sed et ipse petrus sequebatur eum
et alius discipulus. discipulus autem
ille notus erat pontifici et introiuit
cum iesu in atrium pontificis petrus
autem stabat ad ostium foris exiuit
ergo discipulus alius qui erat notus pontifici
et dixit ostiariae introduc petrum

ista iohannes quem interposuit recapi
tulans de petro eiusdem narrationem
redeunt iaciens eius pleni ordinem
gratiosum. Cum autem congressus esset petrus
suam civitatem ipsa diversorum ergo
ei nuntiavit quod eius discipulus esset nec
gaudille eidem nuntiavit. Hoc igitur loco
inventum est nomen ipsius sed ad poenitentiam
suam secundo negavit petrus quod pe
re non posset. Iesus autem redissent postea
quadraginta eximerat, neque enim exce
rat corporis sui indui alterum ancillae
secundum eximere. Idem sui sunt
quinquaginta adiecerunt
dinis quinquaginta. Idem quinquaginta
adiecit. Iesus autem eximerat civitatem
magnam. Illa autem quadraginta eximerat
[illegible] adiecit redionem ipsa autem illa contra
[illegible] quadraginta homines. Nam
[illegible] decadem ancilla
[illegible] dicebant [illegible] monilli
[illegible] quillo eximere iterum ante
ram [illegible] illa autem redire [illegible]
[illegible] iesus autem [illegible] iesus resusci
tat

necando verbis eorum deinde in eo quod
iohannes ait diverunt nunquid non discipu
lus quod redeunt erant dicit intelle
gimus hoc quem confirmavit non illa ancilla
quod altera ancilla quae commemorat in hac
secunda negatione non ambos commaneris
sed et alii quemadmodum commorat lucas
cum petrus discesserunt de iohanne dicit
diverunt ergo ad ipsum suos quasi
illo exeunte diverunt ancillabus quibus cum
erant in atrio quia hic exilis est hoc au
dito ille recreatus est et ut sequitur porta
rent necando sicut quod est credibilius
nonnulli quod de illo dicit posset et porta
ventes et ipsae ancillae diverunt
ancillae et illae duae commemorat
Nunquid non ex discipulis est et diverunt
pertinaciter in negatione illo de quo lucas ait
ait solvente et quod illi se cum petrus ait abo
minor sed aliquando tacuerunt collectum con la
ns de hac re omnis evangelistarum testi
monia non tamen secundo petrum ne
gasse sed in eius in atrio adiecto ambos
autem commaneri quemadmodum commorat et
exisse et porta regressus est recreatus

cauta tacuisse. Nunc iam de ceteris necessa
rione inspiciamus eorum consequentia?
quam magnificam iam explicasse me
minisse. Sequitur enim ut cum diem
et post pusillum quadraginta diebus pe
nitentiae exhibet non erubescit illeuare
coepit et anathematizare et iurare quo
neque hominem istum quem dicit esse iam
mentum alias cognouit. Lucas autem ma
ticenium hoc idem narrat cum ait post pau
co quasi hora unius alius quidam adprima
bat dicens uere et hic cum illo erat. Nam et
galileus est et propterea homo est et quid
dicis, et ecce iuuenis ad huc loquente can
tauit gallus. Iohannes secundo de eiecta
petri negatione hac explicat dicens cum
esset ignis positus et cognatus eius sa
dit petrus. Auricula autem non ne cooperit
de iudaeo cum illo petrum negauit pe
trus et statim gallus cantauit, quod
ipsum matheus et marcus dicunt post
pusillum quantum esset hoc tempo ros
mam pessimi lucas dicendo et iterum
post paucio quasi hora unius, de hoc autem
inter gallo tacet iohannes. Ne quod matth

et marcus non singulare sed plurale numero
enuntiantes eos qui petro accusantes
locutus dicit iohannes quod non esset
congruum causas seorsum singulatim
intellegere aut plurale numerum pro singu-
lari usitata locutione usurpasse ut ab
marco. Nec quod unus maximetque
scens eum uidere et adprobare petri
ante secum perdiscere studuit cessantes
unde duas ecclesias decompendio plurale
numerum posse esse alias autem duas et solas
sumpsisse uolunt esse quas accepimus in hoc
exemplo. Non uero illud quod omnibus ipsa petro
dicta fuisse adserit uicke et ut illis sicut
loquella romanorum est propriae sicut iohan-
nes eidem petro dicentem adsciuerat non ne
eo ·r· uidimus hora ·ccc· illo marcus autem non
-nisi illos de petro locutas dicit uere et illos
nec et alibi esse sicut et alias non petros sed
de petro dicit. Alias quidem adprobat dicens
uere et hic illo erat. Nec et alibi quis est
aut sententia intellegimus tenuisse cum
quia compellatio dicunt petrum, tamen unde
est ualuit quod de illo locorum illo dicebatur
quantum illi dicerentur autem et modo

Aeneocalipsis illuminalius alium conditionis
morasse. Callaneo autem postremam enuncia
tionem secundum intellectum quem Marcus
enunciasse sic refert Matheus: Hadie cum
recordatus est petrus de verbo quod di
xerat ei prius quam Gallus cantet ter me negabis,
et egressus foras plorabat amare. Matheus
autem hadie cum recordatus est petrus de verbo
quod dixerat ei prius quam Gallus cantet
bis me negabis et egressus foras plorabat. Lucas autem
sic ait, et conversus dominus respexit petrum et
recordatus est petrus de verbo domini sicut dixit
ei quia prius quam Gallus cantet ter me negabis,
et egressus foras petrus plorabat amare.
Johannes de recordatione et planctu petri ita
commemorat quod dixerat Lucas: quod conversus
dominus respexit petrum quod non debet accipien
dum sed diligenter considerandum est, quia dum
enim dicamus ita interiora abstracta
inter verba petri petrus interser
ere quasi modo hic adiungit et ait, non
est credibile quod in hac diebatur domini
dacis et corporalis presentia respexit do
minus petrum divisse matheus. Tunc expue
runt in faciem eius et colaphis eum cecderunt

Aliquanto pauciores in pace eiecerunt di-
centes prophetiae, ab eo quis vestrorum
percussit? secundus est narrans primum
excurrere. Indicio concordare et verum
iudaeo tradentis qui solus narrauit tradi-
cens. Tunc eidens iudas quia tradendus quia
damnatus est paenitentia ductus retulit
XXX argenteos principibus sacer dotum
et senioribus dicens peccauit tradens san-
guinem iustum. At illi dixerunt quid ad nos pertinet
videris et proiectis argenteis in templo re-
cessit et abiens laqueo suspendit.
Principes autem sacerdotum accepta argen-
teis dixerunt non licet eos mittere eos in
corbanam quia pretium sanguinis est.
Consilio autem inito emerunt ex illis agrum
figuli in sepulturam peregrinorum. propter hoc
vocatus est ager ille aceldama hoc est
ager sanguinis usque in hodiernum diem.
Tunc impletum est quod dictum est per hieremiam
prophetam dicentem et acceperunt
XXX argenteos pretium adpreciati quem
adpreciauerunt filiis israel et dederunt eos
in agrum figuli sicut constituit mihi dominus.
Si quis autem dubitat quod hoc esse ita

nomine in inscriptura hieremiae pro-
phetae errorem patrum fidei euangelistae al-
quid derogando primo noluerunt non
omnes codices euangeliorum habere quo
per hieremiam dictum est sed tantum modo
prophetae possunt eis dicere his pertinis
codicibus esse secundum quibus eremiae
non habet in nomine dictum esse nisi hoc
per prophetam sed zacchariam, unde patet
codices esse menosos qui habent nomen
hieremiae qui autem zacchariae habere
operuerunt qui nullus sicut quidam, sed
tamen prophetam dicentem quibusque
intellectum zacchariae, sed ratio
ratione depensione complacet, quibusque
cum non placet haec causa est quia et
plures codices habent hieremiae nomen
et quidam ingenius in ceteris exemplari-
bus euangeliorum considerauerunt in an-
tiquioribus graecis praescribunt inuenis
se et nullam rem causa curauerunt hoc
nomen in menoribus prophetis curauerunt
de omnibus scribere tollere unde pro
causa uocauit prima facere et
martaretis quaestiones quo hoc

apud hierosolimam monstrauerunt quod ergo
intelligendum est nisi hoc ad eos scilicet
more consilio pro indemnitate quorundam
ecclesiarum suarum gubernatores porrigere
omnipotens iramque quod ergo hinc arguitur
quod sororem conantur uel impedere uel
impertinentes quasi adoptandam
dissonantia scilicet euangelistarum hoc
potuisse ergo ad sororem impedere erudere
adoptandam uinum uel sororem eius prophetam
nimo. Cum ita lacaria quamobrem indemnitatis
Alio tempore dilicentiores perrigamus ne
amplius sermonis prolixitatem quia bonus
operis terminandi necessitas plagiarum
hoc nomen hierusalem in testimonio zacharie
sicut ante perrossum uel potius sicut
auctoritate preceptum est apud hierusalem
quod ergo ecclesiae apud prauissimum ordinem
euangelii nomen suum hoc nomen pre
ut quod positum est apud zacharia quod ante
propheta de xxx argenteis ad hoc interpre
tatus est euangelista quod modo dedimus eo
plenius et hoc ipsum nomen manu
fossorum sed ad hoc pertinet quia illud de
agro comparatum quod hierosolimas dicit, hinc pre

ciuitatis sicut prouidit ut non de zacharia ne
mentio poneretur. Qui dixit XXX argenteos se
sedisse et mactauit de agro empto ut
lectio euangelii aliquantulum nomine hie
remoto lectio uetus habere uidetur. Nomine hie
remoto testimonio de XXX argenteis minus
quam de agro empto adnotatur lector
utique conperire et intellegere uel cauere
prophetiae quomodo pertineat ad hoc quod
in domino impletum est. Nam illud quod sunt
et hinc testimonio matheus et iam quod
adprehendit et publicat et dederunt eos
in agro figuli sicut mihi constituit dominus. Nec
apud zacharia nec apud hieremia reperitur
Unde uidetur experientia ipsius euangelistae
accipiendum esse et lectorem euangelii in
secreto quia hoc ex uel revelatione eiusdem
uel ad hanc rem quae de xpi praesentia factum est
huiusmodi per ministerium prophetiae liber
quippe emptionis apud hieremiam inuenitur
et ipsum in specie et commentarii hic de praes
tio illi ager figuli et hic ager sepulturae
peregrinorum iam quia ad permansionem
quietis eorum quia hoc saeculo peregri
nantes et consepeliuntur xpo per baptismum

na cum illa corruptione acri hostium impugnare
hierosolimae dicendo: quia cum permansio
de captivitate liberatorem in illa terra haec
tamquam de lege manda ars. Prout usque eum
adventum quidem his prophetiis testimoniis
in omnem redactis et ita evangelicae narrationis
contextus diligentius attentius quaerequi
ramus, hinc inter posuimus ut ibi.

Et ecce sequitur et dicit. Ipse autem Iesus
ante praesidem stetit interrogatus eum praeses
dicens: tu es rex iudaeorum? dicit illis: tu
dicis. et cum accusarent eum a principibus
sacerdotum et seniores nihil respon
dit. tunc dicit illi pilatus: non audis quanta
adversum te dicunt testimonia? et non
responsum illum ulterius pilatum mirabatur
tum praeses urbem moenia, per diem autem
solemnem consuetudo erat praeses dimittere
populo unum vinctum quem volebant
scilicet. habebat autem tunc temporis in
vinculis quidam barrabas, cum ceteris
illis. dixit pilatus, quem vultis
dimittam vobis barabbam an iesum qui dicitur
christum? sciebat enim quia per invidiam tradi
dissent eum. sedente autem illo pro tribu
nali

omnes illi unoreatus dicentes. Nihil ergo ipsum
illum oportet eum pati hodie per eos propter
eum. Principes autem sacerdotum et seniores
persuaserunt populis ut peterent Barab-
bam, Jesum autem perderent. Respondens au-
tem praeses ait illis quem ex duobus
volitis dimitti vobis. Illi autem dixerunt Barab-
bam. Dicit illis
Pilatus quid ergo faciam de Jesu qui dicitur
Christus? Dicunt omnes crucifigatur. Ait illis
praeses quid enim malum fecit? Illi magis cla-
mabant dicentes crucifigatur. Videns au-
tem Pilatus quia nihil proficeret sed magis
tumultus fieret accepta aqua lavit manus
coram populo dicens innocens ego sum a san-
guine hominis iusti huius vos videritis. Et respondens
universus populus dixerunt sanguis eius super
nos et super filios nostros. Tunc dimisit
illis Barabbam. Jesum autem flagellatum tradi-
dit eis ut crucifigeretur. Tunc milites eius
duxerunt eum in praetorium. Congregaverunt
ad eum universam cohortem. Et exuentes eum
chlamide coccinea circumdederunt eum. Et
cum essent milites in quibus respondit
populo petierunt ut solemnitate unum dimittere
de vinculis. Et ait eis Pilatus autem
respondens dixit vobis dimittere

recedendo ad ordinem matheus autem sic ait. Con
cretcabisque illis dixit pilatus quem uultis
dimittam uobis barabbam an ihesum qui dicitur
xpm. Nulla quaestio est quod iacet omnis
perisse et aliquando dimittere sed
quaeri potest quare uel pilatus diuerti
ut ita dicam ad matheum an ad marcum repe
ratur. Ad iudaeos enim uidetur esse quem uultis
dimittam uobis barabbam an ihesum qui dicitur
xpm. Ad iudaeos dimittam uobis recentio
dacorum dicens. petrus uero sedebat foris
in atrio. quod non dicerent nisi ad eum non
tibi accentur. et quantum ad collectorum
narrationem marci non solum in interio
ribus sed etiam in superioribus locis accen
tur. Nam postea quam marcus talia nar
rauit secutus ait. et cum esset petrus
in atrio deorsum. Sicut ergo quod ma
theus ait. petrus uero sedebat foris in
atrio. ostendit quod illi intra accentur.
sic et quod dixit marcus. et cum esset pe
trus in atrio deorsum. ostendit non so
lum in interioribus sed etiam in superioribus
ecclesiae diuerat. Quomodo ergo re spe
uit petrum dns. pacem corporalem quia prop

ecclesiam audetur illa respectio dominus
pacificare et ecclesiae innocentem quotiens
eum negasset et quidem dominus praedixisset eum
et misericordiae dominus respiciens petrum
revocat eum et illum ut ipse cum condiscipulis
dominum respiceret et respexit eum dominus quem de
quo periculo vel labore divina misericordia
liberatus est. et sicut dicit dominus respicere
exaudire et iustificare dominum liberationem
omnium iudicium arbitror. consuetudinis
respexit petrum et recordatus est petrus
verbi domini. denique cum frequentius solebant
in narrationibus suis ponere verbum quam
dominum modo locum dominum posuit dicens conuer
sationis respexit petrum et recordatus
est petrus verbi domini. o ambitus autem
marcus quia de ista respectione nunquam
dixit nominis domini sed verbum ubi eum recor
datum esse dixerit. et hoc intelle
camus illam respectionem album non bonum
misericordiae sed dominum respectum. Sequitur
ergo o ambitus et diem. mane autem
facto consilium inierunt omnes principes
sacerdotum et seniores populi adversum
ihesum ut eum morte traderent et cum eum

addouerunt eum et tradiderunt pontio
pilato praesidi. Tunc occisus iudas qui eum
prodidit hanc iniquitatem consilium fecerunt
suum sacerdotes et seniores et scribae et
uniuersum concilium cum gentes illum diuerte
et tradiderunt pilato. Et ligatis auferentes posuerunt
quem complerunt narrando petrinegationem
recapitulantes quae gesta sunt et
ut apparet circumdantes atque diaconiem
narrationem eius quae tenebant illi indu
debant et ceciderunt et uelauerunt eum
et perducentes pacietis et tunc interrogabat
eum dicentes praeses et ait quis est qui te per
cussit et alia multa blasphemantes dicebant il
lum et cum factus est dies conuenerunt omnes
nobiles et principes sacerdotum et scribae
et induxerunt illum in concilium suum dicentes
si tu es xpis dic nobis et ait illis si uobis di
xero non credetis mihi si autem interro
gauero non respondetis mihi nec dimittetis
me exhoc autem erit filius hominis sedens
ad dexteras uirtutis dei dixerunt autem
omnes tu ergo es filius dei qui ait uobis qui
ta quia ego sum et illi dixerunt quid ad huc
desideramus testimonium ipsi enim audimus

de ore eius, et sic ut ceteri omnes sonuerunt
concordantes illi ad palati hac omnia
narrant lucas, ubi intellexerunt quod et
matheus et marcus narrant quod
in ea corde sui dominum ipsum esse palatum
et quod dixerit dico vobis. Admodum de sine
palati hominis sed deum. addens virtutem et
et omnipotentiam in omnibus. ad hoc lucas scenit
die ceteri non quando lucas dicit et in pacem
et dies antequam narrant sicut hic et quidem
ipse commemorat quod illi tacuerunt. Nocte
autem intelleguntur per palatum tenebrae
ac ut esset ad dominum quod ore eum confessi
rant matheus et marcus lucas tacuit
quae narrant quae circa manes sunt et est in
nam et illi id est matheus et marcus con
tenerunt narrationem in his quae ad dominum
ac tacuerunt usque ad mane sed post ea redie
runt ad narrandum per ordinem quae
terminata redierunt ad mane et inde
et iterum contexerunt quod usque per ordinem
restat quae ad dominum ac tacuerunt sed non
de ea commemorare quod mane fac
tum esset. Johannes quoque et ipse quae ad
dominum et ut quantum pertinet ipsum

capere nec ratione totam comprehendere posset
adducere et ipsum habere adeam in pra
torio. Cra. Aut ergo dangi debet intellegimus
aut aliquid posse causa quae occurrere ca
pan esse in pratorio necesse praesentem
causa in principio esse habere et de
deo quae ratione aut indoctus posse
praetorium eum ad ipso ab introducere
atque in carcere perducere sed quia ad
tantum conuiciorum adducebant
capere ne ante eius oculos cum tribunorum re
tulit nulla mora interposita iussit quin
cidendus pilatus ad crucem. Quaeritur
per pilatum cur dominus esse assumptam arbitrans
omnibus hac causa ut consecretur pro
zacharia hieremias occurrit cum ipse
solet quod tacuisse sine ulla adulatione
commendare ipsa alias admonitus
quipso adhuc in carne mihi ea hoc legere
reportaverit misericordiae recordatio
nisque quam in pusio recepitur. Non
frustra occurrisse ad hoc proaliquem
prophetae nisi quia tradens hoc scriptum
conspicuum. Cuiaque tradentem scriptum
dicit propter nulla causa tribuisse debet

facilly me cogitari etiam successe in se memoriam
ita omnes sacros prophetas unos et eosdem locutos
et mirabili inter eos consensione consentire.
Et hoc ut ita ampliusset quasi omnium omnia
prophetarum unum unius hominis ore dicere
retur, et ideo indubitanter accipiendum
quaecumque per eos sacrosanctus spiritus diversis singula
esse commemorata omnia singulorum, et ut fuerit
et quae dicta sunt per Hieremiam sint
Zacchariae et quae Hieremiae et quae dicta
sunt per Zacchariam sint Hieremiae
quia Zacchariae quod opus erat unum eo
dare et ut ab eius et alia prophetis in uno
uno occurrens ascribere relegisset
ac non ponuisset quem auctorem vel spiritum
aliquem memorasset recipi nos illum ut
sentiebat ita hoc scribere relinquo et
sicut eum admonendo constituere et
admirandos nos iam eius sorores
interpretas esse concordia unum
absurde uno congruentissime et
Hieremiae deputaremus quod per
Zacchariam dictum reperiremus. Sicut
hodie quis quia volens alicuius
iudicare dicat nomen alterius

Aquiodie·ias·iam,quia·ad·ecclesiam·ad·confessionem
eius·ad·altare·eius·conuenerunt·illius
consuetudinem·dicere·uel·ut·ita·continuo·re
cordatus·alio·quod·alios·diuisse·uel·aliquid·
exi·aliquid·corrigat·et·ita·mihi·bene
dixi·quid·aliud·interuenisse·nisi·tantum·inter
ambos·esse·concordia·inter·illos·sed·ecce·
consuetudinem·dicere·uel·ant·et·alio·et·alio·
et·nomen·pro·illius·nomine·occurrit·et·ita
lectio·hodiernae·diuisse·quale·alia·diuisse·
quam·in·illis·hoc·de·prophetis·scis·inter·
lectionem·et·ita·uide·commendandum·pauc
·et·omnia·libros·uetus·et·nouum·libros·
accipere·uos·in·quibus·nulla·ueritas·discrepan
·in·credere·uos·sicut·uel·ita·inuenire·et·ita
·et·quomodo·ecce·et·constantia·ecclesiae·
quae·sonat·illa·ciuis·homo·qui·libri·doc
trinae·loquerentur·sed·quae·christus·et·ec
·ces·dicebant·et·quid·uel·illi·et·illi·et·et·ani
pestilentes·et·quae·suggerant·uel·lectiones
de·omnibus·ecclesiae·iudaeorum·iudeis·et·iudeis·. Nihil
interest·sed·tantum·quod·hic·et·et·et·et·
dicere·ab·hoc·solum·uolens·dicere·quod·
ad·nos·pertinebat·quando·quando·inde·
responsionem·suis·et·ipsos·et·et·quod

sibi dicentes: Quia dixit: Post triduum resu-
gam. Iube ergo custodiri sepulchrum usque in
tertium diem, ne forte veniant discipuli eius
et furentur eum et dicant plebi: Surrexit a
mortuis. Et erit novissima error pejor prio-
ribus. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam,
ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes
firmaverunt sepulchrum signantes lapidem
cum custodibus. Sequitur de cruce. Ecce
Pilatus ait illis: Quid vobis visum est de
Iudaeorum rege? Illi dixerunt: Non hunc
sed Barabbam latronem. Pilatus dixit: Quid
ergo faciam de Christo? Omnes dixerunt:
Crucifigatur. Ait illis Pilatus: Quid enim
malum fecit? Illi magis clamabant: Cru-
cifige eum. Quod hoc verbum non dixit sed
quia divina inspiratione Pilatus quasi ab
propheta sed magis multus perceptor
divina et illa gessit. Manus suas coram po-
pulo ut innocens esse se ab huius sangu-
ine praeberet, quod non Marcus evangelista
ait, sed Matthaeus esse praesidem et propulsa-
tor ordinem tenuit. Sed Marcus hoc quod

per eum pilatus dixisse quidem se male fecisse
Deinde sententiam ipse concludit quia per eum pila
tus condemnatus est. pilatus autem in quo
molens populo satisfacere dimittens illis
barabban et tradidit eis ut crucifigeretur
iesum. Hac causa quia praesidem
cesaraea maritima. Marcellus. apud pilatum
cesaria maritima. Cognoscit accusa
tus illi dicentes hunc invenimus subvertentem
gentem nostram et prohibentem tributa dari
caesari et dicentem se ipsum regem esse
hoc illi dixerunt quod eum accusabant
ipse autem iesus quia fecit illa
apertum est. Accusabant eum quod dixerit pilatus
nihil respondit quia non in quantum
accusabant sed pilatus et iudex quod
eum illi dixerunt. pilatus autem interrogavit
eum dicens. tu es rex iudaeorum. Ille respon
dens ait iudex. Dicis. Dicebant autem et
marcus et matheus interrogavit ait quia
dicebant capitalia crimina quod eum accu
sabant nihil respondit. nihil autem
interrogavit ut ipse quia non eum
[illegible] Quia ad modum nihil interrogavit

aliquid tacet quod aliis ad memoriam quae ab
eodem inconsequenter dicta, Abrumpens
pilatus ad principes sacerdotum et turbas.
Nihil inuenio in hoc homine. Illi autem ascen-
bant dicentes: commouet populum docens per
uniuersam iudaeam incipiens a galilea usque
huc. Pilatus autem audiens galilaeam interro-
gauit si homo galileus esset. et cum cognouit
quod de herodis potestate esset remisit
eum ad herodem qui et ipse hierosolymis erat
illis diebus. Herodes autem uisobis gaudens
erat nimis. Erat enim cupiens ex multo tem-
pore uidere eum eo quod audiret multa
de illo et sperabat signum aliquod uidere
ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis
sermonibus, at ipse illi nihil respondebat.
Stabant autem principes sacerdotum et scribae
constanter accusantes eum. Spreuit
autem illum herodes cum exercitu suo et in
lusum habuit induens eum alba et remisit ad pi-
latum et factus sunt amici herodes et pilatus
in ipsa die. Nam ante inimici erant ad in-
uicem. Hanc omnia uidens quod pilatus
ad herodem dimissus est. et quae in ea
gesta sunt. Lucas solus indicat et nihil aliud

terram similes quod in natura eius non locum apud
alios posse inuenire. Cetera autem ga-
zarum dicere noluerunt quae apud pila-
tum gestabantur quousque dominus crucifixus
dus traderetur. Redierunt ergo ad ea
quae apud pilatum de gerebantur, unde
dicturus eram barabbam, quod apud
herodem actum est prosequitur. Pilatus au-
tem conuocatis principibus sacerdotum
et magistratibus et populo dixit ad illos,
ecce hunc hominem quasi auer-
tentem populum. Ecce ego coram uobis in-
terrogans nullam causam inuenio in homine
isto ex his quibus eum accusatis. Dicam
tibi et uobis quod praecepit mihi deus
ad modum ad me quaerere quid accusa-
toribus responderem. Sed neque herodes
iniquo iudicio ad illum et nihil
dignum morte actum est concedit ergo
illi dicta. Necesse autem habebat di-
mittere eis per diem festum unum. Vela-
mina autem sunt universa turba di-
cens tolle hunc et dimitte nobis bar-
rabam quem propter seditionem quam
de pacta in ciuitate et homicidium missus
in carcere. Herodem et pilatum locutus

cum ad illos volens commere ibo, vidi eos
clamabant dicentes crucifige crucifige
illum. Ille autem tertio dixit ad illos quidenim
malefecit iste? nulla causa mortis inuenio
in eo. Corripiam ergo illum et dimittam. At illi
instabant vocibus magnis postulantes ut
crucifigeretur, et invalescebant voces
eorum. Videns autem Pilatus quia
nihil proficeret sed magis tumultus fieret,
Quod non deberet, misit illum ad eos esse
quia cum tradidisset quomodo hoc efficere
temptaverit, omisit et ibo pro eo orare.
Et lucas hac ratione ludit quod actum
est apud praesidem et Pilatus in quid
adiudicaturi fuerit petitione eorum dum
sit auctor illis ut quia propter homicidio
et seditione missus fuerat in carcere
quem petebant ibi ut eos tradideri voluit
tamen eorum. Nunc ad eum secundum
iohannem considerandum idest quae per
Pilatum facta sunt, et ipsum quid non
in praetorium in praetorium contam
NARENTUR

sed omnino ueracem pascha, Et mittens eo
pilatus ad eos iterum, qui accusa
tionem adferebant aduersus hominem hunc
Respondentes autem diuerunt ei, si non esset
hic malefactor non tibi tradidissemus eum;
hoc uidens dimisit. Nec contrasit Et quod
lucas dicit certain eum dicta esse crimina
eadem quae dicta sunt, Cum perturbatione
in quibus accusare illum dicentes, hunc in
uenimus subuertentem gentem nostram
et prohibentem tributa dari caesari et di
centem se ipsum regem esse. Quod uerum nunc
secundum iohannem commemorauit, unde uter
uidetur noluisse dicere crimina ad uiuisset
capitalius quam accusationem adferebant aduer
sus hominem hunc. Respondentes enim, si
non esset hic malefactor non tibi tradi
dissemus eum, ut de licet ut eorum auctorit
ate secundum quod iobiceretur de eius ex
quirere. sed ob hoc tamen non eum pro
crederet quod sibi fuisset tradi merituspe.
Ergo intellegere debemus et hoc dictum
esse et illud quod lucas commemorauit,
multa enim dicta uel omnia responsa sunt
undecunque eorum qui ante iudicem esse deceptus

[illegible] esse iudicaui. Nec ipse enim hanc iudicii
quam dicit quam uisurus est quasi [illegible]
[illegible] dixit ergo eis
pilatus accipite eum et secundum legem
uestram iudicate eum. dixerunt ergo iu
daei nobis non licet interficere quem
quam misericordiam impleretur quod dixit
significans qua esset morte moriturus
[illegible] propter hoc iterum pilatus
uocauit iesum et dixit ei tu es rex iudae
orum? respondit iesus a semetipso
hoc dicis? an alii tibi dixerunt de me? et hoc
indicetur non commemorat illa quod ab
aliis commemorantur. Respondit ei
iudeus: Nisi hoc consequentibus esset non
deberet et illa addidisse, unde ostendit
dicta quae non dicta accepisse potest
euangelistas dicta aequalia non dicta non
esse. Nec mirum de hoc ceteris. Respondit
iesus pilato: nec quod ego iudaeis
[illegible] tradidi [illegible]
[illegible] quando precisum? Respondit ei
iesus: meum non est de mundo hoc
ex hoc mundo esset regnum meum

[illegible] Nunquid meum est regnum
meum? Dixerunt ei pilatus, ecce
rex vester. Responderunt iudei: quia rex
sum ego. Ego ut hoc natus sum et ad hoc
venio in mundum ut testimonium perhibeam
veritati. Omnis qui est
ex veritate audit vocem meam. Dicit ei pi-
latus: quid est veritas? Et cum hoc dixisset
iterum exivit ad iudaeos et dicit eis: ego nul-
lam invenio in eo causam. Est autem consue-
tudo vobis ut unum dimittam vobis in pas-
cha. Vultis ergo dimittam vobis regem
iudaeorum? Clamaverunt rursum omnes
dicentes: non hunc sed barabbam. Erat
autem barabbas latro. Tunc ergo ad-
prehendit pilatus iesum et flagellavit
eum et milites plectentes coronam de
spinis imposuerunt capiti eius et
veste purpurea circumdederunt eum
et venibant ad eum et dicebant: ave
rex iudaeorum et dabant ei alapas.

exiit ergo pilatus foras et dicit eis, ecce
adduco eum vobis foras ut cognoscatis
quia in eum nullam invenio causam. exiit ergo
ihs portans spineam coronam et purpu
reum vestimentum. et dicit eis, ecce
homo. cum ergo vidissent eum pontifices
et ministri clamabant dicentes: cruci
fige, crucifige. dicit eis pilatus, accipite
eum vos et crucifigite, ego enim non inve
nio in eo causam. Responderunt ei judei:
nos legem habemus secundum legem de
bet mori quia filium dei se fecit. hoc potest
concludere et quod lucas commemorat
in accusatione iudaeorum dicitum est
hunc invenimus subvertentem gen
tem nostram et prohibentem tributa dare
caesari quia filium dei se dicit. sequitur in ioannem et
dicit. cum ergo audisset pilatus hunc
sermonem magis timuit et ingressus
est praetorium iterum et dicit ad ihm
unde es tu. ihs autem responsum non dedit
ei. dicit ergo ei pilatus, mihi non loqu
eris? nescis quia potestatem ha
beo crucifigere te et potestatem ha
beo dimittere te? Respondit ihs, non

habere potestatem adversus me ullam
nisi tibi esset datum desuper propterea
qui tradidit me tibi maius peccatum ha
bet. Exinde quaerebat pilatus dimittere
eum. Iudaei autem clamabant dicentes
si hunc dimittis non es amicus caesaris.
omnis qui se regem facit contradicit cae
sari. Hunc potestatem concedere quod iudeas
in accusatione iudaeorum manar
ent. Cum audivisset ergo sub oc
casione nostra. Adiecit et prohiben
te tributa dari caesari et dicente se
xpm regem esse. Et quos solutum illa quae si
no quapropter reprehendit iohannes divisse
nulla aut audacis dominum obiecerunt.
Quando responderunt et diverunt eis
non esse licitum alepacto non esse tradi
dissimulatum. Sequitur ergo iohannes
et dicit. pilatus ergo cum audisset hos
sermones adduxit foras iesum et sedit
pro tribunali in loco qui dicitur
lithostratos hebraice autem gabbatha.
Erat autem parasceue paschae hora quasi
sexta. et dicit iudaeis. ecce rex vester.
illi autem clamabant. tolle tolle

crucifige eum. Dixit eis Pilatus: Recipite eum vos et crucificate. Responderunt Iudaei: Non habemus regem nisi Caesarem. Tunc ergo tradidit eum illis ut crucifigerentur. Haec narrant Iohannes per Pilatum

VIII. Cessa. Consequens est ut ipsam Domini passionem secundum quattuor evangelistarum testimonia videamus quia Matthaeus sic incipit: Tunc milites praesidis suscipientes Iesum in praetorium congregaverunt ad eum universam cohortem et exuentes eum clamide coccinea circumdederunt eum plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius et harundinem in dextera eius et genu flexo ante eum illudebant dicentes: Ave rex Iudaeorum. Hoc Marcus in eodem loco narrationis tradit: milites autem duxerunt eum in atrium praetorii et convocant totam cohortem et induunt purpura et impo nunt ei plectentes spineam coronam et cooperuerunt eum. Ut iterum eum haberent regem Iudaeorum et operiebant caput eius harundine et conspuebant eum et ponentes genua adorabant eum. Intellegitur.

mag. quod militibus ad clamide coccinea
circumdederunt hoc enim ei divisi sunt
duas purpuras pro re ceteras pars pro clamide
illa coccinea. Abinde militibus ad hinc clamide
Gestrusra quae ad purpura coccos similis
ora potest esse ad pretium purpura et ad omnia
cuscomemorare quae clamis habebat
quam cum esset coccinea dicas hoc pene
ceteros sed Johannes autem ante quam dicere
quod et pilatus eum crucifigendum tradidit
commemorans hoc dicens, Tunc ergo ad prae
hendum pilatus eum flagellavit et milites
plectentes coronam de spinis imposuerunt
capiti eius et veste purpurea circumdederunt
eum et venebant ad eum et dicebant; Ave
rex iudaeorum et dabant ei alapas. Inde
apparet militibus mare et recapitulan
do ipsum commemorasse non quod tunc fac
tum sit. Cum ergo pilatus ad crucifigendum
tradidisset. Johannes enim apud pilatum
dicit hac gesta. Videntes inde ista quod
praeterierant recoluerunt ad hoc perti
net et quod consequenter diem mortis
eius expugnare sine dubio acceperunt barab
bam et operiebant capitis eius posui

quam inluserunt et exuerunt eum cla
mide et induerunt eum vestimen
tis eius et duxerunt eum ut crucifigerent
hoc quod exuerunt clamide et induerunt
eum vestimentis eius in primo factum
intelligitur cum ducerentur. Marcus
hoc ait et postquam inluserunt
et exuerunt illum purpura et induerunt
eum vestimentis suis. Sequitur ergo
Matheus et euntes aut inuenerunt
hominem Cyrineum nomine Simonem hunc
angariauerunt ut tolleret crucem eius
Marcus quoque et eum ducunt illum in
quem ut crucifigerent et angariauerunt
praetereuntem Simonem Cyrineum uen
ientem de uilla patre Alexandri et
Rufi ut tolleret crucem eius. Hoc Lucas
ait et eum ducerent uel adprehen
derunt Simonem quendam Cyrinensem
uenientem de uilla et imposuerunt illi cru
cem portare post eum. Iohannes autem
signat. Susceperunt autem eum et
duxerunt et baiulans sibi crucem exiit
in eum qui dicitur Caluariae locum
hebraice Golgotha ubi eum crucifixerunt

unde intelligitur quod ipsi in portabat
crucem cum eis in loco mercationis.
Simon autem illi imponere angariatus
est de quo resumptione memorant postea
dum ipsi portando exiuisset ad locum ca-
uum et pacificum nouissime quando o
hannis diuersi deinde quod uerberes.
Sequitur pauimentum uero uel lithostrotum
quod in locum quidem nuncupatur hebraice
caluaria locus de hoc loco apertissime
comprehendimus. deinde adiungit deo mirabi
lis dedecorum cum uestibus nec cum pelle omnium
et ecce quasi stultum uolunt uiuere. hoc marcus
planarum et dum aspernerentur mercationem
unum et non accepit. hoc intelligendum
mirabile dixisse cum pelle mixtum pel quippe
propinquitatem posuit et mercationem
uinum amarissimum et quasi aquam pre ri possit
cum pelle et mirra uinum amarissimum
reddere. Quinde regnum marcus non ac-
cepit intelligitur non accepit ut biberet.
Cum autem sic mirabilis iste est,
ut quod id mirabilis uolunt biberet.
hoc marcus diuersum non accepit tacuerunt
autem quod cum tacuerunt.

xii. Sequitur matheus post quam nunc
crucifixerunt eum diuisserunt uestimenta eius sortem mittentes cum
uestimenta eius mittentes sortem seruabant eum hoc idem marcus
sic ait crucifixerunt eum diuisserunt
uestimenta eius mittentes sortem
super eis quis quid tolleret hoc lucas
sic ait diuidentes uero uestimenta
eius diuiserunt sortes ceterum ait populus spectabat breuiter ait tribus dicitur
esse. Iohannes autem distinctius hoc
explicat quemadmodum ceterorum scri
bilis ergo inquit cum crucifixissent
eum acceperunt uestimenta eius fecerunt
quattuor partes unicuique milit
quod parte et tunicam erat autem tunica
inconsutilis desuper contexta per to
tum. dixerunt ergo ad inuicem non
scindamus eam sed sortiamur de illa
cum sit ut scriptura impleretur dicens
partiti sunt uestimenta mea sibi et in
uestem meam miserunt sortem.

xiii. Sequitur matheus et imposuerunt
super capite eius causam ipsius scriptam
hic est ihs rex iudaeorum. marcus autem

[illegible] hoc dixisse. Cravatque in quo
hora [illegible] est crucifixerunt eum. hoc enim
[illegible] dicunt diuisione diuisi
quaeres diligentissime considerandum
est nec ut nec [illegible] sunt enim
quatuor [illegible] hora quidem tertia domini
crucifixus. A sexta autem hora nec usque
ad nonam. Et ecce sub [illegible]
legantur tres horae ex quo erunt [illegible]
usque ad nonam passus, et posset quidem
hoc recte [illegible] [illegible]
dicere hora qua sedit pilatus sedisse pro
tribunali in loco qui dicitur lithostratos
hebraice autem gabbatha. [illegible]
[illegible] Cravatque parasceue pascha hora
quasi sexta, et dicit iudaeis. ecce rex vester.
illi autem clamabant tolle tolle
crucifige eum. Dixit eis pilatus regem
vestrum crucifigam? Responderunt pon
tifices non habemus regem nisi caesarem.
Tunc ergo tradidit eum illis ut crucifigeretur.
Sunt ergo horae quasi sex. Pilatus
sedebat pro tribunali. Tradidit eos ut
crucifigerentur. quomodo dolor hora
crucifixus est sicut [illegible] [illegible]

intellegentes quod apud eum fuerunt prius cum
qua hora eos crucifixerunt potuit in ordinatus
deinde ordinationis seu hora crucifixionis dixerunt marcus hora tertia quasi
sexta cum tradidisset crucifigendus
pilato sed ex hoc ordinatum est pro tertia
hora tertium impleta sexta erat sed quia
sisexta dest peracta quinta et aliquid
et ita dest sexta esse coperat nunquam
autem isti dicerent quinta et quadrans
aut quinta et tertiens aut quinta semis
aut aliquid huius modi habent rationis istu
morum scripturae et partae totum ponant
maxime in temporibus sicut de octo illis
diebus post quam eum dicunt ascendisse
in montem quos ut medias inventes
matheus et marcus diverunt post dies
sex praesertim quia non moderate idem
iohannes locutus est et non dicere sexta
sed quasi sexta quod si ita non dicerent
sed ita ut modo se et non dicerent possimus
nos intellegere quemadmodum loqui
scripturae solent sicut dixi apparentorum
imperatia quinta et in hora sexta
et cetera hoc quae narrata sunt

incrucifixione dni nostri dom. conspic-
tas et illo pendente crucifixo inuenerunt.
Quibus tres euangelistae adtestantur.
uerbi gratia marcus lucas quae ratio ista
consequenter eurdiuerit marcus commo-
morasset quod crucifigentes seu diuserit
uestimenta eius mittentes sortes super
eis quisquid tollerent et secuti sunt adiunxerit
Erat autem hora tertia et crucifixerunt eum.
Iaceret diuerat et crucifigentes seu uo-
diuserunt uestimenta eius sic iaceret
adtestantur quod eo crucifixo uestimen-
ta diuisisunt, sicut rei gesta composuit
Lucas commemorare marcus supplicet red-
dere. Erat autem hora tertia. utquid ad
iunctim et crucifixerunt eum nisi quia uolun-
aliquid recapitulando significare quod
quaestio inuenire cuir. cum scriptura
ipsa illis temporibus legerentur quibus uni-
uersae ecclesiae notum erat quahora
dns licinosuspensus est. unde posset
huius uel errore corrigi uel mendaciu
reputari sed quia sciebat omnibus
suspensus dnm in lignum sicut
iohannes apertissime dicit occulte.

ostendere uolunt eos magis crucifixisse
quia clamauerunt crucifige eum quam
illos quorum magis erat principatus secundum
suum opprimere praecipuum, intelligitur
ergo fuisse hora tertia dum clamauerunt
iudaei ut ihesus crucifigeretur et ueracissi
me demonstratur tunc eos crucifixisse
Quando clamauerunt maxime quia nolebant
uidere se hoc fecisse et propterea ad
pilatum tradiderant quod eorum uerba
satis indecora secundum iohannem quod
eum dixisse pilatus quam accusatio
nem adferis aduersus hominem hunc respon
derunt et dixerunt eis non licet nobis
lex autem non habet iudicis semus eum
dixit ergo eis pilatus accipite eum uos
et secundum legem uestram iudicate eum Dixe
runt iudaei nobis non licet interficere
quemquam, quod ergo maxime uidere fecisse
uolebant hoc eos horam tertiam fecisse cum
eos ostendit uerissime iudicans magis fuis
se ipsi necatrices linguae iudaeorum quam
omnium hominum. quisquis autem dixerit
non fuisse horam tertiam cum hoc iudaei primum
quis clamauerunt insanis tumultus eos iudicium

mandatum euangelium apostolis a patre
suscepit euangelio dissolvere quamquam non
nomen habet unde euangelium vel non posse
quinque horarum ordinem credimus euan-
gelistae potius credendum quam con-
tentiosus praedicantibus hominibus unde cum quod
probas horarum ordinem posse respondere
quia credo euangelistas quibus erat mandatum
diversimode quemadmodum et horarum varia
et horarum ordinem potuerant dicere esse
varium. Ita et ordinem narrationis et Johannes
et Matthaeus et Marcus commemorant, quibus
simul et nostrum credimus ostendere ordi-
nem quemadmodum fieri potuerit. Non enim
sententiam meam sed euangelii dilectionem ver-
itatem atque unitatem et a pluribus abaliis inuenia-
tur huius exitus quaestionis, quod donec
placet, si nemo nullus
aliusexitus poterit inuenire solus iste
suppetet. Si autem poterit eumdem
monstratus fuerit eligemus tamen
non potes consequens esse unaquaque per
omnium quattuor euangelistarum
mensuratus spiritum tanto et ipsa sed

culmine auctoritatis erraverit. Sicut
ecce quos dixerit inde esse conjungere non
passe horas ternas cum illo iudaei clama
verunt quia postea quam divisa de marcus
Pilatus autem ut eum responsum ait
illis quid ergo vobis facia rechiudaeorum
Et illi iterum clamaverunt crucifige eum
Non interponitur aliquid morari ab eo
deo marcoinchus narrationem ea con
tinuo adiuperuentur et traderetur ad
crucem dns a pilato quod iohannes hora
quasi sexta factum esse commemorat
Intellecta quibus diebus praeterous
sa esse quae in medio est lasuni Cum pila
tus agere et quaerens quomodo eum ad iudeis
eripere et ad versus eorum insanissima
voluntatem quibus cum modis poterit
insanissimum eripere tur, Matheus
enim ait, dicit illis pilatus quid ergo fa
ciam de iesu qui dicitur xpis dicunt omnes
crucifigatur Tunc fuisse dicimus ho
ram tertiam, quod autem matheus sequi
tur et narrat cum dens autem pilatus quia
nihil proficeret sed magis tumultus
fieret cum in conatibus pilatus aderipiendum

dnm et hinc multitudo accorum contra
mirentur consuprium diaribo horarum
intellegimus et coepta fuisse sexta
quando nondum terminata gesta sunt
quae abeo tempore quo pilatus dnm
tradit usq. ad tenebras factas narran
tur. Quod autem matheus supra com
memorat sedente autem illo pro tri
bunali misit ad illum uxor eius dicens
nihil tibi et iusto illi multa enim passa
sum hodie per somnium propter eum.
Posita sedet pro tribunali pilatus sed
interilla quae prius gesta narrabat.
Recordatus matheus quod de pilato uxo
rem diabolum hoc ibi interponere et
praestruere quam ob rem causa nec pilatum
minus hinc uolebat eum tradere iudaeis.
Lucas autem narrat, et divisset pilatus
concedat ergo illum de mortuis. Excla
mabat ergo universa turba tollat hunc et
dimittenobis barrabam. Sed portasse
nondum diverant crucifige. Iterum au
tem pilatus secundo et iunde Lucas locutus
est ad illos volens dimittere eum nulla
succlamabant dicentes crucifige

crucifige illum. Tunc intellexerunt
se horrendum, quod ereo sequitur Lucas
et dicit: Ille autem iterum dixit ad illos,
quid enim malifecit iste? nulla causam
mortis inuenio in eo. Confirmat ergo
illum esse innocentem. At illi instabant uocibus
magnis postulantes, ut crucifigeretur. Et
cumulabant uoces eorum. Satis etiam
ipse significat, magnum tumultum fuisse.
Et post quam hoc ora rum illis iterum dixit
quid enim malifecit? Licet intelligere
ex quantum indagandae veritatis
esset, et postea quod ait instabant uocibus
magnis, et cumulabant uoces eorum,
quis non uideat ideo factum, quia uide-
bant pilatum eis nolle prodere dum et
quia hoc magno periculo legat nomen que
tempore recessit sed uel
duabus horis, et aliquando amplius mill. acuie
tatione transierunt. Johannem quoque
interroga. Et inde quam fuerit pilat.
illa accusatio et recusatio tam pro eorum
ministerium. Nam et multo explicatius
et apertius quam ipse unus dicat
omnia quibus duabus horis et de sexta

aliquo praetergressum. Tamen cum
flagellasset eum et militibus ut eum
ludibria multaque inlusionis et malitiae
ripere coepissent credo ut hoc modo saltem
cum furore omitterent neusque ad mortem
sed ut repertendere eum. Cum ergo pila
tus fores ad eos egressus esset ad ducere eum
vobis foras ut cognoscatis quia in eo nulla
causa inuenio. Exiit ergo ille portans spi
neam coronam et purpureum uestimentum,
et dicit eis: ecce homo, et illa uelut ignomi
niosa aspectu eius placarentur sed adiun
git et dicit: uere eo uolissent eum pon
tifices et ministri eius laudare dicentes: cru
cifige eum crucifige. Nunc horam certam pos
se dicere quasi quantor die et
cispulatus accipiebat cum crucifige
re. Ego enim nominem in eo causam.
Responderunt iudaei: nos lege habemus
et secundum legem debet mori quia filium
dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus
hunc sermonem magis timuit et ingressus
est praetorium et dicit ad iesum: unde es tu.
Ihs autem responsum non dedit ei. Dicit
ergo ei pilatus: mihi non loquis? nesciis

quia potestatem habeo crucifigere et po
testatem habeo dimittere te? Respondit
Ihesus non haberes potestatem adversus
me ullam nisi tibi esset datum desuper propter
ea qui tradidit me tibi maius peccatum
habet. Exinde pilatus quaerebat dimittere
eum. Iudei autem clamabant quod quia erat pilatus
dimittere eum quantum temporis pura
mus fuisse consulpitium quasi praeterimus
sam quod pilato dicebantur vel laudacis
contra dicebantur quomodo dicere eum iu
daeum inde ille commemoratur concedere
praesentem sequitur. Iudaeorum clamantem
dicentes: si hunc dimittis non es amicus
caesaris omnis qui se regem facit contra
dicit caesari. pilatus ergo cum audisset
hos sermones adduxit foras iesum et sedit
pro tribunali in loco qui dicitur lithostra
tus hebraice autem gabbatha. erat autem
parasceue paschae hora quasi sexta.
Ad illa ergo tempora mandatum quia primo
diverunt crucifige eum esset hora tertia
usque ad hoc quod sedet pro tribunali per
medias horas cunctationis pilati et tro
mentum iudaeorum duae horae prae

[illegible] et per aliquam partem ad dexteram
aliquando cœpit ad dicere, quod dicens, ecce
rex vestrum. Illi autem clamabant: tolle
tolle, crucifige eum. Sed neque tam cito nos
pilatus sicut rex Galilæorum ad eum perducere
tunc temporis voluerunt, ad eum conservari sedente
pro tribunali quod prædicatum est in aribus
quibus sol ubi commemoratur antequam
ad eum locum narrationis veniret in hoc
posuerunt ut importunitate judicantis, Tertiam
vero ad hæc pilatus respondit: Quid ergo faciam de
vobis, regem vestrum crucifigam? Responde
runt pontifices: non habemus regem nisi
caesarem. Tunc ergo tradidit illum ut
crucifigeretur. Et duo pertinent ad duos latrones qui
cum illo crucifixi sunt. Latrones dicuntur
latrones quia latrant in illum qui
latrantibus contrarius est. Illi autem
latrantes in illum qui latrantibus contrarius est
[illegible] quasi mandabis mare et [illegible] conquerebantur
[illegible] per [illegible] cum
[illegible] [illegible] [illegible] crucifixi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

contrariae quam in nono accori et pilat
ac sub diae ad quam hora praeterie
runt. Nec ea quae diverunt crucifixe sed ip
se marcus quomodo ne eis ipsis secutor
et ministrantes cum illuc ascendere pilatum
latere et conventum prodiuina, et qui divisset
Ad illum ergo clamaverunt crucifixe eum dicen
tes quod ad clamaverunt et dilectum sui
dimitte barabam. Adunavit pilatus ceroda
cem ait eis quidem ita legere hoc modo ordine
ter insinuam quod dicere est. Cum mor
tuum ipse quod vellet intellegere non ait
pilatus ceroda dixerit esse ait pilatus ceroda
ait eis quidem ita legere quasi dicere dixe
quasi sed dic tamen intellegere eremus. Quia
ceroa ait dicebat vis in hoc intellegere eum
dicit his modis se pedire eis quomodo inci
pere hora sexta. Cognoscere eo quam
ibi erat hoc dicere marcus in comparatio
ne matthaei quam ibi erat ibi eis in
comparatione lucae quam ibi erat lucas
in comparatione iohannis et tamen alia
ampliaque ipse commemorea, et quia dicere
ibi erat ipse iohannes in comparatione
verborum quae ipse sunt ignorantes et

illa cerebro fuit / Et sine insania possit fieri
credamus duas horas / Et quid illo interval
lo transire potuisse, quisquis sanus
dicere potuisse dare et simulasse et eorum
pore dicere fuisse horas decem quae erat hora
tertia et sexta non dum decrucifixerunt non
dum sonuisse dicere et quod est tunc ip
sum crucifixerunt / nimis superbe et excessi narra
tioris decrevit imponere. Sicut potest dicere
si haec ipse narraret eo modo eo de ordine
ordine ab omnibus obscurisse narrata quae ip
se narrabat / dicunt ergo consilium dare
et ante et post superare consilium suum quod
loco ponere iudicavit quod ad divina
inspiratione successum est. Recordatio
nis enim oculus manu gubernatus est
quae gubernata quia sicut scriptum est qual
ter illa placuerint plura tenuit humana cogito
rum perversas cogitationes nec ingressus in
potestate est quod et quando et ubi et in
tem. Cum ergo illis et tuis rebus quia
si fortuita recordationis suae propter
narrationis ordinem occultatio potestatis
cum nihil fortuitum est et omnis sensus
oportet quemquam humani dicere. Unde

abiectum apocalipsi et longe peregrinan
te hoc loco ponit hoc autem quod ualde ignoro
cur eo loco dispositum uerit quae tamen
lauiesti euangelium nostrum a apostolis
nobis qui perceuimus obiectamentis et omnibus
sectatibus quidem suorum odoribus inuitatio
alius odor mortis in mortem hoc est
et ad haec quis idoneus id est quis idoneus
intellegere quam nos sicut quod ideo dicit
ego enim sum qui nos indemnes uocamus et qui
uidemur accipiamus ipsa uita alius odor
mortis scientiae et sapientiae quae per ex
cadem causa. Aliud causa in bonum aliud
in contrarium. A. et mortem carnis et sanguinis
obnoxiamur quis es qui respondeas dicit quis es
ego et unde cognoscit intellectum domini
qui sum. Liquidum illum uirum tibi se gubernat
cordare commiscentem euangelistarum et
in ecclesiae pastorum tamquam auctoritatis culmen
sublimatum et per haec ipsa quae in eis
contraria uidere possumus mulier exercita
retur dicit tamquam inconcipiscentias cor
dissus et reprobi sensus et omnia et uerum
tuum ad eum manu et spiritum intellectum secundum
occulta commiscentis nisi ad dicitur

prophetarum omnium profundae sacrae sunt
cognationes quae autem in prudens non cog
noscentes subtilius non intellegunt haec. pe
tamus et adhortamur eos qui haec legunt ut
per nos adiutiani ad omnipotentem et laborat autem hunc
sermonis quem hoc loco interponendum ar
bitratus sum non omnis nihil quae sermone
dignissima et commune per nos eadem
repetenda sint. facile autem invenietur qui
sine impetratis durpha et laterculis prendere
quam oportuerit loco marcus hoc de tertia
hora posuerit cum quasi in recordetur quia
hora aetatis per verbum domini quod et ananias in
romanos et principes et consules transi
gere ipsum pacatus impacatum ministrum
et laterculum coronatum esse apud eum
et dicentes eum. Dicunt ei testimonia eius
mentes sorices superceis quis quid tollere
et quid hoc missum illi sicut iohannes sua
mpes et ut ergo nec quisque a cognatione
tamen certamine autem sed in omnibus
illos conciliatos. Cum autem inquit hora
tertia accepit verum eum et illi potius
accepisse intelligantur quos hora tertia
accepit gerere et clamare potuisse diligens

in quibus tonitrum et coruscationes hoc
quod omnibus factum est hora sexta
factum esse, quamquam non desint qui
parasceuen quamdam non sine horam
dicens. Cum autem parasceue hora pere
gerit sexta hora diei tertia et intelligere quase
dam palatium pro urbis aula, id est tertia
palatia vocantur quando recipit vesperam
quae illorum penitus ignorat, aliae res
per hanc haec sunt et ideo dicere spon. ut habea
hora quia de punctis est. Dies autem
et nocte hanc per horas usque ad nonam. Dicunt
enim quidam illo qui dies sabbati sequi
tur parasceuen, ipsum esse paschae triduum quod
ante eodem sabbato tamen incipere et
mane eum diem pascha quod tamen
passionem eius parasceuen dicere autem. Nonnul
da eorum sed vitandorum concessere praepa
rari. Id est parasceuen habere et hora
noctis nona. Ideo quod his aliquantis occi
dere noluerunt praeparantur parasceuen quippe
ut ita et praeparatio. Ad illa vero
nona hora noctis usque ad recipiendum
occurrere hora parasceues sexta secun
dum iohannem et hora diei tertia secundum

[illegible] dari et in nonnullarum horarum
corona ita recitari et lando eum memora
bere quae laudaverunt iudaei ut ecclesiae
ecclesiae sed adhuc insuper horarum varietas
diversitatem quaestionis esse videtur in hoc quis prio-
lis non hunc faciat solutionem quaestionis
quomodo possint alquibus particularibus conferas
horam nona noctis cum coepisse parasceue
id est pasche nostrae id est praeparatio
ne doctrinae vel congruenter intelligere possit
Sicut dicamus eam coepisse quando iudaeos
adprehensurus est adhuc noctis principe
parte erant. Si quando adhuc imperitus
fuisset sacerdotum adhuc galilaeus non
cognoscebat quod experiri negationem, vel
[illegible] praetaxatam. Si ita
quando apud iudaeos in eum ante pedes
meae perfidiae scribitur restat ergo
ut intelligamus tunc coepisse hanc
parasceuen paschae id est praeparatio
nem doctrinae quando responderunt
domino principes sacerdotum apud quos
prius adversatur et diversis ineus
est doctrinis quod apud [illegible]
cum

inuenitur crucem apostolando intelligan
tur de peritinegatione postea dixisse/
quod antea fac literal. non enim absurde
conuenit corpore quando uidi reti
oris pronuntiauerunt non hoc ut do
mine tu esse potuisse ex qua hora usque
ad horam qua secundum planis pro tribunali
quasi sexta hora fuit non dicit sed paras
ceue id est in omnibus domini quod uero
pasche est uel plenas sexta causde cor parasce
ues quae plena die per hanc cor crucem/
dns suspendere uitur in lucno. Sicuti ergo
hoc potuit intelligendum legamus/ sup-
ra marcus tertia hora recolueret/ et ante
uxione ad condemnationem iudaeorum
in dni crucifixione commemorare uolue
rit quam uelle cum uiro clamare potuisse
uel crucifigere uitur/ ut ipsos potuisse cruci
fixisse accipere uolumus quia eos quorum
manibus suspensus in lucno est sicut
ille centurio magis accessit ad dni
quam illa mulier quos omnes procul dubio
quae sit solutae est de hora dominicae
passionis quae consuetudinem solet et con
secutio sortium comparere impudentiam/

crucifixerunt in pace per karas

Sequitur matheus et dicit tunc
crucifixerunt cum eo duo latrones unum
a dextris et unus a sinistris et marcus
similiter et lucas nec iohannes aliquam
facit questionem quantus latrones cos
nondixerit. aut enim, et ecce alios duos hinc
et hinc medium autem eum, esse autem eum
cum karis suis sicut illa divisserunt la
trones iste dicerent innocens apes
Sequitur matheus et dicit praete
rentes autem blasphemabant eum
mouentes capita sua dicentes quidem si
es filius dei descende de cruce hinc marcus pacem cum eadem
uersa consonam sequitur deinde et ambs
et dicit similiter et principes sacerdo
tum iudaeorum cum scribis et seniorib.
dicentes alios saluos fecit seipsum non
potest saluum facere sit rex israhel est
descendat nunc de cruce et credimus
ei confidit in deum liberet nunc eum si
uult dixerunt quia dilexit eum. et marcus
et lucas quantus alia uerba dicam ad

e. Adeo tamen sententia concordant //
c. Alius praeterea omitti quod alius com
memorat, de principibus enim sacerdo
tum quod in sola a deriri in domo eius
et non parter nominant quia uis seniores
tantum marcus, lucas autem quia prin
cipes diuti nec addidit sacerdotum
magis nomine certa omnes primates
complexus est / ut ita possem intelle
gi et scribae et seniores.

xvi. Sequitur matheus et ait, Ipsu
autem et latrones qui pendebant cum
eo properabant et marcus discrepat
hoc idem dicens alius uerbis. lucas au
tem potest putari repugnare misericors
locutionis satis usitatum nonnullis
contrariari. lucas, unus autem de his
qui pendebant latronibus blasphemabat
eum dicens, si tu es xpis saluum fac te et
ipsum et nos. et sequitur idem ipse atque
praecepit. Respondens autem alter
increpabat illum dicens neque tu times deum
quod in eadem damnatione es et nos
quidem iuste nam dignam factis recipi
mus. hic uero nihil mali gessit et dixit

paradiso, domine memento mei cum ueneris
reges in regno tuo. Et dixit illi ihs. Amen
dico tibi hodie mecum eris in paradiso.
Quomodo uero gesta sint matheus dicit
latrones qui pariter erant cum eo in prope
rabant et uel sicut marcus dicit et
qui cum eo crucifixi erant conuitiabant
ei. Quando quidem et latrones eorum con
uitiatus est. Secundum lucam est hoc
modo. Alter ergo compassionem eum et in
dignum credidit. Nisi in
telligamus matheum et marcum ubi
ubi per latrones latronem plu
ralem numerum pro singulari posuisse
sicut in epistola ad hebreos legimus
plural per diem clusi fuerunt oral omni
cum solus ds adhe. significari intelle
gatur. et plural per diem ds egressuri
sed et solus ds a latrone adiuratus in pa
radiso. Quod dicit ps. Adstiterunt reges
terre. et principes conuenerunt in
unum. plural conuenerunt pro singula
ri posuit. Ita et apostolorum expo
nitur. Nam reges pro pilato herode prin
cipes pro pilato et herode exegerunt

quinesmonium eius de psalmo adhesi
runt sed quia et pagani solent ad ōnia
euangelio uideant quemadmodum locum
sint auctores eorum poedas mediae et
clyteo estras/ cuio sinciti, fuerint, quod
aliquem usi fuisse uerbiciabat/ quod utdicat
aliquis et rustici ambi insulant et ita si
unus insultet tunc esset contrarium
quod lucas de uno manifestauit sulli
divisset ambos latrones conuiciantes
dic/ [illegible] non posset sub numero
plurali/ cum sint ad lucam/ cum codicum
est latrones. ut quod ueo crucifixerat
nec addi [illegible] est ambo/ non solum sua
non occisset posset hoc dici/ sed etiam quia
unus hoc fecit potest fuisse ut loquendi
modo/ per plura id enim de eis significari
XVII Sequitur matheus et dicit
A sexta autem hora tenebrae facta
sunt super uniuersam terram usque ad hora
nonam. hoc etiam alii commestantur addi
dit autem lucas/ et ita unde factae sunt
tenebrae/ id est solem obscuratum
Sequitur matheus, et circa horam nonam
clamauit ihs uoce magna dicens heli, heli,

Eomasabarbam, hoc est filium filius/
unquid derelaquisti me. Quidam autem
illic stantes et audientes dicebant/ heli
uocat iste. Et mox currens ad eum uer
ba ad eandem uaden sententiam non
pacne/ sed omnino consecutus. Sequitur
Matheus et continuo currens unus
ex eis/ accepta spongea et implenta aceto/
et imposita harundini et dabat ei bibe
re. Sicut mos dicit currens autem
unus ex illis implens spongeam aceto/ circum
ponens que calamo potum dabat ei dicens
sinite/ uideamus si ueniat helias/ ad de
ponendum eum. quod quidem ob debili
tatem ipsum quomodo spongeam aceto
sed ceteros diuisse Matheus narrauit.
Arcenio uero ceteri uero dicebant; sinite uidea
mus. Aliquis ueniat helias liberans eum. Unde
intelligimus/ et illum et ceteros hoc di
uisse. Lucas autem/ ante quam de latronis
insultatione narrare/ hoc de acetum ita
commemorauit. Illudebant autem et
milites/ accedentes et acetum offe
rentes illi/ dicentes. si tu es rex iudae
orum/ saluum te fac. Sed et complenuolum

quod ad illos pertinet sacerdotes esse mandatum
uere non debere quod non unum eorum
diuina accepisse uenia. Genus enim
locutionis tenuit, de quo supra tractatum
est, pluralem pro singulari ponens,
hoc autem de aceto et iohannis commo
dorum, ubi ait, postea sciens ihs quia
iam omnia consummata sunt ut consummaretur
scriptura dixit, sitio. Ita autem
posuit ut aceto plenum. Illi autem spongiam
aceto plenam aceto hysopo circumponen
tes obtulerunt oribus. Sed quod apud
eundem iohannem inuenitur dixisse
sitio et aquatas ibi eas aceto plenum
non mirum est, sic et ipsa accepit.

XVIII. Sequitur matheus, ihs autem iterum
clamans uoce magna emisit spiritum. Mar
cus similiter ihs autem emissa uoce
magna expirauit. Lucas autem quod ipsa
uoce magna diuerti declaratur dixit
enim et clamans uoce magna ihs ait pa
ter in manus tuas commendo spiritum meum.
et hoc dicens expirauit. Iohannes uero
sic ait tradidit illam uocem primam hebraice
quam matheus et marcus retulerunt

secundum

nacum et quia non locus solus in
dicatur. Illa autem duo nomina uocet ds
magna sicut ipse auctor ds pater
in omnibus locis commendos spondet con
quod eorum uocet magna diuisse et ipse
locus non illi erat ostensus et in uel
legere nos hanc passe uocet magna
quia non habetur et arcus commorauit
ibi sed dixit iohannes quod nullus
illorum ibi diuisse consummata
tunc est cum accepisset quod
quod autem ipsa uocet magna diuisse
intellegimus. hanc sumpsimus uerba
iohannis. quoniam ergo accepisset ubi nace
tunc diuisit consummatus est et inclina
uocauit et tradidit spiritum. intellaudo quod
autem consummatum est et illaudo quod autem
inclinato capite tradidit spiritum. et dissa
et illa uocuit magna quia nacum iste
concreatus est commendauit
ibi hoc enim apparet esse ordinis
quare dicere consummatum est cum
perpetuum nullus esset quod de illo
prophetarum erat et quia ad hoc
expectare et quorum et illi commore

de indecorum mendamus tradidit spiritus sed
quo ordine quibus argumentis deinde
potuisse hoc magnopere cauendum est.
Necnon uidetur quisque ab euangelistarum
ruo abrupte ignaro sunt tacuit
quod alius diuersi uel diuersi quod alios tacuit
cum. Sequitur matheus et ecce uelum
templi scissum est in duas partes
a summo usque deorsum et mox ait
sicut uel templi scissum est in duo
a summo usque deorsum. Lucas autem
similiter hoc ait et uelum templi scissum
est medium sed non eodem ordine, eo
tenuit miraculo adiungere et di
xisset solo obscuratus est continuo
sumsit et dixit et uel templi
scissum est medium. Iracoccu
pans indelicet quod exprimere non
potuimus et ideo recapitulans
consequitur et deinde et terra ait et de
illa uoce magna et de ipsa uoce quae
ante scissionem uel post tenebras facta
intellegitur. Matheus enim qui
cum dixisset phs autem iterum clamans
uoce magna emisit spiritum
nuo

[illegible] clamantem plen[illegible]
[illegible] expressit tunc [illegible]
[illegible] commendasset spm. si autem non
addidisset [illegible]
dixisset [illegible]
[illegible] esset utrum ipse [illegible]
hoc recapitulando commemorasset,
Lucas autem eo ordine tenuisset an Lucas
recapitulasset quod ille ordine posuisset.
Sequitur [illegible] et terra mota est et
petrae scissae sunt et monumenta
aperta sunt, et multa corpora scorum
qui dormierant surrexerunt et exeun
tes de monumentis post resurrectionē
eius uenerunt in scam ciuitatem et ap
paruerunt multis. Haec quae solus
dixit non est metuendum ne ceteris quam
ceterorum repugnare uideatur. Seqr
idem ipse, centurio et qui cum eo erant
custodientes ihm uiso terrae motu et
his quae fiebant timuerunt ualde dicen
tes uere filius di erat iste. Marcus sic
uidens autem centurio qui e aduerso
stabat quia sic clamans expirasset
ait uere homo hic filius di erat. Lucas

sic enim ait centurio quod fac
tum puerat gloriam dominicens, ue
re hic homo iustus erat. non est con
trarium quod matheus uso uerre
mon dicit ad admirationem centurionem
eiusque militum erant. cui lucas dicat
hoc ad admirationem quod ipse illa
uoce expressit intendens quia in po
testate habuerit quando moreretur
in eo quippe quod idem matheus non
solum uoces uso uerrae motus sed etiam
addidit et his quae factae erant in eo
locum fuisse demonstrauit. lucae uidi
cet centurionem ipsum dominum esse fuisse
admiratum quia haec in illa esset qua
tunc admirabilia fieri erant, quamquam
existimat matheus illud non addidisse in tel
legendum uerat eum multa admiranda fac
ta fuerint eum a centurio et qui cum
eo erant uiri potuerint liberum
fuisse narrantibus quod quisque illum
admiratum commemorare uoluisset
necessos sibi repugnare cum alius illud
alius illud diceret fuisse admiratum quan
do omnia fuerant illum admiratus. quod autem

aliquos a centurione quisque uere
filius dicerat esse / aliis autem uere
homo hic filius dicerat / nonnulli ergo
eum non exciderunt tamquam dia superius
similiter dicta et exposita, ad unam quip
pe sententiam uerba conferunt
nec aliquis tacuit homo aliquis dicere ullo
modo contrarium esse magis quod lucas
non a centurione dicit esse filius dicerat
sed uiso eum potest portari diuersum,
sed uel uerba quae centurione inuel
legere debemus / et aliquid illi aliquis
commemorasse / uel posuisse lucas
praetermisse uoluisse sententiam centurio
nis quomodo diuerbum filium dicere
cum non eum unigenitum aequale patri
centurio intellexerat / sed ideo filium
dicere dixerat quia uisum eum crediderat sicut
omnes uisum dicunt filium. quod autem
ait ipse lucas diuer / uidens autem centu
rio quod factum erat / in eo genere in
clusit omnia quae illa hora mirabiliter
facta erant. aqua uinum mirabile factum
dicit / cum usque ad hanc partem scripsisset
omnia illa miracula, tamen uero quod

matheus addidit eos qui cum centurione
erant. Alia autem hoc tacuerunt
cum non appareat ex nostis omare eos a
nonesse contrarium et alius dicit
quod alius tacuit et quod matheus dixit
non fecerunt. Ad de lucas autem non di
xit non fecit sed glorificauit dominum quis non
et intellexit ex hoc ido glorificasse
xxi Sequitur matheus. Erant autem
ibi mulieres multae a longe quae secu
tae erant ihesum a galilea ministrantes
inter quas erat maria magdalene et
maria iacobi et ioseph mater et mater
filiorum zebedaei. Erant autem
et mulieres de longe aspicientes inter
quas et maria magdalene et maria iacobi
minoris et ioseph mater et salome et
cum esset in galilea sequebantur eum et ministrabant ei et alie multe que simul
cum eo ascenderant hierusolymam inter
hos nihil inde quod contrarium possit
putari quidem non interest ad veritatem
quod quasdam mulieres parte et quasdam
sin[illegible] gulis nominatim lucas quoque
et alia narrauit omnes et omnes ministra

corū confusione ad erant ad spectacula
stupefacendum quae gerebant percu
tientes pectora sua reuertebantur
Stabant autem omnes notitiae eius longe
et mulieres quae secutae erant eum
a galilea haec videntes. Inde superio
ribus duobus de mulierum praesentia satis
constitit quamuis nulla earum nominatim
exprimatur. Ad crucem quae stabant ad erant
et videntes quae fiebant fundebant pre
cibus. Conscenti
matthaeo quae ad sepulchrum ad nexuerant
Cognitio autem et quae uidebant, quia
propter tantum modo de mortuis qui
stabant a longe solas inuenitur diuisse
nam et iohannes commemorauit de praesentia
feminarum quae ad dominum consis
stebant spiritualiter narrans. Stabat autem iuxta
crucem iesu mater eius et soror matris
eius maria cleope et maria magdalene.
Cum uidisset ergo iesus matrem et discipulum
stantem quem dilexerat dicit matri suae
mulier ecce filius tuus Deinde dicit dis
cipulo ecce mater tua et ex illa hora ac
cepit eam discipulus in suam. quam re nisi

apertissime matheus quoq; et lucas ma
ria magdalene nominassent potuissent
dicere alias alias longe alias iuxta crucem pa
sse nullus enim eorum praeter iohannem
meminit dnicae commemorauit nunc ergo quo
modo intelligitur eandem mariam magda
lene et alias longe stetisse et alius deo mulieri
bus sicut matheus et lucas dicunt et iuxta
crucem fuisse sicut iohannes dicit nisi quia
in tanto interuallo erant uicinia die
posset quam conspectius praesto
aderant et alias longe in comparatione turbae
propinquius circumstantes centurione
et militibus possumus etiam intelligere
quomodo illae quae simul aderant cum matre domini
post quam ex discipulo commendatam matrem
acceperant uiaden se uiae turbae exsuperata
et ceteraque praetaserunt longius in tue
ritur uiae ceteri et amicae quae post
mortem domini eas commemorauit turba
tam longe stantes commemorarent
Sequitur matheus consecutus autem
fuisse ueniet quidam homo diues ab
arimathia nomine ioseph qui et ipse discei
pulus erat ihu hic accessit ad pilatum

corpus ibi. Tunc pilatus iussit
reddi corpus marcusse. et cum iam sero
esset factum quia erat parasceue quod
est ante sabbatum timuit ioseph ab ari
mathia nobilis decurio qui et ipse erat
expectans regnum dei et audacter in
troit ad pilatum et petiit corpus ihu.
pilatus autem admirabatur si iam obisset et
marcus si per centurionem interrogauit
eum si iam diu mortuus esset et cognoscens a centurione
donauit corpus ioseph. Locutus est autem et nicodemus
ille qui venerat ad ihesum primum de decurionibus
bonus et iustus hic non consenserat
consilio et actibus eorum ab arimathia
ciuitate iudee qui et ipse erat
expectans regnum dei hic accessit ad pila
tum et petiit corpus ihu. Iohannes
autem post ea quam narrauit de decur
bus iuxta ihesum quod ad nos pertinet
et de lancea percusso quod
totum solus dixit sicut et de
ioseph consepulto et de regis iuxta ar
ras. posuerunt autem ad pilatum
ioseph ab arimathia et quod esset
discipulus ihu. et iusta autem propter

[illegible] iudaeorum [illegible] corpus
domini [illegible] pilatus [illegible]
nulla corporis domini [illegible]
quia aliquis [illegible] repugnare [illegible]
[illegible] sed aliquis forsitan quaeret quo
modo ascendit ipso iohannes ipse mondis
crepes confitens [illegible] quod
ioseph petierit corpus domini [illegible]
[illegible] quod occultus fuisset discipulus
domini propter metum iudaeorum [illegible]
[illegible] cum ille qui propter
timorem occultus discipulus erat
[illegible] petere corpus eius quod
nulli [illegible] quaerere praesumpsit sequebantur
[illegible] sed intellegendum est
istum fidelia dignatus hoc petuisse
quia praedictus poterat familiariter
intrare ad pilatum [illegible]
illo officio funeris exhibendo minus
curas sed [illegible] quia [illegible]
in domino audiendo [illegible]
[illegible] Sequitur ut [illegible]
et pro corpore ioseph in [illegible] illud
insinuare [illegible] illud in
[illegible] quod [illegible]

ingressus ad Pilatum petiit ut tollere
ad sepulturam corpus Iesu. Et
cum ioseph autem accepisset corpus
domini et posuisset illud in
sindone et posuit illud in monumento
quod erat excisum de petra et ad
volvit lapidem ad ostium monumenti
Lucasius Et deposuerunt illud in
sindone et posuerunt illum in monumento
excisum in quo nondum quis quam positus
fuerat et hic tribus Nicodemus
dissensionem contrariorum fecit. Iohannes
autem sepulturam domini non solo ioseph sed
Nicodemo quoque curatam fuisse commo
ram, consequenter enim Nicodemo inci
piens ita narrat: venit autem et Nicodemus
qui venerat ad eum nocte primum ferens
mixturam myrre et aloes quasi libras centum.
Deinde sequitur adiungens ipsum ioseph et
diem accepere ergo corpus iesu et ligaverunt
eum lenteis cum aromatibus sicut mos iudeis
est sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus
est hortus et in horto monumentum novum in
quo nondum quisquam positus erat. ibi ergo
propter parasceuen iudaeorum quia iuxta erat

monumentum posuerunt ibi. Nec ipsum
aliquid reprehendit recte intelligentes.
Nec enim illi quidem nisi ad hoc accurrerunt
ad perfumandum solum ioseph dominum sepul
tum quantum solitus est communem honorem
petierunt. Aliqui autem illi mulieribus ad ioseph
intuli sunt diversum propter probitatem
intelligere alia linea posuisse adpetiti
anicodemo et superadditum esse marcus
iohannes quod non unguentum sed linteis
involutum sit quantum propter sudarium
quod capiti adhibebatur et linteamina quibus
corpus totum alligatum est quia domina
dei in unguentum et linteamina sindo imponere
rissime dicuntur. Ligaverunt eum in
teis. Linea quippe generaliter dicun
tur que linori conuuntur. Sequitur marcus.
Erant autem ibi maria magdalene et al
tera maria sedentes contra sepulchrum
quod marcus tradit. maria autem
magdalene et maria ioseph aspiciebant
unde poneretur. unde nihil eos velocius
sentire manifestum est. Sequitur marcus
Alterna autem die quae est post parasce
ven convenerunt principes sacerdotum

et pharisaei ad pilatum dicentes do
mine recordati sumus quia seductor
ille dixit adhuc vivens post tres dies
resurgam. iube ergo custodiri sepul
chrum usque in diem tertium ne forte
veniant discipuli eius et furentur eum
et dicant plebi surrexit a mortuis et erit
novissimus error peior priore. Ait illis
pilatus habetis custodiam ite custodite
sicut scitis. Illi autem abeuntes munie
runt sepulchrum signantes lapidem
cum custodibus. Hoc solus matheus
narrat nullo alio narrante aliquid
quod huic videatur esse contrarium.
Deinde sequitur idem matheus et dicit.
Vespere autem sabbati quae lucescit in
prima sabbati venit maria magdalene
et altera maria videre sepulchrum et
ecce terrae motus factus est magnus.
Angelus enim domini descendit de caelo et acce
dens revolvit lapidem et sedebat super
super eum. Erat autem aspectus eius
sicut fulgur et vestimenta eius sicut
nix. Prae timore autem eius exterriti sunt
custodes et facti sunt velut mortui.

Respondens autem angelus dixit mulie-
ribus, nolite timere uos; scio enim quod ihm
qui crucifixus est quaeritis, non est hic
surrexit enim sicut dixit, uenite et uide-
te locum ubi positus erat dns; et cito
euntes dicite discipulis eius quia surre-
xit; et ecce praecedit uos in galilea; ibi
eum uidebitis; ecce dixi uobis. Huic
marcus consonat, sed potest mouere
quomodo secundum matheum angelus
super lapidem sedebat reuoluto
a monumento, marcus autem introeun-
tes eas in monumentum dicit uidisse iuue-
nem sedentem in dextris coopertum
stola candida et obstipuisse, nisi in-
tellegamus aut matheum tacuisse
de illo angelo quem intrantes uiderunt,
marcum uero de illo tacuisse quem foris
uiderunt sedentem super lapidem, ut
duos uiderint et a duobus singillatim au-
dierint quae dixerunt angeli de ihu, prius
ab illo quem foris uiderunt sedentem
super lapidem, deinde ab illo quem uide-
runt intrantes in monumentum se-
dentem a dextris, quod intrarent

illius qui prius sepultus erat cerebrum vel hor
tatus est dicens: Ecce enim et in hoc
locum postmodum sepeliendum, quod ut mihi ipse
ordinatum est et in ea ecclesia quam in honore
beatae Mariae semper virginis Marcellus antea
locupletissime ad vetustatem aedificavit, ad
similitudinem Augustae Theodorae imperatricis
non nunquam in aliquo sacrario ecclesiae de
beatorum martyrum reliquiis locum parare
tunc, puisse credere. Et in aliquo
spatio arboris quae ante ipsum locum parentis
pueri sepulturae ipsorum inderunt
eodem spatio sedere ad vetustatem quem
dicit ora arboris sed et super lapidem
quem ecclesiae circumabsorpto monumento
revolutum est. Idem et locum sepulchri quod
oppositum erat imperatori fieri quae ripo est
quem adhuc Marcellus dicat illum cum
puerulis monumentum in ecclesiae
castrensis et parvulos et infantes quos
diversis temporibus ad eum Marcellus
et vetustissime ipso deinde cum
more et cum audio magno currentes nun
tiare discipulis suis. Nisi intellexissem
ipsorum angelorum meminisse nos puisse

aliquid dicere. id est respondere ad ea
quæ ab illis audierant. Auferre eis testi-
monia quæ ab illis accepisse videbantur. Nam illo
casu non quod Matheus contra ora-
tionem repugnaret dixit. Deinde Marcus dicit
deinde cum sensum eius intellexerit animo
pacem intellexerit. et ipse Matheus
dentibus non dicerent. Cum vero ipse
se dicat. et vicerunt eum propter sermonem
suum et propter eum qui audiebant. Nihil ex
hac re quæ ab illis remanere perdoce-
ret. Deinde quoque ipsa quæ fecerunt
mulieres ad monumentum non comprehen-
dunt. Ita ut ordo quæstio. et ita mandet
dicat. Et respexerunt. et sabbato quæ lu-
cescit in prima sabbatorum. Maria
Magdalene. et alia Maria videre sepul-
chrum. quid est quod dicit Marcus. et
valde mane. una sabbatorum venerunt
ad monumentum. orto iam sole. et in
quo quidem ut ceteris duobus id est Luca
et Iohanne non discrepat. quod enim
dicit Lucas valde diluculo. et Iohan-
nes mane. et ad hoc venerunt. Ita ut
hoc intelligatur Marcus dicere valde

manere terram solem id est cuiusdam
arboris partem albescere quod nos
per ortum nisi solis oriens uel mane cognos-
cimus ille pulchrior quinocium aurore appel-
lari solet id est nonne pulchrior illi qui ante
Camachuiemem erat esset, dicit quippe sur-
gente aliquae reliquae tenebrae tamen
mane non tenebrantur quando sol ipse ita
fulgent lux necessitate pertendit quod am-
bal de mane et aqua sol ipse ita obtegitur
super terram sed potius sic ut dicere solet
omnes quibus uolumus significare tempo-
ra sabbatum et pascha. Cetera diuersorum
manere pure et ita solet esse terra conspi-
cionis dicere ad hoc pertinet addiuinum
bal de mane et illud quod dicit albescen-
te uocatur in ebraico quia quia est hoc
est antiqui et in posterum albescant sae-
pe ut ita cum lacrimarum hominis cope-
rit dicit tam propinquare dicant tam
mane est et cetera post hoc uerbum uision
de ira ac tamquam prius id est tam de pro-
uido adueniente In has partes solet ac
lumen obscure uel albescere uidere in
addum quod ceteri mane et dicant

ualde mane est, quod autem interesse dum
sic illa sic ita modo nihil aliud intelle
gatur nisi quod appellat mane nisi quod
lucas appellauit diluculo et hoc ualde de
mane quod ille ualde diluculo et quod io
hannes mane cum adhuc tenebre essent.
Solet autem ordinem per ordinem suum ad ueritatem
inluminare incipiente quomodo ergo
hesterna conuertat marthaeus quasi diu
culo nec mane sed uespere ait sabbati
quae lucescit in prima sabbati. Ut ueritas
indicando dicit, apparet quoque primam noctis
quae est uespere ipsa nocte dominum sum
piciare marthaeus cuius noctis primae uene
runt mulieres ad monumentum ergo aurora
causa intelligitur ante noctem sic
appellasse quia ad uespere lucebat
ad perte ab hac transacto uero sab
bato, ergo quo sabbato in pedebantur
ornamenta pacerent. Ab ortu pore no
minatur noctem, et quomodo licet concipi
ere aceresset quod quae uellent ante pore
cius de noctis; sic mag. dicit est uespe
re sabbati. Ac si diceretur noctis sabbati,
id est noctem quae sequitur diem sabbati.

quod ipsa dies sacris sabbatis indicabat. Sic
enim dicit, diesque dominicus sabbatum quod locus
est in primam sabbati quod dicit nomen est
sed tamen quod prima noctis particula, id est
dies solum non intuitus noctis intellexerit
quos dicit diesque significata. Nec enim
ipsum intuitum lucescit in prima sabbati
sed ipsa nox quae lucescit incipit dominica,
ita nos dicimus prima pars noctis
secunda pars noctis intuitus est. Luxa dies
dominicus totius noctis est. Ita nox nomen
dominicum diesque lucescens in prima sabbati.
Nisi quod ita dies perfecto ipsa intellexerit
extrema quae luxerit dominicum eius sabbatum lucens
diem quod est diem in scripturis extrema parte
totius. Ut dies perfecto ergo nocte significatur
quos extremum est de luculum. De luculum
enim dicere illa accedere ad omnem
diem. Ac per hoc extrema nocte dicere non
quae significata est nomen ut dies perfecto
totam significata est sed nomen ut dies
et quod quae eius nocte parte dicens
sentit ac nisi nocte dicens sentit. Cuiere
dicere parte eius noctis extrema
exposcit. Duobus nocte dicere

uesperam autem quae lucescit in prima sabba
ti non potest memoria ipsa nox intelligi, et cum
uespere uenerunt quae ipsa nocte uenerunt. ipsa
autem nocte uenerunt quae nocte ipsius quae
uis extrema parte uenerunt. Nam et ipsum
triduum quod dns mortuus est et resurrexit.
Nisi solet loquendi modo qua parte totum dici
solet. recte intellegi non potest ipse quippe an
sicut enim ionae fuit in uentre ceti tribus diebus
et tribus noctibus. sic erit et filius hominis in cor
de terrae tribus diebus et tribus noctibus. Com
putantur autem tempora. siue ex quo traditus
est. siue ex quo sepultus est. et non occurrit
aliquidum nisi medium diem hoc est sabbatum
tertium diem. accipiamus id est tum sua nocte.
Illos autem quietum in medio posuerunt. id est
parasceuen. prima sabbati. quem diem dominu
cum die tertius a parte totum intellegamus. quod
enim unum. quod quidam hisanc ustus coarta
ti. et istum locutionis modum id est a parte
totum. in sanctarum scripturarum soluen
dis quaestionibus plurimum ualere nes
cientes. noctem uel luerunt adnumerare
tres illas horas a sexta usque nonam quibus
sol obscuratus est. et diem tres horas alias

[illegible] id est
annona quae ad eius occasum sicut ante diximus
non pertinet sabbati quae ut diximus die computa
tur et nisi [illegible] nocte et die. Porro
ad eam possit sabbatum sicut non pertinet
ad sabbati id est in illa nocte sed in illius diei
dominici in qua tunc dominus surrexit et ut
ergo dum nocte et die computatur cum ante
eum si eum possit intellegi nocte et die
ramos quos illi de lucu ceperunt quasi eos en
ire conantur quia propter nec ad numerum
illis sacerdotibus qui arcibus solent conscribe
bantur et eorum et lucum consabbatorum
tertii diei id est in illo nocte et die. Restat ut
ad illos scriptores ut ita passionem eo
quomodo quomodo parte [illegible] intel
legere in [illegible] ut eo
tempus parasceues quod ergo [illegible] et
sepulturae dominus et ex ipsa ex [illegible]
parte et die et nocte quia nocte [illegible]
per [illegible] id est sabbati die et nos apparet
sed in [illegible] rursus apparet
[illegible] prima id est a nocte et [illegible]
sua diurno tempore accipere [illegible]

quemadmodum illo octo dies post quos
ascendit in montem quorum medio in
tercios apparentes mari celum tetigerat
diversum post sex dies quod lucas dicit
post octo dies. Nunc ad octo erat ubi a
nobis quae ad modum matheo congruant
lucas enim aperissime duos angelos
dicit ubos fuisse ad monumentum quorum singulos
intellexeramus commemoratos ad uxores
mulierum quae matheo dest illud quod erat ad
monumentum sed erat in lapide alterius
marco dest illud quod in ratione monumenti
erat ad ostium, sed lucas tamen ait
ex ea erat parasceues et sabbatum inlu
cescebat. Subsecutae autem mulieres
quae cum ipso venerant de galilea unde erant
monumentum et quae ad modum posita
erat corpus eius et reuertentes paraue
runt aromata et unguenta et sabbato
quidem siluerunt secundum mandatum
una autem sabbati ualde diluculo uenerunt
monumentum portantes quae parauerant
aromata et inuenerunt lapidem reuolutum
a monumento et ingressae non inuenerunt

compassionibus, et factum est dum omnes
consternatae essent de isto et accederent
sepulcro secus illas steterunt duo viri fulgentes
cum ipsis et cum timerent et declinarent
vultum in terram dixerunt ad illas, quid
quaeritis cum timore mortuos nonnesti
hic sed surrexit, Recordamini qualiter
locutus est vobis cum adhuc in Galilea esset
dicens quia oportet filium hominis tradi in ma
nus hominum peccatorum et crucifigi et die
tertia resurgere, et recordatae sunt
verborum eius et regressae a monumen
to nuntiaverunt haec omnia illis undecim
et ceteris omnibus, Quomodo ergo singu
li dicunt secundum unum ante ostium secus lapidem et alter esse
cum duobus ante ostium secus lapidem et alter esse
cum duobus lucam duos fuisse secus illas
quantum sic dixerint possumus quidem
adhuc intellegere angelum unum in ante
hic ibus esse cum duobus ante ostium esse cum
duobus ante ostium sicut supra diximus. Ubi eas
ingressas in monumentum sic accipiamus
in aliquod scilicet spatium quod erat ante
quia macellum monumentum intrare

posuerant in illo saxeo sepulchro loca/
antique introisse angelum sedentem super
lapidem revolutum ad monumentum sicut
dicit matheus et hoc sedente ad ostium
quod ut marcus dicit introeuntes ascendit
inspicere locum in quo iacuerat corpus domini
cum duos alios duos angelos stantes sicut ait
lucas similia locutos ad eas cum eis
duo animal et ad edificandam ecclesiam. Sed
unde autem et illa quae iohannes dicit currit
vel quomodo his congruant videre
go narrabo iohannes. Maria magdalene venit mane cum adhuc
tenebrae essent ad monumentum et vidit
lapidem sublatum ad monumentum. cucurrit ergo et venit ad simonem petrum et alium
discipulum quem amabat ihesus et dicit eis
tulerunt dominum de monumento et nescimus
ubi posuerunt eum. exiit ergo petrus et ille alius discipulus et venerunt
ad monumentum. currebant autem duo
simul et ille alius discipulus praecurrit
cito super petrum et venit primus ad mo
numentum. et cum se inclinasset vidit
posita linteamina. non tamen introivit.

ut cum ergo simon petrus sequeretur
eum introiit in monumentum et uidet
linteamina posita et sudarium quod fuit
super caput eius non cum linteaminibus
ponitur sed separatim involutum
in unum locum. tunc ergo introiit et ille
discipulus qui venerat primus ad monu-
mentum et uidit et credidit; nondum enim
sciebant scripturam quia oportebat eum
a mortuis resurgere. abierunt ergo iterum
ad se ipsos discipuli. maria autem
stabat ad monumentum foris plorans.
dum ergo plorat inclinauit se et spec-
tat in monumentum et uidit duos ange-
los in albis sedentes unum ad caput
et unum ad pedes ubi positum fuerat cor-
pus ihu. dicunt illi, mulier quid ploras?
dicit eis, quia tulerunt dominum meum et nescio
ubi posuerunt eum. haec cum dixisset
conuersa est retrorsum et uidet ihm
stantem et non sciebat quia ihs est.
dicit ei ihs, mulier quid ploras? quem quae-
ris? illa uisimilans quia hortulanus
est dicit ei domine si tu sustulisti illum dic
mihi ubi posuisti eum et ego eum tollam.

dicit eis maria con uersa illa dicit ei
rabboni quod dicitur magister. dicit ei
eis. noli me tangere. nondum enim ascen
di ad patrem meum. uade autem ad fratres
meos et dic eis. ascendo ad patrem meum et
patrem uestrum. deum meum et deum uestrum.
Venit maria magdalene ad mulieres dis
cipulis quia uidit dominum et haec dixerunt ei.
Et hac iohannis narratione dies uel tempo
pus quo uenerunt ad monumentum
cum ceteris conuenit. illud etiam quod duo
angeli uisi sunt concordat cum lucae. sed
quod ille stantes dicit angelos uisos esse
autem sedentes et cetera quae illi non
dicunt. quo modo hic possint intellegi
non discrepare a ceteris et quo ordine
gesta sint nisi diligenter consideretur
repugnantia possunt uideri. quapropter
haec omnia quae circa tempus re
surrectionis domini gesta sunt secundum
omnium euangelistarum testimonia in
una quadam narratione quantum nos
dns adiuuerit quemadmodum scripto
uerint ordinemus. primas ad beatum
lucam. sicut omnes consentiunt uerum

cum admonuerunt tunc factum erat
quod solus matheus commemorat
de terrae motu et lapide revolto con
territis q custodibus mari in parte ali
qua deliberantibus accessit, ut ita non
sicut iohannes dicit maria magdalene
sine dubio cum ceteris mulieribus quae non ad
ministrabant primum dilectione per
ventum et non iohannes solam
commemorare voluisse quae illa
fecerant sicut alii testantur venit
ergo et tulit lapidem sublatum
admovit ut ante quam aliquid dilige
nius inspiceret non dubitans ablatum esse
inde corpus sibi cucurrit sicut dicit de
iohannis et nuntiavit petro atque ipse
iohanni ipsum scilicet discipulum quem amabat
ihs. atque currere coeperunt ad mo
numentum et praevenit iohannes
inclinatus se et vidit posita linteamina
necintrabat petrus autem consecu
tus intravit monumentum et vidit
linteamina posita et sudarium quod
fuerat super caput eius non cum lin
teis positum sed separatim in

uolarium, deinde et iohannes intra
uit et uidit et credidit quod
maria dixerat sibi. Nec esse dnm de mo
numento. Nondum enim sciebant scriptu
ram quia oportebat eum a mortuis re
surgere. Abierunt ergo iterum ad
semetipsos discipuli. Maria autem
stabat ad monumentum foris plorans.
Loquitur ad illum qui aut per se pulchri locum
sed tamen ut inter illos patrum quorum
in ecclesiae puerum habetur quippe illa
erat sicut deo iohannes commemorat
Tunc inclinauit se et respexit in ue
nis super lapidem reuolutum a monu
mento et quomodo angelus nauigans ad ma
rthes et marcus tunc eis dixerat nolite mirari
uos, scio enim quod iesum quaeritis
est quaerentis nunc sibi surrexerit
et non sicut dixerat uobis ante locutus
ubi posuerat dns. et ecce duo ex illis
die ipsa discipulis eius quasi surrexerit
et ecce erat ceteri duo in galilea in mon
tem ubi dixerat uobis, quibus sicut
dixerat marcus quoque monstrauit ad haec
uerba maria dum plorat inclinauit

sec. prospexit in monumentum et vidit
duos angelos sicut dicit iohannes
in albis sedentes. unum ad caput et unum
ad pedes ubi positum fuerat corpus ihu.
Dicunt illi, mulier quid ploras? dicit eis.
quia tulerunt dnm meum et nescio ubi
posuerunt eum. Dicit ei. Cognoscit
surrexisse angelus. Quem iohannes inde
reprehendit sicut eos lucas ubi usque esse non
memorat et divisisse secum dicit eum de
lucae. Tunc enim quasi mulieribus et multis
in terra declinantibus. Quid quaeritis
inquiens cum dolore non esse hic sed
surrexit. Recordamini qualiter locutus
est vobis cum adhuc in galilea esset
dicens quia oportet filium hominis tradi
in manus hominum peccatorum et crucifi
gi et die tertia resurgere. Et recordatae
sunt verborum eius. Post haec con
versa est retrorsum maria et inde ibi
stantem sicut dicit iohannes et non esse
eum qui ab eis est. Dicit ei, mulier quid
ploras quem quaeris illa existimans
quia hortulanus dicit ei. Domine si tu
tulisti eum dic mihi ubi posuisti eum.

et egocum illis, dicentibus: Maria con
uersa illi dicit: Rabboni: quod dicitur
magister: dicit eis: Noli me tangere:
nondum enim ascendi ad patrem meum:
et patrem uestrum: et deum meum et deum
uestrum. Cum autem ad pra
tres deos: et dic eis: ascendo ad patrem
meum: et patrem uestrum: et deum meum et deum
uestrum. Tunc egressa est ad nuntiandum
hoc ipsum illo loco: ubi erat hortus: et
a fratribus apud eos possessio: et ecce illa alia
quia secundum marcum in ea erat tre
mor et pauor: et nemini quicquam dixerunt
timuit enim secundum marcum ecce eis
occurrit illis dicens: Gaudete. Illi autem
accesserunt et tenuerunt pedes eius
et adorauerunt eum. Sicut in collegium
et angelorum allocutione bis nunc
locas habuisse uenientes ad monu
mentum ipsum dominum scilicet
illic quando maria hortolanum putat
ut eum noli tangere: et eis occurrit in via
quia ipsa repetitione prior marcus ait
a timore recreatae: tunc ergo ait illis:
Nolite timere: nuntiate fratribus
meis: ut eant in galilea: ibi me uidebunt,

ut ne per eo dari magdalene ad nun
tiandum discipulis quia uidit dnm et haec
dixerit non solum ipsa sed et alia
quas lucas commemorat quae cum
illa erant haec discipulis undecim
et ceteris omnibus et risa sunt apud
illos sicut deliramenta uerba et non credebant illis his et marcus ad
testatur. Nam post eadem memorat duas
ire ad eum et paucitas et visse ad illum
dicens et eundem quoque dixisse ad illum
nisi quod resurrexit dns apparuit ei
mane prima sabbati prius ad mariam
magdalene de qua eiecerat septem daemo
nia et illa uadens nuntiauit his
qui cum fuerant lugentibus et plangentibus
et illi audientes quod uiuens esset et ab
eis esset uisa non credebant illi
Sane ad ipsum illud inserunt ab
ecclesiasticis uoluminibus quae illa omnia
uiderant et audierant uenisse et haec
quos dam incertae de illis eius modis
quae acciderant uel ut ortum et ignominias
se principibus sacerdotum omnia quae
passa erant, hoc est quae cum illis sentit
re

pontificum. Illos uero congregato
cum senioribus consilio accepto pe
cuniam copiosam dedisse militibus ordi
nans quod discipulorum uenissent
eumque furati essent illis dormienti
bus pollicentes eis securitatem apud
side quae eos custodes dederant et illos
accepta pecunia fecisse sicut erant
edocti. Et uulgatum quod esset uerbum
istud apud iudaeos usque in hodiernum diem.

XXV. Ad post resurrectionem quae ad omnibus
apparuerit dominus discipulis conside
randum est. Non solum enim euangelium
sed ex hac re consentiunt quatuor
euangelistarum. Et ut etiam
ut ait paulus apostolus consonent qui
de hac re in prima ad corinthios epistola
ita loquitur. Tradidi enim uobis in
primis quod et accepi quia xpsus mortuus
est pro peccatis nostris secundum
scripturas et quia sepultus est et
quia resurrexit tertia die secundum
scripturas et quia apparuit cephae
postea duodecim. Deinde apparuit plus
quam quingentis fratribus simul ex

quibus plures manserunt usque adhuc.
Quidam autem dormierunt. Postea apparuit
Iacobo deinde apostolis omnibus. Novissimo
autem omnium quasi abortivo apparuit
et mihi. Hunc autem ordinem nullus eu
angelistarum tenuit, unde considerandum est errorem quem illi tenuerunt.
Hic non adducitur, nam nec illi omnia
nec isti omnia dixerunt, quae autem dixe
runt omnes uniti nihil inter se repugnat
tantum intendendum est. Lucas enim solus
quattuor evangelistarum non dicit ad mul
eribus visum esse dominum sed tantum modo angelos. Matheus autem dicit quod eis de
currere et redeuntibus ad monumentum,
Marcus quoque dicit primo visum esse Mariae
Magdalenae sicut et Iohannes sed ipse
modo quit eruses non dicit quod explicat
Iohannes. Lucas autem non solum
tacet eum dixisse apparuisse mulieribus
sed etiam duos quorum unus Cleopa
tha dicitur locutus esse illo antequam
agnoscerent eum. Quae mulieres nihil
de aliquo quam angelos indicaverunt
esse quod arcebant eum tangere. Hac enim

mirrai. ecce duo ex illis ibant ipsa die
in castellum quod erat in spatio stadiorum
sexaginta ab hierusalem cui nomen erat emaus
et ipsi loquebantur ad inuicem de his omni
bus quae acciderant. Et factum est
dum loquerentur et secum quaererent et ipse
iesus adpropinquans ibat cum illis. Oculi au
tem illorum tenebantur ne eum agnos
cerent. Et ait ad illos. quis sunt hi sermo
nes quos conferitis ad inuicem ambulan
tes et estis tristes? Et respondens unus
cui nomen cleopas dixit ei. Tu solus pe
regrinus es in hierusalem et non cog
nouisti quae factae sunt in illa his diebus. Et
ait illis. Quae? Et dixerunt de iesu nazare
no qui fuit uir propheta potens in opere
et sermone coram deo et omni populo.
Et quomodo eum tradiderunt summi sacer
dotes et principes nostri in damnationem
mortis et crucifixerunt eum. Nos autem
speramus quia ipse esset redempturus
israel. et nunc super haec omnia tertia
dies hodie quod haec facta sunt. Sed et
mulieres quaedam ex nostris terruerunt
nos quae ante lucem fuerunt ad monu
mentum,

Cum non inuenio corpore eius uenerunt
dicentes se in uisione angelorum
uidisse qui dicunt eum uiuere. Et abi
erunt qui de nostris ad monumen
tum et inuenerunt sicut mulieres
dixerunt ipsum uero non uiderunt. Hæc
secundum lucam narrant omnis
de ueritate colere poterimus. Quod a mulie
ribus dictum erat uel ad his qui
concurrerant ad monumentum quando
eis nuntiatum est. Quod ablatum in dissi
corpusculum esse quod lucas petrum
tantum dicit concurrisse ad monumen
tum et ipsum solum inuenisse linteamina
sola posita et illum secum mirantem
quod factum fuerat. Hoc autem de
petro commemorat prius quam narret
de his duobus. Quod in uenerunt in ea posteri
quam narratum de mulieribus quae uiderant
angelos et ait se ad dixerunt quod resur
rexit dominus. Tunc petrus ad mo
numentum concurrerit. Sed in medio hæc
hoc lucas recapitulando posuisse de
petro. Tunc enim concurrit petrus ad mo
numentum quando et iohannes cum

quantò modo mulieribus præcipue
Maria Magdalene nuntiari cœpe
rat de corpore Iesu. Tunc autem
illa monilia erat quando ori lapide
a vulsum monumento imposita fac
ta sunt hæc decisione angelorum
ad ipsius dni quibus numero apparue
rat mulieribus secundo ad monumentum?
Cum ergo occurrens recuperantibus
a monumento, hoc autem antequam
duobus illis nuntia cuncta pressent quæ
erant cum eis Cleopas nam et Cleopas lo
quens cum eo quod nondum agnoscebat
non poterat divinasse ad monumentum
sed abierunt quidam ex nostris inquit
ad monumentum et ita invenerunt
sicut mulieres dixerunt. Quod cum se
recuperando intelligitur divisse
illud solutum quod primo mulieres sun
tulerunt petro et iohanni de Iesu
corpore dni, Aperuit hoc cum ipse Lucas
petro dixerit cucurrisse ad monu
mentum et Cleopam dixisse ipse rem
locum quod quidam cum eo erant ad
monumentum intelligitur adiesuari

iohanni quod dubitarent adhuc nuntiem
to. Sed petrum solum primo commemo
rauit quia illi primitus mariam nunciau
rat. Nec potest mouere quod petrum
non interrogauit sed procumbentem dixit
idem lucas uidisse solas mulieres ut
discessisse mirantem. Et iohannes dicit se
posteriorem uidisse. hoc est discipulum
illum quem dilexerat non interrasse
in monumentum quo prior uenerat.
Sed cum se inclinasset uidisse posteriorem
tamen se dicit seipsum posteriorem dixisse interas
se. Nec petrus intellexendus est primo
procurrens uidisse quod lucas com
memorat iohannes tacet, post autem
ingressus sed ingressus tamen ante
quam iohannes intrarent omnes uiros
dixisse sine ul. Nec repugnantia reppe
riantur. Ordo uero rerum quis esse
potest quem admodum dns exceptis
quod tam multis locutus erat cum
maribus discipulis uisus fuerit secum
duo testimonia non solum quattuor
euangelistarum sed etiam paulli apostolo
la conprehendas et de dns tradendus est.

Omnino ergo dubitandum primo apparuisse intelligitur petro, ex his duobus tamen omnibus quos euangelistae quattuor et paulus apostolus commemorauerunt. Coepit autem apparuit a licet eorum prius quam petro quod omnes tacuerunt quis uel dicere audeat uel negare. Nec quicumque et paulus dixit apparuit primo cephae sed apparuit inquit cephae. postea duodecim deinde apparuit plus quam quingentis fratribus simul. sic autem non apparet quibus duodecim quem adhuc nec quibus quingentis, pierium potest uideri uadiscipulorum fuerint isti duodecim nescio quinam illos quos apostolus nominauit non iam duodecim sed undecim dicere. sicut non nulli enim codices habent quod perturbatos hoc nescimus esse dixisse putantes de illis duodecim apostolis dictum quia iudas extinctus undecim erant sed si uel illi codices uerius habeant qui undecim habent siue alios quos dam duodecim apostolus paulus uel intelligere siues aliquid

illum numerum centum denarios sicut
mihi iacobi quod denarios in eisdem
ros / ita omnis ecclesia cratis non posset in lo
cum huiusmodi nisi altaribus idest oratoriis ad
consecrandum ossa martyrum quos de
numero sunt ibi congregari, quod ibi ergo corpo
ra nihil indecens visum quod ueritati uel
historie alicui uel ecclesiasticae narratori
indicatur probabiliter tamen creditur
postea quia petro apparuit deinde apparu
isse ipsis duobus. quorum ceruicibus el eo
pas de quibus lucas in sua narratione ait
ait ecce uiuit dominus uere apparuit simoni
aiunt duobus. ex eis ambulantibus
ostensus est in alia specie eundem
in illa castello quod castellum nomen
suscepit accipiens ut castellum portugense
apellari quod tamen nunc appellatur ipsa
beatae quae ciuitas antea ciuitas est
quam ius nunc est honoris amplioris
nomine dignum quin illa natus est sicut per
ecclesias omnium congregatum diuersa
ciuitatibus quidem gregis magis
agrum inuenimus quam illam aut
nomine nunc castella tantum uerum

Et tamen municipia et coloniae solent
vocari Entrachiniae quae caput est totius
Syriae Ceteraeum / unde et Tro
polis appellatur, quod Achaeorum Marcus
eis in alia specie apparuisse hoc Lucas dicit
quod eorum oculi tenebantur ne agnos
cerent eum / oculis quippe eorum ado
ratis aliquando quod fit manifeste perdesse
est eis quae ad fractionem panis certiores
fieri causa ipsis nullo alio modo tendere
tur species visibilium nisi tantum fractio
nem panis ac noscerent sicut Lucas
narrando monstratur / pro merito
quippe mentis eorum. Ad hoc memoran
tes quod oportebat Christum resur
gere similia aliquando eorum oculi passi
sunt / non ut ferre valentes / sed ipsius
veritatem percipere non valentibus /
et aliud quam res est opinantibus /
nec quis quasi suapte ac no visse arbi
tretur / sicut corporis particeps non
est / id est ecclesiae cuius unitate in sa
cramento panis commendat apostolus
dicens / unus panis unum corpus multi
tudo sumus qui de eius bene dicto panem

porrigerent aperirentur oculi eorum
et agnoscerent eum aperirentur eorum
adeos cognitione redoneri scilicet
impedimento quo tenebantur ne ac
noscerent nec per eum claudis oculis
ambulabant sed in eum aliquando quomodo
mirentur agnoscere quod videbant
quod scilicet et alico et aliquis amor
et pietas solet non quia ad eum non poterat
transporare carne sua et alia re
racionis et pietas non quia solebant illi
conversari quando quidem et ante passio
nem sua transporatus est in monte
et pacies eius clarescere sicut sol quale
habebit corpus de quale erit corpore
ieri de ieropacem quidem quatierat nunc
ieri speciem Secundum apparuit
illi duobus in alia specie ac nunc sicut
erat apparuit eis quorum oculi tenebantur
ne agnoscerent eum non autem con
gruenter accipiendus hoc impedimentum
oculis eorum satanas passus est agnosce
re eum his Sed tamen ante pacta per
missio usque ad sacramentum panis et cin
gulum corporis eius participata remouere

intelleg. Mirum predicendo et in hoc eum
xpm posse agnosce. Nam ipse iesus eos
de quibus et lucas narrat credendum esse
quia dicit ipsos semetipsos nunciasse uenisse
Sicut lucas ait dicens. Surgentes eadem
hora regressi sunt in hierusalem et inuen
erunt congregatos undecim et eos qui cum
ipsis erant dicentes. Quod surrexit dns
uere et apparuit simoni. Et nunc etiam
ipsos narrasse quae gesta erant in via
et quomodo cognouerunt in fractione
panis. Ergo et hi panem quod resurrexerat
ibi a illis mulieribus facta et passione
petri cognouerant apparuerat. Docentur et
duo inuenerunt loquentes ad quos in hie
rusalem uenerunt. Sicut nam portare
more prius in uanum uerba dicere quod
eum audierant resurrexisse. Quando
tantum modo angelos dixerunt eum esse
esse mulieribus. Ignorantes enim cui quo
loquerentur mirari poterant esse sol.
hoc nec quod passi de xpi resurrectio
ne iactantes in omnibus incidere
iudaeorum. Quod autem et marcus
ad nunciauerunt ceteris. Nec illis credi
derunt

cum lucas dicat quod in della loquutus
fuerit ore resurrexisse dnm et eis omnibus
apparuisse quid intelligendum est nos
aliquos sibi posse persuadere quibus non licet credere.
Cum autem non licere praecepisse
sit marcus et lucas in hac re explicat
hoc est quae ab illis locutus sit re
ferens ante quam agnoscerent eum et quo
modo docuerit in fractione panis agnosce
rent quando quidem omnes in diversis
apparuisse in alia specie cum tribus in
una continuo conjunxit et illi cum tes
timonium perhibuerint. Nec illis credi
derunt quasi possent nuntiare quae non
agnoverant aut possent agnoscere
quibus alia species eius apparuerat
quomodo eum agnoverunt nunquam
reposuimus marcus sine dubio praeter
misit quod ideo memoriae commendan
dum esse quia suis suamis adverte re
evangelistarum more praeter
mittentium quem non commemorant
et conjungentium quem commemo
rant uteis quia sunt in hac conside
ratione non barbari. Non alium de

maxime errore laterat quia pertinet
eos non sibi congruere. Lucas ergo
secundum ordinem diuinae autem lo
cum turbis sicut in medio eorum et
dicit eis pax uobis. Ego sum noli timere.
Conturbati uero et conterriti existima
bant se spiritum uidere. Et ait eis quid uur
bati estis et cogitationes ascendunt in
corda uestra. Uidete manus meas et pe
des quia ipse ego sum. Palpate et uidete
quia spiritus carnem et ossa non habet sicut
me uidetis habere. Et cum hoc dixisset
ostendit eis manus et pedes. Hanc
ostensionem domini post resurrectionem
intelligitur et Iohannes commemo
rat sicut legimus. Et cum hoc ergo uero
dicit illo die sabbatorum et portis essent
clausae ubi erant discipuli propter
metum Iudaeorum. Et ecce stetit in
medio et dicit eis pax uobis. Et hoc cum
dixisset ostendit eis manus et latus
hac per hoc dubitatio Iohannis posset
commungere aqui Lucas dicit. Et cum
Iohannes praetermisit, iste Lucas
sequitur. Adhuc autem illis non credentibus

et miramini hoc quod non dicit: Nolite
timere de cetero pisces capiens. Et
quando dicit capiens
coram eis suorum relinquit adinuenit.
Quod lucas tacet, dicit iohannes.
Cognouerunt ergo discipuli eum esse dominum.
Et ait eis dominus: Venite, sedete ad prandium.
Et nemo ausus erat discumbere eum
dicere: Tu quis es? Hoc enim
uidebant quia dominus est. Et accipit
panem et dat eis. Et piscem similiter.
Hoc autem
iterum iam tertio apparuit ihesus discipulis suis
postquam resurrexit a mortuis. Et cum
manducasset iesus ad mare tiberiadis.
Et ait illis ihesus: Hoc est
uerbum quod locutus sum ad uos.
Cum adhuc essem uobiscum quoniam necesse
est impleri omnia quae scripta sunt in
lege moysi et prophetis et psalmis
de me. Tunc aperuit illis sensum ut
intellegerent scripturas. Et dixit eis quia
sic scriptum est et sic oportebat christum pati
et resurgere a mortuis die tertia
et praedicari in nomine eius paenitentiam

et remissione peccatorum omnes
gentes incipientibus ab hierusalem.
Vos autem estis testes horum et ego
mitto promissionem patris mei in vos.
Vos autem sedete in ciuitate donec indu-
amini virtute ex alto. Cum ergo dixisset
commemorauit et lucas promissionem
spiritus sancti quam non in euangelio iohannis sed quomodo
praecepit eis ad uertendum et ut
omnibus quae ad euangelistas
tam euangelistarum de quibus
et illa quae ipsi non dicunt et tacendi et
nouerunt. Post haec lucas quae gesta
sunt omnia propter ordinem nec omnino
commemorat nisi quando ihesus ascendit
in caelum. Ad id tamen pertinent
quae sibi sequentur. Pacem uobis quae
diuerse cibo gestisset una sabbatorum
quo die dominus resurrexit. Illud autem
quadragensimo die sicut ipse lucas
in apostolorum actibus narrat. quod
autem die iohannes non illis posuisse
nunc apostolum thomam cum secum
de lucam duo illi quorum erat unus cleo
pas

regressi hierusalem inuenerunt con
gregatos undecim et eos qui cum ipsis
erant. Procul dubio intelligendum est
quod inde thomas et ceteri antequam
dns haec loquentibus apparuerit. Nunc
iohannes alia commemorat sunde
monstratione ad uno discipulis facta
post dies octo iterum erat thomas qui
prius cum eis non uenerat. Et post dies octo
iterum erant discipuli eius in
eo et thomas et ueniebat ihesus
clausis ianuis et stetit in medio et dixit pax uo
bis. Deinde dicit thomae inferre digitum
huc et uidere manus meas et adferre manum
tuam et mittere in latus meum et non esse
incredulus sed fidelis. Respondit tho
mas et dixit dns meus et deus meus. Dicit
eis ihs quia uidisti me credidisti beati qui
non uiderunt et crediderunt. Hanc se
cundam ostensionem erga discipulos fac
tam dicit quia secundo loco iohannes
commemorat. Apud marcum possumus
agnoscere uerum ueras esse et ad solem
perfectissime nisi uidere quod ubi
ait. No ipsum recumbentibus illis xi

apparuit nondum quia iohannes facit
recumbentes permittens hoc praeter
ordinem sed quia sed dixit nondum
quasi ulterius iam non ipsis apparuerit cui
adhuc iohannes tertia sui ipsius narra
turus de ministratione ad ordinem discipu
lis deinde quod dicit idem marcus ex
probrans illis incredulitatem illorum
et duritiam cordis quia his qui eum
viderant resurrexisse non crediderant
illis indelicet duobus qui in illa actu
ambulantibus apparuit postea quam resurrexit
et petro cui prius se apparuisse
apostolica testificatur scripturam fecisse et
marcus in euangelio et alibi multis
quae illa iam quando et ad quem
quem apparuit et in de recedentibus
incredulitatem occurrit. nam et in
narratione idem marcus commo
rasse breviter de duobus illis quibus
apparuit in illa camisia quod in
semi ceteris nec illis credentibus
nondum in quibus recumbentibus illis
ad ultimo apparuit et exprobrans
incredulitatem illorum et duritiam cordis

quabis quando erant cum resurrexis
se non crediderant quomodo ergo
non ssione quasi pacem habere non
dicent. Non ssione quippe illa dest
quod nim apostoli interrandere unt
quando ascendit in celum quod pac
qum est quadragintis modie post eius
resurrectionem nunquid nam tunc ex
probrabitur eos eram quod non credidis
sent eis quem uiderant resurrexis
se quando iam ex ipsi post resurrec
tionem uoluerunt eum uiderant et manu
ce ipso die resurrectionis eius
id est una sabbati iam circa noctem
sicut lucas iohannes quem cum uo
rant remanet igitur ut intellegamus
eundem die resurrectionis eius
id est una sabbati quando eum post de
lucculum uidit maria magdalae cum illa
mulieres quando eum iam petrus et quan
do emmaus duo quorum erat unus cleo
pas quos ut dicit ipse idem dominus eius
commemorare quando iam circa noc
tem illum uidere non prohibuit et quem
cum erant quando eis christi quod uiderant

narrauerunt / nunc etiam marcus more
suo breuiter commemorare uoluis
se / et ideo diuisse nouissime quia ipso
die hoc nouissimum fuit. Iam incipien
te nocturno tempore postea quam illi de
castello ubi eum in fractione panis agnoue
runt redde derunt in hierusalem et inue
nerunt sicut dicit lucas illos undecim et
eos qui cum illis erant iam conloquentes
de resurrectione domini et quod uisus fuerit
petro quibus et ipsi narrauerunt quomodo
uisus est illis. et quomodo eum cognoue
runt in fractione panis sed erant illi etiam
non credentes. unde et ait quod marcus dicit nec illis crederunt. hisque iam
sicut marcus dicit discumbentes et adhuc
inde sicut lucas dicit loquentibus stetit
in medio eorum dominus et ait illis pax uobis.
Et sicut lucas et iohannes post resurrectionem
et laus acerant et uadens intrauit quod so
lus iohannes commemorat. uerbis magne
domini quae nunc cum loquutus esset discipulis
lucas iohannesque diuerunt interponitur
et illa exprobratio de qua marcus dicit
quod non crederunt eis qui resur

ressuscitatum, sed hoc rursus omnino
dicit quomodo discipulis unde con-
dicit apparuisse et arcuisse illud eo plus
esse dicit dominica tam noctis in eo quod
Lucas et Johannes sed cum non meruit aperte
quippe et Johannes dicit non credidisse
fuisse apostolum Thomam quae credidisse
esse inde antequam dominus adeos intrarent
postea quam illi domum reddiderunt de castello
cum pessimis unde eum consolatus sum sicut
apud Lucam tamen non tur sed Lucas insta
narrationem dat Lucam quo possit in
telligi quomodo haec loquerentur prius inde
cum esset Thomas et post ad eos intrasse et
et arcuisse eos quod dicit in nostrum recu
perantibus illis unde eum apparuisse Thomam et do
mum illi fuisse cognitum nisi porro quam
eis cum absente unde eum tamen consolari
appellare quamvis adeo tunc apostolica
societas hoc nomine non parabatur
antequam et ambulans in loco Judae suscep
garetur tamen si hoc ordinem sic accipere
illud ergo adimplemus postmodum de
monstrationes eius quibus per dies quadra
ginta discipulis praesentatus est

Cum enim a mortuis resurgentibus
illis in decem apparuisse id est ipsos qua
dragintiduo et cum eis ut veraces testes
centuriones in caelum hoc est illo die con
vivae et improbare et laudare quae his qui
iuderant credere resurrexisse non credi
derant antequam ipsi eum viderint.
Cum ergo post ascensionem suam praedican
tibus illis et angelis et eis agentes quod
non viderunt puerant credituri post
illa quippe exprobratione secuturis
ait ideo ait eis euntes in mundum universum praedicate
evangelium omni creaturae qui cre
diderit et baptizatus fuerit salvus
erit qui autem non crediderit condem
natus erit hoc ergo praedicatur ut qui non
non crediderit condemnatus erit. Cum ergo
non crediderit quid non credit nonne
ipsi primi eius fuerant obiurgandi quod
antequam id in eis cognoscerent non credide
runt eis quibus prius apparuisset et
hanc autem mortis suae fuisse corpo
ralem, propter ea repraesentationem dni
apostolis et hoc illud adponitur ut

credamus quod praecepimus. Hoc signum
signa autem eos qui crediderint haec sequ-
entur in nomine meo daemonia eiicient
linguis loquentur serpentes tol-
lent. Et si mortiferum quid biberint non
eos nocebit. Super aegros manus im-
ponent et bene habebunt. Denique sublim
ga credens quidem post quam locutus est eis
ad superiora est in caelo et sedet ad dexteram dei.
Illi autem profecti praedicaverunt ubiq.
dno cooperante et sermonem confirmante
sequentibus signis. Cum ergo dicit credens
quidem post quam locutus est eis ad superiora est
in caelum ostendit ostendere nobis
summam illis interra bonum habuisse
sermonem quam nos non modo addere
tare conatur. Nomen autem post quam haec
locutus est eis. Sed post quam locutus est eis
unde ad omnia sine necessitas cogeret non
iniungere nos sicut locutionem necessari
posse nos sicut dicit quod est interra pre
sens fuit sed ad omnia quae ceteris omnib.
illis dicens locutus est posse pertinere
quod dicit ipse post quam locutus est eis
ad superiora est in caelum sed quae quae

supẽ radixtinis/ o ac ssuadent hunc
nouissimum diẽ puisse quã ortinelle
gantur unde ecim/ qui thomam absen
tem decim puerunt/ Ideo post hanc locu
tionẽ quam marcus commemorat/ ad
hunc modum ait hanc ergo illis uerbis
uel discipulorum uel ipsius quae commem
rantur in actibus apostolorũ credendum
est/ ad suprium dnm in actum qua
dragintum oscilicet die post diẽ resur
rectionis suae. Iohannes autem quã ons
tatur oculatse praetermisisse quae
scribs/ uolumtatem etiã certiã eius
representationẽ discipulis post resur
rectionem facta commemorare. ad ma
re tiberiadis/ sepcem scilicet discipu
lis, petro/ thomae/ nathanael/ filius ze
bedaei/ et alius duos. quos nominatim
nomen praessit. Cũ piscarentur/ quan
do iussoetus retia mittentes inde ex tra
parte/ et traxerunt magnos pisces
c. lii. quando etiã petrũ ter interro
gauit ter ũ tabillo amarcus/ et ei pas
cendas commendauit oues suas/ et de
eius ipsius passione praedixit/ et de

ipso iohanne. Apparuit iterum iesus
re: donec venia. Ad hoc iohannes cu
angelis suis ire romam, iam nunc
querendo est quando primum ipse
sit ad discipulos in galilea. Quia hoc
quod ter dominus iohannes in galilea
factum est adorare tiberiadis quod pa
ratum est quinque millia miraculum
de panibus quinque. Quod mandare
incipit idem iohannes. Post haec abiit
ihs trans mare galilee tiberiadis. Cum
autem portari potest primum ad disci
pulos post resurrectionem. Videri de
bisse nisi in galilea. Sire colapho
dicit illius angelis secundum matthe
dicit illius ad monitionem mulieribus
mal. orantor. Nolite timere eos nuntiate
quod ibunt quia ibi me videbunt. Ecce
nunc ihs sunt resurrexit sicut dixit
dicite eis quod et locum disposuit ubi erat
dis, et ecce omnes discipulis eius dicite
quia surrexit. Ecce praecedet vos
in galilea ibi eum videbitis. Ecce dixi
vobis. Item secundum marcum. Sed ipse
sit angelus sive alius. Nolite timere

passe cerebrum quaerens nazarenum
crucifixum surrexisse non est hic ecce
locum in quo posuerunt eum sed ite dicite
discipulis eius et petro quia praecedit
eos in galilea ibi eum videbitis sicut dixit
vobis. haec verba iubentur sonare
quod his nondum de demonstratione
post resurrectionem discipulis in
galilea quam de demonstratione non
ipse marcus commemorat quia diver
tiam in prima sabbati apparuisse pri
mo mariae magdalene cum illa nuntias
se discipulis qui cum ceperant
lugentibus et plangentibus illos autem
non credidisse. post haec deinde
duobus ex his apparuisse eunti bus
in illa et illos certis nuntiasse quod
factum est sicut lucas et iohannes co
attestantur in hierusalem eodem
ipso die resurrectionis iam noctis
initio, deinde eunti ad illa eius mani
festatione quam nocturnam dicit
recumbentibus illis inde eis. post
haec dicit eum ad suos prius in galilea
quod factum scimus in iohannem et

non longe a Bethsaida commorari quia igitur
commemorat Marcus completum quod
ab angelo praenuntiatum esse testatur
matthaeus uero nihil aliud dicit nisi
illum alia loca omnino commemo
rat uel ante uel post ea uisum esse discipuli
post ea quia resurrexerit uidere iussit dicens
nisi in galilea secundum angeli praedic
tionem. dum ergo in singulis quibus angelo
mulieribus dicentibus omnibus ab eo uisum
subiecisset quod de corruptis ad omnem
uenientium custodibus gestum est con
tinuo tamen quia nihil aliud sequeretur
quia et resurrexit sic erat dicit ab angelo
surrexit et praecedet uos in galilea
ibi eum uidebitis et nihil aliud sequitur de
bisse uidetur. cum uero ad montem in
quem discipuli abierunt in galilea uidi
mortem eis constituerat illis ibi cum
uidissent adorauerunt quidam autem
dubitauerunt et accedens ihs locu
tus eis dicens. data mihi omnis
potestas in caelo et in terra euntes
ergo docete omnes gentes baptizan
tes eos in nomine patris et filii et spiritus

docentes eos seruare omnia quæcũ
que mandauerim uobis. et ecce ego uobis
cum omnibus diebus usque ad consumma
tionem sæculi. Iam matheus claus pri
mum angelum uos cũ. Ac per hoc si aliorum
considerata narrationes addit. ecce ego
rem inquisitione non compellere cum
nihil aliud arbitrarer nisi dñm post
resurrectionem nusquam præter in gali
leam promittisse ad discipulos suos, nec
si marcus de illa præmuntiatione an
gelii audisset posset eum quam putari
matheus id ouisse discipulis abisse
in galileam in monte ad quem illa dorasse
dñm. et impletum id credetur quod ipse
per angelum mandauit ac præmuntia
tum esse narrauerat. Nunc autem
et lucas ac iohannes satis delucidant
pertinentes ipso die resurrectionis eius
uisum esse dñm in hierusalem suis discipu
lis suis. unde ita longe est galilea ut
uno die ascendis et eundem locum uideri
non possent, et marcus illam quidem pri
die ante angelii sui ut per marranis in
galilea uidere uisum a discipulis dñm

post resurrectionem nos quia cum me
morans, ut dicebamus, ceteri euangelistae
re, quemadmodum dictum est, eum
praecedet nos in galilea, ubi et uidebitis,
Nam cum ipse matheus sine dubio non
diceret, unde eum discipulos abisse
in galilea, uel conspiciendum
ratione uel illic eum uidisse atque adorasse
se, nihil ex hac praedictione completum
ad litteram putaremus. Sed ipsum
figuratam significationem praedicti ut
illud secundum lucam, cum dicit eis ad
ciebat eum in hierusalem per triduum
certa consumabor, quod ad litteram
certum est non esse completum, nisi
si angelus dixisset praecedet nos in ga
lilea ibi prius uidebitis, aut ibi
tantum uidebitis, aut non nisi eum
ibi uidebitis, ceteris euangelistis
matheus sine dubio repugnaret. Cum
enim dicit dixisset praecedet nos
in galilea ibi eum uidebitis, nec exprimes
sit quando id factum esset, cum
quam primum, an ita quia alibi abeis uisus
esset, an postea quia et alicubi ea

praecedere galilea. Unde sequitur ad ipsum
quod discipulos matthaeus dicit esse
in galilea in monte cum nomen primum
dicam nec narrandi ordinem praeponere
vel ut necessitatem ingerat nihil aliud
intelligendum quam hoc primus praeterit
non adversatur quidem narrationibus
ceteroruum evangelistarum intelligendis
ad quas accipiendis locus, certum tamen
quod dictis ut primum sed demonstratu
ris eram se in galilea ut ne necessarium
postea usus esset indicendum mandatum
ut per angelum dicentem ecce praece
det vos in galilea ibi eum videbitis et per
sepe non dicens sed ut in praeteritum
ut ibi in galilea ibi eum videbitis
quemadmodum ad eum pacem intentum ad que
rendum in quo mysterio dicit intelligatur
sed prius considerandum est quando eum ad
corporaliter in galilea videri potuerit
dicente matthaeo. Unde eum adhuc discipu
li abierunt in galileam in monte ubi constitu
erat illis et videntes eum adorabant
quidam autem dubitaverunt quia non ipso
die quo resurrexit manifestatus est, nam in hie
rusalem

cum esse eodem in primo noctis lucas et
iohannes apertissime consonant,
Marcus autem non aperte, quando ergo
inde erat dominica in galilea non secundum
id quod dicit iohannes ad marcum in eriadis
lunce nisi per puerum episcantes suum
risum sed secundum id quod dicit matheus
ubi erant unde ecce in omnibus quod esse
cundum praedictionem angelii his praeces
serat, matha narrare apparet quod illic
cum reperierint quia tunc secundum cons
uetudinem praecesserat non ergo ipso die
quo resurrexit neque in consequentibus
octo diebus post quos dicit iohannes dis
cipulis apparuisse dominum ubi primo et cum hom
thomas qui eum non viderat die resurrec
tionis eius. Matheus autem dicit octo dies
cum in domo ecclesiae illi unde ecce unde
erant, quippe ita post octo dies sed primum
inde et horas quibus illis unde ecce puerat
nisi quis dicat non illos unde ecce quia non
omnes apostoli vocabantur sed discipulos
illic unde ecce fuisse et non illos unde erodis
cipulorum solique pe ad hoc vocabantur
apostoli illi unde ecce sed non soli erant

discipul.i, potestere operiunt non omnes/
sed aliqui eorum biduerunt/ aliuero discipu
li cum eis/ iraut undecim complerentur ac
sic non biduisse thomam/ qui post illos dies
octo primo dñm uidit, cum marcus quippe
quando illos undecim memorauit/ non ait
cum q undecim/ sed illis inquit undecim ap
parui, Luca certam/ recessisunt in
qui hierusalem/ et inuenerunt congre
gatos undecim et eos qui cum ipsis erant,
et istos tenuit illos undecim/ hoc est/ a
postolos fuisse, Nam et in addition vt et eos
qui cum ipsis erant/ satis utiq declarauit
eminentiosi illos undecim appellatos et
quib erant cetteri/ ac per hoc illum intelle
ctum/ qui ab uocabant tunc apostoli, hoc
proinde pieri potuit/ ut ex numero apostio
lorum/ et aliorum discipulorum undecim dis
cipuli ieomplerentur/ quinderin intra
illos octo dies in galilea ac non tem thomas/ se
occurrit aliud quod obsistat, Johannes
enim quando commemorauit/ non in non
te ab undecim/ sed ad mare tuberiadis/ a sep
tem piscantib discipulis sed nm, hoc iam
tertio inquit manifestatus est ihs discipu

publicauit resurrexisse a mortuis.
Sed tertio accepit octo dies
antequam thomas se illi ostenderet in
quibus quedisciplinam uisi sunt nouerit
hoc ad marcum tiberiadis tertio manifestatum
fuisse sed quare, quod quidem cauendum
est ne quis existimet tertio iohannem
dixisse tamquam ante tres solos apparuerit
manifestatio nisi eius, sed hoc intellegen
dum est ad numerum dierum referri non
ad numerum ipsarum manifestationum
nec commemorari dierum sed per interuala
sicut idem ipse testatur, nam primo
ipso die resurrectionis suae exceptio
quod a mulieribus uisus est id est quom
euangelium clarescere scoperit manifestatum
est. secundo tertio uero uisus illis quorum
erat in eis cleopas tertio plurimis, tam
in decem loquentibus noctis exordio
sed hoc tertium iohannes ad uicesimum diem
reperiens secundum computationem tertium autem
hoc est in alio die quando deum uidit et
thomas tertio uero ad marcum tiberiadis
hoc est tertio die manifestationis eius
non tertia manifestatione, sed per hoc

post hac omnia cognoscur intelleçere
factum esse quod cum in monte galilee
secundum matheum discipuli nondum
uiderunt quocum secundum constitutum
praecesserat tunc pleriqur adhuc erat
quod et per angelum et per ipsum praedi
cerat. Inuenimus itaq apud quatuor
euangelistas decies commemoratum
dnm disumesse ab omnibus post resurrec
tionem. Secundo admonitum mulieribus
ut ierunt eis ad eum regredientibus admonuerun
to ut irent. Tertio petro. Quarto duobus
eunti bus in castellum. Quinto pluribus
in hierusalem. ubi nondum erat thomas. Sexto
ubi eum uidit thomas. Septimo ad mare
tyberiadis. Octauo in monte galilee
secundum matheum. Nono quod dicit
marcus. Nouissime recumbentibus. qua
lam nondum erant in terra cum illo conuiua
turo. Decimo in ipso die. Nondum in terra
sed eleuatus in nubem cum in caelum
ascendere. et quod marcus et lucas
commemorant. marcus quidem post
illud quod eis discumbentibus apparuit
praecontinuans ait dicens. et dixit quidem

postquam locutus est eis ad se ipsum est
in caelum. Lucas autem praetermissis
omnibus hinc per quadraginta dies ab
illo cum discipulis potuisse fuit. Ipsum
diem resurrectionis eius quando in hierusa
lem plurimis apparuit continuit et hac re
cessionem diem quo ascendit in caelum
manifestans. Cum ergo illos foris in
Bethania educisset cum suis benedi
cens eis recessit a eis et ferebatur in caelo,
hoc est intergo et praeter quod in terra
hoc erat et tamen duo per hoc fuit in caelum.
Item ergo in evangelicis libris commo
dor visus est ab hominibus in substantia qua
ascendisse in caelum terra scilicet
novens et in hac re semel ascendens.
Sed non omnia scripta sunt sicut Iohannes
ait. Crebra enim hoc erat eius cum illis
conversatio per dies, quia prius quam
ascendisset in caelum non tantum eis
per omnes quia cum eis apparuerat,
nam post eum primum resurrectionis suae
aliquot diebus intercedentibus dicit Iohan
nes post quos eis rursus apparuit tertio

ad iecur adomare tiberiadis, portassis
continuo consequentem die nihil esset.
Et deinde quando uolunt consistentes
eis quoderant ante praedicerat (ut eos in
galilea commonere praecederet) ad pomum
no per illos xl dies quorum uolunt
quibus uolunt quemadmodum uolunt sicut
petrus dicit quando cum cornelio et his
quae cum illo fuerant praedicabat. Quasi
diuinum quid mandauit ut nos cum illo post
eum illo post ea quae resurrexerat a mor
tuis per dies xl. Non quod eo die per
dies xl cum illo manducasset et bi
bisset. Nec ut contrarium ab annuntia
uerit illos dies interposuit quibus eis
suis nondum certum manifestaretur
adomare tiberiadis, id est ad mare sicut
die illis eis. Et cum illis conuiuatus
est nihil repugnat et portasse id est die
tum est per xl dies quinquaterni sui
mysterio celebratus mundi celebratus
temporalis saeculi, quae et illa prior
decem dies in quibus erant illi xl dies
apparere tempus possunt more scriptu
rarum non dissonee comparari. Comparata

mirero. Et quod ait apostolus paulos
mirum. Nihil adferat quaestionis/re
surrexit inquit tertio die secundum
scripturas/et apparuit cephae. non
dixit primo apparuit cephae. nam esset
contrarium/quod primo omnibus apparuisse/in euangelio legitur/postea in
quit duodecim, quibus liber qua hora liberi
ipso tertio resurrectionis die. deinde
apparuit plus quam quingentis fratribus
simul/sine dubio illis undecim erant con
gregati/et laetissimis pp. metu iudeorum
undecim fecisset thomas/ut erat adeo sibi
sine postea illos dies/quando liber nihil
habet adversi/postea inquit apparuit
iacobo. non tunc autem primum accipere
debemus discipulum iacobo/sed aliqua
propria ad eum sanctitate singulariter/
deinde apparuit omnibus, nec illis tunc
primum/sed diutius ante cum eis conversa
retur usque ad diem ascensionis
suae. Nouissime autem omnium inquit
quasi abortivo apparuit et mihi/sed
hoc tantum de ea. post hoc parum ante
ascensionis suae? Nunquid indeamus quod

distuleramus cuius mysterii gratia
secundum quod apostolus commemorat resur-
gens praemandauerit praecedam uos in
galilea ibi eum uidebitis, quod ex uictoria
plenius est. Tamen post multa completa
est. Cui sic mandatum est quasi qui sine ue-
iudicio necessitatis. Nam hoc solum ut
hoc primum expectaretur praeridebus
se procul dubio ergo quod dixerit his ta
non euangelistae narrantis quod ipsa
praecepit sed angeli et mandato domi-
ipsius postea domi, euangelistae autem
narrantis sed quod ita ab angelo et ita
domino dicturos prophetae dicit accipe
endum est, galilea namque interpretatur
uel transmigratio uel reuelatio, prius
ergo secundum transmigrationis signi
ficationem quasi aliud occurrit intellegen
dum quod intellegatur per omnes fideles
transmigrare patrem praecedere uos in galil.
ibi eum uidebitis, nisi quia per gratiam de populo
Israel transmigrauerat ad gentes
quomodo apostoli praedicantes euangelium
Nullomodo credendum, nisi eis ipse
dominus uia incredibilis hominum praeparauerit

et hoc intellegitur praecedentibus in galilea,
Quod autem gaudentes obtulerunt eorum
reliquias et eunuchus diuitiis apertis
sibi hostium in domo pertinet ad ornatum ecclesiae
hoc intellegitur in eis uidebitis, id est in
uocibus angelorum in eis ibi uidebitis corpus
eius in his quibus suscepistis agnoscitis.
Secundum illud autem quod galilea in eis
praetaxatur reuelatio nomina imponere
intellegendum est, sed in illa in qua aequalis
est patri quia promisit apud iohan. dilectis
suis se ostendere et eos diligat et eos
tenda omnes ipsi illi, nomen eius secundum
id quod ita uidebam et quod ita resurgens
et circa eum non solum uidendus sed etiam
tangendum post modum ostendit. sed
secundum illa ineffabilem lucem quam habent
mundi homines credentes in bonum
deum secundum quia lucem in eis nec ipsa
tenebrae comprehendunt non comprehendunt illum
nos possumus, unde cadnos dicimus nondum
cessit et quo nos praecedens non desiderat
galilea reuelatio tamquam de galilea
similis et eremus ibi uidebimus eum
ipsum, Gratia beatitudo transmigrabo

cuiusque saeculo in illa aeternitate sed eius
praecepta sic amplectamur, ut a dominica eius
segregari metuamus. Tunc enim sunt sui
nostri in conspectione aeternae iustitiae
in illa aeternitate, hinc illoc transitorie ra
tione et subiectione uidebant, quomodo non
uident impii, qui ille futurus est impiis ut non
uideat claritatem domini, et impii tunc non
uidebunt, haec est autem inquit uita aeterna, ut cognoscant te unum uerum deum,
et quem misisti ihesum christum, sicut in illa ae
ternitate cognoscetur, quos seruos per
ducet per seruos seruitutem liberi contem
plentur seruos domini, relig[illegible]

AVR. AGVSTINI EPI DE CONCOR
DIA EVANGELISTARVM LIB. III
INCIP. IIII. PRAECEDENTIBVS EVANGELIIS

1 In euangelio matthei et ceteris quibusque in membris eius
quomodo nulla repugnantia demonstrentur abin
uicem usque ad illud ubi ait et ingressus in naui cephar nau
m factum esse dicebat eos quod de tuis eius
De homine autem spiritum mundi exeuntis conuenant

eis quod de Lucae quibusdam dixerunt non repugnet

III De summo pecatore quomodo tamen ab eis tam commendatur si repugnare videbatur quod in Lucae quidem quam dicebat non accipit

IIII Quod dicit quasi magister praecipiebat ut nec eos tamen magis placere debere quam illos qui repugnabant praeferentes accipiat quem ne eos quidem commendetur

V De quo suggerit Iohannes quod non omnes eos qui demonia non sequebantur discipuli eius prohibere voluerint prohibere eos quos ita commendabat prohibere quomodo non repugnet illis et tamen eos habuerit quos non sequebantur ecclesiae suae

VI Quod non ex ipsis hoc quasi non expiendo eos demonia quia non sequebantur discipuli non quaerebantur meritum eorum quem Lucas dixerit narrat ut quomodo ostendatur ideo illa praeterierint quod illum in summo fuisse ut tempus ut non prohibere

VII Iohannes ab eis dicebat non illum commendabat considerantes per eos multitudinem quae ipso in eis esse videbatur

VIII De Lucae evangelio quomodo primum eum fecerunt gratia principalis ibi ut ad eum apostolorum

VIIII Quomodo ostendatur quod de piscibus capitis Lucas commemorat non per ordinem ad illud quod dicit ut Iohannes ita parte posuit

re surrectione atque inde iam usque ad eae non
dni unde omnia omnia usque in finem considera
ta sunt nullam penitus in euangelio lucae mate
riem questionis

De iohanne euangelista quod ceteris ambiguum est

Nunc quid de ambo narratione compa
rantes considerantes ceteros alios con
gruentes usque in finem in multis locis uel sibi
uel inter se repugnare docemur, marcus
siquidem uidetur omnes ceteros excepto his qui ca
de ambo dixerit de quibus iam quod esse
rendum uidebatur absolutum est, ceteros
eius inspecta atque collata multis locis non
repugnare monstrentur usque ad cenam
dni. nam inde iam omnia omnium quatuor
euangeliorum sibi conuenientia usque in
finem concordantia inuenimus. sic ergo
incipit marcus. initium euangelii ihu xpi
filii dei sicut scriptum est in esaia propheta
et cetera usque ad illud ubi ait. et ingre
diuntur capernaum et statim sabbatis
ingressus synagogam docebat eos in hac
uero iacobi lectione omnia superiora ac ci
de ambo considerata sunt, hoc autem
de marcus quia ingressus capernaum

in synagogis eorum docebat eos sabbatis.
Et laudabant eum sed nihil habere quaestionis.
Sequitur et Marcus et dicit eum superbam
super doctrinam eius. Et Matthaeus docens
eos quasi potestatem habens et non sicut
scribae. Et cum ingressus in synagogam eorum hominem
spiritum immundum habentem clamavit dicens, quid
nobis et tibi Iesu Nazarene? venisti perdere
nos? et cetera usque ad et locutus est
et cetera praedicans in synagogis eorum
et omnis Galilea et dimittens et cetera
in hoc tamen loco, quia omnia simul quae de
quibus solo Lucas in praemeditatione tra
tantum sunt et ita in hac narratione con
tinuata et exercemus quia in ipsum ordi
nem sic inquirere et ea praeter
comprehendere non arbitraretur, sed Lucas de
spiritu immundo aliquid sic exterreri ab ho
mine et nihil nocere. Et Marcus autem
et discerpens illum spiritus immundus et
clamans exivit ab eo. Et Matthaeus opu
tiens et cum dedisset illum et cum illum
discerpens et cum aliquid codicibus ha
bent et omnes et cum illum et cum
et cum illum quia sed et ipse locutus est et

processerit illi. Nequid dæmoniam non
dicit exinde illo nihil q̃ eum occupa. Unde intel
ligitur hoc dixisse de marco. Conjungan
tur quod lucas dixit cum processerit
non dicit. quod secutus est nihil q̃ eum occupa.
hoc intelligatur quod illa aliquantulum mem
brorum adipe exalta non erat debilitata
sicut solent esse et vi ęred. dæmoniacam quam
dam mente gris amputatis auriculis.
Sequitur ideo marcus. et venit ad eum
leprosus deprecans eum et genu
flexo dixit ei. si vis potes me mundare et
misericors factus illum tangens ait
dicens. volo. mundare. et cum abiisset
continuo a lepra mundatus est. Non ambiguum
illum huic quod ut nunc prosaicus
simile aliquid et lucas dicat. sed sine
aliqua repugnantia quæstione se
quitur marcus. et ascendens in montem
vocavit ad se quos voluit ipse et venerunt
ad eum et fecit duodecim ut essent cum
eo et ut mittere eos prædi
care et dedit illis potestatem curandi
infirmitates et eiciendi dæmonia
et imposuit sibi nomen petrus

et ecclesiam usque ad illud ubi ait et tibi dabo
coepit praedicare inde et apostolus quantum
simpliciss[i]mis et omnes obtrabantur.
De omnibus discipulorum tantum
ne locum sancta ecclesia matri eorum ordinem sequ[i]
[illegible] hic rursus admoneo ne quisquam
putet me hunc accepisse nomen sicut
petrus vocatur, et is pro contrario
iohannes quem longe antecellit dicentem esse
commendatum ab eis cephas
quod interpretatur petrus, ipse enim
verba domini commendatum aut quibus eum
mem imposuerit. et arcessat hoc loco
id recapitulando commemoratum aut
et imposuerit simon nomen petrus. Com
cinnum vellet nominatim duodecim apostolo
rum enumerare et necesse haberet
per singulos dicere breviter insinuare voluit
quod non hoc antea vocaretur. Sed hoc
eius nomen imposuerit non tunc sed
quando iohannes ipsum verba domini posuit
ceterum nihil omnino repugnant et tantum
IIII. Iam pertractatis quae
cus, et cum transcendisset in navi
rursus transiens ad eum concurrit turba

multa ad illum et circa mare et
cetera usque ad illud usque et conuenien
tes apostoli ad iesum renuntiauerunt illi
omnia quaecumque egerant et docuerant. hoc
uero quod diuersum uidetur nihil uos conturbet
cetera tamen ante tractata sunt. Sequitur
marcus et ait illis uenite seorsum in deser
tum locum et requiescite paululum
nec ut usque ad illud uisum est quantum autem
eis praecipiebat tanto magis plus prae
dicabant et eo amplius admirabantur
dicentes bene omnia fecit et surdos
fecit audire et mutos loqui. in his et loca
marcus nihil est quod repugnare uideatur
et si superiora omnia iam considerauimus
quando eos matheo conferebamus, sed
cauendum est ne quisquam arbitretur
hoc quod in euangelio marci
repugnare omnibus quae ab aliis uel pleris
que partibus et diebus ostendimus esse quod
agebatur in hominibus. Desiderio cogi
tationes et voluntates eorum latere non
poterant sicut apertissime iohannes
dicit, ipse autem eis non credebat secundum
ipsum et ideo quod ipse nosset omnes et qua

[illegible] et quibus [illegible] hominum
perbibere et de [illegible] ipsi eis [illegible]
quod esset in [illegible] sed quod [illegible]
supra eos [illegible] voluntates [illegible]
bat quia priora per eo praeconiabat
quia non habebat. Quando
pro illo de illo parabolam [illegible] prae
sumebat quia [illegible] quod [illegible] obie
ciebant ei quia [illegible] ei praesentiam non
esse contrarium quod Marcus dicit prae
cipiebat illis ne [illegible] dicerent. Quanto autem
ei praecipiebat tanto magis plus prae
dicabant. Sicut eos sicut illi qui non as
bant ei praesentes et ipsum ad hom
inum voluntates tanto magis praedica
tores quanto magis ne praedicarent eis
praecipiebat. Et quando hoc praecipiebat
nisi quia pigris volebat ostendere quan
to [illegible] et quanto peruenitus eum
praedicare debeant quibus [illegible] et
praedicent quando illi qui prohibebant
hunc tacere non poterant.

Sequitur et post [illegible] diebus iterum cum
turba [illegible] esset nec haberent quod man
ducarent [illegible] usque ad illum diem. Respondit illi

iohannes dicens. Magister quidam qui
quendam in nomine meo eiciebat dæmonia
quia non sequitur nobiscum prohibuimus
Hæc autem ait, nolite prohibere. Et non me esse
enim qui facit virtutem in nomine meo
et possit cito malo loqui de me. Qui enim non
est adversus nos pro nobis est. Hoc locus
similis est illi quod ipse non dicit.
Nemo est qui facit virtutem in nomine meo
et possit cito malo loqui de me. Nulla ergo
circo interest os quæ sit occasio quæ re pu
nantia sed videndum est ne hoc sententia
illa dni per eius contrariu ubi ait qui non
cum me est adversus me est et qui non
me colligit spargit. Quomodo ergo non
non [illegible] erat adversus cum qui cum illo
non erat. Deque iohannes successit quod
cum illis eum non sequebatur adversus
illos est quia non est cum illo, aut si adver
sus illos erat. Quomodo dicit discipulis
nolite prohibere. Qui enim non est adver
sus nos pro nobis est. An hoc interesse
aliquis dicit quia hic discipulis ait qui
non est adversus nos pro nobis est. Pri
ori de se ipso locutus est. Qui non

monachum adversus eos, quasi vero
possit cuilibet monasse quod sepulcrum
iam quia non christus societur, aliquando
quomodo dicendum erat. Quinque recipere
recipit. Et quando dicit eum nihil eos
praecipuis non praecipuis. Corporis spiritualis
monasse adversus eos quod pugnare adver
sus discipulos eius. Non ut ita nihil quod qui
nos spernit me spernit. Et quando dicit eum
omnibus non praecipuis non praecipuis neque unus
ius. Et ipse sacil. et quidem esse per quibus erat
discipulos eius persequerentur sed non
ut hoc quod ipse nihil eo quia iam non cuilibet
monasse aliquem iam quantum esset adversus
illum, et iam iam adversus illum monasse
iam quantum esset illum esse. Et exemplum gratia
sicut ipse quidem in omnibus vitiis
pacibat. et in societate discipulorum
vivebat, iam quantum operabatur cor
ruptis in illa omnibus iam tum et ipsis erat
et adversos eos monebat, iam quantum
vero eorum societatem non adhaerebat
iam iam tum et ipsis monebat et adversos
eos erat, sed quia illi hoc et pacem pro
hibebant iam quod et ipsis erat. Divites

ons nolite prohibere. Illud enim prohibere debuerunt quod extra corum ecclesiam so
cietate / et illa unitate ecclesie suadere nitu
Non illud in quo cum illis erat non esse licet
magistri et doctorum et omnium et cum p.d.
sione condendam sicut catholica ecclesia
pacem non improbans in hereticis sacra
mentum et omnia, In his enim nobis consen
tiad dicere nos non sunt sed improbat
et prohibet divisionem hac separationem
vel aliquam adversam pacem certam et sen
tentiam. In hoc enim adversus nos sunt
quia in hoc nobis quod non sunt et nos
cum non colligunt et dispergunt.
Sequitur mare et dicit, quis quis enim
potest de ore meo sed aliquid aquae in os
meum quia xpiesus / Adem dicunt nos
non perdere meum sed suum, et quisquis scan
dalizatus fuerit omnes vos pus illis credentibus in me / bonum est ei magis si circum
daretur mola asinaria collo eius et mit
mare et mergeretur, et si scandalizat
te manus tua abscide illa, bonum est tibi
debile intrare in vitam quam duas manus
habens ire in gehenna in ignem inex

tinguibile obliuionis cor. nomen orpha
ni nomen vnigenitor et ceteraque
ad illud unum habere in uobis sal et
et pace habete inter uos. haec omnia
dn̄o locutus postea quam illum quem
nomine eius eiciebant daemonia et cū dis
cipulis non eum sequebatur uetauit pro
hibere. et contexuit cōmemorat aliqua
ponens quae ceteri alius euangelistarum
posuerunt. Aliquando quoque matheus quoque
posuit et aliquam idem quae et matheus
et lucas, sed et illi ex alias occasionibus
et alio rerum ordine. non hoc loco ubi de
illo suggestum est quem cū discipulis xpi non
eum sequebatur et daemonia in eius no
mine eiciebat, unde confundere uerebat
hoc loco dn̄s secundum marcum ideo
dixisse quae alibi et alio loco dixerat quasi ne
permittebant ad hanc ipsam eius sententiam
quae et ipsum probasse uidetur in nomi
ne suo fieri et illum qui cū discipulis
eius non sequebatur, sicut non contrarius
qui nō non est adversus nos pro uobis est.
Quisquis enim potum dederit uobis ca li
cem aquae in nomine meo quia xpi estis.

Amen dico uobis non per ordinem ceteros
suae uindicandi etiam illum de quo iohan
nes suggesserat et unde iste ceteris sermo
exortus est quod non ita speraba tur
a sociis et discipulorum ut etiam quae haere
ticus improbaret sed sicut solent bo
nis mundi audire xpi suscipere sa
cramenta et ita omnem omni fauere xpi
ano ita ut xpianos etiam suscipiant et non
ob aliud eis nisi qua xpianis omni obse
quantur de qualibus dicit quod non per
dunt mercedem suam Non quia tamen ad
securi gaudebunt uidere ex hac re quo
lenia quae erga xpianos habent etiam si xpi
baptismo non abluantur nec unitatis
incorporentur Sed quia ita dilatabitur se ri
cordia gubernantur et ad eam quoque per
tinant ad quam ita securi de hoc saeculo
abscedant quia proprie et prius quam
xpianorum numero socientur et iniores
sunt quam hi qui etiam ad xpiani appellentur
et xpianis sacramentis imbuti sint et alia
suadent utque ubi ea persuaserint secu
in aeternam poenam pertrahant quos omnes
fratres corporalium nominum quam manu

uel occulto scandalizant. Ut ruber cru-
a corpore. hoc est ab ipsa unitate societatis
et sine his portis uenitur ad uitam quae est
et sine ut ringe hennam. hoc est solo ante reparan
tur. a quibus separantur. quod est solo a stra
de ribus. hoc est scandalizantibus non con
senitur. et si quidem omnibus bonis et quibus
cis non licet. et ita de hac peruersitate in
non est communio cum pentitus societate ad q.
ab ipsa ut in uno sacramentorum participa
tione separantur. Si autem quibus ad ca
tandi sunt plurimus autem istae corum est
ignorantia peruersitatis tamen tolerandi sunt sicut
ante uentilationem palea tolerantur in area.
et nec illis ad iniquitatis communionem consen
tiatur. nec propter illos bonorum societas de
seratur. hoc pactum tenuit habent in scripsis
sal. et pace habent interesse.

VII. Sequitur de arcus. et inde exsurgentis ut
in panis iudaeae ulterior iordanne. et conue
nium per turbae ad eum et sicut consue
uerat per docebat illos. et cetera usq.
ad illud omnia. omnes sent. ex eo quod abun
dabat illis miserunt haec uero de pacto
rasta domina quae habuit misericordiam suam

In hac tota compositione omnia superi
ora considerata sunt. Neque uideretur
habere contrarium quando cum matheo ordi
nem ceteros conpereebamus. Hoc autem
de uidua pauperecula quae duo minuta misit
in gazophylacium duos solidi eum marcus
et lucas sed sine ulla quaestione concor
dant. Hinc iam usque ad cenam domini omnes
omnia considerata tractauimus. Non
dicitur marcus quod eos at cum aliquo con
parari ad inquirendum neque ad repugnare
uidetur. Nunc ergo de initio lucae euan
gelium ex ordine pertractemus. Ex
cepit eius quae habet cum matheo marco
et cum omnia quae illa iam omnia pertracta
uimus. Sicut ergo initium lucas quoque non
multum conatus est ordinare narrationem
quae in nobis completae sunt rerum sicut tra
diderunt nobis qui ab initio ipsi uiderunt
et ministri fuerunt sermonis. Visum est
et mihi adsecuto a principio omnibus diligen
ter ex ordine tibi scribere optime
theophile. ut cognoscas eorum uerborum
de quibus erudiuisses uerum esse. Hoc prin
cipium ad euangelii narrationem nondum

pertinet ad monet autem ut noueritis
eundem lucam etiam illum librum scribisse
qui eius apostolorum uocatur, non solum
qui ad theophilum nomen etiam illi ipsi nam pos
scripsit ut etiam alius aliquis theophilus esset,
et sic de ipse esset et ad illum aliquid
scribere uisus est sicut lucas euangelium, sed
quia etiam ipse ad eos uisus est indicere primum
quidem sermonem de omnibus peccatis theophile
quae coepit facere usque in diem quo apos to
las elegit per spiritum sanctum mandans iussit
praedicare euangelium deinde intellegi quod
iam scripserit euangelii librum unum et
quarto et quadrum est in ecclesia sublimis
auctoritas, nec ideo quia dixit de omnis
rebus peccatis sermonem quae coepit facere
et docere usque in diem quo mandauit apos
tolis per iam dictum non ita scribisse in eu
angelio suo quae ipse cum apostolis interra
uersator fecit et dixit nesci contrarium
iohannem quam multa alia fecisse ibi quae
si scriberentur mundum totum non pos
sunt se capere illos libros cum ecclesia constet
ab aliis euangelistis non pauca narrata
quae lucas ipse carrando non attigit;

de omnibus ergo fecit sermonem eligendo de omnibus unde faceret sermonem quae iudicavit aptae et congruas sufficere officio dispensationis suae, et quod dicit multos conatos ordinare narrationem quae in nobis completae sunt rerum, unde et ut significare non nullos qui non potuerunt hoc suscep tum omnino implere. Deo autem dicit sibi visum esse ex ordine diligenter scribere quo multi conati sunt, sed eos debemus accipere quorum in ecclesia nulla exstat auctoritas, quia id quod conati sunt implere minime potuerunt. Iste autem non solum usque ad resurrectionem ad supplicium quod Dominus per duxit narrationem quam ut in quatuor auctoribus evangelicae scripturae dignum labore haberet locum, ut ea dicens quae per apostolos gesta sunt, quae sufficere credidit ad aedificandam fidem legentium vel audientium. Ita scribitur ut solus eius liber fide dignus haberetur in ecclesia de apostolorum actibus narrantes, reprobatis omnibus qui non ex

fide quaeporrectae sunt et a quibus apos
tolorum adsistunt scribere cogunt pe
tempore scribserunt marcus et lucas
quomodo solum ab ecclesia xpi uerum etiam
ab ipsis adhuc in carnem manentibus apostolis probari potuerunt sic ergo

VIII Narrare lucas incipit euangelium,
fuit in diebus herodis regis iudae sacer
dos quidam nomine zacharias de uicedia
et uxor illi de filiabus aaron et nomen eius
elisabeth erant autem iusti ante deum ambulantes
in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine
querela et non habebant illam repugnantiam
quae est inter iohannem et quidem unde nunc
simul aliquid dicere sed illud longe
aliud est quod fecerunt post resurrectionem domini ad mare tiberiadis, ibi
enim non solum ipsum tempus uel de diuersitate
sed etiam res ipsa plurimum distat, nam et illic in dexteram
partem missa centum
quinquaginta tres pisces et per multum
magnos quidem sed per multum ad euangelium
tam dicere quod etiam magnitudinem retia
non sunt dirupta respicientes et illum

ad hoc tacuit quod lucas commemorat
unus pro accidentibus cum remanet per an
num. Ita et ceteras similia iohannis lucas non di
xit nisi circa domini passionem et resurrectio
nem quorum locus accidit usque ad pri
mum sicut nobis tractatum est. Et omnium
conlatione sermonum habitos dissentire
doceremur. Iohannes cessit reliquis quia
non recessit et concipitur quicquid eorum
singuli diverunt quia cabalus non dicitur
differre cum habeant aliquam repugnan
tiam ad quaestionem. Ac per hoc aliquando omis
sam transgressionem habet discipuli marci
et lucae maxime circa humanitatem domini
iesu christi secundum quam
christus sacerdos est. Et ideo mar
cus quasi lo mysterio quatuor
animalium homines audentur denominis
nare personam. Et matthei magis
comes audetur quia cum illo plura dicit
propter regiam personam. quae in eo praeter
cae non solet. quod in primo libro commo
ramur. Et quod probabilius intel
legitur. cum homines incedunt, nam quanus
matthaeo in plurimis tamen in aliis non

nullus lucae magis congruit cum hoc ipso
demonstretur ad leonem. et ad vitulum.
hoc est et ara celi. quia matheus et sacer
dotalem quam lucas insinuat personam. id
quod ipse homo est per hinc et quia principem
marcus gerit pertinens ad uirtutem. divinitas
uero ipsi quae aequalis est patris secundum
quod deus est. et cum apud deum. et uerbum caro
factum habitare in nobis secundum hoc
quod ipse et praedicantium sunt. iohanne
maxime commendanda suscepit qui
sicut aquila in nubis quae ipse sublimius
locutus est. commoratur. nec in terra
quod ad omnes nisi raro descendit. denique
quantus maiorem ipsi scenosse planetus est
tur. tamen nec in cibus nature commar
tyrum. et lucam aliquid dicit. nec eius baptis
mum cum ceteris commemorat. sed tantum
modo testimonium iohannis ad te suis
discipulis qui eum commendans. Relictis eis
pergit in illo ad nuptias in chanaan
galilee. ubique cum ipse euangelista
matrem eius fuisse commemorat. ille
tamen dicit. quid mihi et tibi est mulier.
non repellens de qua suscepit carnem.

Sed sua tunc maiorem insinuans diuinita
tem aquae conuersurus in uinum quae dio
nysias illa pentae fecerat nomine illa
fecerat. Indo post paucos dies facto sa
cerdarum redit ad templum ubi cum commo
morat. Dixisse de templo corporis sui
Solue templum hoc et in tribus diebus excitabo
illud, ubi maiorem insinuat non solum quia
dissecat in templo uerbum caro factum de
ruere quae andem carne ipse resuscita
uit nonnisi secundum id quod unum
est cum patre. Nec separabil. nec opera
tur cum patre. Nec separabil. nec opera
tur cum patre. Locus portas omnibus
scriptura non dicat. nisi quod dis illum suscita
uerit. nec alicubi sic ex praesumit
quod cum dis resuscitare. ex proprietate ipse se
resuscitauit. quia cum patre unus dis est.
Sicut hoc locum uiat solum templum hoc
et tribus diebus suscitabo illud. Inde cum
illo nicodemo quam magna quam diuina
locutus est. Inde rursus per ordinem ad res
timonium iohannis. et cum commendat amicum
sponsi non gaudere nisi propter uocem
sponsi. ubi ad omnem amicum humanam
non de se ipsa sibi lucere. Nec beari

nisi hinc cōmunialis participationem sa
pientiae. Inde ad mulierem samaritanam
ubi commemorat aqua unde quisque
bibit non sitiet in aeternum. Inde rursus
in ban. in galilaea ubi pecerat de aqua
uinum ubi eum commemorat divisse regu
lo cuius filius infirmabatur. Nisi signa
et prodigia videritis non credetis. Usque
adeo supra omnia mirabilia volens
omnem credentis adtollere unnecip
sa miracula aqua quae quando minus de omnibus
laude corporum fuit apud eis quaeri
debat. Inde hierusolymam redit filius amus
xxx octo annorum languidus, Ex hac
occasione quae dicuntur quando dicun
tur. Iudicium est quae erant tempore iudae
inter fuere quia non solum solvebat
sabbatum sed et patrem suum dicebat dm
aequalem se facens dm, ubi sanus osten
ditur quam non usitate sicut solent
sci homines dicere dilexerunt patrem suum
dm sed quod est aequalis insinuans,
quippe paulo superius diverat eis de
sabbato calumniantibus pater meus
usque modo operatur et ego operor.

Hic vaRse RUNT NON QUIA PATRE SUU DICE
RET DEU SED QUOD ET ACQUALIS QUE ILLI INTELLEGI
DICENDO PATERNE USQ MODO OPERATUR
ET EGO OPEROR CONSEQUENS ESSE OSTENDENS
UTQUONIAM PATER OPERATUR ET FILIUS OPE
RETUR QUIA PATER SINE FILIO NON OPERATUR
HIE NIMIRUM PAULO ANTE ATT IAM ILLIS OB HOC
IRASCENTIB QUAECUNQ ENIM ILLE FECERIT
HAECET FILIUS SIMILITER FACIT INDE TAN
DEM DISCENDI IT IOHANNES AD ILLOS TRES CU
EODEM DNO INTERRAGRADIENTES UTQUINQ
MILIA HOMINUM PANIB QUINQ PASCANTUR
UBI TAMEN SOLUS COMMEMORAT QUOD CUM
UELLENT EUM REGEM FACERE SOLUS FUGIT
IN MONTEM QUAM RE NIHIL AMBIGUUM DE
TUR AN IOANNES RATIONALEM COMMONERE
UOLUISSE NISI EO SE NOSTRAE MENTI RATIO
NEQUE REGNARE QUAE STINE UELSIS NULLA
CUM HOMINIB COMMUNIONEM NATURAE
SOLUS QUI UNICUS PATRI HOC AUTEM MYSTERI
UM DEAR SUM REPENTE CARNALES HOM
NES FUGIT QUI AUTEM DESUBLIMIS EST UNDE
ILLOS ET IPSE FUGIT IN MONTEM QUI REGNUM
EIUS TERRENUM MORE QUAERENTES UNDE
ET ALIBI DICIT REGNUM MEUM NON EST DE HOC

mundo; Neque etiam hoc nisi iohannes ipse
commemorat uel, ut quodammodo ethe
riosu pereminens terris et quasi ens
luce solis iustitiae abillo itidem mon
tes propositi iracul. unde quinq panib. pacis
cum his de arteribus paul. ulam recordatus.
donec omare transissent/ quando ambula
rit super aquas/ continuo ursus se in uer
bum dni attollit, quia omnia nunquam pro
lixum/ quamdiu super nubes et excel. suae ex
occasione panis exortum, cum diuisset tur
bis. amen amen dico uobis. quaerit iesus non
quia signa uidistis. sed quia edistis de panib.
et satiati estis/ operamini non cibum qui
perit, sed qui permanet in uita aeterna/
et in de iam talia diuitis sine adq excel. is
sisimo tunc abis tam erbi excel. situdine
cecidderunt qui postrum deinceps non ad
mul. auerunt. cuis ane in hac serunt qui po
tuerunt intellocere/ spes est quam uiuificat
caro autem non nihil prodest. quia uiuificat per
carnem spis prodest. et sol. iss spis prod
est/ caro autem sine spu nihil pr odest/
deinde suis fratrib. id est cognatis car
nis suae succerentib. ut ascendat ad

diem pestis quo possit innotescere mul-
titudinem quantam altitudine respondit
tempus omnino non dum adueni tempus
adhuc uestrum se ostendere sed pa RATIO
non potest mundus odisse eos, MENTIS
odit quia ego testimonium perhibeo de illo
quia opera eius mala sunt hoc est ergo
tempus uestrum se ostendere sed paratum quia
dos die istum concupiscentis de quo propheta
dicit. Ego autem non laborauit subsequen
tes me et die hominis non concupiuit tu scis
hoc est mala ad lucem uestram concupis
cere illum die quem uidere concupiuit abra
ham et uidit et gauisus est. Inde iam ad die
pentum ascendisse inter plurima illum
iohannes locutus esset commendat quam
mirabilia quam diuina quam excelsa quod
ipsum uenire non possunt quod esset futurus
quod ex ipsum nosset et unde esset sci
ret. Cum esset uerus quem tu miserit
quem illi nescirent quia quid diceret
Cum desum scribis et unde sit nesci
tis qu od quia laudauit intellegis nisi
secundum carnem nostrum esse illum esse portu
isse ex gente et patria Secundum

dicunt ante adventum domini, sicut de
domo pessimi locum ostendit quis esset,
quando omnes ad missionem dare potuisset,
Rursus ille de domo diversi regredien
te quae et quantum arrai locum posi
uenia illa adulterae data quae cum lapi
dando obliti illi increpatores fuerant
quando dicto scribebat in terra quam
illos ita esse in terra scribendos significa
ret nomina eiusdem discipulos
se scribitos esse gauderent. Aut quod
se humiliando quod caprius inclinatione
monstrabat signa in terra facere. Aut
quod iam tempus esset ut in terra quae
fructum dare non nisi lapides sterilis sicut
arrida lege veteris conscriberetur, ergo
post hanc lucem mundi sed diversae quae
sequeretur. Non ambulaturum in tene
bris sed habiturum lucem vitae. Diversam
secesse principium quod et loquerentur,
quomodo mine erit sed distinxit ab illa luce
quam fecit tam quam lux per quam facta
sunt omnia, ut illud quod si diversam lucem
mundi non sic acciperetur quem ad modum
duorum discipulis ait. Ego sum lux mundi,

Illic enim quia lucerna non est ponen
da sub modio sed super candelabrum
sicut et de illo ait ne baptista ille erat
in qua lucerna ardens et lucens sed
ipse sicut principium de quo dicit ipse nos
omnes de plenitudine eius accepimus.
Ibidem ait sepultus esse cum patribus quae nisi
de cauere nimo erat liber, inde postea quam
illuminatus ab illo caecus et ipsa
occasione in prolatio eius sermone de
mo ratur iohannes de duobus et pastoris
et animae et de potestate ponendi animam
suam et rursum sumendi eam in quo ex cel
lentissima omnipotentia suae dignitatis
ostendit, inde cum cenacula in hierusalem
omis pierent commendat et dimisso
dacos quousque animam nostram tollas
spiritus, ipse dicendo dispalam atque in de
sumpta opportunitate sermonis quae
et ita sublimia dixerit narrat ibidem ut
et cum patre unum sumus, inde iam resu
citatum a mortuis praedicat ubi
dixit ego sum resurrectio et vita qui
credit in me etiam si mortuus fuerit et omnis qui vivit et credit in

nec nominis eius in aeternum, inquit
uerbis quibus nisi hanc dominae diuinitatis
eius agnosceremus, cum in aeternum
participationem uiuentes, indeficiens
iohannis occurrit intuentibus, et albeo
et omnino ipse ac uestis illius occurrentio
praeclaro. Quod processus ad aliam
partem ... perfuscitest, atque hinc deinceps
usque ad passionem eius et resurrectionem eius
uiribus euangelistis iohannes gradatim
sed in locis eisdem narrationem uersan
tes, Ceterum quod ad sermonem eius attinet
nonnecessarium se arrollere in aqua sed illi ab
hinc eius sublimiter dum hunc locum
esset. Nec quando eum uoluerunt uidere
gentiles per philippum et andream habuit
excelsum sermonem quem aliorum euan
gelistarum nullus inseruit, sed prae
claram eum lucem in dominante eu
lucens pal ... patientem omnino ... ra
deinde ipsa genade quia euangelis
tarum nullus tacuit quomodo ac quae
excelsa uerba iohannes commemo
rat quae alii tacuerunt non solum de
commendatione humilitatis quando

pedes discipulorum lauit / Sed eum
expressius persuadere illi radicitus
exisse et remansisse cum illo unde ec
inscriptione ipsius curabit / Ter sit pe
dum ministerio diuinitatis non iq̃ iohannes
monstrauit esse unidiuer / quinque ne
mine et patre, unum mihi et patrem esse
desponsio paracleto quem missurus erat
esse sua clarificatione quam
habuit apud patrem prius quam mundus
esset / et quod unum nos facere inse
sicut ipse et pater unum sunt / non ut
ipse et pater unum sunt sed nos unum
sicut ipsum unum / multa quae alia mirep
sus homo de quibus disserere sicut dignum
est certum esse omnis idoneus in hoc tanto
opere non idoneos suscipisse quis non
admiratur quod alium forte asse reddendum
est hic certum esse experiendum / com
mendare quippe uolumus ad uiros
uerbi euangelii sanctos scriptores
quam uiscerisdem spiritus quibus eruckan
est ad nuntiandum praedicator /
iohannes in euangelio suo puerum / Cum
uiscerum quis scribserunt euangelia

Cæteri apostoli quinonquidem ipsam
narrationem scribendam susceperunt
sed tamen praedicationes suae opprei
mis implerunt. Longe tamen hunc
in vitam horas subtiliter ab ipso initio
libri commaro posuisse cognoscis, id est pri
mo circa iordanem praedicationem iohan
nis baptistae indicans mare liberidis
quando cibras de quinque panibus pauper
cis superaqua ambulauit, cum in navi
mea ubi uinculum praeciosos fideles pecunia
deo. iste perfectus est. donec illis inde
occurrerent ad passionem et post quod cu
piscam necessario narraturus, ubi ta
men ipsam domini cenam de quam nullus
dorm. tacuit multo opulentius ac quam de
cellario dominici pectoris cum discu
bere solebat exhibuit ipsum, deinde pula
tum verbis salutaribus per cuncta dicens
regnum dei non esse de hoc mundo. reque
quiesse natum et ad hoc venisse in
hunc mundum ut testimonium per
hibeat veritati. mariam quoque post
resurrectionem domini a bruno ne
tangere noli. inquit tangere

Nondum enim ascendi ad patrem. Dis
cipulis enim in suppliando dedit spon
sio/ne ipse ipse qui trinitatem con[illegible]
tanta lesset coaeternos esse/ tamen
modo patris esse non una filius po
tare/tur, postremo suasoriis pietatis
admonitionibus amore fraterno prenun
commendans dicit cum de iohannem sic
se uelle manere donec uenias. cum
enim ubi uidetur ad/ro docuisse de
eius/ tempus ad iohannis euangelica dis
pensatione/ quia non lucae lacrimes
magis/ ierusalem inter pertur/ cibi tri
nitatis aequalitas/ et inconmutabi
litas cuiusque potest/ et quia non ad
proprietatem distet aliteris homo
cuius susceptione deus uerbum caro factum
est/ perspicere carne cognoscique non
posse/ nisi cum ipse eum uenerit/ Do
ta sic manebit donec uenias. Manebit autem non in fide credentium/
Nunc autem facie ad faciem con
templandum erit/ Cum apparuerit
uita nostra/ et nos cum ipso
apparebimus in gloria. Quisquis

autem arbitratur homini tantum
mortali et adhuc agenti posse contingere
ut deinde ad discussio omni nubilo
phantasiarum corporalium ad carnalium
serenissima incommutabilis ue
ritatis luce potiatur. et mente paeni
tus a consuetudine cuitae harum alienata
illi constanter et indeclinabiliter
haereat. Nec quid quaerat nec quisque
ratinteleqit. Credentes compotiussubli
me auctoritati omnium eq. fallaci. Quam
diu autem in corpore peregrinare nos a
dno et ambulare per fidem non dum per
speciem. ac si per seuerantes retinens
ad custodiens fidem spem caritatem
intendat in speciem. expiens ore quod ac
cepimus sci sps qui nos doceb it omnem
ueritatem. Cum ds qui suscitauit ihm de
mortuis uiuificabit et mortalia cor
pora nostra per inhabitantem spm
eius in nobis; prius autem quam uiuifi
cetur hoc quod mortuum est propter
peccatum procul dubio corruptibile
est et aegrotat anima, Et si quan
do adiuta excidit hanc nebulam quate
qitur

omnis terra possit hanc carnalem ca
liginem quatere, plurimorum opinatorum
tamquam rapida coruscatione perstringe
ris, cum sua in praesentiarum recognitione
desiderio quomodo surgis erigatur, necessis
pleni contindia quae frigatur cuique
quisque hoc magis potest, tanto minor est,
quanto autem omnis tanto minor.
Sacrificium nihil ad humanum mens hominis
cuperet, nequaquam habitaret ipse per
prophetam instaurator omnium nostrorum
disciplinae cupiditatem humanae moralis
virtutis actione tamquam incomparabili
triumphorum euangelistarum comoedia
torum ipse ambulans et quasi ludis se per
esse propter nos publicum hominis pacem
unus per terrena virtutis et divinitas
nostrae in praesentia et mortalem mani
festa operatione nostrorum nominis sanctum
ad se pacem unaquaque nacta spiritalem
tu profectiencat. Ne peccatis coo
xpo regatur si forte peccatis ipsum
de sacerdote xpo ipse xpo ipsum ad pla
in actione bona conversationes cu
virtutis nuptiis pennis commendilectio

tamquam dum alius alia discutiunt. Ver
ris ab eo de ipso vno verbum loquimur. Ir
cerso quod in prima pagina et cerum apud
dicta et cum ipso dicta, et super speculum
et in ac corpore mel. incertamen sub
lunes ab omnibus similitudine corpora li.
Quapropter quibus in libris ac nos
in iohannis sancte cancellio donate omne
plantae circumgus et lucentis qui
hac cognoscere sunt idonei. Amen et
hoc iohannes quoniam ex parte est secun
nerat domnam quod perpetuo et ad
quidendatur per spiritum sermos sapientiae.
Alius sermo scientiae secundum eundem spiritum
Alius oecumenio sapri. Alius de pectore
dei liquidus aliquid bibit. Alius lectatus
usque ad aeternum cacumen ineffabilia
verba audit. Omnes tamen quidem
sunt in corpore peregrinantur a domino
omnibus non ac speculibus in libro
ut ac scribis seruatur. Quod dicit
est. et ego dilicamen et ostendam
meipsum illi. Amen in hac pere
grinatione quantum reliquos in intel
legentia vel scientia quisque

profecerit. Tanto magis cauendum
bolica opinia: Superbia enim indentia,
memineri hic ipsum euangelium
iohannis quam multo amplius erigitur
contemplatione uerbi dei, tanto mul-
to amplius praecipere de dilectione
caritatis, et quia illud praeceptum
uerissimum ac salubrissimum est,
quanto magnus est quanto hermoldus ante
nostros, qui euangelista apin
longe ceteris alius: uscomenos
apud eum discipulis
pedes lauat, ut expl.

Confessio domini magistri

RC: I.C.C.I AC.VSTINI C.PIOC. ON
COR. MAC.IANC.CHISTAR.(?)
FINIT.LIB.M IIII PERCRATIa. SPI.
ANE.VE

BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

S. AVGVSTINVS.

DE CONSENSV
EVANGELISTARVM